eminem • manic street preachers • akın eldes • talk talk • direc-t

ROLL

ROLL 92

112480 aralık 2004/12
3 500 000 TL

MANU CHAO

TOM WAITS

kerim çaplı'nın ardından: midyedeki inci • sadun aksüt • rojhan beken

Juliette Gréco

BİR GECE TRENİYDİ

Bir el hatırlıyorum
Beni yakalayan
Bir el hatırlıyorum
Demir gibi sert
Hatırlıyorum
Hatırlıyorum
Bu bir gece treniydi
Çalkantılı bir ülkede
Üst üste yığılmıştı vücutlarımız
Ruhum korunmasızdı

Bir bakış hatırlıyorum
Beni yakan
Bir bakış hatırlıyorum
Karanlıkta parlayan
Hatırlıyorum
Hatırlıyorum
Ve benden başka bir şeye
sahip olmayan
Bu kayıp bakış
Kimim ben sen kimsin
Görmüyorum seni

Bir ses hatırlıyorum
Kısık bir ses
Bir ses hatırlıyorum
Sessizce konuşan
Hatırlıyorum
Hatırlıyorum
Bu bir gece treniydi
Kapıları sürgülü
Bir an birleşip
Anında ayrılan

Bir an hatırlıyorum
Hiç beklemediğim
Bir an hatırlıyorum
Gecenin durduğu
Hatırlıyorum
Hatırlıyorum
Gün aydınlandığında
Hâlâ bilmiyordum
Kimdi bana
Sahip olan yabancı

Madem her şey bitti
Parçalandı gece
Sevebilirim artık kim olsa
Gecelerimin ortasında
Gecenin içinde bir trendi bu
Çalkantılı bir ülkede
Geceyi hatırlıyorum
Unutuşu hatırlıyorum
Hatırlıyorum

Türkçesi: Bayer Donat

BİR YAZ GÜNÜ

Su kenarında bir adama rastladım
Bir yaz günü
Gemiyle açılalım dedi
Reddettim
Tuhaf bir havası kalkık bir burnu
Ve mavi gözleri vardı
Kumsalda yanıma oturdu
Bir yaz günü
Yüzünü okşamamı istedi
Reddettim
Alnında güneş kulaklarında kum
Ve mavi gözleri vardı
Uzun uzun denize baktı
Bir yaz günü
Sonra gelin bir kadeh içki alın dedi
Reddettim
Sarsılmış gibiydi nikotin içindeydi parmakları
Ve mavi gözleri vardı
Karımı boğdum dedi
Bir yaz günü
Dramın yaşandığı yere çağırdı beni
Reddettim
Hasır bir şapkası boynunda madalyonu
Ve mavi gözleri vardı
Hayatımı kurtarabilirdiniz dedi
Bir yaz günü
Onunla yüzmemi istedi
Reddettim
Sinirli elleri pahalıca bir yüzüğü
Ve mavi gözleri vardı
Kendinden geçmiş biri dedim kendi kendime
Bir yaz günü
Kalktı ve dalgalara karıştı
Dönmemek üzere
Köpüklerin arasında kayboldu
Ne elbiselerini gördüm bir daha
Ne de mavi gözlerini

SESSİZLİK

Bir yaz gecesi
Kırların üstünde
Gözler sonu gelmeyen yaşlı gökte
Ay ve yıldızlar dans ediyor
Sessizlik

Hapiste bir kadın
Gözleri tavanda
Özgür olacağı günü bilmiyor
Mavi bir ampul sallanıyor
Sessizlik

Acelesi olan bir adam
Saygın ve sıkıntılı
Söyleyin neyle suçlanıyorsunuz
Para sorunu
Sessizlik

Yatakta bir çocuk
Gece yarısı uyanıyor
Ayak sesleri duyuyor, ailesi çıkıyor
Sonsuz bir gölge farkediyor
Sessizlik

Yalpalayan bir adam
Zayıf ve gözleri ışıldıyor
Bir kiliseye giriyor ve bir sıraya oturuyor
Küçük bir yokoluş
Sessizlik

Sen kollarımda uyuyorsun
Çoktan geciktik
Uyandırmalıyım seni ama yapamıyorum
Belki bu bir düşüncesizlik ama olsun
Sessizlik

BİR SIRANIN ALTINDA OYNARDIM

Çocukken bir sıranın altında oynardım
Bir gün bir şey buldum, görkemli bir araba
Kimse farketmedi bunu, içine girdim
Ve araba yola koyuldu
Taşların üstünde kayıp gitti

Sonra vardığımı farkettim
Ve adımımı attım, dışarı çıktım
Kimileri için araba
bir mücevher kadar güzeldir
Kimileri içinse yaralı bir aşk kadar acılı

Çocukken bir sıranın altında oynardım
Bir gün bir şey buldum, bir çakıl taşı
Kimse farketmedi bunu, içine girdim
Kırmızı koltuklara oturdum ışıldayan günde

Düş gören bir çocuk gibi yerleştim
Aralıksız uyanmamacasına
Düş gören bir çocuk gibi yerleştim
Aralıksız uzayıp giden günde

Kimileri için araba
bir mücevher kadar güzeldir
Kimileri içinse yaralı bir aşk kadar acılı
Kimileri içinse dinmeyecek kadar acılı

Çocukken bir sıranın altında oynardım
Bir gün bir şey buldum, içine girdim
Çocukken, çocukken
Hayattır sizi isteyen, hayattır sizi alan

Birbirinizi sevin
Ya da yok olun
Gürültü yapmadan
İşi yokuşa sürmeden

Şarkı sözleri: Gerard Manset (Bir sıranın...) ve Jean-Claude Carrière

Kapak: Arslan Eroğlu

ROLL
92
aralık '04

09 Tom Waits

14 Eminem

18 Manic Street Preachers

21 Morrissey

22 Kerim Çaplı

29 Akın Eldes

32 Direc-t

35 Rojhan Beken

38 Sadun Aksüt

44 Talk Talk

57 Manu Chao

04 Ajans
42 Halkla İlişkiler
47 ÖSS
49 Kıraathane
50 Gayd
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Bilge Ceren Şekerciler, Burçin Tuncer, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Kenan Erçel, Kiraz Demirezen, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Özgü Berksoy, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ (Eburnza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0212 235 98 95) **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Aralık 2004 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0212 244 23 94 **yıl** 8 **sayı** 92 **aralık** '04 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Cesur şarkılar

Kalipso kralı, insan hakları militanı, BM iyi niyet elçisi Harry Belafonte, San Francisco merkezli Global Exchange adlı vakıf tarafından 2004 İnsan Hakları ödülüyle taltif edildi. 77 yaşındaki siyahî şarkıcının ödül töreninde yaptığı konuşmaya bağlanıyoruz.

Özgürlük mücadelesi part-time bir iş değil, hobi hiç değil. İhtiyaç duyulan tek ödül, sizin gibi düşünen insanların sizi onurlandırması. Pîrim ve üstadım Paul Robeson, ötekilere ulaşmamı öğütlemişti: Onların senin şarkılarını söylemesini sağla, o zaman senin kim olduğunu da merak edeceklerdir... "Daio", "Havanaguila" ve diğerleri, yoksulluğun pençesindeki insanlar tarafından yazılmıştı. Uğradıkları zulmü bertaraf etmek için cesurca yazılmış muzaffer şarkılardı onlar. Bu ödülü hak edenler, o şarkıları yazanlar. Ben sadece onların konuştuğu bir enstrümandım.

Zulüm bana yabancı bir şey değil. Irkçılık, cinsiyetçilik, yoksulluk da öyle. Bütün bunlar benim hayatımın sabitleri olageldi. Onların içine doğmuştum. Yoksulluk annemin ebesiydi. Çocuklarını yoksulluk içinde doğurdu. Fakat hayatta bir amaca sahip olmayı ve zulme karşı koymayı öğretti bize.

Hayatımın bu noktasında Karayipler'de bir kumsalda rom yudumluyor olacağımı zannederdim. O lüks bana nasip olmadı. Kumsalda oturmama imkân yok, çünkü kıyıya vuran her dalgada bu imtiyaza sahip olmayanların sesini duyuyorum.

Sık sık seyahat ediyorum, geçenlerde Afrika'ya gittim, Etiyopya'daki çiftçilerin ahvalini incelemek üzere. Orada gördüm ki, onlar da bizim söylediğimiz şarkıları söylüyorlar. Tek farkla: Onlar daha tutkulu söylüyor. Değişmeyen şeylerin şarkısını söylüyorlar, ihtiyaçları büyük. Anladım ki, özgürlüğe ihtimam etmek, onun bedelini ödemek sonu gelmeyen bir uğraş. Demokrasi kırılgan bir varlık, ona ihtimam göstermezsek tuzla buz oluverir. Aramızdaki caniler gece gündüz iş başındalar. Zulmetmek, hile yapmak, çalıp çırpmak, haysiyetimizi yok etmek onların daimî ihtiyaçları. Niye böyle oldukları sorusuna, kafası benimkinden daha iyi çalışanların yaptığı mantıklı açıklamalar var, ama ben bunlara girmeyeceğim ve şunu demekle yetineceğim: Bizim sabitimiz demokrasidir; düşmana taviz vermeyeceğiz, onunla pazarlık yapmayacağız ve kazanacağız.

Bugünkü ABD hükümetinin Irak ve başka yerlerdeki parmak izleri Vietnam'dakilerle aynıdır. Onları engellemek için seslerimizi bir araya getirip çoğaltmamız gerekiyor. Zaman zaman yürüyüşler yapıyoruz, ne kadar kalabalık olduğumuzu gösteriyoruz. Biz siyahlar yürüyoruz, kadınlar yürüyor, barış eylemcileri yürüyor. Fakat, düşmanın işine taş koymanın en etkili ve anlamlı yolunu kavramamış gibiyiz. Bu yol, mekanizmayı durdurmaktır. Sivil haklar mücadelesinin, işçi hakları mücadelesinin, kadın hareketinin ilk dönemlerini hatırlayalım. Bu hareketlerin ortak özelliği, mekanizmayı stop ettirmeleridir. Aç gözlü bir kâr hırsıyla işleyen bu mekanizmayı durdurmamız gerekiyor.

Dünyayı dolaşırken, Somali'de, Ruanda'da, Kenya'da, Doğu Avrupa'da, Latin Amerika'da, ABD'nin haydutluğunun izlerini milyonlarca yoksul insanın yüzlerinde görüyorum. ABD önderliğindeki global askerî-sınaî mekanizmanın dünyayı ne hale koyduğu ortada.

Peki, bu mekanizmayı nasıl durduracağız? Şiddete başvurarak durdurmayı savunduğumuz zamanlar oldu. Bir M5'i veya M6'yı alıp dağa çıkarak ve çatışarak özgürlüğümüzü savunabileceğimizi zannetmek romantik bir düşünce. Bunun yapılabilir olduğu zamanları yaşadık. Afrika'da sömürgeciliğe karşı mücadele böyleydi, Cezayir ve Vietnam'daki ayaklanmalar da böyleydi. Askerler, kadınlar, erkekler sokaklarda, dağlarda şiddete şiddetle karşılık verdiler. Artık bu mümkün değil. Fakat en güçlü silah bizim elimizde. Bu silahın adı sivil itaatsizliktir. Sadece Martin Luther King ve Gandi'nin mücadelesi gelmesin aklımıza. Güney Afrika'nın 10. yıldönümünü kutlayan zaferini hatırlayalım. Sivil itaatsizlik olmasaydı, bugün imrenilen Güney Afrika toplumu doğabilir miydi?

Amerika'yı, şirketlerin Amerika'sını diz çöktürmeliyiz.

Misyonerler çok bilge olarak tanınan bir Kızılderili reisi görmeye gitmişler. Şişman, sakin bir adam olan reis, bu adamların onun diliyle yaptıkları propaganda konuşmasını kılını kıpırdatmadan dinlemiş. Misyonerler konuşmalarını bitirince tepkiyi beklemişler. Reis hiç telaş etmeden biraz durmuş, sonra şöyle demiş: "Sözleriniz kaşıyor, iyi kaşıyor, hem de çok iyi kaşıyor. Ne var ki, kaşınmayan yeri kaşıyor." **EDUARDO GALEANO**, Kucaklaşmanın Kitabı

Kendi sessizliğini yaşayan iki insan yan yana, uzun bir süre dengede kalamazlar. Sessizliklerden biri diğerini emmeye başlar. **CHICO BUARQUE**, Budapeşte

İnsanoğlu kusursuz cinayet işleyemez, ama kader işleyebilir. **VLADIMIR NABOKOV**, Lolita

Resmi duvarımı süslemek için asmam. Eğer öyle olsaydı bahçemdeki ağaca da güzel bir kadını asmam gerekirdi. **FERİT EDGÜ**

Amerika dünyayı bombalarken bir bomba da Amerika'da patladı. Bombardımanın müsebbibi, Billboard Hot 100 Singles listesine 1 ve 2 numaradan iki single birden sokan **BRIGHT EYES**. "Lua" ve "Take It Easy (Love Nothing)" isimli single'ların her biri, ocak ayında yayınlayacağı iki albüme ait.

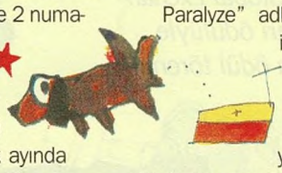

70'lerin en etkili post-punk gruplarından **GANG OF FOUR**, hayranlarının ve müzik endüstrisinin baskılarına dayanamayarak orijinal kadroya döndü. John King, Andy Gill, Dave Allen ve Hugo Burnham dörtlüsü, şimdiden beş konser ayarladı bile. 1981'de dağılan grup elemanları, o zamandan beri beraber çalışmamıştı.

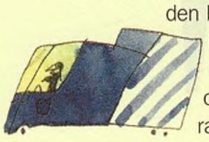

MARC ALMOND, geçen ay başından geçen motor kazasından üç hafta sonra hastaneden taburcu oldu. Resmî sitesinde yapılan açıklamada, iyileşme sürecinin hızlı ve umut verici olduğu belirtildi: "Hayranlarından, çevresinden ve diğer sanatçı arkadaşlarından aldığı destek çok yardımcı oldu. Üç hafta içinde bir yerlerde oturup, çay içip geyik yapacağımız aklımıza gelmezdi..." Almond da, resmî sitesinden yaptığı açıklamada, geçirdiği kazayı "hayatı dönüştüren bir deneyim" olarak niteledi ve şöyle dedi: "Gönderdiğiniz mesajlar ruhumu onore etti, ki son zamanlarda berbat haldeydi ruhsal durumum. Doktorlara ve hemşirelere de sonsuz teşekkürlerimi yolluyorum. Böyle bir dünyada değerleri nadiren anlaşılıyor."

Desenler: Wozniak ("Siberie m'etait contée"den)

QUEENS OF THE STONE AGE, Mart ayında çıkacak yeni albümlerinin tanıtımını gerçekleştirdi. "Lullabies To Paralyze" adlı üçüncü albümleri için stüdyo çalışmalarını sürdüren grup, birçok sanatçıdan da yardım alıyor. Dean Ween, Chris Goss ve Jesse 'The Devil' Hughes'la daha önce de çalışan QOTSA, ileriki günlerde Garbage elemanı Shirley Manson'la kayda girecek.

Pete Townshend ve Roger Daltrey, bu ay, 1982'den bu yana ilk **THE WHO** albümüne çalışmak için stüdyoya kapanıyor. İşler yolunda giderse albüm 2005'in ilkbaharında raflarda yerini alacak. İkili, yirmi yıllık suskunluğun ardından "Real Good Looking Boy" ve "Old Red Wine" isimli iki yeni şarkılarını "Then and Now" isimli bir derlemede, geçtiğimiz mart ayında yayınlamıştı. Townshend'in bir diğer projesi ise, 2003'te çocuk pornosu bulundurmak suçuyla tutuklanmasını da içeren bir otobiyografi. Grubun kült filmi "Quadrophenia"nın tiyatro sahnelerine taşınması da gündemde.

MERCURY REV, önümüzdeki sene yeni albümüyle hayranlarını selamlayacak. Ocak ayında satışa sunulacak "Secret Migration", ertesi gün iTunes'dan indirilebilecek. İlk single "Secret For a Song", grubun resmî sitesinden yüklenebiliyor. Sanatçı şu sıralar Nick Cave and the Bad Seeds konserlerinin uvertürlüğünü üstleniyor.

STEREOLAB'in az bulunan kayıtları nisanda leniden yayınlanacak. İki CD ve bir DVD'den oluşacak albümde 1993 tarihli "Jenny Ondioline"dan "Miss Modular"ın klibine kadar birçok eser toplanmış.

STEVE EARLE'ün Amerikan seçimleri akşamında New York'ta, CBGB'de verdiği konserin görüntüleri, "Rich Man's War" şarkısına klip olacak. Rejisör **JONATHAN DEMME**.

FRANZ FERDINAND, Birleşmiş Milletler'in organize ettiği bir konserle Darfurlu mültecilere destek olacak. Turnede olan grup, Chrissie Hynde, Mick Hucknall ve Lemar'ın Royal Philarmonic Orchestra eşliğinde Cole Porter şarkıları yorumlayacağı geceye Meksika'dan video bağlantısıyla katılacak. Franz Ferdinand, ayrıca "This FFFire" şarkılarını yeniden yorumladı ve internet sitelerinde yayınladı.

U2, henüz gün yüzü görmemiş yeni albümleri "How To Dismantle An Atomic Bomb"un ilk canlı performansını Dublin'de, kendi stüdyolarında gerçekleştirdi. Düzenledikleri yarışmanın 25 galibine verilen konseri, binanın dışına koyulan hoparlörler sayesinde, dışarıda bekleyen binlerce U2 hayranı da dinleyebildi. Grup, bir radyo programında yeni favori gruplarını Franz Ferdinand, Kings of Leon, Razorlight ve The 22-20's olarak açıkladı.

Bush, yeniden seçilir seçilmez pop aleminden iki ismin hışmına uğradı. Yeni "greatest hits" albümünün tanıtımı için Meksika'da bulunan **ROBBIE WILLIAMS** şöyle konuştu: "Tekrar seçildiğine inanamıyorum! Amerika özgür dünyanın lideri olarak ortaya çıkıyor, ama daha cümle kurmayı beceremeyen bir başkanları var. Ben bile daha iyi cümle kuruyorum. Çok parlak biri olmasam da, eminim ki bu başkanlık işini daha iyi kıvırırım..." **MADONNA** ise CNN'deki röportajında Bush ve Blair'in Kabbala inancını öğrenmeleri gerektiğini söyledi.

BECK kısmetse Şubat 2005'te yeni albümünü yayınlayacak. Eski prodüktör dostları Dust Brothers'ın gözetiminde yayınlanacak albümün adı henüz belli değil. Fakat, Dan The Automator'un da remikseleyeceği ilk single'ın "Gospel" adındaki şarkı olması düşünülüyor. Bir şarkıda White Stripes'dan Jack White'ın da konuk olacağı albüm, bir önceki "Sea Change"e oranla çok daha neşeli tonlar taşıyacakmış.

Galli grup **SUPER FURRY ANIMALS**'ın lideri **GRUFF RHYS**, Amerikalı hiphopçu **BOOM BIP**'in albümü "Blue Eyes In The Room"a bir parçada ("Do's And Dont's") konuk oluyor. Rhys'ın ilk solo albümü de hazır: "Yr Atal Genhedlaeth". Her iki çalışmanın da şubat ayında yayınlanması öngörülüyor. Boom Bip'in albümünün konuklarından biri de New Yorklu şarkıcı ve şarkıyazarı Nina Nastasia.

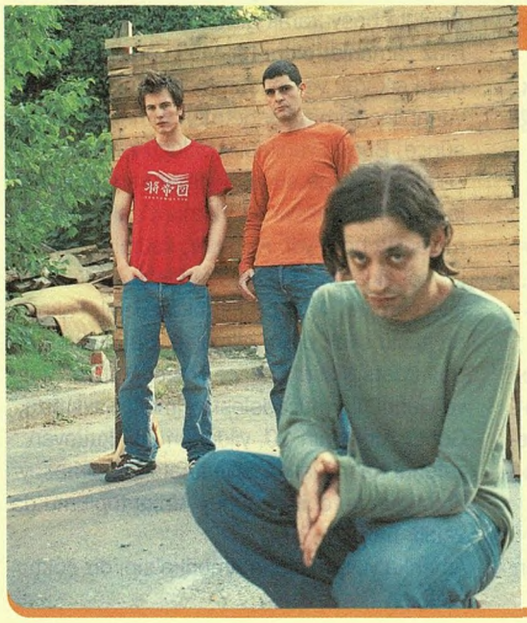

DUMAN'DAN KONSER DVD'Sİ

İçerim ben burda bu akşam

Türkiyeli rock müziğine şimdiye dek misli görülmemiş ölçüde heyecan ve kan aşılayan Duman grubundan, ne yalan söyleyelim, yeni albüm bekliyorduk artık. Ama öyle bir "ara sıcak" daha dayadılar ki önümüze, sırf bununla tıka basa doymak da mümkün. "Bu Akşam" adını taşıyan bir DVD (arzu edene VCD) bu: 4 Ekim 2003 Bostancı Gösteri Merkezi konserinin kayıtları... "Bu Akşam"la başlayıp "Haberin Yok Ölüyorum"la nihayetlenen 16 şarkı. Müslüm cover'ı "Olmadı Yâr", Özdemir Erdoğan cover'ı "Gurbet" ve mutlak favorimiz "Mânâsı Yok" da repertuarda mevcut... DVD'de konserin yanısıra kliplere, TV görüntülerine, fotoğraflara da yer verilmiş... Bir barda veya konser salonunda Duman'ı seyretmiş olanlar bilir, bir kere yetmez, tekrar tekrar yaşanması gereken bir tecrübedir bu. Şimdi televizyon karşısındaki koltuğa kurulup aynı tadı damakta hissetmek mümkün olacak... Bir yenilik istiyorsanız, yok, ama o güzel dakikaları temize çekme imkânı var: İşte gene Kaan Iggy Pop'la aşık atan "topless" performansını sunuyor, Serge Gainsbourg'u kıskandıracak, Orhan Kural'ı çıldırtacak kadar çok sigara içiyor, yaralı bir Sivas kangal gibi okuyor şarkıları; Batuhan kafasını boynundan 360 derece döndürererekten gitarını öttürüyor; Ari ve Alen bas ve davulda dağları deliyor... Çığlık çığlığa ortaokullu, liseli gençlerin arasında 40'ına, 50'sine merdiven dayamış mutlu mesut abileri-ablaları da tespit etmek güç değil, dikkatli bakınca... Bu vesileyle bir kez daha Duman'ın hiç bozulmadan hep böyle kalmasını, kalıcı olmasını temenni ediyoruz ve birkaç kuşağı, birkaç coğrafyayı avucunun içine almayı bilen bu güzelim müziğin devamını bekliyoruz. Boşuna demiyor Erkin Koray, "kendilerinde kendimi görüyorum!" diye.

Uzun sözün kısası,
festival başladı!
Akbank
KısaFilm
Festivali
8>18Aralık04
film
Festival programı için
> 0212 252 35 00/01
> www.akbanksanat.com
AKBANK
KÜLTÜR
SANAT
MERKEZİ
BEYOĞLU

TV yorumcuları taraftarı tahrik edici sözler söylemesin. Türk insanı namus konularında, arka konularında, ön konularında çok hassastır!
AHMET ÇAKAR *(Emre Aşık'ın "elleme" hareketini "basur muayenesi" olarak yorumlayan Erman Toroğlu'nu eleştiriyor)*

Canım sıkkın sanma, gelmene altı gün kaldı. Sevinç içindeyim. Yaratdığın sevincin boyunu bosunu ölçebilsen! Ben küçücük Azra bu kadar büyük sevinci nasıl yaratabildim, deye şaşarsın.
(Halikarnas Balıkçısı'nın Azra Erhat'a yazdığı mektuptan, 1959)

Ölüm döşeğinde bir bağcı, Marcela'nın kulağına bir şeyler söyledi. Ölmezden önce gizini açıkladı ona:
"Üzüm" diye fısıldadı, "şaraptan yapılmıştır".
Marcela bana bunu söylediği zaman şöyle düşündüm: Üzüm şaraptan yapılmışsa, belki bizler de kim olduğumuzu söyleyen sözcüklerizdir.
EDUARDO GALEANO, Kucaklaşmanın Kitabı

Ayışığı sıcak esiyor. **SÜREYYA BERFE**

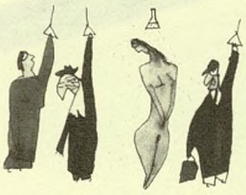

ROLLING STONE dergisinin yaptığı "Tüm Zamanların En İyi 500 Şarkısı" listesinde 1 numara Bob Dylan'ın "Like A Rolling Stone"una gitti. İki numara ise Rolling Stones'dan "I Can't Get No Satisfaction". Liste 1960'ların egemenliğiyle sonuçlandı, 500 şarkının 202'si bu dönemdendi. 70'lerden 144, 80'lerden 55 şarkı var. İlk 10'da 1971'den sonra yazılan tek şarkı Nirvana'dan "Smells Like Teen Spirit". 500 şarkıdan sadece üçü 2000'li yıllara ait: Eminem'in "Lose Yourself"i 166, "Stan"i 290 ve Outkast'in "Hey Ya"sı 180 numarada... Listeye en çok giren grup, 23 şarkıyla The Beatles. Rolling Stones 14, Bob Dylan 11, Elvis Presley ise 10 şarkıyla listede.

O ŞİMDİ SUFİ

Yıllarca Peter Gabriel'in yanıbaşında yer alan, Neneh Cherry'yle "7 Seconds"ı terennüm eden, 1995 yazında Dylan şarkısı "Chimes Of Freedom"la İstanbul'u, Açıkhava'yı titreten, kısacası her yaptığıyla kalbimizi kazanan Senegalli şarkıcı Youssou N'Dour bir kez daha iş başında. O şimdi sufi!.. Senegal müslüman müzik geleneğini sırtlamış bir Ümmü Gülsüm hayranıyla karşı karşıyayız bu sefer. "Egypt" isimli yeni albümünün orkestrasında on beş Mısırlı, yedi Senegalli müzisyen yer alıyor. Balafon, djembe ve kora bir yandan, Arap kemanları, ud, flüt, darbuka diğer yandan, hep beraber, canı gönülden!.. Batıda, müslümanlığın terörist olmakla özdeşleşmeye doğru gittiği bir devirde, ırkçı-beyaz algılamaları sorgulayan ve kıran, medeniyetler çatışması tezlerine ruhanî bir sevinç ve tebessümle yanıt veren, "otomatikman" politik bir albüm "Egypt". Erbabından: Youssou N'Dour'dan.

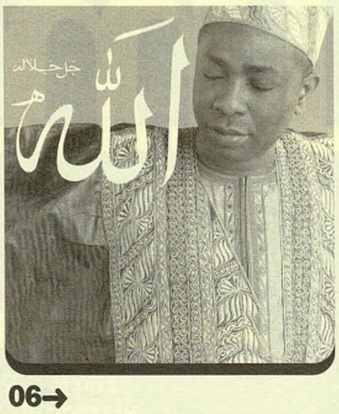

WU-TANG CLAN'ın kurucu üyelerinden **OL' DIRTY BASTARD**, 13 Kasım'da, kayıt stüdyosunda hayatını kaybetti. Sebebi henüz belli olmasa da, sanatçının olaydan önce göğüs ağrılarının bulunduğu belirtiliyor. Wu-Tang'den solo kariyeri için ayrılan ve gerçek adı Russell Jones olan Ol' Dirty Bastard, "Got Your Money" ve "Shimmy Shimmy Ya" gibi hitler çıkarmış, fakat 2001'de uyuşturucu bulundurmaktan iki yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. 2003'te özgürlüğüne kavuşan sanatçı, yeni albümünün kayıtlarıyla meşguldü. 15 Kasım'da 36 yaşına girecek olan Bastard, ardında 13 çocuk bıraktı. Severlerinin taziyelerini iletmeleri için riodb.tk adresli bir internet sitesi de açıldı.

Jon Spencer'ın grubu **BLUES EXPLOSION**, Public Enemy'den **CHUCK D**'yle beraber bir single yayınladı. Grubun yeni albümü "Damage"dan yayınlanan "Hot Gossip" isimli bu single'ın öbür yüzünde, blues efsanesi Junior Kimbrough'un "Meet Me In The City" isimli şarkısının bir cover'ı var. Bu şarkıda ölümünden az evvel grupla çalışan ve son kayıtlarından birini gerçekleştiren **ELLIOTT SMITH** de gitar çalıyor. "Damage"da Blues Explosion'a misafir olanlar arasında DJ Shadow, David Holmes, Dan The Automator, Martina Topley Bird ve New York'lu no-wave'ci James Chance de var.

BONNIE "PRINCE" BILLY ve Chavez grubundan **MATT SWEENEY**'nin ortaklaşa çalışması "Superwolf" ocak ayında yayınlanıyor. Albümün evvelki Bonnie çalışmalarından büyük bir farkı olmayacakmış.

Suede'in iki üyesi Brett Anderson ve Bernard Butler'ın yeni projesi **THE TEARS**'ın ilk albümünün çalışmaları bitiyor. Önümüzdeki yılın ilk aylarında yayınlanacak albümün şarkıları bu ay Londra'da ve Barcelona'da verilecek iki konserle görücüye çıkacak.

BOB MARLEY'in hayatına ve reggae'nin ilk yıllarına odaklanan bir fotoğraf kitabı geçtiğimiz ay raflarda yerini aldı: "Rebel Music: Bob Marley & Roots Reggae" isimli kitap, fotoğrafçı Kate Simon'ın seçtiği, çoğu kişisel arşivinden gelen ve daha önce görülmemiş 400 kadar kareden oluşuyor.

FAHRENHEIT 9/11 MÜZİKALİ

Şarkılardaki ilham

Amerikan başkanlık koltuğunu epey sallayan müthiş belgesel "Fahrenheit 9/11"in yönetmeni Michael Moore, sonuçta Bush'u deviremese de, tekerine çomak sokmayı bildi, sinema tarihinin en iyi siyasî filmlerinden birini de insanlığa armağan etmiş oldu böylece. Şimdi sıra geldi filmin müzik albümüne. "Bu şarkıları ben yazmadım, ama ilhamımı onlardan aldım. Hepimizin bir takım görevleri ve sorumlulukları olduğunu bana bu şarkılar hatırlattı. Umarım sizin üzerinizde de aynı etkiyi bırakırlar." Böyle diyor Moore... Bu bir "soundtrack" değil, Michael Moore'un sevdiği ve esinlendiği şarkıların derlemesi... "Fahrenheit 9/11"de doğal olarak Amerika'nın sol cenahından insanlar yer alıyor: Bush'un yeniden seçilmemesi için ekim ayı müddetince Amerika'yı turlayan Bruce Springsteen (Dylan şarkısı "Chimes Of Freedom"ı söylüyor), Little Steven, Pearl Jam (Dylan şarkısı "Masters Of War"u söylüyor), John Fogerty, Steve Earle, Dixie Chicks başköşede... Clash, System Of A Down, Black Eyed Peace, Nanci Griffith, "With God On Your Side"la (üçüncü kez) Bob Dylan ve "Hallelujah"la Jeff Buckley de, umut aşılayan şarkılarıyla albüme katılanlardan. Sürprizler Rage Against The Machine tayfasından: Eski solist Zack De La Rocha "We Want It All" isimli parçasını söylüyor, Tom Morello ise folk projesi Nightwatchman'le "No One Left"i... Yukarıdaki fotoğrafta "Fahrenheit 9/11"in unutulmaz görüntülerinden biri var: Bush'un ikiz kuleler saldırısını öğrendiği an!.. Bu albümü dinlerken, filmin görüntülerini de bir bir hafızamızda canlandırmakta, bu herifin nasıl olup da yeniden seçilebildiği hakkında kafa yormakta sonsuz fayda var.

1984'de bir **JOHN LENNON** biyografisi de yayınlayan tarihçi Jon Wiener'in çabaları neticesinde, FBI'ın Lennon dosyasından 10 sayfalık doküman günışığına çıktı. Kayıtlar, 1971-72 yıllarında Lennon'ın madde kullanımına odaklanmış ve müzisyenin sınırdışı edilmesini kolaylaştırmak amacıyla tutulmuş. FBI tuttuğu Lennon dosyasında bilinmeyen birkaç unsur kaldı böylece. Alınan bilgilere göre, Lennon'ın gerçek bir devrimci olmadığı, çünkü uyuşturucuların etkisi altında bulunduğu, ama Yeni Sol hareketiyle ilişkisinin endişe uyandırdığı ve Ağustos 1972'de Cumhuriyetçilerin kongresini basmayı planlayan bir organizasyona yaptığı 75 bin pound'luk bağış üzerine alarma geçildiği dosyalara geçen veriler arasında. Bu arada, Lennon'ı 1980 yılında öldüren Mark Chapman'ın son dört yıldaki üçüncü sağlıverilme başvurusu reddedildi.

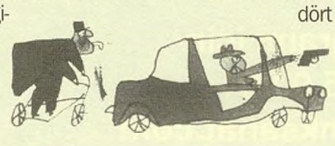

Irmak bir çağdan bir çağa akıp gidiyor, kıyılarında insan hayatları yaşanıyordu. Hemen ertesi gün unutulmak üzere yaşanıp bitiyor, ama ırmak akıp gidiyordu.
MILAN KUNDERA, Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği

İnsan dünyaya bir kerre gelir, yunus balığı gibi yokluk evreninden fırlayarak, yine yokluğa dalar. **HALİKARNAS BALIKÇISI**

Belki bir insan hayatı zamanın fırınında ateşe attığımız bir kağıt kadar çabuk yanıyor.
AHMET HAMDİ TANPINAR, Huzur

Seviştikten sonra, dalgaları duyuyor musun? dedim. Karşılık vermedi. Sadece şşş, şşş, deyip durdu.
JOHN BERGER, Düğüne

Candida şarkıcılık yeteneği olduğunu sandığı dönemlerden söz edilmesinden pek hoşlanmazdı. Şimdiden seyrelmiş saçlarının arasından, o dönemde seyircinin kafasına fırlattığı şişelerin oluşturduğu şişler ve yara izleri seçilebiliyordu.
EDUARDO MENDOZA, Zeytinli Labirent

Yokluğu bağışlıyorum. **TARIK GÜNERSEL**

Londra'nın Lyric Theater isimli sahnesinde, önümüzdeki yaz mevsiminde **THE SMITHS**'e adanmış bir müzikal sahneye konacak. Altı oyuncu/şarkıcının rol alacağı "Some Girls Are Bigger Than Others" ismindeki gösteri için yirmi Smiths şarkısı büyük orkestra için aranje edilecek. Aynı sahnede daha önce de Jacques Brel, Abba ve Queen için benzeri müzikaller hazırlanmıştı.

Rock tarihinin en meşhur belgesellerinden biri olan **ROBERT FRANK**'in 90 dakikalık "Cocksucker Blues"u bu ay nihayet Londra'da, Tate Modern'deki büyük bir sergide izleyici karşısına çıkıyor. **ROLLING STONES**'un 1972'de "Exile On Main Street" için çıktıkları ABD turnesinin sahne arkası görüntülerinden oluşan ve sex & drugs & rock'n'roll'la dolup taşan dokümanterin gösterimi, grup üyelerince yıllardır yasaklanıyordu. Robert Frank'in sergisinde New Order, Patti Smith için çektiği video ve fotoğrafların yanısıra, Joe Strummer ve Tom Waits'in de dahil olduğu 1991 tarihli "Candy Mountain" filmi de yer alacak.

Jerry Garcia'nın üzerinde iki yıl uğraştığı **GRATEFUL DEAD**'in 1974 veda konserinin kayıtları, bu ay DVD formatında yayınlanıyor.

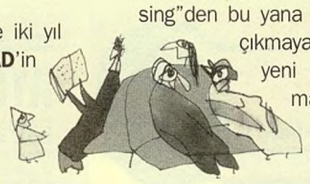

Avangard yönetmen **KENNETH ANGER**, geçtiğimiz sene intihar eden **ELLIOTT SMITH**'in ölümünü filme çekecek. 1981 tarihli "Lucifer Rising"den bu yana pek sesi soluğu çıkmayan yönetmenin bu yeni çalışmasının tamamlanmasının da yıllar alacağı tahmin ediliyor.

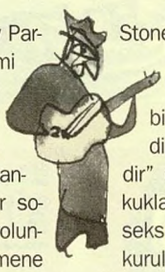

SOUTH PARK yaratıcıları Trey Parker ve Matt Stone'un yeni filmi "Team America: World Police"in hedefleri arasında **SEAN PENN** ve **MICHAEL MOORE** da var. Filmi "masum insanların ölümüne yol açacak bir sorumsuzluğa cesaret verdiği" yolunda eleştiren Penn, iki yönetmene bir protesto mektubu da yazdı. Matt Stone ise, açıklamasında "eğer biri bu filmden belli bir şekilde oy kullanması yönünde bir fikirle çıkarsa, aptalın tekidir ve sandığa hiç gitmemelidir" dedi... Film, aynı zamanda, kuklaların üç buçuk dakika süren seks sahnesi yüzünden sansür kurulunun hışmına uğramaktan da kurtulamadı.

ÜÇ DÜZİNE REMİKS

Elektro depeche mood

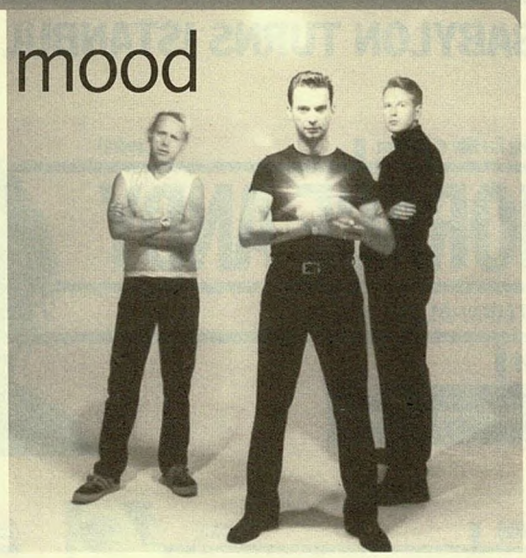

Dünyanın en "remikse gelir" grubu Depeche Mode. Remiks kültürüne ilk adımı onlarla atanların sayısı az değil. En başından beridir bu işi hiç ihmal etmedikleri için, Depeche Mode tarihini remiks tarihiyle bir tutanların sayısı da öyle. Bugüne kadar 45'liklerden eksik etmedikleri remikslerin envanterini çıkarmak başlı başına bir iş. Hepsini kutu kutu disklere doldursalar bitecek gibi değil. Şimdilik bu uğurda atılmış en büyük adımlardan biri, ekibin geçen ay çıkan "Remixes 81-04" albümü. Daha önce altı kutuluk single toplamasında orijinal versiyonlarıyla birlikte servis edilen muhtelif remiksler, bu albümde daha "kompakt" bir halde ve taze ilavelerle bir araya gelmiş.

"Remixes 81-04", arada bir-iki tanesinde DM imzası olsa da, François Kevorkian'dan Flood'a, William Orbit'ten Underworld'e, Tim Simenon'dan DJ Shadow'a, sayısız elektronikçinin tezgahında şekillenmiş remikslerden ibaret. Çoğu daha önce yayınlanan işlerin yanında, Goldfrapp, Timo Maas ve Linkin Park'tan Mike Shinoda'nın elinden çıkmış birkaç yeni remiks de albümde boy gösteriyor. Eski tarihli olanlar, şarkıların orjinaline daha yakın dururken, "I Feel You"dan "Free Love"a bugüne yaklaştıkça her biri remiks yapanın damak zevkiyle yeni kılıklara bürünüyor. Zaten Martin L Gore da ne diyor? "Arkama yaslanıp birbirinden farklı sanatçıların DM ruhunu alıp üzerine yepyeni boyutlar kattığını görmek harika bir duygu..."

Albümün bir, iki veya üç CD'lik versiyonları mevcut. Her bir diskte tam bir düzine remiks olduğuna göre, 12, 24 veya en bonuslu 36'lık paketlerden hangisini seçeceğiniz size kalmış.

İSMAİL İLE KERTENKELE ABDULLAH
ERMENİ MESELESİNİN GÜNCEL TARİHİ

AB SÜRECİ VE TARIMDA HAYATİ YOL AYRIMI
ŞİRKETLEŞMEYE DDT

ARAFAT'IN ARDINDAN FİLİSTİN
HALKI DA ONUN GİBİ YAŞIYORDU

URUGUAY'DA SOLUN ZAFERİ
ÜÇ MİLYON MUHAFAZAKAR ANARŞİST

SİLAH TÜCCARLARI VE BUSH
ABD'YE YENİ DÜŞMAN ARANIYOR

EXPRESS AVRUPA SOSYAL FORUMU'NDAYDI
KÜÇÜK SOKAKLARA DOĞRU

GÜLNUR SAVRAN'LA DİYALEKTİK FEMİNİZM ÜZERİNE
KIZKARDEŞ KATLİAMI

GÜNEYDOĞU'DA GAZETECİ OLMAK
PE-KE-KE, PE-KA-KA, PE-KE-KA

sayı 43

babylon | ARALIK December

www.babylon.com.tr

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sokak No: 3 Asmalımescit, Tünel/Beyoğlu T: (212) 292 73 68

Babylon bir Pozitif Titreşim'dir.
www.pozitif.info

Millering The Nite @ Babylon (Londra)

HORACE ANDY

03.12 CUFRI-04.12 CTSAT

23:00

Garanti Caz Yeşili (Paris)

JANE BIRKIN

08.12 ÇAWed-09.12 PEThu

21:3

Mavi Müzik (Londra)

MATTHEW HERBERT

10.12 CUFRI-11.12 CTSAT

23:00

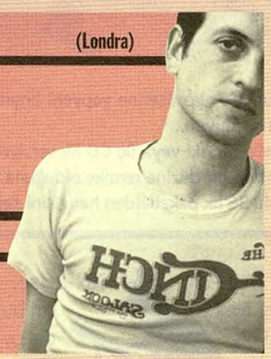

(İstanbul)

BURHAN ÖÇAL ÜÇLEMESİ

23.12 PETHU-21:30
24.12 CUFRI-23:00
25.12 CTSAT-23:00

J&B Nightology (Londra)

GILLES PETERSON

22.12 ÇAWED

21:30

(İstanbul)

ERKİN KORAY

18.12 CTSAT

23:00

(İstanbul)

NİL KARAİBRAHİMGİL

17.12 CUFRI

23:00

(Berlin-İstanbul)

CEZA

Ayben+ Fuat+Funky C.

30.12 PETHU

21:30

Yaşamla Dansınızı Yarım Bırakmayın! (İstanbul)

AYLİN ASLIM

GRİPİN+ÇİLEKEŞ

01.12 ÇAWED

21:30

(İstanbul)

MURAT YILMAZYILDIRIM

14.12 SATUE

21:30

(İstanbul)

ZİYNET SALİ GREK

15.12 ÇATHU

21:30

(İstanbul)

KANGROOVE

29.12 ÇAWED

21:30

BABYLON JUKE BOX

16.12 PETHU

21:30

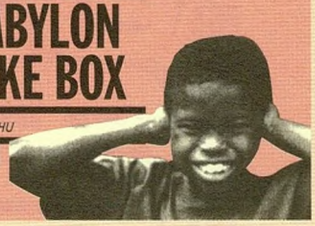

OLDIES BUT GOLDIES

02.11 PETHU

21:30

YAY BURCU GECESİ

06.12 PTMON

21:30

(İstanbul)

HÜLYA TUNÇAĞ

07.12 SATUE

21:30

UNITE ANKARA LIVE (PART II)

21.12 SATUE

21:30

BABYLON'DA YILBAŞI

DJ MABBAS'la

LUNAPARK

31.12 CUFRI

23:00

Biletler Babylon ve Biletix gişelerinde. biletix

PARS/MCCANN ERICKSON

Radikal

RADIO XI-GEN FM 93.9 İSTANBUL

"Açık Radyo." 94.9

Wall

Doritos

SABANCI TELEKOM

[TOM WAITS]

Tuncel Kurtiz'e müracaat edip klasik Tom Waits girizgâhımızı yapalım: "Amerika, Tom Waits'i dinleyenler kadardır benim için. Gerisi başka türlü insanlar." Bu lafa itirazı olan var mı? Tutup da "hayır, Springsteen'i dinleyenler, Michael Moore'u seyredenler kadardır" falan desek ne farkedecek, o bile lüks kaçacak, Bush gene geldi başa... Tom Amca'nın öteki Amerika'dan, öte dünyalardan gelen sesi şimdi artık daha da önemli. Mojo, Uncut ve Les Inrockuptibles sayfalarından yeni albüm "Real Gone" hakkında tüm malûmatlar...

ateş böceğini canlı tutmak

Yeni albümün "Real Gone", "Alice" ve "Blood Money" (2002) albümlerinden çok farklı. Tıpkı onların da "Mule Variations"dan (1999) farklı olduğu gibi. Her albüme başlamadan önce bir tür bahar temizliği mi gerekiyor?

Tom Waits: Evet, öncelikle bulaşıkları yıkaman lazım. Bir şekilde tazelenmen gerekiyor. Kendimi tekrarlamak istemiyorum. Her seferinde eskilerden bir şeylerle yeni bir şeyler yan yana geliyor. Sık albüm kaydeden bir adam değilim, dolayısıyla albümlerin arasına giren sürede bazı değişimler kaçınılmaz oluyor. Zamanla kendi sürecinize inancınız pekişiyor, o süreci değiştirmeye çalışsanız da... Her seferinde aynı şekilde yemek yapamazsınız, değil mi? Bazen hindi dilimini ağzımın bir tarafına, domatesi öbür tarafına yerleştirir, arabada giderken çiğnerim. Bazen de tüm akşamı yemeği hazırlayarak geçiririm ve 15 dakikada tükeniverir. Belki de bunlar farklı kimliklerdir.

"Real Gone" nasıl bir hevesin ürünü?

Müzisyenler için, dilini yenilemek, bir albümden diğerine keskin bir kırılma gerçekleştirmek zor oluyor. Benim gibi tiplerde, zekânın merkezi her şeyden önce parmaklardır. Parmaklar da alışkın oldukları topraklarda koşuşturmayı seviyor. Zihinse serseri, olmayacak hayallerin peşine takılmaktan, yolunu şaşırmaktan, aldanmaktan memnun oluyor. Ama bu yürekliliği parmaklara aktarmayı her zaman beceremiyor. Biraz fazla talepkâr olduğunda, parmaklar isyan edebiliyor... Şarkı yazmak, yıllar boyunca kulaklarında gezinenlerin en iyilerini toplamaktan başka bir şey değil. Mecburen de daha önce kullandığın şeyleri de kazıyorsun, kurcalıyorsun. Ve zaman ilerledikçe, hareket alanın daralıyor, madeni bulman zorlaşıyor. Ama müziğimde daha önce hiç duymadığım bir şeyi bulmak hoşuma gidiyor; bende ilerleme, devam etme arzusu uyandıran da bu. Aslında birbiriyle alâkası olmayan şeyleri birbirine bağlayarak eğleniyorum. Çok güncel bir sound fonunun üzerine Howlin' Wolf'vari bir ses koymak gibi... Bu küçük oyun bazen sürrealistlerin yaptıklarını hatırlatıyor. Bu tabiata aykırı buluşmaların belki de ne başı ne de kıçı var. Ama şu aşağılık dünyada kimse mantıklı değil ki, ben niye olayım?

Bu albüm senin açından bir "ilerleme" mi?

Herkesin büyüyen bir tarafı var, tıpkı bir bitkide büyümenin sona erdiği yerde yeni bir dalın çıkması gibi.

Senin dalın gitgide geriye doğru büyüyor sanki... Meslektaşların yaş ilerledikçe daha rahat bir havaya bürünüp dinleyicilerini şaşırtmaktan ve onlarla dalaşmaktan kaçınırken, sen elli yaşında bağımsız bir şirketle anlaştın, alternatif rock Grammy'si kazandın ve giderek daha uç noktalarda albümler yapmaya başladın. Kendine mi meydan okuyorsun, dinleyiciye mi?

Kendime. Çürümeye karşı savaşıyorum. Ama belli de olmuyor, eski meyve ağaçlarının bazıları en iyi meyveleri verebiliyor. Bu çok da bilinçli bir şey değil. Yaşlandıkça eksantrik oluyorsun ve insanların da buna katlanmaları gerekiyor. "Al Amca'nın çenesinde salya var, ama olsun, nasılsa yaşlı o" diyorlar. Bu da bir tür özgürlük kazandırıyor sana. Hiç kimse seyretmiyormuş gibi dansedenlere imrenmişimdir her zaman. Şarkı yazarken ben de hiç kaydetmemişim gibi davranmaya çalışıyorum.

Yaşlandıkça eksantrik olursun. İnsanların da buna katlanması gerekir. "Al Amca'nın çenesinde salya var, ama olsun, yaşlı o" derler. Bu da bir tür özgürlük.

Bu yaşlılıkla ilgili takıntı nereden geliyor?

Daha küçükken bile hep yaşlı olmak isterdim. Dedemin şapkısını giyer, bastonunu alır ve sesimi alçaltarak konuşurdum. Yaşlı olmak için çırpınırdım. Yaşlı insanları bu yüzden çok dikkatli incelerdim. Gençken dinlediğim müzik de yaşlı insanların müziğiydi. Evet, Beatles'ı duymuştum, ama ilgilenmemiştim. Genç ve yeni olan her isme kuşkuyla yaklaştım. Belki de saygıyla ilgili bir saplantıydı bu, bilmiyorum. Babam ben 11 yaşındayken gitti. Yaşlı müzisyenlere belki de baba figürü olarak baktım –Louis Armstrong, Bing Crosby, Nat King Cole ya da Howlin' Wolf... Hiç böyle düşünmemiştim, ama belki de bir büyüğün yol göstericiliğine muhtaçtım.

Yaşlı insanlara bu kadar ilgi duyman 60'lar Kaliforniya'sı için hiç de normal bir durum sayılmaz.

Bazı açılardan gerçekten de geçmişe dönük bir tiptim. Yeniyetmeliğimde San Diego'da bir golf kulübünün salonunda piyanistlik işi almaya çalışmıştım. İşi kotarabilecek kadar şarkı bile bilmiyordum. Birkaç Frank Sinatra ve Cole Porter şarkısı ezberledim, ama o dünya beni çok çekiyordu. Bir takım elbise giyip çizgili pantolonlu ve golf oynayan insanlara piyano çalmak, yaşamak istediğim dünyanın ta kendisiydi.

Dünyanın "biz" (uzun saçlı, ot içen, gitar çalan gençler) ile "onlar" (takım elbise giyen, piyano çalıp golf oynayan yaşlılar) olarak ayrıldığı yıllarda kendini çok yalıtılmış hissediyordun herhalde...

Ben bir asiydim. Asilere isyan eden bir asi. Alkolü çok genç yaşta keşfettim ve beni alkol yönlendirdi diyebilirim.

Hippi kültürü hiç mi ilgini çekmedi?

Bir arkadaşımı vurmuştum. Kazayla... Açık alan-

→09

Keith Richards'la Rolling Stones konserinin kulisinde (2002), William S. Burroughs'la "Black Rider" gösterisinin basın toplantısında (1993) ve eşi Kathleen Brennan'la (1984)

da teneke kutulara ateş ediyordum ve tam önüme geçti bir anda. Baldırından vurdum yanlışlıkla. Bana ilk söylediği şey, "Tom, niye yaptın bunu?" olmuştu. Tıpkı bir western repliği gibiydi. Her neyse, onu sırtladım, allahtan ufak tefekti, üç kilometre koşup hastaneye götürdüm. Hastanede yatarken ziyarete arkadaşları geliyordu sürekli. San Francisco'dan bir kuzeni geldi, uzun saçlı, küpeli, tam bir hippi! Onu görünce San Francisco'yu merak etmeye başladım. Şehre ilk gittiğimde City Lights kitabevine daldım hemen. Jack Kerouac'ı arıyordum. Onu tanıyan birilerini bulmaya çalışıyordum. Kitaplarından takıldığı barları biliyordum, hepsini dolaştım. Bir keresinde Lawrence Ferlinghetti'yle tanıştım, bir kitabını imzalattım. Saatlerce pencere kenarında elimde kahveyle oturup o dünyayı hayal ederdim. Gençlik kültürüne ilk adım atışım sayılabilir San Francisco'ya gidişim. Ama biraz gecikmiştim.

Ama Vietnam için doğru bir zamanmış!

Benim kur'amdan üç yıllık bir itfaiye görevi çıktı bana. Meksika ve Kaliforniya sınırında üç yıl itfaiyecilik yaptım. Toprağı kazarak içine girip üstümü toprakla örtmeyi, böylece ateşin üzerimden geçip gitmesini öğrendim. O zamandan beri kullanmadım bu bilgiyi gerçi, ama hazırım!

İlk plak şirketin Asylum, Batı sahilindeki hippi sonrası dönemin şarkıcı-şarkıyazarı mafyasının şirketiydi. Bu kadro içine kendini nasıl yakıştırdın?

Organize suç teşkilatlarına ya da organize gruplara her zaman kuşkuyla bakarım. O kadroya dahil olmaya korkuyordum. Ama kendimi nereye koyacağımı da bilemiyordum. Etrafa baktım ve dinleyicilerin beni ilişkilendirebileceği sanatçıların olduğu yere doğru gittim. Menejerim aynı zamanda Frank Zappa'yla çalışıyordu, bu yüzden birkaç yıl ona açılış grubu olarak eşlik ettim. Çok zordu. 3500 kişinin bir hokey salonunda bir araya gelip sana küfretmesine dayanmak... Sanırım biraz direniş istiyordum, ki yapmak istediğim şeye dört elle sarılabileyim. Kolay olsun istemiyordum. Olmadı da...

Yani bir çukur kazdın ve ateşin üzerinden geçmesini bekledin?

Aynen öyle yaptım. Martha and The Vandellas, Buffy Sainte Marie, Bonnie Raitt gibi isimlere de uvertürlük yaptım.

Senin kimliğin konusunda kafaları epey karışmıştır herhalde...

Ben de o dönemde kim olduğumu bildiğimden emin değilim. Gerçi kayıtlar yapıyordum, ama daha çok kendi sesimi bulmaya çalışıyordum o zamanlar.

Ne zaman bulduğunu hissettin?

Hmmm... Aslına bakarsan, benim özgün bir sesim yok, başka insanların sesinin kötü taklitlerini yapıyorum. Ray Charles gibi şarkı söylemek istiyorum, kim istemez ki!

Önüne ulaşamayacağın hedefler koyduğunu söyleyebilir miyiz?

Her zaman. Zaten bu tatminsizliktir her şeyin motoru. Müzik tarihi, bir takım heriflerin kimliğini gaspetmek isteyip de bunu yapamayanlarla doludur: Howlin' Wolf, Jimmie Rodgers gibi şarkı söylemeyi hayal ediyordu; Paul Robeson, Caruso'ya hayrandı; Frank Sinatra, Stones'u kıskanıyordu... Bense, 16 yaşındayken, Ray Charles ya da James Brown gibi şarkı söyleyebilmek istiyordum. James Brown'ın her şeyini çalabilirdim: Mangırlarını, suratını, pantolonunu, manitasını, arabasını... Onun gibi insanları doğru dürüst taklit edebilecek yetenekten mahrum olmam, kendimi tanımlamamı, kimliğimi yontmamı sağladı. Tutkularımız sürekli olarak imkânlarımızın gerçekliğiyle sürtüşür ve çarpışır. Bundan da tuhaf, komik bir ses çıkar –benim müziğimin sound'unu bu çok iyi özetliyor... İnsanın kendisine ulaşamayacağı hedefler koyması önemli.

Dün ile bugün arasındaki sınır bize inandırılmak istendiği kadar keskin değil. Hepimizin evinde yüz yıllık mobilyalar da, dün alınmış eşyalar da vardır. Şarkılarım da aynı.

Evine giden patikanın fotoğrafını çekip onu hayatın geniş yoluna nasıl benzetebilirsin? Bunun için benim bir yöntemim var: Bir yığın yıpranmış eski kelimeyi alıyorum ve onları küçük bir melodinin üstüne iyi-kötü yapıştırıyorum.

İkinci albümün "The Heart Of Saturday Night"ta (1974) Ray Charles'ın izleri vardı sanki...

Çok dağınık bir albümdü, ama çabalıyordum. O albüm spoken word ağırlıklıydı. Sanırım o günlerde kafamı başka birinin vücudu üzerinde görmek istiyordum. Kendime ait bir Tin Pan Alley dünyası yaratmıştım. Bir şişe ve kül tablasıyla odaya kapanıp, piyanonun başına oturup bir düzine şarkıyla çıkabileceğim bir dünya...

Niye gitar değil de piyano?

Bilmiyorum. Babam bir şarkıcıydı. Mariachi müziği en büyük tutkusuydu, bir de Harry Belafonte... Daha çocukken Meksika şarkılarını öğrenmiştim, Woody Guthrie şarkılarını da... Ve müzik gerçekten de bir dildi. İspanyolca öğrenirken bir yandan da müziğini öğreniyordum, çünkü babam bana gitarda Meksika müziğinin akorlarını gösteriyordu. Babamın adı, Jesse ve Frank James'den dolayı Jesse Frank'ti. Anlayacağınız, duble isyankâr, zor ve toplumdışı bir adamdı. Çok küçük yaşlarda sokaklarda takıla takıla İspanyolca öğrenmişti. Meksika'da babamla bir lokantaya gittiğimizde hemen Mariachi müzisyenlerini davet ederdi masaya. Onlarla birlikte şarkı söylemeye başlar ve sonunda bizi bırakır, onlarla birlikte çıkıp giderdi. Biz kendi başımıza otele dönerdik, o ertesi gün gelirdi.

Oldukça romantik bir görüntü canlanıyor insanın gözünde...

Çok romantik, evet, ama ışıklandırmanın iyi olmadığı belgesel görüntüleri de mevcut o zamanki anılarımda. Yine de sanırım babam, asi yetiştiren bir asiydi. Benim çocuklarım da aynı durumla boğuşuyor şimdi. Yerinden oynatılamaz, yol göstericilikle donanmış ve her şeyi tepeden gören bir adam olmanız gerekirken, arada kalan çatışmalar benim kim olduğumu belirliyor.

Duygusallık konusunda Meksika müziği ancak Yahudi müziğiyle yarışabilir herhalde. Bunu az önce anlattığın romantik görüntülerle birleştirdiğinde senin müziğinin karakteri çıkıyor ortaya.

İkisinin karışımı mı?.. Evet, bunun farkındayım. Karım bunu her yaptığımda bana çimdik atar. Bu yüzden dikkatli olmalıyım. Kendi kendimin parodisine dönüşme tehlikem var. "Heartattack and Vine" (1980) albümündeki "Saving All My Love For You" şarkısından nefret etmişti mesela. "Bu saçmalık da ne böyle" demişti. Her seferinde çekinmeden söyler.

Yeni albümün "Real Gone"ın ilginç bir özelliği var: İlk defa piyano çalmadığın bir albüm kaydediyorsun. Bir takım klişelere hapsolmaktan mı korkuyorsun?

Bir baterist bana "stüdyoya ne getireyim?" diye sorduğunda, "sadece ihtiyacın olan şeyleri al" diye cevap veriyorum. Bu seferinde de, Kathleen'le (Brennan) benim kafamızdaki sound öyleydi ki, içimdeki hayvanı sürüklemek bana fuzuli göründü. Piyano eğlenceye davetli değildi, nedenini izah edemeyeceğim. Benim açımdan, sound ve

10→

enstrüman tercihi hemen hemen pratik saiklere dayanıyor. Her albümde, taşımam gerekmeyen şeylerin bir listesini yaparım. Bu seferki liste şöyleydi: Kahverengi ayakkabı yok, masa örtüsü yok, denizci kasketi yok, bar taburesi yok, köpek yok. Ve piyano da yok.

Geçmişten bugüne şarkılarının birçoğu idealize edilmiş 60 öncesi Amerika'da geçiyor. Bu dünyayı sen mi icat ettin, yoksa gerçekten bugün bir yerlerde varolabileceğini düşünüyor musun bu hayatın?

Hiçbir fikrim yok. Aradaki çizgi bulanıklaşıyor çok zaman. Ama turnede ya da stüdyoda değilsem, çok farklı bir hayatım var. Aile içindeki rolüm, dünyadaki rolümden çok farklı: Mezuniyet törenleri, aile ziyaretleri, okul maçları... Gençliğimde şarkı yazarken beni besleyen dünyayı terk etmeme konusunda daha ısrarcıydım, ama bugün belgesel ve romantik iki dünya arasında gidip gelmeye daha yatkınım.

Müzik ve aile bir arada nasıl yürüyor?

Kariyer ve aile birbirini sevmez. Birbirlerini yutmaya çalışırlar. Ama ikisinden biri olmadı mı, işler de yürümez. İdeal olan, bakır kazan ve boşaltma musluğunun bir arada olmasıdır. Birini doldurursun, yeri geldiğinde diğerini boşaltırsın. Sürekli bir denge işi anlayacağın.

"Blue Valentine" (1978), Tom Waits dünyasını yansıtması açısından en "tavırlı" albümün sayılabilir. O sıralarda filmlerde de oynamaya başlamıştın. Aktörlüğün etkisi var mıydı bu değişiklikte?

Kulaklar için film yaptığımı düşünüyordum zaten. Yazıyordum, yönetiyordum ve yayınlıyordum. Kurgusal olmayan bir dünyada kurgu yapıyordum. Gerçek dünyayı alıyordum, orada olmasını istemediğim şeyleri eleyip olmasını dilediklerimi katıyordum. Aşırı romantik sayılabilirdim ve gerçekten büyümemiştim, fantezi dünyasında yaşıyordum. Ama "Blue Valentine" şarkısını severim, hâlâ arada bir dinlerim. Biri düğününde çalmamı istemişti o şarkıyı.

Düğünlere kiralık gidiyor musun?

Hayır, hayır, bir arkadaşımın düğünüydü.

Bir filmde rol aldığın zaman, yönetmenin isteğine göre bir karaktere bürünüyorsun. Bu rollerde oynayarak neler öğrendiğini düşünüyorsun?

Ben kendimi bir aktör olarak görmüyorum. Biraz musluk onardığım, biraz priz değiştirebildiğim gibi, biraz da aktörlük yapabiliyorum. Şarkı yazarken kendi şarkılarımın aktörüyüm. "Bu şarkıda nasıl bir ses olmalı" diye düşünürüm. "Bu karakter albüm kapağındaki fotoğrafta nasıl giyinmeli" derim. Birkaç deneme yaparım ve doğruyu bulurum.

"Blue Valentine"da henüz büyümemiş olduğunu söylüyorsun, ama iki sene sonraki "Heartattack and Vine"da otuz yaş birden olgunlaşmış gibi bir halin var. Yeni bir ses bulmana mazeret olarak eski sesini mi yok etmeye çalışıyordun?

Yeni bir ses bulmayla ilgili bir formülüm ya da saplantım yok. Ama yeni bir kanal açma konusunda istekliyim ve bazen bunu nasıl becerebileceğimi bilemiyorum. Bazen o kurulmuş oyuncaklar gibi duvara çarparsınız ve sürekli çarpmaya devam edersiniz. Kendi kendimi yıkıyordum. İçki, sigara ve giderek dibe batarak neredeyse kendi yastığıma doğru haykırıyordum. Vites değiştirmem gerekiyordu. Değişmem gerektiğini biliyordum, ama ne yapacağımı bilmiyordum. Tam o sıralarda, 1980 yılında evlendim ve bu da hayatımın bir döneminin sonu oldu.

1983 yılında birbirine zıt kutuplarda iki albüm yayınladın: Coppola filmine soundtrack olarak Tin Pan Alley tarzında "One From The Heart" ve tamamen serbest müzikal formda "Swordfishtrombones". Neler oluyordu?

Tüm sorumluluk karımın. Çok iyi bir plak koleksiyonu vardı. Meğer benim iyi bir koleksiyonum olduğunu sanıyormuş. Haliyle, hayal kırıklığına uğramıştı. Zappa'yla çalışmış olmama rağmen Captain Beefheart'ı daha önce dinlememiştim. Kendi dünyam içinde yalıtılmış durumdaydım diyebilirim. Birçok açıdan bunak bir herif gibi saplantılıydım. Kathleen, kendimi yeniden değerlendirmeme yardım etti. O noktaya kadar müziğim bir kutunun içindeydi. Hâlâ da belli açılardan kendimi tam olarak açtığımı söyleyemem. Ayakkabılarımı çıkarıp rahatlamamı sağladı. O zamanlar parka giderken bile takım elbise giyiyordum. Ve bir şekilde büyümeye başladım. Büyümek korkutucudur, çünkü tohumsundur ve karanlıktasındır, ne yöne doğru büyüyeceğini bilemezsin. Aşağı doğru gidersen daha da karanlığa doğru gömüleceğini bilirsin. Ben de ne yöne doğru büyüyeceğimi bilemiyordum. Anne-babandan neler almak istiyorsun? İçinde neler var? Vardığın yerlerde neler edindin? Tüm bunları bir düzene sokmam gerekiyordu.

Karın Kathleen'le yıllardır süren işbirliğin neye dayanıyor?

O aynı anda farklı kişilikler olabiliyor. Hem teknik eleman hem medyum mesela. O başka tür bir insan, hem vantrilok hem ağaç cerrahı, astronot ve özel dedektif. Genelde bu tür şeylerin yan yana gelmesidir ihtiyacınız olan şey. Ben çoğunlukla trafikte sıkışıp kalırım ve arkadan birinin beni iteklemesi gerekir. Bunu yapan da Kathleen'dir.

"Rain Dogs" (1985) albümünde konuk sanatçı olarak Keith Richards vardı. Nasıl gerçekleşti bu buluşma?

Her zamanki müzisyenlerle çalışacaktım aslında, ama onlar Los Angeles'taydı ve ben New York'taydım. Biri "albümünde kimin çalmasını istersin" dedi. Ben de "Keith Richards" dedim, çünkü sıkı Rolling Stones hayranıyımdır. "O zaman, hemen arıyoruz onu" dediler. "Yapmayın, şaka yapıyordum" dedim, ama dinletemedim. Bir-iki hafta sonra Keith bana bir not yolladı: "Bekleme dönemi sona erdi. Hadi dansedelim. Keith." Ertesi gün yanında 700 gitar ve 300 ampliyle stüdyoya geldi. Ben gözlerime inanamadım. Çok utandım.

Birlikte içtiniz mi?

Kimse Keith'le yarışamaz. O farklı bir türden. İlk başta fark etmemiştim, ama babasıyla tanıştıktan sonra anladım. Babası tıpkı Temel Reis'e benziyordu. Küçük bir piposu ve bir gözünün kırpılmış haliyle aynen Temel Reis'ti. İlk başlarda çok tedirgindim, ama sonradan kaynaştık. Normal ve kibar bir adam. Çok eğlendik. Çalmaya bayılıyor. Tıpkı bir halk aşığı gibi, şişe bitip gün ağırana ya da milletin bizi stüdyodan kovmasına kadar çalabilir.

Denemenin fuzulî olduğu şeyler vardır. Kızarmış ekmeğin üzerinde yunus gözü yemek ister misin? Bunun için servet ödeyecek insanlar var. Ben onlardan değilim.

Bir başka ilginç şahsiyetle, William Burroughs'la "Black Rider"da (1993) çalıştın.

Evet, her gün saat 3'te saatini ovmaya başlardı. Sanki ısıyı artırıp zamanın daha hızlı geçmesini sağlayacakmış gibi, çünkü 15:30 ya da 16:00 gibi kokteyl saatiydi. Evine gittik beraber ve birkaç gün takıldık. Tabanca resimlerini gösterdi bana. Tahtanın üzerine açılmış kurşun delikleri... Aklına gelen hikâyelerden bahsettik. "Derini soy ve danset". Burroughs'tan sürüngenler ve ateşli silahlarla ilgili çok şey öğrendim.

İkiniz de iyi nişancı değilsiniz ama...

1976, "Small Change" albümü zamanları

Doğru! Onunla çalışmak benim için altında ağ olmayan bir ip üzerine çıkmak gibiydi. Kendinden başka güvenecek hiçbir şeyin yok.

Sahne için müzik yazarken senin arkandan bunların değişebileceği gerçeğini göz önüne alıyor musun?

Albüm yaparken, onu zaman içinde dondurıncaya kadar çalışıyor ve tam istediğin kıvama getiriyorsun. Sahne için müzik yazmak ise etrafa taş parçaları dizmek ve iki hafta sonra gelip bunların yerinde yeller estiğini görmek gibi bir şey. Yine de en azından bir iskelet oluşturmaya çalışıyorsun. Yerini değişterecek olsa da, bunun bir timsah ya da flamingo olduğunu belli etmen gerekiyor. Açılış gecesinin asıl gece olduğunu düşünüyorsun, her şeyi o gece içinde sabitlemeye çalışıyorsun. Fakat sen gider gitmez herkes "o salağın bana şarkıyı söyletme biçiminden nefret ediyorum, şimdi gittiğine göre istediğimi yapabilirim" diyor. Bu, insan doğası. Bir oyunda oynasaydım, ben de aynı şeyi yapardım.

Albüm yaparken kendine özel bir mekân yaratıyor musun?

"Real Gone"ı eski bir okulda kaydettim. Niçin? Çünkü gidip mezbahada yapmaktan daha iyi... Sound üzerine çalışmak için iyi bir yerdi, amplileri avluya ya da ardiyeye koyabiliyorsun. Dolayısıyla, mekân önemli, evet, ama bir albümün başarısı çok başka ayrıntılara bağlı.

Farklı müzisyenlerle çalışırken bir formülün var mı?

Bazı müzisyenlerle çok dikkatli olman, bazen ne istediğini çok iyi açıklaman gerekir. Ama ne çalacaklarını söylemenin yararı olmaz. "Real Gone"a davet ettiğim müzisyenler mesela, hiç de tesadüfi değil: Basçı Larry Taylor, perküsyoncu Brain Mantia ve gitarist Marc Ribot'yla çalışmamış olsaydım, aynı albümü yapamazdım. Her biri kendi tecrübesini, kendi mührünü kattı. Beni hep şaşırtıyorlar, çalmalarını istediğim şeyi çalmıyorlar illâ. Hatta bazen tam tersini yapıyorlar. Oyunun kurallarını işlerine geldiği gibi değiştiren çocuklar olarak kalmışlar.

Marc Ribot'yla tekrar çalışman için niye bu kadar uzun zaman gerekti?

Meşgul bir adam, malûm. Bu Marc'ın çalması için uygun bir albüm gibi geldi bana ve onun da kayıtlara dahil olacak vakti vardı. Böyle benzersiz, böyle hususi bir gitarcı olmak çok zor bir iş, ama Marc kendi başına bir kategori.

Ellili yaşlarına gelip de bağımsız bir şirketle anlaşma imzaladığında ve "Mule Variations" ile bir milyonluk satışa ulaştığında şaşırdın mı?

Evet. "Mule Variations", Anti şirketi için yaptığım ilk albümdü ve nasıl sonuçlanacağı konusunda hiçbir fikrim yoktu. Şirket daha çok punk gruplarını temsil ediyordu ve benim buraya yakışıp yakışmayacağım konusunda kuşkularım vardı. Elli yaşında bir adam olarak yeni bir saç stili denemek gibiydi. Ama benim oraya ait olduğum konusunda beni ikna ettiler ve yaptığım müziğin önemini anladıklarını gösterdiler. Çünkü benim yaptığım şey tamamen soyut. Evet, odada bir sürü alet var, ama sürecin kendisi soyut. Bu yüzden bir sürü yumurta kırıyorum ve biraz da kabuk bırakıyorum yemeğin içinde, çünkü doku her şeydir.

"Real Gone"da da ilginç dokular var. Vokal, deforme edilmiş ritm aletlerinin bir loop'u gibi kullanılıyor neredeyse.

Evet, ama bu bir loop değil. Loop'un loop olduğunu fark ettiğiniz anda dinlemekten vazgeçiyorsunuz çünkü. Tıpkı masa örtüsünün desenine bir kere bakıp tüm yüzeyi enine boyuna incelemediğiniz gibi... Bu yüzden 3-4 bar'da bir değişik bir şey yapmanız gerekiyor. Herkes yattıktan sonra sabaha kadar mikrofon başında aslında kelime olmayan abuk subuk şeyler söyleyip durdum. Sonradan dinlediğimde arada bazı kelimelerin çağrışımlarını yakaladım. Zamanda geriye gidip dilin her şeyden önce bir ses olduğu ve daha sonra deneyim ve eşyayla anlam kazandığı döneme geri dönüş yaptım... Bir bateristle iletişim kurmaya çalıştığınızda, eğer bateri çalmayı da bilmiyorsanız, kafanızdaki şeyi anlatabilmek için sesinize başvurursunuz. Benim yaklaşımım epey acemiceydi, hamdı. Şarkılarda böyle bir vokal kullanmak, biraz mısır nişastası eklemek gibi bir şey oldu.

Çok temel bir enstrümantal biçim bu...

Bu albümde, gerekmeyen şeylerin listesi şöyleydi: Kahverengi ayakkabı yok, masaörtüsü yok, bar taburesi yok, denizci kasketi yok, köpek yok. Ve piyano da yok.

"Real Gone"da esas olarak benim sesim, gitar, bas ve bateri var. Kuru ekmek ve suya döndüm. Müzikal yapı açısından asgariyle yetindim. Eşim Kathleen'le aklımızda bu vardı: Kirli ve çıplak bir zemin üzerinde çalışmak istiyorduk, cilalanmış bir döşeme, yaldızlı boyalar istemiyorduk. Bir gün yakın bir arkadaşım "niçin pırıl pırıl parlayan metalik bir müzik yapmıyorsun?" diye sordu. Pek çok kişi bunu bekliyor, her yer allahın cezası kromla kaplansın, tıpkı bazı otomobillerin içi gibi. Ama ben böyle bir şeye girişirsem, sonum Tom Jones ya da Yes gibi olur: Parıltılı ve gürültülü büyük prodüksiyon. Denemenin fuzulî olduğu şeyler vardır. Egzotik yiyecekler gibi. Bir dilim kızarmış ekmeğin üzerinde yunus gözü yemek ister misin? Önlerine böyle bir tabağın konması için bir servet ödeyecek insanlar var. Ben onlardan değilim.

Bütün gereksiz süslemelerden arındırarak müziğinin kalıcılık şansının arttığını mı düşünüyorsun?

Belki de. Yeni cırlak ıvır zıvırlardan daha ışıltılı duran, yıpranmış, eski şeyler var. Geçmişi yad etmeden bunlar hakkında konuşmak zor... Bütün işlerde bu muhabbete giren insanlar olur. İster dansçı ol, ister fırıncı, ister elektrikçi... Tesisatçıların da kendi aralarındaki muhabbetlerde mutlaka "şu yeni PVC borular da çok boktan" diyen biri vardır... Hep çok albüm dinliyorum, ama günümüz müziklerinden beni hakikaten besleyen çok az çıkıyor... Eğer çocuklarım olmasaydı, bugün ne olup bittiğinden pek de haberdar olmazdım açıkçası. Nostaljiye gömülüp yaşadığımı söylemek istemiyorum, her gün bana sunulanı seve seve alıyorum. Ama hepimizin duygusal yanları var... Eğer bir saniye sonra ölecek olsan ve sana dünyanın hangi ülkesinde, hangi dönemde geri gelmek istediğini sorsalar, saatlerce hık mık etmeyeceğinden aşağı yukarı eminim: Yine aynı noktadan devam etmek istersin.

"Real Gone"da 18 yaşındaki oğlun Casey Waits de vurmalı çalıyor ve biraz da scratch yapıyor. Senin müzik zevkinle onunki yakın mı?

Çocuğunuz olunca pikabın mülkiyeti sizden çıkıyor. Evde bütün gün rap dinliyoruz, çünkü zamane çocukları rap dinliyor ve çocuklarınız sayesinde bu kültüre bulaşıyorsunuz. "Bir daha Leadbelly çalarsan şişeyi kafana fırlatırım baba" di-

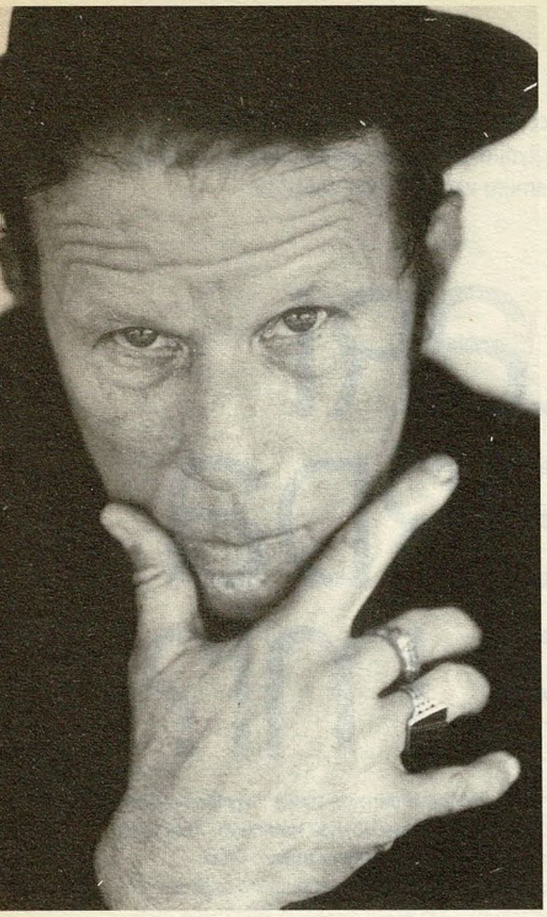

yor sana.

"Real Gone"daki şarkılarda günümüz dünyasına çok az anıştırma var: Cep telefonları, yeni arabalar, PVC borular...

Bu doğru değil, "Metropolitan Glide"da cep telefonu var... Esasında, müzisyenin birinci görevinin güncel olmak olduğunu düşünüyorum. Ben kendimi şimdiki zamandan kopuk hissetmiyorum. Ama belki de müziğim güncel dünyanın biraz zaman dışı kalan bir kısmından söz ediyor, dün ile bugün arasındaki sınır bize inandırılmak istendiği kadar keskin değil. Her birimizin evinde yüz yıllık eski mobilyalar da, dün alınmış eşyalar da vardır, öyle değil mi? Şarkılarımda da aynı şeyi yapıyorum. "Real Gone"da blues'a uzanan sound'lar da var, hiphop'a yaklaşan söyleyiş numaraları da. Benim müziğim dinlediklerimin bir ürünü, dinlediklerimse karmakarışık, çoğunlukla puslu. Çoğu zaman, insanların hiç yakalamadığı, kulaklarının kaydetmediği şeyleri işitiyorum. Bazen, belki de sırf onları hayal ettiğim için. Bazen de frekans ayarı bozukken, programlar birbirinin içine girip tek bir şey oluşturduğunda radyoyu açık bıraktığım içindir.

"Real Gone"daki bazı şarkılara bakıyoruz da, hiç bu kadar politikaya girmemiştin daha önce. Yanılıyor muyuz?

Valla, ağzımı kapalı tutuyorum, çünkü paçalarıma bulaşsın istemiyorum. Ama hiçbir söylememek de başlı başına bir politik duruma tekabül ediyor galiba. Bilemiyorum. Bush'un o koltuktan kaldırılmasını istiyorum. Ama Kerry'nin de doğru şık olduğundan emin değilim. Tepesinde iki kafa olan tek partilik bir sistem içinde yaşadığımızı düşünüyorum.

Bu albümü çok çabuk kaydettin, neden?

Oyalanmak, çakılıp kalmak, harıl harıl çalışmak ve her şeyi inceden inceye işlemek istemiyordum. Albüm yapmak, sosis kızartmak ya da kanun yazmak gibidir: Yüz elli kişi olmaya ya da sonsuza kadar vakit harcamaya gerek yok. Benim sorumluluğum, müziğin kaydedildikten sonra da nefes almaya devam edebilmesini sağlamaktır. Şarkı yapmak, kuş avlamak, hayaletlerin fotoğrafını çekmek ya da ateşböceğini yakalayıp canlı tutmak kadar zordur. Ama bir albümün asıl zorluğu bütün bunlardan başka bir yerdedir.

Tecrübenin bu zorlukları aşmana katkısı olmuyor mu?

Her albümde, farkında olmadan kendi kurduğum engelleri yıkmaya çalışıyorum. Bu ebedî bir yeniden başlama, ve benim yaşımda "yeniden başlamak" fiili illâ tercih edilir bir durum değil... Ayrıca, şarkı yapmak denli kırılgan bir işe girişirken, tecrübenin pek kıymeti harbiyesi kalmıyor. Şarkı, duygusal bir enformasyonun küçük bir vektöründen başka bir şey değildir. Rushmore dağını yontmak ya da "Autant en emporte le vent"ı yazmak gibi bir ihtirasım yok. Tek istediğim bir yaşam soluğu getirmek, şenlik havası estirmek.

İlhamın sonu gelmiyor mu?

Gelir mi hiç! Ama arada sırada, tencerenin kaynadığını hissediyorum. O zaman, biraz buhar dışarı kaçsın diye bırakıyorum ve bu buhar albüm şeklini alıyor. İnsanın kendi yemeğini yapması büyük bir ayrıcalık. Yaratıcılığın en temel biçimlerinin tüketimle belirlendiği bir zamanda yaşıyoruz. Yakın bir zaman öncesine kadar insanlar her şeyi kendi elleriyle yaparlardı: Evlerini inşa ederlerdi, yemeklerini hazırlarlardı, kendi müziklerini çalarlardı, gitarlarını yaparlardı. Bugün her şeyi satın alıyoruz: Çin pijamaları, Fransız peynirleri, Rus votkaları, Küba puroları... Müzik, tek başına gerçekleştirme özgürlüğünü kendine tanıyabileceğin son kalan şeylerden biri.

Profesyonel müzisyen hayatının zaruretlerinden kaçmayı başarabiliyor musun?

Müzik yapmaya mecburum, aksi takdirde hasta oluyorum. Ama benim de kendime göre bir yapma tarzım var, bütün yasalara uymak mecburiyetim yok. Bu bana, gitarist Manitas de Plata'yı ve New York'ta Carnegie Hall'da verdiği ilk konseri hatırlattı. Özene bezene cilalanmış ahşap sahnelerde çalmaktan nefret ederdi. Hayatı boyunca karavanda yaşamıştı, böyle şeylerle işi olmazdı. Bir kamyon dolusu pislik döktürmüştü sahneye. Bu hikâye hoşuma gidiyor. İnsanın çalıp söylediği atmosfer müziğin bir parçası. Biz insan şeklinde müzik dolabı değiliz.

Arada sırada, tencerenin kaynadığını hissediyorum. O zaman, biraz buhar dışarı kaçsın diye bırakıyorum ve bu buhar albüm şeklini alıyor.

Dinleyicilerinle bunca zamandır kurduğun yakın ilişkinin bir formülü var mı?

İnsanlar senin samimi ve dürüst olduğuna inanmak ister. Bu, en önemli kısmı işin. Ama bu hesabı yapmadım hiç. Liberace gibi gösteri dünyasının içinde yaşayabilecek bir adam değilim, benim için ekmek yok orada. Hayat benim için bambaşka bir şey. Bu yüzden akıntıya karşı yüzüyorum. Şarkılarımı orada yakalıyorum. Bedavaya şarkı buluyorum ve dinleyicilere satıyorum. Bana hiçbir şeye mal olmuyorlar. Kadro fazlam da yok. Yolun kenarında yetişen şarkıları alıyorum ve satıyorum. Tek yapmam gereken eğilmek. Dip köşelerde, muhayyilenin kayıp bölgelerinde sürtmekten başka yapmayı bildiğim bir şey yok.

Çeviren: ***Siren İdemen - Ogan Güner***

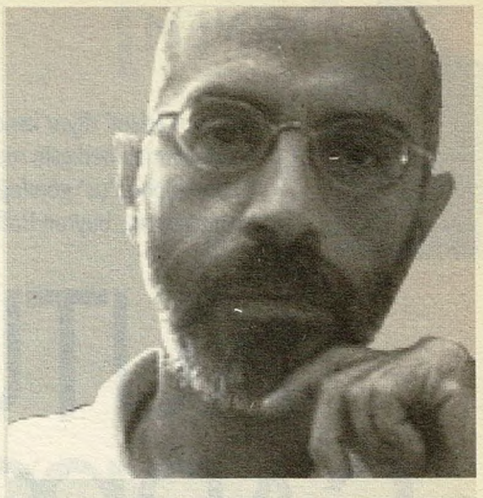

EDEBİYAT KURAMI >

Hasan Bülent Kahraman bu kitabında, modern Türk şiirinin kökenlerine eğiliyor. Bu şiirin Türkiye'deki modern düşüncenin oluşumuna dönük katkılarını irdeleyen **Türk Şiiri, Modernizm, Şiir,** modern Türk düşüncesini anlamak açısından da okunması faydalı bir yapıt.

538 sayfa
19 milyon

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR >

Hasan Bülent Kahraman, popüler kültüre, kitle kültürüne ve onların yozlaştırıcı etkisine eleştirilerini yansıttığı **"Kitle Kültürü Kitlelerin Afyonu"**ndan sonra, şimdi de kültür sorunsalları üzerine düşüncelerini ortaya koyan **"Kültür Tarihi Affetmez"** adlı çalışmasıyla okurların karşısında...

384 sayfa
15 milyon

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR >

Türkiye hop oturup pop kalkarken, popüler kültürün faşizme ve demokrasiye açılan kapılarını yeterince bilmediğimiz için, önümüzde duran tehlikeleri ve olanakları iyi değerlendiremediğimizi vurgulayan bir kültürel çalışma...

302 sayfa
13 milyon

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

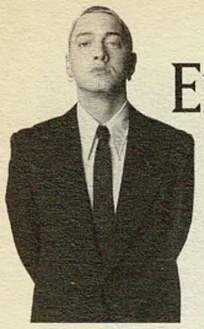

EMINEM

"Yağmur adam" diyor kendine yeni albümünde. "Hiphop'tan başka bir şey beceremiyorum." Şahsi meseleleri diye anlattıklarının herkesin meseleleri olduğunun çoktandır idrakinde. Bush'a da giydirdiği "Encore" albümünde bir kez daha "zirzop hiphop'çu" gömleğine sığmadığını dosta düşmana gösteriyor. Ozan hamuru var bu "beyaz zenci"de. İnanmazsanız, buyrun Rolling Stone'a verdiği söyleşiye...

KUTUP AYILARI SARMAŞIKLARDA SALLANABİLİR Mİ?

Ailende seni çok seven, sana özel biriymişsin gibi muamele eden bir büyüğün var mıydı?
Eminem: Edna hala vardı, dedemin kızkardeşi. Bir de Charles amca, dedemin abisi. Onlar beni severdi. Baba tarafım Missouri'li; bana çok sahip çıkmışlardır. Charles amca 92 yaşında göçtü, Edna hala da altı ay önce vefat etti, 86'sındaydı. Yaşlıydılar, ama benimle ahbaplık ederlerdi. Haftasonlarında evlerinde kalırdım, beni okula götürüp getirirlerdi, şunu bunu alırlardı, çimleri kestirip beş dolar verirlerdi. Charles amca, Edna hala ve Ronnie amcam benim istinat duvarlarımdı.

Onların babanla arası nasıldı?
Bana onun iyi bir herif olduğunu söylüyorlardı. "Annen onu nasıl anlatıyor bilmiyoruz ama, düzgün adamdır" diyorlardı. Babam sık sık ararda, ama hep onlarla konuşurdu, ben o sırada yerde resim yapıyor ya da TV seyrediyor olurdum. Beni telefona çağırabilir, bana bir şeyler anlatabilirdi, ama yapmazdı nedense. Hayatımda baba figürü olmadı hiç. Annemin bir sürü erkek arkadaşı oldu, bazılarından hiç hazzetmezdim, bazıları da kıyak adamlardı. Ama hayatımızdan gelip geçen insanlardı. Baba figürüne en yakın olanı, ufak kardeşimin babasıydı. Fasılalarla birlikte beş yılımız onunla geçti. O bizimle oynardı, bowling oynamaya filan götürürdü, babalar ne yaparsa o tür şeyler yapardı.

Kızınla konuşmana tanık oldum, ona çok saygılı davranıyorsun. Yetişkinler genellikle çocukları küçümser, sen onunla olgun bir insanla konuşur gibi konuşuyordun...
Bunu farkettiğiniz için teşekkür ederim. Onun ve ailemin –yeğenim ve oğlan kardeşim de benimle yaşıyor– benim sahip olmadığım şeylere sahip olmasını istiyorum: Sevgi ve maddî şeyler. Onlara her şeyi alamam, ama hep yanlarında olabilirim, olmalıyım.

Kızının velayetini aldın mı?
Evet, kızımın ve yeğenimin velayeti bende. Karımla aramda geçenler bir sır değil, polisten kaçarak yaşayan birine çocuğumu emanet edemezdim. Hukukî bir müdahale yapmak zorunda kaldım. Hailie'nin hep yanında oldum, yeğenim de doğduğundan beri benim velayetimde.

Erkek kardeşinin seninle beraber yaşadığını söyledin, onu yanına almanın sebebi neydi?
Kardeşimin yetimhaneler arasında mekik dokuduğuna şahit oldum. Sekiz-dokuz yaşındayken devlet eliyle annemden alınıp çocuk esirgeme kurumuna teslim edilmişti.

Sen kaç yaşındaydın o sırada?
23... Hep ilk fırsatta onu yanıma alacağımı söylerdim. 20 yaşımdayken velisi olmak için başvurdum. Maddî gelirim yeterli görülmediği için vermemişlerdi. Ona yardımcı olamıyordum, sadece yetimhaneye gidip görebiliyordum. Ailede onu ziyaret etmeye izni olan tek kişi bendim. Okuldan alıp götürmüşler yetimhaneye. Neye uğradığını şaşırmış. Bana olan aynen ona da olmuştu. Kim'in –karımın– yeğeni doğduğunda, bavul gibi evden eve dolaştırılıyordu. O sırada biz de Kim'le ikide bir taşınıyorduk, kirayı ödeyemiyorduk, iki yakamız bir araya gelmiyordu. Param olursa bütün bunlara bir son vereceğim diyordum. Oldu, ben de dediğimi yaptım.

Bush bir silahşör gibi tabancasını çekip yürüdü. Şimdi ne halt edeceğini bilemiyor. Kuyruğuna saldıran bir köpeğe benziyor. Ve gencecik insanlar ölüp gidiyor. Ne uğruna?

Bir baba olarak hedeflerin neler? Herhalde bazı sınırlar koyuyorsun çocuklara...
Baba olmak, iki ayrı hayat yaşamak demek. Kendimi bildim bileli ifade hürriyetine iman etmiş bir insanım. Sanatsal tutarlılığımdan taviz vermeye hiç yanaşmam, ama kapıyı açıp eve girdiğimde babayım. Çocukları okula götürüp getiriyorum, onlara kuralları öğretiyorum. Mükemmel bir baba olduğumu iddia etmiyorum. Önemli olan, onların yanında olmak ve düzgün bir şekilde yetişmelerini sağlamak.

Bir ebeveyn olarak temel prensiplerin neler?
Onlara, bildiğim kadarıyla, doğruyu yanlıştan ayırmayı öğretmeye çalışıyorum. Prensiplerim, sükûnetimi yitirmemek ve kurallar koymak. Asla vurmamak, fiske bile atmamak. Bir erkeğin bir kadına vurmasının doğru olmadığını öğretmek... Şarkılarım ve kişiliğim hakkında insanlar ne düşünürse düşünsün –Kim'le bir sürü hırgürümüz olmuştur–, çocuklara benim hatalarımdan ders çıkarmalarını öğretiyorum. Babalık ve rap hayatını birlikte götürmek, jonglörlük gibi bir şey...

"Eminem Show"da kızın Hailie "My Dad's Gone Crazy" adlı şarkıya sesiyle katılmıştı. Kendisinin olduğu şarkıları dinletiyor musun ona?
Şarkıların temiz versiyonlarını çekip arabada dinletiyorum. Çocukların stüdyoya gelmesine mani olmuyorum, sonra vicdanım sızlıyor çünkü. "My Dad's Gone Crazy"nin hikâyesi matrak: Stüdyoda Dr. Dre'yle şarkılar üzerinde çalışırken Hailie ortalıkta dolaşıyordu. Birden bağıra bağıra koşmaya başladı: *(küçük bir kız çocuğu sesini taklit ederek)* "Yardım edin lütfen, babam çıldırdı galiba..." O "babam çıldırdı" lafı, bir gün önce kaydettiğimiz beat'e cuk oturuyordu. Aynı lafı kabine girip söylemesini istedim. Bazı bakımlardan tam babasının kızı; ne söyleyeceğini söyledim, bir seferde kaydettik. Onu şarkılara dahil edip etmeme konusunda kararsızım. Kızımın şöhretli olmasını istemiyorum. Kendine ait bir hayatı olsun, daha iyi. Babasının rap yıldızı olması onun seçimi değildi, yeğenim ve erkek kardeşim için de aynı şey geçerli. Onların normal bir hayatları olsun istiyorum.

Okulda durum nasıl?
Öğretmenlerin tavrı çok olumlu. Çocuklara şöyle diyorlar: "Hailie'nin babası okula geldiğinde sadece Mr. Mathers'dır." Geçen yıl öğrencilere iki kitap okudum, "kitap okuma ayı" gibi bir şeydi, beni davet ettiler, ben de gidip çocuklara kitap okudum.

Yeni albümde kızın Hailie'ye hitaben yazdığın bir şarkı var...
Evet. "Mockingbird", Hailie'ye ve yeğenim Alaina'ya ithaf. Ben iyi bir konuşmacı değilim, özellikle iki küçük kıza annelerinin niye onlarla birlikte olmadığını anlatmaya çalıştığım zamanlarda. O şarkı onların bana hep sordukları şeyi izah etmeye çalışıyor. "Mockingbird", bugüne kadar yazdığım en duygusal şarkı.

"Just Lose It"in klibinde tiye aldığın Michael Jackson, yaptığının duyarsızlık ve aşağılama olduğunu söylüyor. Michael Jackson'a kafayı tak-

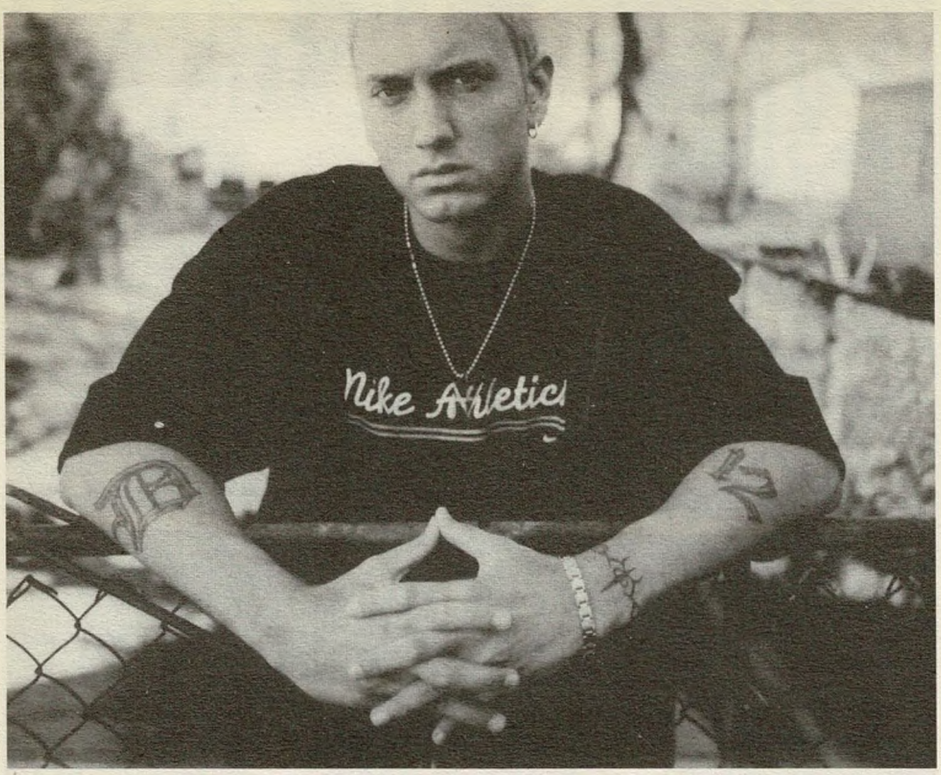

tın mı?
O klipte kendisinin söylemediği ya da yapmadığı hiçbir şey yok. Yatağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklar filan... İnsanlar istedikleri gibi yorumlayabilir. Klipteki Michael Jackson değil, benim yaptığım bir Michael Jackson taklidi. Bence öyle. Michael Jackson hakkında bir fikrim yok, ne lehte, ne aleyhte. "Thriller" zamanında bana Michael Jackson aleyhinde tek kelime ettiremezdiniz. Herif zirveydi, efsaneydi...

"Just Lose It"in klibinde Paris Hilton da var. Birlikte klip yapmaktan ziyade, aşağılamaktan hoşlanacağın biri gibi...
MTV'ye çıktığımda da bu mevzu soruldu. "Niye Paris'i seçtin?" dendi. Ben de dedim ki: "Paris'i seviyorum, onun kendisini sevdiği kadar seviyorum." Bunu dedikten sonra birden dank etti. Boktan bir laf oldu o. Halbuki düsturum, "sana saldırmayana saldırma"dır. Kendisine yakıştırdığı imaja bakarsak, kızlarımın onun gibi olmasını istemem. Ama bir klip, bir eğlence unsuru için durum farklı. Şarkı, bir bara gidip şuurunu kaybetmekten söz ediyor. O kadar çok içiyorsun ki, yanlış şeyler söylüyorsun. Bana yumruk atacak, saçımı çekecek birine ihtiyaç vardı. İlk adayımız Jessica Alba'ydı, onunla anlaşamadık, Paris de şehirdeydi...

"Encore"da eski karın Kim hakkında iki şarkı var. "Puke"ta ondan "kusacak kadar" nefret ettiğini söylüyorsun, "Crazy In Love"daysa "senden nefret ediyorum, yine de sensiz yaşayamıyorum" diyorsun.
Evet, bizimkisi bir aşk-nefret ilişkisi oldu, hep öyle olacak. Kendimi bildim bileli hayatımın bir parçası olan bir kadından bahsediyoruz. Tanıştığımızda o 13, ben 15 yaşındaydım.

Nasıl tanışmıştınız?
Islahevinden çıktığı gündü, bir arkadaşımın evindeydim, o arkadaşımın kızkardeşi de Kim'in ahbabıydı. Epeydir görüşmemişlerdi, Kim ıslahevindeydi çünkü. Sehpanın üstüne çıkmış, LL Cool J'in "I'm Bad"inin mavrasını yapıyordum. Dönüp bir baktım, kapıda bir kız vardı. Boyu benden uzundu; 13 yaşındaydı, ama daha büyük gösteriyordu. 16-17 yaşında gibiydi. Arkadaşımın kardeşine "kim bu fıstık" dedim ve hikâyemiz başladı. Şimdi sürekli şu mesele var kafamda: "Acaba, bana onun gibi sahici takılan birisini bulabilir miyim?"

"Mosh" adlı şarkıda Başkan Bush hakkındaki duygularını dile getiriyorsun. Irak savaşının yanlış olduğunu mu düşünüyorsun?
Bush bir kahramanmış gibi gösteriliyor, ama Irak'taki askerlerimiz yok yere öldürülüp duruyor. Anlayabildiğim bir açıklama görmüş değilim. Bize izah etsinler: Askerlerimiz niye Irak'ta? Bunun doğru dürüst bir cevabı yok. Bush Amerika'yı berbat etti. Ülkeyi batağa sapladı. Bir silahşör gibi tabancasını çekip yürüdü. Şimdi ne halt edeceğini bilemiyor. Kuyruğuna saldıran bir köpeğe benziyor. Ve gencecik insanlar ölüp gidiyor. Ne uğruna? İkinci Vietnam'dan başka bir şey değil bu. Bin Ladin bize saldırdı, biz de Saddam'a. On senedir Saddam'ın sesi soluğu çıkmıyordu, yine de gidip ona saldırdık. Bunun sebebini açıklasınlar, akla uygun cevaplar versinler.

Oy veriyor musun?
Oyumu bugün vereceğim. Kerry'ciyim. TV tartışmalarının birini seyrettim. Kerry, Bush'u salak durumuna düşürdü. Ama, Bush'u herkes salak durumuna düşürebilir. Yüzde yüz Kerry'ci değilim. Söylediği her şeye katılmıyorum, ama sözüne sadık olduğuna inanmak istiyorum, özellikle de askerlerimizi Irak'tan çekme konusunda. Dilerim Bush'u şutlarız...
"Mosh"un geç kalmış bir şarkı olmamasını umuyorum. Belki de Bush'a gidecek bazı oyları engeller, bazı insanların gözünü açar. Kardeşimin askere alınmasını istemem. Daha yeni 18'ine bastı. Onun savaşa gönderilip hayatını kaybetmesine razı olamam. İnsanlar oylarının bir işe yaramadığını düşünüyor, ama sandığa gitmek lazım. Her bir oyun kıymeti var.

"Like Toy Soldiers"da (Oyuncak askerler gibi) girdiğin kavgaları anlatıyorsun. O şarkıyı dinlerken kavgacı bir rap'çi olduğunu, kavga etmenin ekmek-su gibi bir şey olduğu bir rap döneminden geldiğini, ama artık temkinli davrandığını düşündüm...
İnsanın istediği gibi kavga edememesi çok sancı verici olmalı. Adamın içine oturur. Dalaşmak, hip-hop tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu, işin üzücü tarafı. Ama arkama yaslanıp benim insanlarımın canlarının acıtılmasını seyredemem. O, tam Bush'un olayı: İnsanları savaşa gönderiyorsun, fakat sen orada değilsin. Sen sikindirik golfünü oynuyorsun, savaşa gönderdiğin askerler ölüp duruyor... Yaş kemale ermeye başlayınca, plaklar satsın diye mi kavga çıkarıyorum diye soruyor insan kendine. O boktan bir yol. Çünkü sonuçta birilerinin çevresi yara alıyor. Buna değmez. Dalaşmak bir zihin oyunu gibi başlar hep. Kim en deli, kim en ürkütücü olacak? Sonra bir noktada diyorsun ki, "bir dakika ya, kaynayıp giden benim hayatım, benim kariyerim". İnsanın hayatının kaymasını önleyen de bu zaten, frene basmak...

16 yaşındayken yaptığın bir kayıt geçen yıl ortaya çıktı. Orada "zenci" lafını kullanıyorsun. Onun hikâyesi ne?
Eskiden yaptığım şeydi o, bodruma inip salaksarsak free style takılırdım, o yaptığımıza "haybeden kafiye" derdik. O rap'in bütün mevzuu, şarkı yazmaya başlamadan önce olaya ısınmak ve mümkün olduğu kadar zırvalamaktı. Zırvalama da genellikle günün olayları üzerine olurdu. O sıralarda siyah bir kızdan yeni ayrılmıştım. Söz konusu kayıtta o meseleyi kurcalıyorum. "Yellow Brick Road"da o kaydın hikâyesini anlatıyorum.

Peki o kayıt nasıl ortaya çıktı?
Bilmiyorum. Bizim kayıtlar ortalıkta dolanır öyle. Kontrol altında tutmak gibi bir durum yoktu, yaptığımız ve sonra unuttuğumuz şeylerdi o kayıtlar.

Ortaya çıktığında canın sıkıldı mı?
Kendime kızdım. Söylediğim şeylere inanamadım. Sesimin tonundan mavra yaptığım anlaşılıyor, ama sonuçta ağzımdan çıkan kelimeler onlar. Ortada Eminem diye bir hadise olmasaydı, o kayıt hiç de şok edici olmazdı. Ama, kim olduğum ve nerede durduğum dikkate alınırsa, Eminem'in Aşil topuğu başka neresi olabilir ki? O paspallık ortaya döküldüğünde yediğim herzeyi reddetmedim, lafıma sahip çıktım ve özür diledim. Ama 16 yaşında yaptığım bir şeyden ötürü ilelebet özür dileyemem. Profesyonel bir rap'çi olduğum günden beri söylediklerim hakkında sorularınız varsa, hepsini cevaplamaya, ağzımdan çıkan her lafı tartışmaya hazırım. Ama siktiriboktan bir veletken yaptıklarım bu saatten sonra mevzu olmamalı. Hepimiz ne salaklıklar yaptık çocukken. Arkadaşlarına bir tür şaka gibi gelen şeyler, başkalarının gözünde bambaşka anlamlar kazanabiliyor. Benim kuşağımın beyaz ve siyah gençleri için "nigga" (nigger) bir sevgi lafıdır. Ama şimdi bile rahat kullanmadığım bir laf o. Benim ağzımdan çıkması doğru olmaz.

Şarkılarıma ve kişiliğime dair kim ne düşünürse düşünsün, çocuklara hatalarımdan ders çıkarmalarını öğretiyorum. Babalık ve rap'i birlikte götürmek, jonglörlük gibi.

"Nigger" ve "ibne" arasında bir benzerlik görüyor musun? İkisi aslında aynı kapıya çıkmıyor mu?
Öyle görmüyoruz. Veletliğimizde "ibne" lafı ortalıktaydı. Her ikisi de dolaşımdaydı, hep öyle olmuştu. "İbne" dediğin zaman illâ eşcinseli kastetmiyordun. Daha çok dalyarak gibi bir laftı o.

Ama o iki lafın aynı maksada hizmet ettiğini görmüyor musun?
Nasıl kullanıldığına bağlı. Eğer aşağılayıcı bir şekilde kullanılıyorsa ayrı... Demin dediğim gibi, "ibne"yi "dalyarak" anlamında kullanmak başka

şey, ırkçı bir laf olarak kullanmak başka. Beyaz çocuklar o lafı –nigger'ı– her gün kullanıyor ve bundan rahatsızlık duymuyor. Ben o lafı hayatım boyunca söylemedim demiyorum. Ama şimdi kullanmıyorum, sohbet ederken bile ağzımdan çıkmıyor. Ağzımdan çıkmasını doğru bulmuyorum.

Peki bir siyah "Eminem benim nigger'ım" dediğinde rahatsız oluyor musun?

Hayır. Ama bir beyaz gelip öyle söylese, bozuk atarım. Oturup anlatırım, "o kelimeyi kullanma" derim, "o bizim gibilerin kullanacağı bir kelime değil." Özellikle de hiphop'la ilgili hiçbir şeyde kullanmamamız gereken bir kelime.

Epeydir ayık geziyorsun, müziğini nasıl etkiliyor bu?

Yaptığım işi aynı tutkuyla yapıyorum. M.Ö. –maddelerden önce– ve M.S. arasında bir fark yok.

Biraz da şarkı yazarlığını konuşalım, o nakaratları –sloganları– nasıl buluyorsun?

Ritmin seninle konuşması ve sana neyin nakarat olduğunu söylemesi lazım. Mesela "Just Lose It"in nakaratı, beat'i bulduktan otuz saniye sonra doğdu. Albüm için yaptığımız son şarkıydı o. Bir single çıkartmadık gibi bir duygu vardı. "Just Lose It" de pek anlam ifade etmeyen bir şarkı gibiydi. Nakaratı bana beat söyledi. Zihnimde beat'ler dolaşır benim –ve kafiyeler, sözler, kelime oyunları, sloganlar... Rap'çiyseniz, kafiyeler gelecektir size. Sözler beat'in içindedir genellikle, onları arayıp bulmak lazım.

Jay-Z'nin yöntemini denedin mi hiç? Kafiyeleri kağıda yazmıyor, kafasına kaydediyor...

Evet, onu da yaptım. Benim kafiye defterim zırva doludur, çünkü aklımdan gelip geçen düşünceleri yazarım. Müziğe müptelayım ben, müzik yapmadığım zaman kendimi bok gibi hissediyorum. Eğer çocuklarımla yeterince vakit geçirememişsem, yine kendimi bok gibi hissediyorum. Müzik benim için bir deşarj, çocuklarım da hayatım. Dolayısıyla, şimdi hayatımda bir denge var, daha iyisi olamazdı.

Beastie Boys'u ilk dinlediğinde tıfıldın ve onlar sana "ben de hiphopçu olabilirim" duygusunu verdi, öyle mi?

Evet, Beastie Boys'un yanısıra X-Clan vardı. Onların ilk albümüne hasta oldum. *("To The East, Blackwards", 1990)* Brother J'in sözleri ürkütücüydü. O kadar da kendinden emin bir şekilde söylüyordu ki. Beni aynı zamanda aforoz edilmiş gibi hissettirdi. Bize "kutup ayıları" diyordu. Bütün radikalliklerine rağmen, Public Enemy "sen beyazsın, rap yapamazsın, bu bizim müziğimiz" duygusunu vermiyordu hiç. X-Clan'sa o duyguyu veriyordu. "Kutup ayıları gorillerin sarmaşıklarında sallanabilir mi?" Bir tokat gibiydi bu. Düşünsene, bir sanatçıyı seviyorsun, ona bağlısın, onunla yaşıyorsun, onunla nefes alıp veriyorsun; kim kalkıp da "hayır, onu yapamazsın" diyebilir? Eğer kabiliyetliysen ve yapmak istiyorsan, kim, hangi hakla engel olabilir? Rap plaklarını almaya müsaademiz var, peki niye rap yapmamıza müsaade yok? O zamanlarki kafa şuydu: "Siyah değilsen hiphop dinlemeyeceksin, yapmayacaksın." Siyahlar "sen hiphop'un ne olduğunu nereden bileceksin beyaz çocuk" diye alay ediyordu. Kıçlarıyla gülüyorlardı bize. Siyah arkadaşlarımı ikna etmeye çalıyordum, "bakın, ben bu kültürü seviyorum, kendimi onun içinde hissediyorum"... Ama çocukken hiçbir şeyden emin değilsiniz, hayat tecrübeniz yok, dolayısıyla da kendinizi tam mânâsıyla ifade edemiyorsunuz. Kimliğinizi bulmaya çalıyorsunuz, "ben kimim?" sorusuyla boğuşuyorsunuz. Beyazların mahallelerinde "zenci" diye hakarete uğruyorsun, Detroit sokaklarında siyahların "beyazsın" diye aşağılamalarına hedef oluyorsun. Bu kimlik krizi içinde "mikrofon yasak mı bana?" diye sorup duruyorsun. Kafanda bütün bu düşüncelerle birlikte siyah kültürüne adım atan bir beyaz rap'çi oluyorsun.

Yeniyetmeliğinde çok mu itilip kakıldın?

Okulda çok hırpalandım. "Yeni çocuk" olunca nasıl da insanın üzerine üzerine gelirler. Veletler arızadır, başka veletlere karşı acımasızdır. Okul ateşten gömlektir. Bunu herkes bilir. 17-18 yaşıma kadar kavga etmesini bilmezdim. 19'uma geldiğimde zirvemdeydim, kim satışırsa, posta koyarsa "hadi gel o zaman" deyip girişiyordum. Bir de baktım ki, saldırgan biri olup çıkmışım. Birkaç sene öncesinin yalnız, içine kapanık çocuğunun, kimseye ilişmeyen o oğlanın kavga çıkarmak için bahane araması tuhaf değil mi?

Siyahlar "sen hiphop'u nereden bileceksin beyaz çocuk" diye alay ediyordu. Rap plaklarını almaya müsaademiz var, peki niye rap yapmamıza müsaade yok?

En son ne zaman kavga ettin?

Epeydir etmiyorum. Bir-iki ittirme-kaktırma, dalaşma hadisesi oldu, ama ciddi bir şey olmadı. Velayet davasından beri kimseye ilişmiyorum, çünkü küçük kızımı benden alabilirler.

Bilinçli bir değişim içindesin gibi...

Evet, şartlı tahliyeden sonra kendi kendime "öbür yanağını çevirmeyi öğrenmelisin" deyip durdum. Sırf gerginliğimi atmak için boks çalışmaya başladım. Ayrıca içkiden ve maddelerden uzak durmaya başladım. O sayede meseleleri daha berrak görmeye başladım ve akıl yürütmeyi öğrendim. Albüm yapmak, saygı görmek, eğlenmek, hayatın tadını çıkarmak ve kızımın büyümesini görmek istiyorum. Gangster gibi görülmek istemiyorum. Aşağılanmayı, horlanmayı reddeden biri olarak görülmek istiyorum. Bana saldırılırsa karşılığını veririm, o başka. İşimi yapmak ve saygı görmek istiyorum, o kadar. İnsanları güldürebiliyorsam ve bir tartışmayı ateşleyebiliyorsam, yeter bana. Bence eğlence de bu zaten.

Tartışma yaratmak kişiliğinin anahtar özelliği galiba...

Bir bakıma öyle. Öte yandan, tartışma yaratmak ifade hürriyetinin bir parçası.

Seninle Madonna'nın ilk zamanları arasında bir benzerlik var. İkinizin de "bazılarının benden nefret etmesini sağlarsam, beni sevenlerin beni daha yoğun bir şekilde sevmelerini sağlarım" fikriyle hareket ettiğinizi düşünüyorum.

Her fanı mutlu edemezsiniz. Dünya yüzünde kaç tane insan var bir düşünsenize. Herkese kendinizi nasıl sevdirebilirsiniz ki?

Ama bazıları nefret ederse...

Evet, sizi sevenler daha fazla seveceklerdir. "8 Mile" çıktığında birdenbire "iyi çocuk" muamelesi görmeye başladım, bayağı takdir filan görüyordum. Tuhafıma gidiyordu, yaşlı başlı insanlar gelip müziğimi sevdiklerini, sayemde hiphop dinlemeye başladıklarını söylüyordu.

Başka filmler de yapmak istiyor musun?

Önce müziğimi yapmak istiyorum. "8 Mile" döneminde hem soundtrack'le, hem filmle, hem de "The Eminem Show"la uğraşıyordum. Ailemi ihmal ettiğimi hissettim. Hep meşguldüm. Şehirde kalabileceğim, geceleri evimde çocuklarımla olabileceğim bir hayat istiyorum. Her şeyin öncesinde bir babayım, beni tanıyan herkes benim için en önemli şeyin çocuklarımla vakit geçirmek olduğunu bilir.

Kim'le aranız nasıl?

En iyi ihtimalle nötr.

Romantizm bitti mi?

Evet, birçok bakımdan pencereden çıkıp gitti. Ama birbirimize saygılı olmak zorundayız. "Annen yanlış yapıyor" diye Haile'nin kafasını ütüleyemem. Annemle benim yaşadığım buydu, benim sevdiğim her erkek arkadaşı için söylenip dururdu. Haile annesine gittiğinde bu sefer de "baban götleğin biri" teranesine hedef olacak. Bu arzu edilebilecek bir şey değil. Öyle çocuk yetiştirilmez. Önce çocukları düşünmeliyiz. Bunu Kim de biliyor, ben de.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

ROXY

İSTANBUL 1994

ARALIK 2004

/1 çarşamba /8 çarşamba /16 perşembe /29 çarşamba

cafeclub

2 PERŞEMBE **Roxy Cultura**

Dokuzaltı Dans Projes "CAM AVLU"

Dördüncü yılını kutlayan Dokuzaltı Dans Projesi, daha önce İstanbul Maya Sahnesi, Ankara Şinasi Sahnesi, Bodrum Eklisia Kilisesi gibi mekanlarda seyirciyle buluştu. Proje, Karga Bar'ın müzik danışmanı Bahadır'ın müziklerinden, sanatçı Ethem Özgüven'in müzik ve video-art çalışmalarına, Umay Umay'ın yazdığı metinlerden Tarkovski'nin film karelerine kadar birçok kaynakla besleniyor. Roxy'de gerçekleştirilecek bölümünde ise cinsiyet ve ilişki kelimelerinin bedende yarattığı 'boşluk'lar ve bu boşlukların cam avlu'yu doldurması fikri ele alınıyor. ..

HIGH JAZZ VOLUME 3

15 ÇARŞAMBA

N.O.H.A

"Balkan Hot Step" isimli parçalarıyla Coca Cola'nın reklam filminden tanıdığımız N.O.H.A'nın, ülkemizdeki ilk konseri Coca Cola sponsorluğuyla Roxy'de... İlk albümleri Noise Of Human Art (1997) 'tan itibaren, geleneksel şarkı yazarlığı ve kulüp soundunu birleştiren Avrupa müziğinin öncüsü olarak kendini kabul ettiren NOHA, No Slack ve ardından Next Plateau albümleriyle sağlam bir dinleyici kitlesi oluşturdu. Vokalde müziğe sakin, etkileyici bir derinlik katan sesiyle Manchester'lı Sam Leigh-Brown, onun sesine tam zıt olarak da enerjik ve karizmatik New York'lu MC Chevy, Prag doğumlu saxafoncu ve grup lideri Philip Noha, Alman üyeler Denis Cosmar (klavye), Volker Kamp (double bass) ve Tobias Belker (davul).

9 PERŞEMBE

frei tag

Hakan Tamar

11 CUMARTESİ

DISCO NIGHT

22 ÇARŞAMBA

Roxy Cultura

YENİ MÜZİK

Roxy Cultura programının Aralık ayındaki ikinci konuğu genç küratör Erdem Helvacıoğlu'nun "Yeni Müzik" adlı elektronik müzik performansı olacak. Erdem Helvacıoğlu'nun küratörlüğünde gerçekleşecek konserde genç Türk elektroakustik bestecilerin eserlerine yer verilecek. Türkiye'de ilk defa gerçekleştirilecek olan özel "sound diffusion" sistemi ile sesler, mekanı ve seyirciyi sarmalayacak.

23 PERŞEMBE

nd neo-discotheque

25 CUMARTESİ

DORITOSCONCEPT PARTY

31 CUMA

YILBAŞI PARTİSİ

Roxy Club, Çarşamba, Perşembe, Cuma, Cumartesi leri 22.00 - 05.00 arası açıktır

Sıraselviler Cad. Arslan Yatağı Sk. No:1-3 Taksim - İstanbul
Ofis Tel.: (0212) 249 1283 - 249 1301 • Club Tel.: (0212) 245 6539
www.roxy.com.tr • bilgi@roxy.com.tr

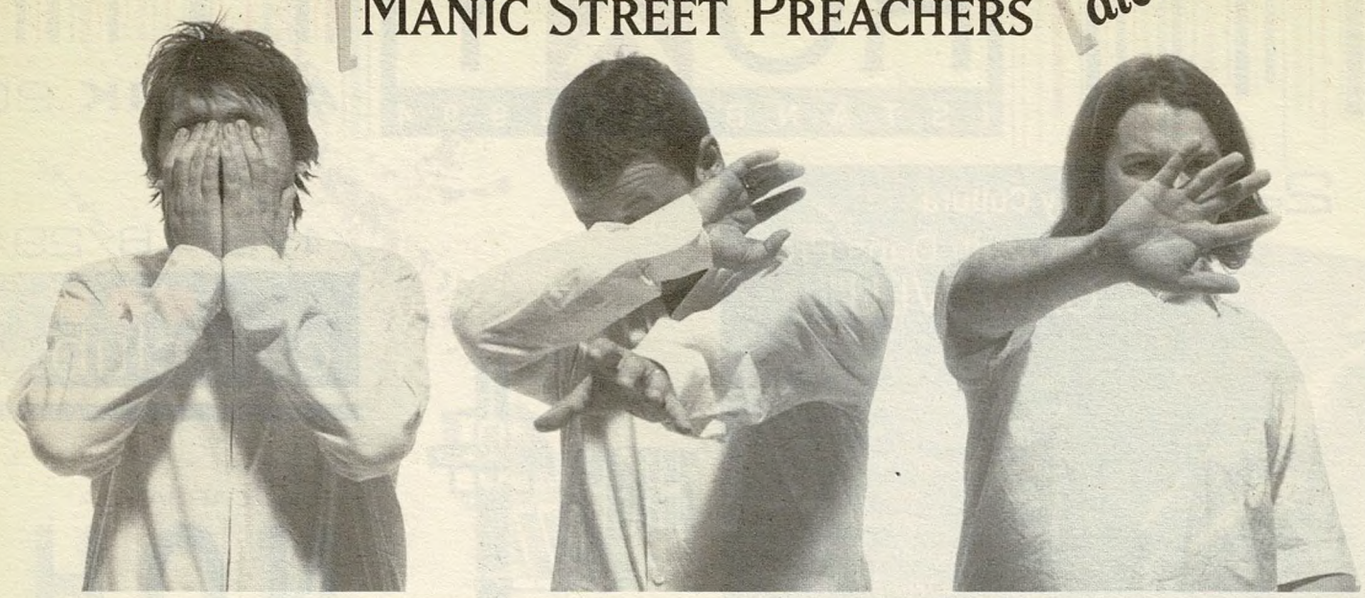

Manic Street Preachers, Richey James Edwards'ın kaybından sonra üçlü formasyonda dördüncü albümünü yayınladı: "Lifeblood". Her yana kan sıçramış kırmızı beyaz kapak çalışmasıyla da dikkat çeken, her zaman olduğu gibi kararlı, ciddi, politik bir rock albümü... Grubun "kuzen" davulcusu Sean Moore'a bir telefon çaktık ve aklımızda ne var ne yok sorduk...

CEVAP ORWELL

Cardiff'le başlayalım mı? İsmini çok duyduğumuz bir şehir, futbol takımlarımıza da Avrupa kupaları'nda bir ara sık sık Cardiff City çıkıyordu. Nasıl bir yer orası?

Sean Moore: Eski bir liman şehri. Son yıllarda hızla büyüyor. Buna karşılık, müzik ortamı gayet canlı. Mantar gibi yeni gruplar bitiyor. Futbol takımı eskiden iyiydi, şimdi yerlerde sürünüyor.

Hemşeriniz Toshack Türkiye'nin en büyük üç kulübünden birini çalıştırmıştı, çok sevilir buralarda.

Real Madrid'i de çalıştırdı, hâlâ da İspanya'da galiba. Hocalığını bilmiyorum ama, futbolculuğu mükemmeldi. Kafa golleriyle müthişti, ününü daha çok kafa gollerine borçluydu, ama yerde de çok iyiydi. Galler tarihinin en büyük futbolcularından biri. Onunla tanıştım ben. En parlak zamanlarında bizim okula gelmişti. Ben de bir imza almıştım tabii. *(gülüyor)*

Web sitenizde İtalyan ligini seyrettiğiniz yazıyor...

İtalyan ligi çok zevkli. Sert, mücadeleli, heyecanlı... Nick (Nicky Wire) hastası İtalyan futbolunun. Ben o kadar meraklısı değilim.

Seyretmeyi sevdiğiniz şeylerden biri de "Seinfeld"miş...

Evet, şahane karakterler. Son zamanların en güzel dizisi. Televizyon dizileri genellikle seyirciyi geri zekalı yerine koyar, "Seinfeld" seyircinin aptal olmadığını kabul ederek hazırlanmış bir dizi, onun için de seyri zevkli. Bitmesine çok üzüldük. "Seinfeld"in de aramızdaki en büyük hastası Nick. Neyse ki eski bölümleri yayınlıyorlar...

En sevdiğin karakter hangisi?

Ayrım yapmak zor. Oyumu George'la Kramer arasında bölüştürüyorum. *(gülüyor)*

"Lifeblood"ın ilk şarkısı dikkatimizi çekti: "1985". Kaç yaşındaydın o zaman?

16. Hem benim ve grubumuz için, hem de Britanya ve hatta belki de dünya için bir dönüm noktasıydı o yıl. Yeni bir tarihsel dönem başladı 1985'te. Thatcherizm gemi azıya almıştı. Sovyetler Birliği, çözülmesinin sinyallerini vermeye başlamıştı. Yeni ekonominin ve tek kutuplu dünyanın tohumları o günlerde atıldı.

Britanya'da da bir bakıma bir iç savaş yaşanıyordu, öyle değil mi?

Evet, maden işçileri grevdeydi, ülke Scargill ve Thatcher arasında ikiye bölünmüştü. Bildiğiniz gibi, Galler maden ocaklarıyla tanınır. Nüfusun önemli bir kısmının temel gelir kaynağı maden ocaklarıdır. Thatcher'ın maden ocaklarını kapatmaya kalkması Galler için ölüm demekti. Büyük mücadele verildi Thatcher'ın o politikasına karşı. Thatcher'ın bütün politikaları halkın aleyhineydi. Ama medya gücünü çok iyi kullanarak toplumu manipüle etti. 1985, sendikaların, işçi sınıfının, toplumun ilerici kesimlerinin Thatcher'a bayrak açtığı yıldı. Bizim politize olmamız da o günlerde oldu.

Morrissey ve Johnny Marr'dan da bahis var şarkıda...

Evet, Nick bir Smiths fanıdır. Ben de severim. Bizim politize olmamızda onlar da önemli rol oynadı. Kılıkları, tavırları, müzikleri bizi çok etkiledi.

James Dean Bradfield bir söyleşide The Clash uzmanı olduğunu söylüyor...

Öyledir, hepimiz Clash uzmanı sayılırız. Biz müziğe başladığımızda onlar sahneden çekilmişlerdi, ama bütün şarkılarını ezbere bilirdik. Bizim idollerimizdi onlar. Punk'ın ötesine geçmişlerdi, punk tavrından, etiğinden taviz vermeden... Kimliklerinden vazgeçmeden kendilerini yenilemeyi, değiştirmeyi beceriyorlardı. Çok cesurdular, "bunu yaparsak insanlara ters gelir" gibi bir anlayışları hiç yoktu –büyük bir grup olmalarına rağmen. Her albümde riske girdiler ve her seferinde altından kalktılar. Clash albümleri başucu plaklarımızdı.

Clash uzmanı olduğuna göre, bir uzmanlık sorusu soralım: Joe Strummer nerede doğdu, biliyor musun?

Mısır galiba.

Hayır. Doğru cevap Türkiye, Ankara.

Tabii ya! Nasıl hatırlayamadım! *(gülüyor)* James Dean bilirdi ama.

"1985"teki "Superstition is all we have left" (elimizde kalan batıl inanç sadece) dizesi dikkatimizi çekti. Bir postmodern zamanlar eleştirisi mi o?

Öyle de denebilir. Sözleri Nick yazdı, onun aklından ne geçiyordu, bilemiyorum.

O dize Stevie Wonder'ın ünlü şarkısını, "Superstition"ı getiriyor akla. Sever misiniz onu?

Çok severim. Harika bir adam, "Superstition" da harika bir şarkı.

"Know Your Enemy"deki "Ocean Spray"in finalindeki senin trompet solon İstanbul'daki rock'çuların gözdesi...

Bunu duymak çok hoş. "Ocean Spray", denemek istediğim özgün tarza çok iyi denk düşmüştü.

Davul ve trompet dışında çaldığın enstrüman var mı?

Klarnet, saksofon, gitar. Ama favorim davul.

"Know Your Enemy"nin bukletinde Susan Sontag'dan bir alıntı var: "En ilginç cevaplar, soruları imha edenlerdir."

Kübalılar hayatımda gördüğüm en dost canlısı insanlar. Başka bir gezegenden gelmişler gibi. İnsanı asıl çarpan müzikle kurdukları ilişki. Müzik onlar için ekmek, su gibi.

En güzel cevaplar, dönüştürücü olanlar. Ama bir cevabın dönüştürücü olması için de soruyu ortadan kaldırması lazım. Yeni bir boyuta sıçratan cevaplar, yeni sorular doğurur. Üretken bir zihinsel süreç ancak böyle gerçekleşebilir zaten. Susan Sontag'ın o sözünü onun için koyduk; albümlerimizin dönüştürücü cevaplar olmasını istiyoruz.

Bu anlattıklarınız akla George Orwell'i getiriyor, o da dönüştürücü cevaplar verdi, o cevaplar bugün hâlâ cevaplanamayan sorular doğurdu...

Orwell'in kendisi bir cevap zaten. Yalnız kitaplarıyla değil, hayat hikâyesiyle de "ne yapmalı"ya cevaptı.

Sizin her fırsatta adını andığınız siyahî müzisyen Paul Robeson'un da hayat hikâyesi öyle galiba...

Kesinlikle. Paul Robeson bizim pusulamız. Fantastik şahsiyet, müthiş sanatçı, sosyalist bir insan. Ufuk açıcı bir kimlik.

Albümün single'ı "Love of Richard Nixon". Şarkının hikâyesi ne?

Bir Richard Nixon belgeseli seyrettik, şarkı oradan çıktı. O belgeselde, Nixon'ın başka bir yüzü ortaya çıkıyordu. Annesine çok bağlı, daha doğrusu bağımlı; hayatı boyunca annesinin onayını, takdirini kazanmak için uğraşıyor. İktidar hırsının altında o mesele yatıyor gibi. Başka türlü bir çocukluk geçirseydi, bambaşka bir insan olabilirdi. Ama herhalde o zaman da Amerika başkanı olamazdı.

Amerikalı olsaydın, Kerry'ye oy verir miydin?

Verirdim. Verecek başka kimse yok ki. Kerry'nin gelmesi bir şey değiştirmezdi. Şiddet dozu azalırdı sadece. O da az şey değil aslında.

Tony Blair'i nasıl buluyorsun?

Utanç verici bir başbakan. İşçi Partisi'nin onu acilen görevden alması lazım.

Yapabilirler mi bunu?

Yapmazlarsa iktidarda kalamazlar.

Albümde bir de "Glasnost" diye bir şarkı var, onun hikâyesi ne?

Rusça zannediliyor, ama Lehçe aslında. Biliyorsunuz, Gorbaçov şeffaflık politikasına o adı koymuştu.

Bir aşk şarkısına o adı koymanızın sebeb-i hikmeti ne?

Güzel bir sözcük. Ayrıca, siyasî terimleri özel hayata uyarlamak hem eğlenceli, hem de kafa açıcı oluyor.

Küba maceranız çok konuşuldu... Sizi Havana'da en çok etkileyen ne oldu?

İnsanlar ve müzik. Hayatımda gördüğüm en dost canlısı insanlar. Yumuşak, cömert, yardımsever; başka bir gezegenden gelmişler gibi. Müzikleri de fantastik. Ama insanı asıl çarpan müzikle kurdukları ilişki. Müzik onlar için ekmek gibi, su gibi. Hemen herkes bir enstrüman çalıyor ve herkes dansetmeye bayılıyor.

John Cale İstanbul'daydı; sizin kulaklarınızı çınlattı, Manic Street'le tanışmaktan, çalmaktan çok memnun kalmış...

Biz de çok memnun olduk. Onun gibi abide bir isimle çalmak bizi gururlandırdı.

Velvet Underground'u sever miydin?

Daha çok Nick'in favori gruplarından. Bazı şarkılarını ben de çok beğeniyorum; çığır açmış bir grup olduklarına hiç şüphe yok. Cesurdular, sözlerle müziği çok iyi iç içe geçiriyorlardı. Lou Reed bir şair, John Cale de sıradışı bir müzisyen. Müzik tarihine damga vurmuş ikililerden biri de onlar.

Bugünlerde kimleri dinliyorsunuz?

The Fall, Yeah Yeah Yeahs, Cure...

Cure'un yeni albümünü nasıl buldun?

Son birkaç albümden çok daha iyi. Cure yeniden bir esin kaynağı olabilir. İlk dönemleri bizim esin kaynaklarımızdan biriydi. Robert Smith, çok önemli bir şarkı yazarı. Müzik dünyası bunun ne kadar farkında, bilmiyorum.

Albümün son şarkısıyla bitirelim: "Cardiff Afterlife" Richey James Edwards'a ağıt galiba...

Kısmen öyle. Sadece grubun bir üyesini değil, onca seneyi birlikte geçirdiğimiz, ilkgençlik günlerimizi paylaştığımız bir dostu yitirdik. Çok spekülasyon yapıldığı için uzun zaman sessiz kalmayı tercih ettik. "Cardiff Afterlife", bizim açımızdan tarihimizin bir döneminin kapanmasının beyanı. Richey'siz olmak bize çok acı veriyor, ama artık o yaranın kapanması lazım. "Cardiff Afterlife", o yaranın kapanmaya yüz tuttuğunu anlatıyor. Zaten öyle olmasaydı, o şarkıyı yazamazdık; bunca zaman Richey'e şarkı yazamamamızın nedeni, yaranın tazeliğiydi.

Manic Street Preachers, 2004: Nicky Wire, James Dean Bradfield ve Sean Moore

Richey'siz olmak bize çok acı veriyor, ama artık o yaranın kapanması lazım. "Cardiff Afterlife", o yaranın kapanmaya yüz tuttuğunu anlatıyor.

Söyleşi: **Yücel Göktürk**

özel gitar dersleri

PENA STİLİ

20 YILLIK DENEYİMLİ HOCADAN

Rock, Blues, Country, Jazz, Heavy Metal, Pop... severler için geniş kapsamlı eğitim.

DERS MÜFREDATI

- Nota eğitimi ve solfej.
- Senkron ve kondisyon çalışmaları.
- Ustalardan örnek parçalar ve sololar.
- Harmony eğitimi.
- Harmonik ve melodik analiz.
- Akor-gam ilişkileri.
- İmprovisation tekniği.
- Aranjman tekniği.

Konularıyla ilgili yüzlerce metod
Ayrıca sıfırdan başlayanlara
özel eğitim ve pratik çalışmalar.

Not:Özel antlaşmayla evlere gidilebilir.

İZİ Eli 'Nautilus'

TEL: (0212) 241 62 61, 231 45 21 **CEP:** 0536 297 62 26
Geniş bilgi için: www.geocities.com/izieli

6:45

dükkân açıldı!

yaşam şaşırtma nesneleri

Tüm 6:45 ve Masal Evi Kitapları %40 İndirimli

Kadife Sk. No.21 Kadıköy T:0216 414 50 81

CEMBAK

ROLL ORADAYDI: MORRISSEY'LE BOSTON'DA BİR AKŞAM

Çoğumuz Morrissey'i Türkiye'ye bekliyoruz, onun o dillere destan sahnesini mesela Açıkhava'da görmek istiyoruz: Aynı konser albümü "Beethoven Was Deaf"deki gibi gitarlara, davullara tam gaz verilsin, Moz kendinden geçsin, varsın bizi de sağır etsin... Canlı kayıtlarla şimdilik yetineduralım, arkadaşımız Kenan Erçel Morrissey'i bizzat izledi, Türkiye'den selam götürdü, bir Türkiye konseri için ilk yemi attı. Morrissey'in, yeni albümü "You Are The Quarry" şarkılarıyla beraber, The Smiths repertuvarına döndüğünü de müjdeli bir kayıt olarak buraya düşelim...

oscar wilde busesi

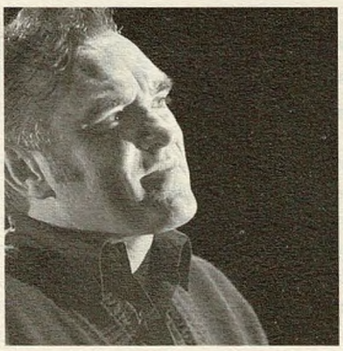

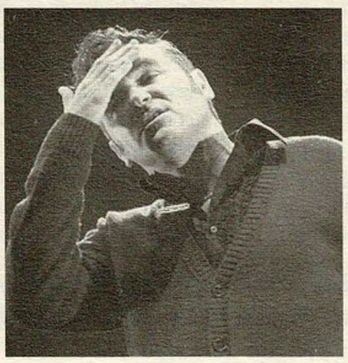

5 Ekim 2004 tarihinde Boston'da Morrissey'i canlı izleme fırsatı yakaladım. Nasıl olup da bizimkisi gibi bir memlekette yeşerme ve serpilme imkânı bulmuş diye insanı hayrete düşüren altkültürel fenomenlerden biridir Morrissey (ve eski grubu The Smiths); ve bu ortakpaydada buluşan tüm tanış ve tanışmadıklara karşı bir gönül borcudur bu konserden izlenimlerimi aktarmak.

Ama öncelikle havasını basmadan edemeyeceğim ki, söz konusu konserden bir gün önce tanışıp tokalaşma şerefine nail oldum Morrissey'in bizzat, şahsen, ta kendisiyle! Gerçi bu "tarihî" karşılaşma kırmızı ışıkta yaya geçidinde beklerken, kıl-ötesi bir koruma görevlisinin yakın markajı altında cereyan etti ve epitopu bir-iki dakika kadar sürdü, ama anısı ömür boyu bâki kalacak. Aslında çekingenliğim yüzünden az kaldı ayağıma gelmiş bu eşsiz fırsatı tepiyordum. Zaten ne demiş Morrissey: "Güzeldir güzel olmasına utangaçlık, ama tanışmak istediklerinle mani olabilir tanışmana." Neyse, cesareti toplayıp imza istedim kendisinden, bir meşhurdan imza istemenin toyluğuna hep dudak bükegelmiş biri olarak. Mahçup bir gülümsemeyle karşılık verdi ve asistanı kalem aranırken ben de ayaküstü ona Türkiyeli olduğumu ve Türkiye'de epey bir dinleyeni olduğunu söyledim; daha doğrusu söyleme ihtiyacı hissettim, çünkü Manchester ya da Boston'da bir Smiths-sever olmak kolay, önemli olan İstanbul'da Zihni dolayımıyla zor bela edinilmiş kopya teyp kasetlerden dinleyip Morrissey'i ve grubunu benimsemiş olmak. "Gerçekten mi?" diye ufak bir şaşalama geçirdi ve sonra Türkiye'yi ziyaret etmek istediğini söyledi. Muhtemelen turistik bir temenniydi bu, ama kim bilir, belki gelmişken Açıkhava'nın da bir tozunu alıverir.

Açıkhava'dan güzel olmasın, Morrissey'in sahne aldığı Orpheum salonu böyle bir canlı gösteri için tam biçilmiş kaftandı. Ambiyans olarak bizim Emek sinemasını andıran, üç aşağı beş yukarı aynı büyüklükte, vişne çürüğü kadife bir dokunun hakim olduğu, balkonlu-localı eski bir tiyatro salonu Orpheum. Ama hepsinden önemlisi, bir zamanlar Oscar Wilde'ın bizzat sahnesine ayak basmış olduğu bir mekân. Zaten Morrissey de o kendine çok yakışan "narsist tevazuuyla" diz çöküp sevgili idolünün ta 1870'li yıllarda üzerinde durmuş olduğu zemine bir buse kondurarak yaptı konserin açılışını. Gerçi Wilde'ın adının geçtiği tek şarkısı olan "Cemetery Gates"i çalmadı o gece, ama sözlerinde Wilde'ın etkisinin çok belirgin bir şekilde hissedildiği başka The Smiths şarkılarına hiç beklemediğim kadar yer verdi konserinde: "How Soon Is Now", "Rubber Ring", "Shakespeare's Sister", "Big Mouth Strikes Again" ve final şarkısı olarak tabii ki "There Is A Light That Never Goes Out"...

"Hiç beklemediğim kadar" diyorum, çünkü The Smiths'in 1987'de dağılmasından bu yana sekiz solo albüm çıkardı Morrissey ve fakat bu zengin repertuardan bir potpuri yapmak şöyle dursun, son uzunçaları "You're The Quarry" hariç neredeyse başka hiçbir solo albümünden parça icra etmedi. Hatırımda kalmış olan tek istisna, "Vauxhall and I"in açılış şarkısı "Now My Heart Is Full". Yaş kemâle erdi diye bir nostalji mi tuttu acaba Morrissey'i, kim bilir.

Şaka maka, 45'ine bastı Morrissey, ama sevenleri müsterih olsunlar, çekiciliğinden hiçbir şey yitirmiş değil. Ve bu öyle bir çekicilik ki, kadınından erkeğine, gencinden yaşlısına, hetero'sundan homo'suna, herkese hitap ediyor. Salondaki seyirci topluluğun beşbenzemezliği başka nasıl izah edilebilir, bilemiyorum. Tabii insanların orada aslen Morrissey'in sanatçı kişiliğine hürmeten bulundukları ve bu hayranlığın cazibeyle falan bir ilgisi olmadığı iddia edilebilir, ama her sadık The Smiths/Morrissey dinleyicisi de bilir ki, bu iddia doğru değildir. Birçok harbi Türk delikanlısının aklının belki de ilk defa eşcinselliğe yatmasında büyük rol oynamıştır Morrissey. Gerçi kendisi hep "aseksüel" olduğunu iddia edegelmiştir, ama bunun bir önemi de yoktur zaten. O istese de, istemese de, hayranlarının gözünde her daim "herseksüel"dir. Zira kendisi de bunun fazlasıyla farkında olduğundan, konser boyunca seyirciyi tahrik edip durdu, onlarla flört etti adeta. Sokakta tanıştığım utangaç şahsiyet gitmiş, yerine kıvırtkan bir baştançıkarıcı gelmişti. Şarkı aralarında ışıkların karartıldığı zamanlara denk getirip toplam üç gömlek değiştirdi, soyunup giyinen bedeninin siluetine odaklanmış hayranlarında uyandırdığı heyecanın gayet bilincinde olarak.

Ve kendisini canlı izledikten sonra şunun iyice ayırdına varmış bulunmaktayım ki, Morrissey'in canlı performansını bu kadar etkileyici kılan, onun aslında biz hayranlarını taklit ediyor olması; daha doğrusu, bizim onun hareketlerinde, mimiklerinde kendi aksimizi görüyor olmamız. Hazır ortada kimsecikler yokken arka planda çalmakta olan bir Morrissey şarkısına eşlik eden biz hayranları nasıl Elvisvari abartılı teatral jestler yapıyor, mikrofon niyetine her neyi tutuyorsak, ona kâh yalvaryakar kâh isyankâr içimizi döküyorsak, Morrissey de aynen öyle davranıyor sahnede. Bir nevi kendi kendini "karaoke"liyor yani. Gönül isterdi ki, seçimlere bir ay kala John Kerry'nin evi sayılan Boston'da verdiği bu muhteşem konseri son albümünün açılış şarkısı olan "America, You're Not The World" (Amerika, dünya senden ibaret değil) ile taçlandırsın Morrissey; melodik olarak öyle çok ahım şahım bir parça olduğundan değil, ama kendine epey bir süredir mesken tuttuğu bu ülkeye (yıllardır Los Angeles'da yaşamakta Moz) karşı Morrissey'in takındığı ikircikli tutumu çok keskin bir biçimde dile getirdiği için: "Özgürlük ve fırsatlar ülkesi dediler, / Doğrudan ve Adaletten yana / ama Başkan hiçbir zaman bir siyah bir kadın ya da bir gay olmamış burada / ve olana kadar da Amerika'ya inanmam için / ne desen boş bana..."

Bunun neresi ikircikli derseniz, şarkının sonu "Amerika, seni seviyor, seviyor, seviyor, seviyorum" diye bitiyor. Biz de seni Morrissey, biz de seni.

Bir Morrissey şarkısına eşlik eden biz hayranları nasıl Elvisvari teatral jestler yapıyorsak, Morrissey de aynen öyle sahnede. Bir nevi kendi kendini "karaoke"liyor yani.

Kenan Erçel

→21

KERİM ÇAPLI
(1949-2004)

İsmini bilirdik, sahne aldığı barlarda keyifle seyrederdik, "müzisyen komple" dedikleri cinsten bir adamdı, efsanesi kulaktan kulağa yayılırdı... Erdoğan Çaplı'nın oğluydu, Mazhar Fuat Özkan'la, Seyyal Taner'le, Orhan Atasoy'la, daha birçoklarıyla çalmıştı. Şaşk, Kerim Çaplı Band gibi gruplar kurmuştu, Blue Blues Band'in daimî elemanıydı... 2000 yılının ocak ayında Roll için bir söyleşi yapmayı düşündük, Mojo Bar'ın yazıhanesinde buluştuk. Sorduğumuz soruları küçük bir çocuğun refleksleriyle karşıladı, cevaplamadı, kısa-kesik bazı kelimeleri art arda dizdi sadece. Sanki her an kızıp köpürebilir veya dokunsanız ağlayabilirdi. 15 dakika içinde, teşekkür ederek yanından ayrıldık. Yarım saat sonra sahnede gördüğümüz müthiş davulcunun biraz evvelki adamla aynı kişi olması, dünyanın en büyük mucizesiydi herhalde... Sonunda kötü haber geldi: Kerim Çaplı, 2 Kasım günü beyninde oluşan ödem neticesinde hayatını yitirdi.

UFAK TEFEK, ELEGANT BİR ADAM

SÜNDÜS TANMAN

Ulaşmanız mümkün değildi

Sündüs Tanman, Kerim Çaplı'nın eski eşi, dört çocuğunun annesi. Çift, ayrıldıkları 1992 tarihinden Çaplı'nın ölümüne kadar bir daha hiç görüşmedi.

Kerim'le 1981'de tanıştık. O zamanlar Dilson Oteli'nde müdür sekreteri olarak çalışıyordum. Kerim iş aramak için otele gelmişti. Daha önceden annesini tanıyordum. İllâ müzisyenlik değildi aradığı, işe ihtiyacı vardı. Tanıştık, bir beraberliğimiz oldu. 1983'te evlendik, 86'da ilk kızımız Deniz dünyaya geldi, sonra Aylin, Alican ve Ahmet... Kerim, Şerif Yüzbaşıoğlu Orkestrası'na girmişti. Sonra, Şerif Bey'i kaybettik. Şenay hanımla sahneye çıktılar bir süre. Sonra Mazhar Fuat Özkan'la çalışmaya başladı. O yıllarda bir konserine gitmiştik, herkes ayakta alkışlamıştı Kerim'i.

İlk başta mükemmel bir solistti. Sonra inanılmaz bir gitarist. Müthiş bir davulcu, bir de piyanist... Müzikten hiç anlamayan bir adam bile Kerim'i ayırt ederdi.

Ama biliyorsunuz, ruh özelliğinden dolayı doğru düzgün götüremedi işleri ve hayalindekini elde edemedi. Onun verdiği bir kırgınlık, sıkıntı vardı içinde hep. Türkiye müzik piyasasının malûm durumu kendi ruhsal sorunlarıyla birleşince işler iyice sarpa sardı ve sinirsel reaksiyonlar vermeye başladı.

Çok kötü günler de geçirdik. Kavgalar, dayaklar... Ama şunu söylemem lazım, ben evlenirken Kerim'i biliyordum. Durumu ortadaydı. Ama birlikte olursak, bir aile ortamına girerse, sevgiyle yaklaşılırsa düzelir diye umut etmiştim. Bir yandan da doktor tedavisine başlamıştık. Ama baktım ki, hiç de öyle kolay değilmiş. Kişilik bozukluğu ve hasta tarafı olmasa, çok iyi bir insandı Kerim. Kullandığı ilaçlar da ağır ilaçlardı. Yan etkileri vardı, kasılmaları oluyordu bazen... Evde durum kötüydü artık. Camlar iniyor, bağırış çağırış, komşular sürekli şikâyette... Sonunda ayrılmaya karar verdik. Kerim gitti, geldi, özürler diledi, ağlıyordu, çocuklar var diyordu. Affediyordum, ama sonra yine her şey eskisi gibi oluyordu. Kafasında bir şeyler yaşıyordu, onlara inanıyordu, korkular, paranoyalar, kıskançlıklar... Ulaşmanız mümkün değildi.

Bütün bunları suçlamak için söylemiyorum. Onu değiştirebileceğimi, iyi olacağını zannettim. Onun için iş arıyordum, cingıl işleri için görüşmeler yapmaya gidiyordum. Yeter ki işler düzelsin diye, ama her şey aynı kaldı.

1992'de ayrıldık. "Bana bir mühlet ver" dedi, hukukî yollara başvurmak için beklememi istedi. Ben de başvurmadım. İki sene bekledim. Ama umudum yoktu. Arada bir arıyordu. Telefonu çocuklar açtığında, "Sündüs hanımı rica ediyorum" diyordu. Çocuklara kendini tanıtmıyordu.

Hiç zorlamadım onu, istediği zaman gelebileceğini, çocukları görebileceğini söyledim. Çocuklar da zaman içinde çevreden duydular babalarının durumunu. "Babamızı görelim" diye tutturmadılar ama, hep "bir yerlerde bir babamız var, gelecek" duyguları vardı. Benim de şuuraltıma aynı duygu yerleşmiş herhalde ki, ölümünü duyduğumda şoke oldum. Ölümü perişan bir şekilde olmuş. Haberimiz olsaydı yardım eli uzatırdık, böyle bırakmazdık. Çocuklar da bir kez olsun babalarını görmüş olurlardı. Bu da içimde kalan bir ukde oldu. Şimdi duyduk, zaman zaman ağlarmış, çocuklarını görmek istiyorum diye... Bir ara eve gelmek istediğini, ama evin adresini unuttuğunu söylediğini duymuştum. Çocukların adlarını da unutmuş. Mesela bizim Heybeliada'da oturduğumuza inanıyormuş. Arkadaşlarını, "ben gidemiyorum, ama bizimkiler Heybeliada'da, gidip bir bakar mısınız" diye adaya gönderdiği olmuş. Oysa biz Heybeli'de oturmadık hiç.

12 sene o bizden, biz ondan habersiz yaşadık... Ölüm haberiyle birlikte çocuklar birden babalarının varlığını fark ettiler. Baba yoktu ortada. Bizi aramazdı, sormazdı. Babanın varlığı böyle çıktı ortaya. Batu (Mutlugil) bey beni aradı, haber verdi. Babanın varlığı böyle, ölümüyle çıktı ortaya. Arkadaşlarının Kerim'e sahip çıkması benim için mutluluk kaynağı oldu. Cenazesinde bir duygu çemberi vardı. Çocuklara herkes "babanızla gurur duymalısınız" dedi. Yavuz Çetin'in yanına gömdük sonunda.

Numune Hastanesi'ne ölüm raporunu almaya gittiğimde, koridorda gözyaşına boğuldum. Doktor, beyin tomografisini aldı eline, "siz eşiymişsiniz" dedi. "Evet, eski eşiyim" dedim. "Merak ediyorum, ölüm raporunda ne yazıyor?" diye sordum. "Yapmayın allah aşkına hanımefendi, Darülaceze'den ölmek üzereyken gelmiş bir hasta bu" dedi. Yani benim eski eşi olarak gerçekten üzgün olduğuma inanmadı. 12 senedir görüşmemişiz ve ölmüş. Koridorda bir anda gözyaşlarına boğuldum. Çocuklar da bir gün bir yerde görürüz diye düşünürken, ölümünün şokunu yaşadılar. Oğlum Ahmet bir şiir yazdı onun için...

Türkiye'de Kerim'in aradığı ortam yoktu, onun da kendini gösterecek durumu yoktu. Ve sonunda kaybolmuş bir dahi olarak gitti. Şimdi ismi sağlığındakinden daha çok konuşuluyor. Bunu bilseydi, mutlu olurdu.

Hayatımız kolay geçmedi. Emekli maaşım var, çocuklara hem anne hem baba olmaya çalıştım... Çocukların da müziğe yeteneği var, kulakları çok iyi. Ama, onlara enstrümanlar almak, dersler aldırmak gibi bir durumum olamadı. Bu hayat şart-

Ocak 2000, Kadıköy'de Shaft'ta (foto: Şahan Nuhoğlu)

Eşi ve çocuklarıyla, 90'ların başında

larında yapamadım. Ama onlar da baba ya da büyükbaba gibi "illâ çalmak istiyorum" durumunda değillerdi. Belki içlerindeki yetenek bir gün çıkar.
1978'de sanırım, Amerika'dan dönmüştü Kerim. Babası öldükten sonra sıkıntılar yaşadığını anlatmıştı. Sonra bir yerlerden duydum, oradaki arkadaşları da onunla baş edememişler. Biraz onlar da Türkiye'ye gelmesini sağlamışlar, ama doğru mu, bilmiyorum. O Amerika maceralarının detayları kendindeydi, anlatmazdı kimseye...
Kerim İzmir doğumluydu ama, altı yaşında ayrılmış İzmir'den. Annesi Azra Gün, tanınmış operacı... Babasından ayrıldıktan sonra, Aydın Gün'le evlenmişti; önce İstanbul'a yerleştiler, sonra Almanya'ya taşındılar. Kerim onlardan da uzaktı.
MFÖ, Seyyal Taner, Nur Yoldaş, Neco, Nükhet Duru, Sezen Aksu, hepsiyle çalışmıştı. Bir ara Ziya Restoran'da çalmıştı. Kendi camiasında çok iyi tanınırdı. Büyük yetenekti, sesi de çok güzeldi. Olmadı maalesef, kayboldu gitti. Kendi kendine harcanmış bir yetenek olarak...

AHMET TANMAN

Güzel gülermiş

Ahmet Tanman 15 yaşında. Kerim Çaplı'nın küçük oğlu. Çocukluğundan hayal meyal hatırladığı babası için bir şiir kaleme aldı, "Rahat ol baba, sen nasıl olursan ol, seni daima seveceğim / Çünkü kimseye baba diyemem, seni düşlediğim kadar" dizeleriyle noktalanan.

Babamla ayrıldığımızda üç yaşındaydım. Hayal meyal sanki evin içinde dolaştığı geliyor gözümün önüne. Sesini ilk defa ölümünden sonra, televizyonda duydum. Sesini duyunca bir garip oldum. Gülüşünü hiç hatırlamıyordum, gazetede fotoğrafını bastılar, orada gördüm. Annem derdi zaten, güzel gülerdi diye.
Beni çok severmiş, "Ahmet'le maça gideceğiz" dermiş. "Baba" lafı bana hep tuhaf gelirdi, çünkü hiç hayatımda söylemedim. Ölmeden bir kere görmek, izlemek çok isterdim. Öldüğünde çok üzüldüm ama, aynı evde yaşamayınca, hiç görmeyince insan yakını ölmüş gibi üzülmüyor galiba. Daha farklı. Ağlayamıyorsunuz...
Onu tanıyanlar şimdi bana "baban şöyle bir müzisyendi, böyle bir yetenekti" diyorlar, ama verecek bir karşılığım yok. İçimde bir burukluk var, keşke onu tanısaydım, o âlemlerde bulunsaydım... Ablamla konuşuyorduk aslında, çaldığı bir geceyi öğrenip, birlikte gidip seyredecektik. Ama son bir-iki yıldır hasta olduğundan çıkmıyormuş hiç. Nasıl olsa bir babam var, müzisyen, bir gün görüşürüz diyordum. Ama içimde de aslında korku vardı; ruhsal olarak bozukluğu olduğunu da bildiğimden, nasıl konuşacağım, nasıl baba diyeceğim diye düşünüyordum.
Ülkede zamanında farklı bir müzik ortamı olsaymış, şimdi çok farklı bir yerde olurdu belki de...

BATU MUTLUGİL

O bembeyaz görüntü

Batu Mutlugil müzisyen. Blue Blues Band isimli grubunda, özellikle Beyoğlu Mojo'da, uzun yıllar boyunca Kerim Çaplı'yla çalıştı.

Kerim'le 1968-69 yıllarında tanışmış olmalıyız. 65 civarı annesini görmeye gelmişti Türkiye'ye, söylediğine göre. Önce gitarist olarak adını duyduk. Sahnede ilk kez Gökçen Kaynatan'ın grubunda gördüm. Ufak tefek, sarı saçlı, elagant bir adam... Bir-iki konuştuk, sonra samimi de olmaya başladık. Daha öncesinden Orhan Atasoy'u tanırdım, onlar tanışmışlar zaten. Mazhar ve Fuat, daha Kaygısızlar dönemindeydi. Özkan ilk olarak benimle birlikte çalıyordu. Örümcek diye bir üçlü kurmuştuk o zaman. Ara sıra Kerim'i görüyordum, konuşuyorduk...
80'lerin başında, Kerim'i uzun bir aradan sonra Mazhar Fuat Özkan konserinde gördüm. Herkesin anlattığı Kerim'in o meşhur hikâyesini ben birebir yaşadım. Kapıda bilet kuyruğundaydı. "Ne yapıyorsun sen burada" dedim. "Bilet alacağım" dedi. "Sen çalıyorsun ya bugün" deyince, "doğru ya, ben çalıyorum" dedi. Benimle kulisten girip içeriye geçti...
Ondan sonra Kerim gene kayboldu. O arada Seyyal'lerle (Taner) falan çaldı galiba. Askerlik dönemi var bir de arada. Gitarist Şorşak Bülent vardır, o iyi bilir onun askerlik zamanlarını.
Bir gün Star 88'e davet etti Orhan beni. Kerim'i gördüm orada. Baktım, iyicene bozulmuş. Bir değişik! Müzik olarak inanılmaz yükselmiş, o ayrı; ama insanlara tanır-tanımaz gibi davranan bir hali vardı.

Cenazesinde bir duygu çemberi vardı. Çocuklara herkes "babanızla gurur duymalısınız" dedi. Yavuz Çetin'in yanına gömdük sonunda...

Beni direkt tanıdı ama. "Bu heriften kurtar beni" dedi, Orhan'ı göstererek. "Ne güzel çalıyorsunuz işte, niye?" dedim ben de... Blue Blues Band faaliyetine başladığımızda Yavuz (Çetin), Sunay (Özgür) ve ben, tek bir davulcuya bağlı kalmak istememiştik. İyi ve sabit bir davulcuyla çalışmak zordu çünkü. Kerim başladı ve ilk başta çok güzel gittik.
O zamanlar eşiyle kavgalıydı ve ayrılma muhabbetleri alevlendi. Sonra karısı onu Bakırköy'e yerleştirmiş. Orada kalmak da istemiyordu, biz de Orhan'la beraber gittik, kaçırdık oradan. İyi mi yaptık, kötü mü yaptık, şimdi tam bilmiyorum. Son dönemine bakarsak, iyi yapmadık galiba. Şizofrenik, depresif paranoya var demişlerdi. Biz Kerim'den dinlediklerimizden dolayı kadına kızıyoruz hep. Sonradan öğrendik tabii hastalığının ne olduğunu. Tam ismi de aklımda kalmadı, çok karışık bir kelimeydi. Bilseydik bu kadar ciddi hasta olduğunu, belki de zorlardık tedavi için...
Her şeyi denedim ben onunla. Evde beraber çaldık, gittik ona bir ev tuttuk. Bütün komşuları rahatsız edecek kadar yüksek sesle müzik çaldı; televizyon aldık, televizyonu camdan aşağı attı. Gelen geçenle "niye bana bakıyorsun" diye kavgalar etti. Yavuz onu grupta istemiyordu, "muhteşem bir adam abi, ama yapamıyorum" diyordu. Sunay zaten, garibim, grubun cici adamı gibiydi. Sürekli gidip dönüşümlü Kerim'e bakıyorduk. Kavga etmesin, başına bir iş sarmasın diye. Biz bunları "belki hâlâ arada bir şeyler kullanıyor" diye yorumluyorduk. Doktor şöyle demişti: "Adamın hayatını televizyon gibi düşün. Arada beş dakika anteni çekiyorsun. Ne görürsün? O beyaz görüntüyü..." Bazen görüntü geri geliyor, arada tamamen kopuyor, o kopuş anında hatırlamıyor hiçbir şeyi. Bazen çok agresifti. Ufak tefek değil de, iri yarı bir adam olsa, etrafına zarar verecek kadar bir kızgınlık hissediyordu.
Kerim'in iyi bir hali vardı tabii, konuşuyor, espriler yapıyor, o hali çok iyi. Ama on dakika sonra, bir kahve yapmaya gittin, geri geldin, çatık kaş, "ya biraz da yalnız kalamayacak mıyız" falan diyebilir. Neredeyse kendi evinden kovuluyorsun! O kayboldu dönemde ne yaptığını çok bilmek isterdim. Sonuçta Blue Blues Band'in yaptığı en eğlenceli şey, hep çaldığımız cover'ları sahnede günden güne değiştirmekti. Ama şöyle toplanıp ciddi bir şeyler yapamadık. Kerim çok istiyordu bir şeyler yapıp kaydedelim diye. Tam bir şey yapacakken de "ya boşverin, burada bir şey olmaz, biz Amerika'ya gidelim" derdi...
Kerim'in karısıyla konuştuktan sonra onların durumunu da anladım. Benim çok üzüldüğüm konulardan biri de şu: Bir gün benim evde otururken benim ufak kızımı gördü. "Ya, benim de böyle boy boy çocuklarım var, biliyor musun Batu" dedi. Ben apışıp kaldım. Vardır herhalde diyorduk, sormuyorduk... Çünkü Kerim'e bir keresinde ailesini sormuştum, "bu konuyu açarsan bir daha, yüzüne bakmam" demişti. Babası hakkında hiç konuşmazdı. "Anlaşamadık herifle, ama çok iyi piyano çalıyordu" derdi. Hakikaten babası (Erdoğan Çaplı) Piano Pasha adıyla Amerika'da efsane. Hatta bazı kayıtlarda Kerim'le birlikte çalıyorlar. Kerim o zaman 14 yaşında. Babasını araştırdım, Amerika'da hakkında yazılanlara hayret ettim. İnternette çeşitli forum siteleri var. Mesela "dünyada 'Caravan' parçasını en iyi çalan on piyanist" gibi başlıklar görüyorsun. Hepsinde Erdoğan Çaplı ilk üçte, bazılarında da birinci sırada.

BEN KERİM ÇAPLI...

"Ben Kerim Çaplı. 1949 yılında doğdum. Altı yaşında babam Erdoğan Çaplı ile birlikte Amerika'ya gittik. Orada 22 sene kaldım. Bu yıllarda müzisyenlik yaptım. Caz, rock, pop ve her türlü müzik çaldım. (Batı klasik hariç.) İlk yazdığım bestemi 45'lik plak olarak 16 yaşında yaptım. 1967'de Jimi Hendrix ve Monkees'le Amerika turnesi yaptım. 1968'de Sun Dowers grubuyla Decca Records için bir LP yaptım. Bestelerin çoğunu ben yazdım. Hemen ardından kendi grubumla AM Records şirketiyle çalıştım ve bir filmde rol aldım. 1976 yılında, New York'ta Columbia Records için bir LP yaptım. Sonra kendi adıma Atlantic Records şirketiyle çalışmalar yaptım. Ayrıca, California ve New York'ta birçok kişinin LP'sinde çaldım. Türkiye'ye döndükten sonra, Mazhar Fuat Özkan, Seyyal Taner ile çalıştım. Rahmetli Şerif Yüzbaşıoğlu'yla, bazı sanatçılarla çalışmalar yaptık. İki reklam müziği yaptım. Uzunca bir süre Ziya Restoran'da ve çeşitli yerlerde çalıştım. Gitar, bas gitar, klavye ve davul çalıyorum, İngilizce şarkı söylüyorum."

(1991 yılında jingle müzikleri yapmak için iş başvurusunda bulunmak üzere eşine dikte ettirdiği özgeçmişi)

Kerim bundan üç sene önce, kelimenin tam mânâsıyla arıza olmaya başladı. Şunu yap, şuraya gel demek mümkün değil, sürekli ortadan kayboluyordu. Dedim ki, "Kerim, madem bir yerde kalamıyorsun, ev yok, bir şey yok, gel seni bir otele yerleştirelim". Bir sürü otele götürdük. Oteller ikinci günden itibaren onu kabul etmiyor. Kerim ilk gece kalıyor, ertesi gün halıların üzerinde sigara izmaritleri, etrafta şişeler... Lobide, ağzında sigara, sürekli yürüyen, oturanları pis pis kesen ufak bir adam. Müşteriler rahatsız oluyor...

O ara Kerim fiziksel olarak da çöktü. Bir gün haber geldi, "Kerim abi düştü bayıldı" diye. Alman hastanesine götürdük, tipimizi pek beğenmediler, bakmadılar. Taksim İlkyardım'a geçtik. Tansiyonu inanılmaz yükselmiş. İyice korktuk o zaman. Bir kişi akşam, bir kişi sabah gidiyor otele, ilacını veriyor. Sonunda ayaklandı. Bir sürü lokantayla anlaştık, dedik, git bunlardan birine, yemeğini ye, para ödeme, biz sonra veririz. Haftada bir kere sigaraları götürülüyordu. Çok içerdi, tek eğlencesi sigara gibi olmuştu.

Ama bir süre sonra hareketlerine bir tutukluk geldi. Yorulmaya başladı, şarkıları çalarken zorlanıyordu. Tabii yaşı da ilerlemişti artık, ben bile inliyorum bazen sahnede, bir de o davul çalıyordu üstelik. Ben kendime bakıyordum, o benimle kıyaslanmaz bile. İyi dayandı aslında. Bir gün geldi, "bir kere daha çalalım" dedi. "Kerim, çalacak durumun yok" dedik, dinletemedik. "Mojo'nun dışında bir yer olsun, Kerim Çaplı Band adıyla çıkalım" dedi. Tamam dedik. Manhattan'ı ayarladık. Kerim sahneye anneanneler gibi yarım adım yarım adım yürüyerek çıktı. Parçaya başladık, belki daha ilk mezürün ortasında "Batu, Batu, ben kötüyüm, çalamıyorum, lütfen beni götür" dedi. Özür diledik herkesten, Sunay'la koluna girdik, gözyaşlarımız akıyor, perişan vaziyetteyiz. Anladık ki artık, Kerim bitti.

Aslında grubun son dört yılını, bir de Yavuz'la uğraşarak geçirdim. O da bir ayrı vakaydı. Ama Allahtan bir şekilde Kerim'den çok daha aklı başındaydı. Ama Yavuz bir taraftan, Kerim bir taraftan, Sunay sonunda "ben dayanamıyorum" deyip bıraktı grubu. Plağında Yavuz'la çaldı, son günlere dek elinden geleni yaptı tabii.

Şimdi düşünüyorum, Yavuz'a daha bir evlat gözüyle bakınca, insan kardeşini unutuyormuş. Yavuz'u kaybedince, kardeşimi, Kerim'i ihmal ettiğimi gördüm. Hastalığının iyileşmeyeceğinin farkına daha erken varsaydım, belki ilaç yerine joint'ini içer, kafasına göre takılırdı son yıllarında.

Doktora gidiyoruz, ilaçlarını içiriyoruz. Doktor bu arada MR istiyor, çektirmeye gidiyoruz. Aletin içinde "kafanı kıpırdatma Kerim" diyorsun, oynatıyor, orada MR'ı çeken adamlara küfrediyor. Sıtkım sıyrıldı, "52 yaşındayım, gebereceğim bu adamı böyle gördükçe bir kalp krizinden" demeye başladım artık. Açık açık söyleyeyim, o duruma gelmiştim. Ortağımın kardeşi sürekli gidip ilgileniyordu Kerim'le. Babasına bakar gibi baktı ona. Biz de haberini ondan alıyorduk. Sonunda beyninde su toplanmış dediler. Ameliyat olması lazım. Böyle bir şey için de imza gerekiyor, kim verecek?

Son günlerinde artık Darülaceze'ye götürdük. Çünkü bakılması, temizlenmesi gerekiyordu. Kerim zaten çamaşır değiştirmez, yıkanmaz. Haftada bir, iri yarı iki adam gönderiyordum, alıp Kerim'i hamama götürüyorlardı. Yeni çamaşırlar alınıyordu ve giydiriliyordu.

Son zamanlarında "Kerim kendine geldi" diye bir haber geldi. Hani ölüm öncesi son bir iyilik gelirmiş derler ya, öyleydi belki de... Bir gece Batuhan (Mutlugil) geldi bana, Kerim'in gitarı da bizde duruyor. "Ya şu gitara bak" dedim, "bizimkilerin arasında nasıl bir tuhaf duruyor. Şu herifi gidip bir görelim!" Batuhan da "evet baba, yarın gidip görelim" dedi. Ertesi sabah ölüm haberi geldi.

Müzisyenliğine gelince... Notist yetişmiş bir adam. Süper bir kulağı var. Süper kulağı olup da bir de çok iyi müzisyenseniz, herhangi bir çekme, kaçırma, itme olamıyor davul çalarken. Muhteşemdi davulda... Çaldığı davul herhangi bir davulcu gibi olsa, hem davul çalıp hem şarkı söylemesini anlayabilirim. Kerim inanılmaz çalardı, bir de söylerdi. Bir keresinde bir kaydını yapmışlar Mojo'da çalarken, John Bonham'in davul solosunun olduğu Zeppelin parçasında... Bana kalırsa, Bonham'dan daha iyi bir davulcuydu. Çünkü onun parçasını ondan daha iyi çalıyordu.

TRT 2'ye bir program yapmıştık, onun kayıtları var bende, oturup seyrediyorum, insanın aklı hayali duruyor. Herif mükemmel bir şarkıcı. Çok güzel bir yorumu var. Sesi Steve Winwood'a benziyor. Sonra bir Plant şarkısı söylerken duydum, aklım durdu gene. Ya da Cream söylüyor, orada sesini daha da boğuklaştırıyor. Yarı buğulu bir sesi vardır Kerim'in. Hiçbir şey yapmayıp sırf şarkı söylese, –tabir eğer doğruysa– kafası da yerinde olsaydı, daha doğrusu şansı olsaydı diyelim, dünya çapında bir şarkıcı olurdu.

İlk başta mükemmel bir solistti, sorulduğunda ilk bunu söylerim. Sonra inanılmaz bir gitarist. Davulundan da üstün gitarı. Son senelerde hastalığın verdiği etki, imkânsızlıklar, buz gibi otellerde, nemli duvarlara attığı yumruklar... Ama muhteşem bir gitaristti. Orhan'a gitar öğretti üç ayda, tab sistemiyle. Orhan'ı eskiden de dinlerdim, sonra bir gün bir dinledim, dedim "sen bayağı olmuşsun..." "Kerim bir sistem gösterdi, üç ayda değiştim" dedi. Vay dedim, gene mi Kerim Çaplı! Klavyede onu fazla dinlememiştim, bir gün tesadüfen, stüdyodan getirilmiş bir Hammond'ı çaldı, hissetiğim sadece şuydu: Sinirlendim. "Bu ne artık" dedim. Şarkı söylüyor, davulcu, gitarist, bir de piyanist... Müzikten hiç anlamayan bir adam bile Kerim'i ayırt ederdi. Şimdi o TRT'deki kaydı iki günde bir seyrediyorum. Bir taraftan o programı çeken adama kızması, sinirlenip hafiften sağa sola doğru tükürmesi, ama o anda da zile vurup tık diye onu tutabilmesi, ve o anda bir de sağ elinde bageti döndürüyor... Yani, aynı anda altıyedi işi birden yapıyor, anlamak mümkün değil...

Kulağı muhteşemdi sonra. Stüdyoda bir parçanın akoruna takıldık. Konuşuyoruz, tartışıyoruz, çıkan ses tam duyduğumuz ses değil. Kerim'e sorduk, sen ne dersin diye. Onun hep söylediği bir laf vardı, bizimle kafa mı buluyordu, yoksa tarzı mı öyleydi, bilmiyorum: "Yoo, estağfurullah, ne demek, sizin gibi gitar nasıl çalayım" derdi... Geldi, parçayı dinledi, "şu akoru basacaksınız" dedi. "Zaten onu deniyoruz, ama olmuyor" diye cevap verdik. "Tamam ama" dedi, "küçük parmağı da ekleyeceksin, ama tam basmayacaksın, hafifçe sürteceksin". Yaptık, sahiden öyleymiş meğerse. Şaşırdık kaldık.

Arada sırada Kerim grupta önde gitar çalıyordu. Sunay davula, ben basa geçiyordum. Bir gün "siz önde devamlı gitarlasınız, kızları hep siz götürüyorsunuz, davulu ya öne koyun, yoksa ben de gitar çalacağım" dedi. "Kerim, grupta davulu en iyi sen çalabildiğin için davulu sen çalıyorsun" dedik, "içimizden birisi sana biraz yakın davul çalabilse, zaten gitarı hemen sana vereceğiz..."

İsterdim ki, birkaç kişiyi yetiştirsin. Çalarken gördüğünde adama sadece hayranlık duyabiliyorsun. Bazen tel kopardı gitarında, umurunda olmazdı. Fark etmiyordu onun için, "şu andan itibaren beş telli gitarım var" diye devam ediyordu. "O sesi başka bir yerden çıkarırım" diye düşünüyordu. O kadar alışık ki, o kadar gitmiş ki gitarla o yerlere.

Tel kopardı gitarında, umurunda olmazdı. "O sesi başka bir yerden çıkarırım" diye düşünüyordu. O kadar alışık ki, o kadar gitmiş ki gitarla o yerlere...

Amerika'da kurduğu gruplardan The Heard ile (1965-1967): Yukarıdaki resimde soldan ikinci, aşağıda solda, elinde gitarla

FUAT GÜNER

On numaraydı

Fuat Güner, Mazhar Fuat Özkan grubundan. Kerim Çaplı da gruba dönem dönem eşlik eden müzisyenlerden biriydi.

Haberi duyunca çok üzüldük. Amerika'dan yeni geldiği zamanlardı sanırım, Mazhar Fuat Özkan'la çalışmaya başlamıştı. Çok yetenekli bir adamdı, davul mu çalsın, keyboard mu çalsın, gitar mı çalsın, şarkı mı söylesin, komple bir adamdı. Fakat talih gülmedi yüzüne. Problemleri vardı. Eski arkadaşlarıyla birlikte çok uğraştık, fayda etmedi.

İlk karşılaşmamız 25 sene önceye uzanır. "Kerim Çaplı geldi" dediler. "O kim?" diye sormuştum. Mazhar benden önce tanışmış bir yerde. Onu gitar çalarken görmüş... Bir gün çağırdılar, çalmaya geldi. Baktım, adam sıkı bir müzisyen. Davula oturuyor, Türkiye'deki davulcuların yüzde 80'inden daha iyi. Gitarı alıyor, gene öyle. Şarkı söylüyor, acayip iyi. Biz böyle bakakaldık...

Bu kadar yetenekli bir müzisyen Türkiye'ye az gelir. Yavuz Çetin de böyleydi. Bu tip insanlar maalesef müzik dünyasına armağan gibi kalmıyor ve bir şekilde kaybederiz hep, niye öyledir, bilmiyorum. On numaraydı, şapkamı çıkartırım müzisyenliği konusunda.

Ama çalışması zor bir adamdı. Efsane gibi anlatılan, çalacağı konsere izleyici olarak gelmesi hikâyesi doğrudur mesela. Şan Tiyatrosu'nda konserimiz vardı. Sabahtan eşim, Kerim'in pantolonunu ütülüyordu konser için. Yani o kadar da haberi vardı konserden. Ama sonra birden ortadan kayboldu. Konsere Kerim olmadan başladık. Meğerse gelmiş, seyircilerin arasında oturmuş, konseri izliyormuş. "Unuttum çalacağımı" demişti... Bugün çıksa karşıma, bu yaşta elini öperim, öyle bir müzisyendi.

→

İthaki'ye yolculuk sürüyor.....

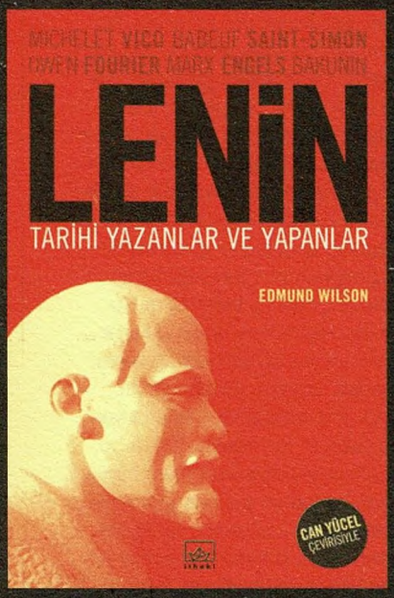

LENİN
TARİHİ YAZANLAR VE YAPANLAR
Edmund Wilson

Modern dünyanın oluşumuna ilişkin, filozoflarla, ütopyacılarla ve nihilistlerle capcanlı, unutulmaz bir resim çizmeyi başaran, aynı anda hem kapsamlı ve ayrıntılı hem de mantıklı ve coşkulu bir anlatım kurabilen, büyük ölçekli bir tarih çalışması.

CAN YÜCEL TÜRKÇESİYLE...

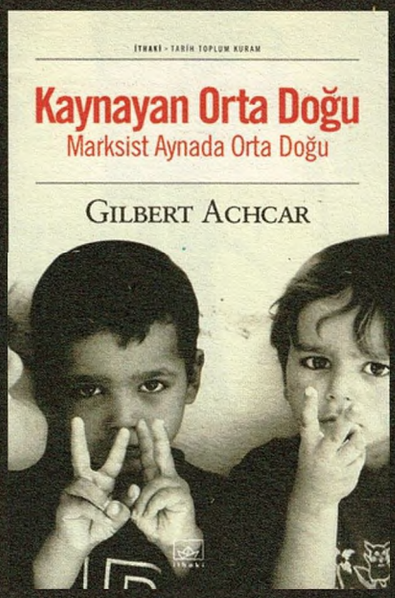

KAYNAYAN ORTA DOĞU
Gilbert Achcar

Bölünen, birleştirilen ve habire üzerinde oyunlar oynanan; insan yaşamlarının biblolardan daha değersiz hale getirildiği Orta Doğu coğrafyasına ve tarihine insancıl, barışçıl ve marksist bir bakış...

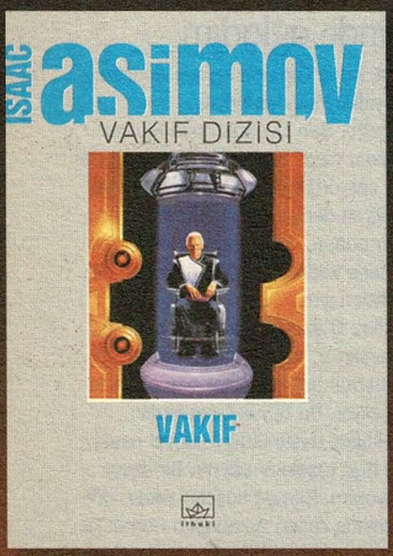

VAKIF
Isaac Asimov

Büyük usta Isaac Asimov'u, ölümünün onikinci yılında, Vakıf Dizisi'nin tam ve yeni bir çevirisini yayınlayarak selamlıyoruz.

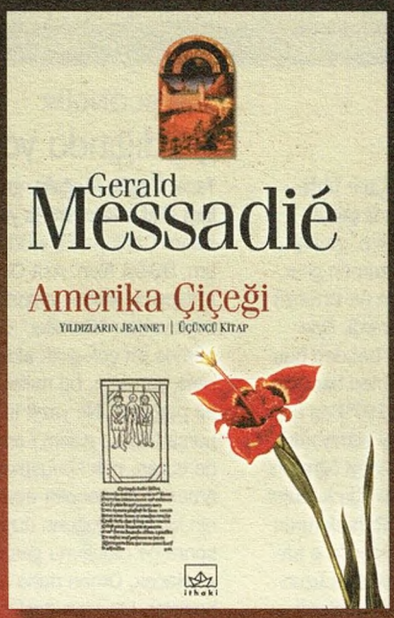

AMERİKA ÇİÇEĞİ
Gerald Messadié

Messadié'nin gözüpek kaleminden destansı bir üçleme...
Yıldızların Jeanne'ı Üçlemesi çarpıcı bir finalle sona eriyor.

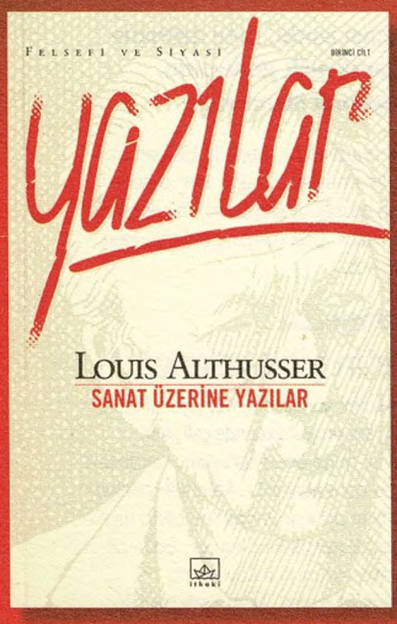

FELSEFİ VE SİYASİ YAZILAR 1
Louis Althusser

Felsefi ve Siyasi Yazılar 1 - Sanat Üzerine Yazılar, Althusser'in ölümünün ardından, geride bıraktığı o büyük felsefi mirası eksiksiz olmasa da apaçık biçimde gözler önüne sermekte. Althusser'den, sanattan edebiyata, siyasetten tarihe ve asıl nesnesi olan felsefeye eğilen yazılar...

SERSERİ STANDARTLARI SEMPOZYUMU
Vecdi Çıracıoğlu

Kurgunun alt-metinlerle çatallandığı ve zenginleştiği, dilin bir söylem taşıyıcısı olarak sürekli bir çatışma ve gerilimle mükemmelleştiği bu güçlü yapıt, hem dili hem kurgusu hem de temasıyla klasikleşmeye aday...

'Öteki'yle yüzleşmeye hazır mısınız?

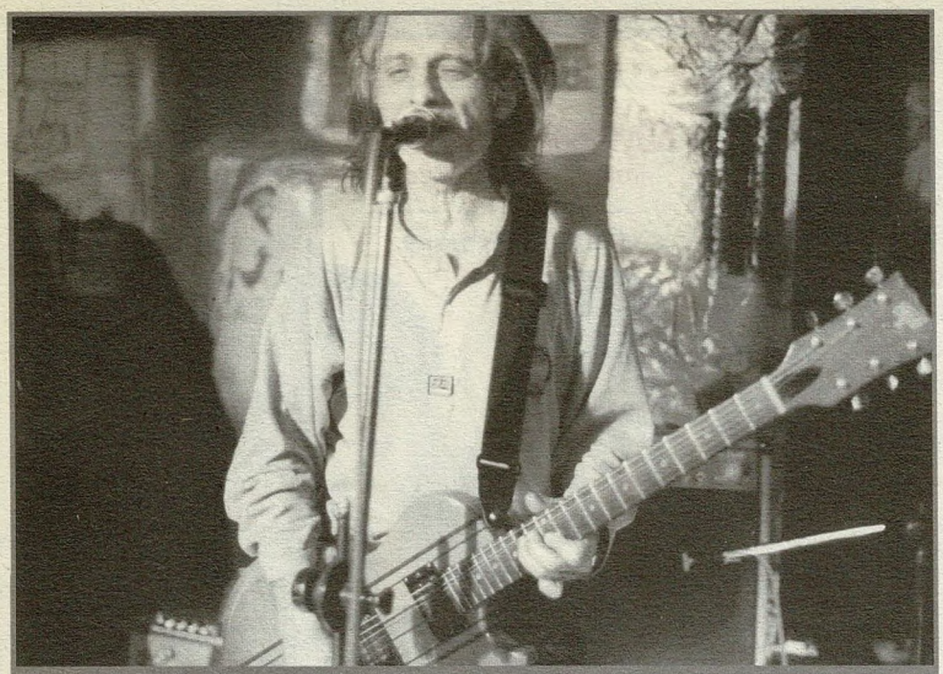

Kerim Çaplı: "Müziğin renkleri arasında blues'un yeri centilmenliktir. O müzikte, bir solo atılırken şiir yazılır. Büyük laflar bir araya gelir, tepelerden aşağıya bir dağ iner. Ben bunu hissederim."
(Akın Ok'un "Gitarın Asi Çocukları" kitabından)

SEYYAL TANER

Volkan patlaması

Seyyal Taner, müzisyen, şarkıcı. Kerim Çaplı Türkiye'ye döndükten sonra ilk onun grubunda çalıştı.

Kerim Çaplı bir virtüözdü. 80'den 84'e, gruplarımda zaman zaman davul, zaman zaman gitar, zaman zaman klavye çaldı. Hepsinin de virtüözü olan bir adam. Müthiş bir altyapısı vardı, öyle böyle değil. O tarihte grupla çalışan benden başka biri olmadığı için, bütün müzisyenleri bana getiriyorlardı. Kerim de ilk geldiğinde, 1979'da üç-dört ay evimde yaşamıştı. Hiçbir şey bilmiyordu geldiğinde, komedi gibiydi. Ona Türkçeyi öğreten, İstanbul nasıl bir yerdir, Türkiye nedir, bu konularda hocalığını yapan da ben oldum. Ruhî durumu karmakarışıktı. O kadar çok içine kapanık, o kadar şoklarda bir çocuktu ki. Benimle uzun uzun terapileri vardır, kedi gibi her dediğimi dinlerdi... Başka bir tarz yaratmıştı. İçindeki coşkunun nereden nereye sıçradığını takip edemezdiniz. O kadar temposu yüksek bir adamdı ki. Sosyal hayattaki Kerim'le sahnedeki Kerim, 180 derece ters. Ağzını açmayan, statik, uyur gibi duran, hiç konuşmayan adam, bir anda volkan patlaması oluyordu. Bir anda yanardağ, bir anda başka bir şey... Ellerini takip edemezdin, bagetler havada uçardı, ama ritmin içinde kalırdı, müthiş bir zenginlik katarak. Tek başına orkestra gibi davul, tek başına orkestra gibi gitar çalan bir adam...

Konsere geç kaldı, gelmedi, televizyon çekimini unuttu, yollarda bulundu... Mesela konseri Bağdat Caddesi'nde veriyoruz, o Taksim'e gidiyor. Öldü mü, kaldı mı, Kerim Çaplı aramacalar... Çok sık başıma geldi bunlar... Gelir, "oğlum yıkansana" dersin, yıkanmaz. Sedat'lar (Avcı) bunu zorla sokarlar duşun altına. Bir saat su akıyor, "gidin bakın, boğuldu mu, ne oldu", bir girerler, elbiseyle, ayakkabıyla duşun altında duruyor Kerim... O kadar zengin bir mizahı da vardı ki. Durur durur, bir abuk laf söyler, haydaa, çık işin içinden. Normal insanların yaşadığı gibi yaşamıyordu ki bu dünyayı. Bir numara büyüktü... Amerika'da kalsaydı daha iyi olur muydu? Duygu olarak yetecek miydi orası ona, ondan da şüpheliyim.

TANER ÖNGÜR

Çaldığında yaşardı

Taner Öngür, Moğollar grubundan. Kerim Çaplı'yla bazı stüdyo kayıtlarında yan yana bulundu.

Kerim Çaplı'yla FT stüdyosunda çalışırken tanıştım, 93-94 filan. Asit Orhan namıyla maruf Orhan Atasoy bir albüm yapıyordu. Hatırlanması için söyleyeyim, "Gemiler" diye bir parça vardı; o albümde en çok gıcık aldığı, "ulan biraz da arabesk yapayım, bu milleti kafaya alayım" dediği bir parçaydı. Ne yazık ki o albümden sadece o parça tuttu... Kerim'i orada tanıdım. Zayıf, köşede duran, pek konuşmayan, garip bir adamdı. Amerika'da seneler evvel önemli müzik olaylarının içinde olduğunu duymuştum. Onu tanıdıktan sonra ne olduğunu gerçekten anladım. Bir parça yapılacak, Orhan daha söz möz yazmamış, Kerim başlıyor, klavyeye geçiyor, davul tonunu ayarlıyor, bir çalıyor ki inanılmaz, sanki canlı çalıyor. Sonradan öğrendim ki, gerçek davulda da o kadar iyi. Sonra üzerine bir bas çalıyor, inanamıyorsun. Sonra bir bakıyorum, adam canlı bas çaldığında da aynı şeyi çalıyor. Gitarı alıyor, bir-iki solo atıyor, inanılmaz. Nefesli, bilmem ne derken, bir bakıyorsun, bir parça çıkıyor ortaya, muhteşem!.. Böyle konuşuyorum ama, Orhan'ı da gözardı etmeyelim. Dave Gilmour'un Türkiye temsilcisi gibiydi Orhan, "yaşam sanatçısı" der ya Almanlar, öyle bir adamdı. "Yıldız" diye bir parçası vardır Kerim'in o albümde...

İnsanlar tarafından anlaşılması zordu, ama sahnede herkes onun ne yaptığını gayet açık görüyordu. Müzikal gerçeklerle karşılaştırırdı insanları.

Sonra Kerim'in İstanbul'un çeşitli kulüplerinde jam session'lar yaptığını duydum. Pek fazla dolaşan bir adam olmadığım için, onlara pek fazla şahit olamadım. Bütün müzisyenlerin söylediği, Kerim'in garip bir adam olduğuydu. Bir çeşit şizoid paranoyak olduğu da söyleniyordu. Kerim'le karşılaşırdık, tanımazdı beni bazen, hatırlamazdı. Hatırlatırdım kendimi, gayet sıcaklaşırdı. Mountain diye bir grup vardı eskiden, bir rock trio'su, onlarla birlikte çaldığını duydum. 60'ların sonundaki beat gruplarıyla da çalmış. Müzikal kapasitesini gördükten sonra, anladım ki, Kerim'in hikâye anlatmaya ihtiyacı da yok... Hayatla sorunları olan bir adamdı. İnsan ilişkilerinde çok zorlanırdı. Bunu da anlıyordum, ben de yaşadım bunu zaman zaman. Ama bundan çıkamadığını gördükçe, çok da üzülüyordum onun adına. Gerçek bir müzisyendi, müziği ruhunda yaşayan bir adamdı. Yavuz Çetin gelir aklıma, Türkiye'de başkası da pek gelmiyor açıkçası. Müzikten delirmiş adamlar diyebiliriz bunlara. Müzik öyle kolay iş değil. Biraz yüzeysel baktığın zaman profesyonel götürebilirsin, ama derinliğine girdiğinde ben bile çoğu zaman korktuğumu hissettim, hâlâ da hissettiğim oluyor. Delirebilir insan. Kerim bunu sonuna kadar yaşıyordu. İnsanlar tarafından anlaşılması zordu, ama sahnede herkes onun ne yaptığını gayet açık görüyordu. Onunla çalanlar da mutlu oluyordu. Çaldığı anda yaşayan bir insandı. Türkiye'ye, İstanbul'daki müzik piyasasına on numara büyüktü. Birçok iddialı müzisyen de sevmez, görmezlikten gelir onu. Karşında öyle bir adam var ki çünkü, senin iddialarının fersah fersah ilerisinde! Kerim bu yüzden de korkuturdu bazılarını, müzikal gerçeklerle karşılaştırırdı insanları.

AKIN ELDES

Bir keresinde ağladım

Akın Eldes gitarist. Kerim Çaplı'nın hayranı ve cenazesine katılan az sayıdaki insandan biriydi.

1981 yılıydı sanırım, Şan Tiyatrosu'nda Mazhar Fuat Özkan konseri vardı. Kerim Çaplı'yı ilk orada gördüm. Acayip çalıyordu gitarı. Onu dinledim ve beni ter bastı. Siyah deriler giymiş, sahnede hoplayıp zıplayan bir adam... Yıllar geçti, Mojo'da birlikte çaldık bir sene kadar. Ne yazık ki değeri bilinemeden, erkenden gitti.

Şöyle hissederdim: O sahnede kendini yalnız hissediyor. Gitarı bırakıyor, davulu çalıyor, ordan klavyeye. Her enstrümanı, sahnede onu çalan kişiden daha iyi çalıyor. Bu büyük bir yalnızlık... Sahnede acı çektiğini düşünürdüm. Güzel pasajlar çaldığımızda bize teşekkür ederdi. Bir davul solosunu hatırlıyorum. Ritmde köşeler vardır, dördün katları biçiminde ilerler. Arkadaşım Serhat'la bir soloda onun sapıttığını düşündük. Ucunu kaçırdı dedik, sonra bir baktık, tam doğru yere oturuyor. Müzikal bir dehaydı Kerim Çaplı. Binin üzerinde parça biliyor diye duymuştum. Parçaları dinlediği anda hafızasına kaydediyordu sanırım. Bir gece bas çaldı, unutamam. Sting'in bir parçasıydı, Mojo'da herkes hayret etmişti. Ben o gece, "arkadaşlar ben müziği bırakıyorum, tavuk çiftliği açacağım" demiştim. Çok duygulu çalardı. Ben bir kere ağlamıştım.

SELİM DEMİRDELEN

Rochester'in yitik yeteneği

Selim Demirdelen, film yönetmeni, müzisyen. Kerim Çaplı'yla ilgili bir film projesi üzerinde çalışıyor.

Kerim Çaplı'yla iki sene önce tanıştım. Kardeşim de davul çalar, o bahsediyordu. Anlatılan hikâyeler vardı, Hendrix'in arkasında çalmış falan diye... Hepsinin altında bir gerçeklik payı var. Belki deforme ediliyor, ama özünde hikâye aynı. İngiltere'de Liverpool neyse, New York'taki Rochester da Amerika'da o –bir müzisyen yatağı. Kerim Çaplı da babasıyla birlikte orada. Orada grup-

lar kuruyor arkadaşlarıyla, epey de popüler oluyorlar, sonra Kerim'e basıyor, gidiyor doğu yakasına. Hendrix'in son dönemlerinde galiba, bir davulcu problemi yaşanıyor, denenenlerden biri de Kerim. Tam olacak gibiyken Hendrix ölüyor...
Amerika'daki eski arkadaşlarıyla görüştüm, onu yıllar önce öldü sanıyorlarmış. Dönemin garage band'leri için kurulan sitelerde hâlâ adı geçiyor Kerim'in, bazen takma isimlerle, "Rochester'in yitik yeteneği" diye bahsediliyor ondan. Enteresan bir hayatı var. Babası piyanist Erdoğan Çaplı, annesi opera sanatçısı. Hayatı inişli çıkışlı. Ben tanıştığımda Beyoğlu'ndaki otellerde kalıyordu. Belki Amerika'da kalsaydı başka bir şey olurdu, Türkiye'de işler bir şekilde yolunda gitmemiş...
Kerim'in hiç kaydı yok diye üzülüyordum, ama yayınlanmamış bir albümden söz ediliyordu, peşine düştüm, buldum o albümü. Pop-rock kıvamında şarkılar genellikle. On parça, tamamı İngilizce, bütün enstrümanları kendi çalıyor.
Bir belgesel değil de, sinema filmi çekmek istiyorum Kerim hakkında. "Senin filmini yapmak istiyoruz" deyince çok heyecanlanmıştı, ama film tarafını çok önemsemiyordu, "ben de onun müziklerini yaparım" diye seviniyordu. Bayağı bir gayret gösteriyordu sorduklarımızı hatırlamak için, ama hatırlamıyordu artık. Çocukluğunda tanıdığı insanların fotoğraflarını gösteriyorduk, onları da hatırlamıyordu. Annesiyle arasının iyi olmadığını biliyorum. Berlin'de şimdi annesi, konuşmak istedim onunla, ama kabul etmedi...
Kibar bir adamdı Kerim Çaplı, iyi bir aileden geldiği anlaşılırdı. Kavgasına şahit olmadım, ama sınırına geldiği zamanları gördüm. Kendisine bakılmasından hoşlanmazdı, özellikle sahnede, birinin ona uzun uzun bakmasından. Onu tanıyanlar o hallerini bildikleri için gözlerini kaçırırdı.

"Senin filmini yapmak istiyoruz" deyince heyecanlandı, ama film tarafını çok önemsemiyordu, "ben de filmin müziklerini yaparım" diye seviniyordu.

JAKE GERBER

Müzikal bir deha

Jake Gerber, Kerim Çaplı'nın ilkgençlik arkadaşı, New York - Rochester'deki ilk grubunun üyesi.

1964'te Groop Ltd. diye bir grubum vardı, Beatles cover'ları yapıyorduk. Annem ve babamın müdavimi olduğu bir otelin restoranında Piano Pasha (Erdoğan Çaplı) çalıyordu, Kerim'le beraber otelde kalıyorlardı. Çok etkileyici bir adamdı, kısa zamanda bizimkilerle de kaynaşmışlar. Bir gün babam Pasha'nın oğlunun çok iyi davul çaldığını söyledi. Ertesi gün gidip tanıştım onunla. Bir caz davulcusuydu. Davulcuyla sorunlarımız olduğunu, gelip çalabileceğini söyledim. Bütün Beatles şarkılarını biliyordu. Davulun yanısıra vokali de üstlenebileceğini söyledi. Mikrofonun başına geçinceye kadar onu ciddiye almamıştım. Beni resmen uçurdu. Sonra gitarımı deneyip deneyemeyeceğini sordu. Gitarı da çok iyiydi. Onun gruptaki kayıp halka olduğunu hemen anladım.
New York'ta iyice şöhret oluyorduk, aynı Beatles gibi çalıyorduk. Kerim'le vokali paylaşıyorduk. Haftada iki-üç gece çalardık. O 15'indeydi, ben 17. O yaşa göre büyük para kazanıyorduk. Kerim'in yazdığı iki şarkıdan oluşan bir 45'liğimiz yayınlanmıştı, bütün yaz listelerde kaldı. Televizyon programlarına çıkıyorduk. 1965 yılında, turneye gelen İngiliz gruplara öngrupluk yapıyorduk. Derken Kerim'le grup liderliği hususunda rekabete girişir olduk. Pasha da onu kontrol edememeye başlamıştı. Annemler bizimle kalmasını teklif ettiler. Liseden de atılmıştı. Odamı paylaşmaya başladık. Bu bir sene böyle sürdü. Kedi-köpek gibi kavga ediyorduk Kerim'le, ama birbirimizi kardeş gibi severdik. Beatles'takiler de ayrıldıktan sonra bizim gibi hissetmiştir herhalde... 1966 ortalarında grubu dağıttık. 1967 ortalarında doğu yakasına, California'ya gitti. The Sundowners adında bir grupla çalmaya başladı, Los Angeles'a taşınan, Rochester menşeli bir gruptu. Kim –Kerim'e öyle derdik– davul çalıyordu. 1967 yazında Monkees'in öngrubu olarak anlaşma yapmışlardı. Bir gün Kim aradı ve Monkees'le beraber Rochester'da olduğunu söyledi. Beni Monkees üyeleriyle tanıştırdı. Jimi Hendrix adında bir gitaristi kaçırdığımı söyledi, Monkees konserlerine açılış yapıyormuş o da, ama iki hafta sonra yol vermişler, Monkees'in sahnesini çalacak kadar iyiymiş çünkü. Ebeveynler hoşlanmaz diye Jimi'yi kovdukları da söyleniyordu...
1969'da Los Angeles'da stüdyo müzisyenliği yapıyordum, sevgilimle yaşıyordum. Kerim babamlardan adresimi almış. Kalacak yeri yoktu, bir süre bizimle takıldı. Çok ot içiyordu, ama tam bağımlı sayılmazdı, o sıralar herkes öyle takılıyordu. Bir gün ortadan kayboluverdi. Bir daha ne gördüm onu, ne duydum. Bana yıllardır sorarlar Kerim'i. Herkes uyuşturucuya kurban gittiğini ya da intihar ettiğini düşünüyor Amerika'da. Yaşadığına çok seviniyorum, ama onun gibi büyük bir kabiliyeti bir bar müzisyeni olarak tahayyül edemiyorum. Müzikal bir dehaydı Kerim... *(2003'te Selim Demirdelen'e yazdığı mektuptan)*

DENİZ ARCAK

Kapalı bir midye

Deniz Arcak, müzisyen, şarkıcı. Kerim Çaplı'nın sahnede eşlik ettiği dostlarından biri.

1987'de gitarist bir arkadaşımın vesilesiyle tanıştık. 1988'de, Star 88 vardı o zamanlar, orada Orhan Atasoy, Kerim Çaplı, hep beraber çalıyorduk. Ben şarkı söylüyordum. Kerim abi grupta çok ahenkli çalıyordu, ama kendi istediği gibi çalıyordu. Ben mutluydum. O dönemlerde ilerledi tanışıklığımız. Öncesinde hep duyardım hikâyelerini. Bir Amerika macerası vardı, herkesin anlattığı. Uçaktan üzerinde beyaz Elvis Presley kıyafetleriyle inmiş derlerdi...
İçine kapanık bir insandı. İçinde inci taşıyan bir midye gibi... Kapalı bir midyeydi, insanların içindeki o inciyi görmeleri için ısıtıp, zorlayıp kabuğunu açmaları gerekiyordu... Kahvesiyle konuştuğunu hatırlıyorum. Biraz deli gibiydi her zaman. Ama kimseye zararı dokunabilecek birisi değildi. Onun yaptıklarına çok gülerdim, ben gülünce o da gülerdi ve karşılıklı gülerdik sürekli. Kahvesine isim takardı, onunla konuşurdu, ben de eğlenirdim, dalgasını geçiyor gibi gelirdi bana. O zamanlar kendimi aklı başında görüyormuşum demek ki...
Değeri anlaşılamadı, çünkü çok değerli bir insandı, farklı olması lazımdı her şeyin. Nedense yetenek bazen anlaşılabilen bir şey olmuyor. Çok kopuk yaşıyordu. Onunla oturduğum zaman konuşabiliyordum, ama birlikte seyahate çıkıp sohbetler ettiğimiz o dönemde de kopuktu aslında. Ona bir şey sorup onun üzerinden devam etmek, gerisini kurcalamak pek mümkün olmuyordu, o başka bir şey anlatıyordu. Öyle olduğu için de eski maceraları, Amerika günlerini hiç anlatmazdı...
Her şeyi acayip çalan birisi, ama onun için bu normal bir durumdu, o öyle nefes alıyordu. Kişi karşısındakini kendi gibi bilirmiş ya, o da belki fark etmedi kendisini. Herkes hayranlık duyuyordu, ama onun dünyası öyle olduğundan normal gibi geliyordu her şey kendisine.
Onun müzisyenliğinden örnek alınacak taraf, en başta doğallığıydı bence. Eline gitarı alıp "bak gördün mü, dört tane bilmemne akoru bastım" durumu hiç yoktu. Onu dinlemek lazımdı. Ama onu dinleyebilmek için de onun kopukluğunda, doğallığında olabilmek gerekiyordu. Bizim gruba aslında tamamen iş gibi takılıyordu. Çok mülayim birisiydi. En çok söylediği laf, "tabii, tabii"ydi. Abi şunu çalalım dediğimizde, hep "tabii canım, tabii" deyişi geliyor aklıma. O "tabii"yle, o sırada aslında kendi kafasındakini onaylıyordu. Yanımızda duruyordu, ama aslında başka bir gerçeklikte yaşıyordu... Bazen çalarken şarkının groove'unu alır, başka yere götürürdü, bu benim çok hoşuma giderdi. Televizyona da çıktık birlikte. Canlı yayında sürekli gülüyordu. Onun için hiçbir şey fark etmiyordu çünkü.
Gözlerine bakınca, iyi biri insan gördüğümü hatırlıyorum. Bende kalan görüntüsü, çok yumuşak ve hayata karşı edepli bir tavır... Birçok kez şeytana uymuş olabilir hayatında, ama müzikle olan güçlü bağı, onun durabilmesini sağlıyordu. Onu yaratan müzik için yaratmış sadece. Yumuşağın sertten daha sağlam olmasına bir örnekti.
Yavuz Çetin de mesela, Kerim abiye göre daha konuşulabilir biriydi. Oturur, saatlerce sohbet ederdin. Çok komik hikâyeler anlatırdı, gülerdi, komedi filmlerinin hastasıydı. Ama o da böyle trak diye kopardı bir anda, "hop nereye gittin usta" demek zorunda kalırdın. Onlar gibi bir dahiliğimiz olmadığı için anlamamız mümkün değil, belki de iyi ki dahi değiliz, bilemem. Ondan şöyle bir ders almak da mümkün: "Yapabilir miyim" diye bir düşünce yok adamın kafasında. Alıyor eline, çalıyor. Biz de bunu yapabiliriz. Kendini çayır aşağıya salmakta fayda var bazen...

Söyleşiler: ***Serkan Seymen - Merve Erol***

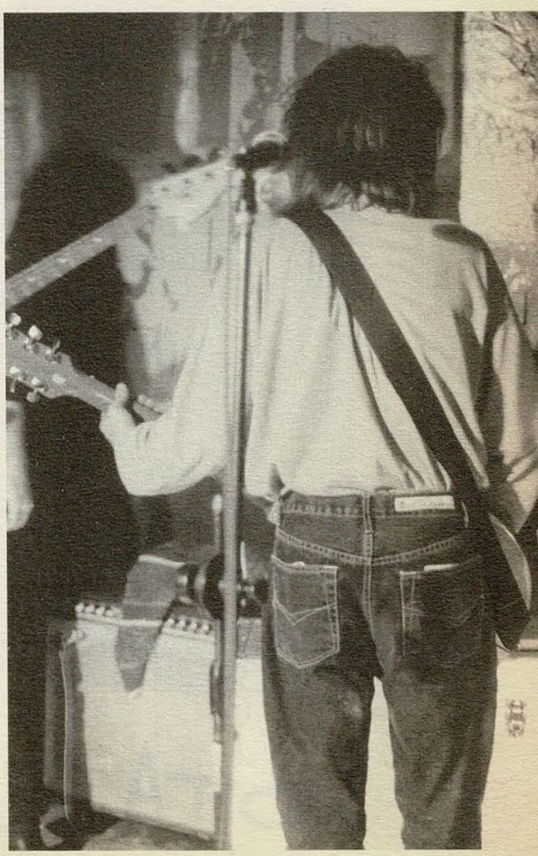

→27

Dört yıldır yoksun!
Notalarınla avunuyoruz!

NOTA KİTABI I
TÜM KİTABEVLERİNDE!

Gam Yayınları
www.ahmetkaya.com

[Akın Eldes]

Roll'un gitar kahramanlarından Akın Eldes'in ikinci albümü "Türlü" çıktı. Rehberlikte de gitardaki kadar usta olan Eldes'i görev başında takip ettik: Yeşilköy Atatürk Havalimanı, Topkapı Sarayı Konyalı Restaurant, derken Harbiye'de Kervansaray Gece Kulübü... Söyleşimize eşlik eden müzikler de hoştu: Havaalanı anonsları, müze gezmeye getirilmiş yaramazların "Koniçiva!" çığlıkları, vapur düdükleri, Kafkas ezgilerine karışan göbek havaları... Çaylar hep müessesedendi, iyi demlenmişti, sıcaktı....

cinayet romanı tasarlar gibi

Foto: Ayşegül Oğuz

2002'de yayımlanan "Kafi"nin ardından bu yıl "Türlü" de çıktı. İkinci albümün oluşum ve kayıt aşamasında birinciye oranla nasıl farklar vardı?

Akın Eldes: İlk albümün kayıtları esnasında benim büyük bir tedirginliğim söz konusuydu. Ne olacağını, nasıl olacağını bilmiyordum. Bulutsuzluk Özlemi'yle birçok albüm yapmıştık birlikte, ama o daha ziyade Nejat'ın (Yavaşoğulları) planladığı müzikte güzel bir renk olma kaygısıydı. Albüm yapmaktan daha kolay bir durumdu. "Kafi"ye hazırlanırken, Cem'in (Aksel), benim ve Patrick'in (Chartol) birlikte yapacağımız yeni bir şey söz konusuydu. Temelini ben planlamıştım, ama neticede üçümüz birlikte şekillendirecektik albümü. Daha evvel hiç birlikte çalmışlığımız yoktu. Cem'le Bülent Ortaçgil'in "Bu Şarkılar Adam Olmaz" albümünden tanışıyordum, fakat Patrick'i hiç tanımıyordum. Sokakta Patrick'in bir arkadaşı, grup arayan, tanıdığı bir basçı olduğunu söylemişti bana, ben de "ne güzel" demiştim. Tesadüf işte... Çok tedirgindim. Sorumluluk biraz daha benim omuzlarımda olduğu için... Bir sürü detayı düşünmem lazımdı, zorlandım itiraf edeyim ki. Fakat daha sonra olayın tadını hep birlikte çıkartmaya başladık.

"Kafi"nin kayıtlarına başlarken her şey hazır mıydı? Bütün besteleriniz cebinizde miydi?

1995-96'dan beri evde sürekli beste çalışması yapar dururum. "Yahu gitar çalışıyoruz, ama böyle de olmuyor" diye düşünürdüm. Bir yerden sonra insan, "iyi çalacaksın da ne olacak" diye soruyor. Onun da sonu yok zaten. Ne için öğreniyoruz enstrümanı çalmayı? Bir müzik ortaya çıkarabilmek için. Bu konuya ağırlık vermeye karar verdim. Bir birikimim söz konusuydu. Bilgisayarımda, hard disc'te, kâğıtlarda yazılı bir sürü melodi, bölüm var, ama hepsi yarım yamalak, organize olmuş bir durumda değiller. Ayrıca onlar güzel mi, değil mi, onu da bilmiyorum. Aklıma geliyor, bir şeyler yazıp çiziyorum, sonra da unutuyorum. Yılların birikimi olsa gerek, sürekli bir şeyler geliyordu aklıma, uyuyamaz olmuştum. Terler içinde uyanıyordum... Sinir bozucu bir hal almıştı. Baskı hissediyordum. Albümdeki parçalar tamamlanmamıştı başta, önce yarışı kazanan albüme girmeye hak kazanacaktı.

Stüdyoda doğaçlama da yapıyorsunuz...

Tabii, şu anda da üçüncü albümün çalışmalarını sürdürüyorum. Aşağı yukarı dokuz-on tane maket kaydım var. Ama emin değilim, acaba bu on parça mı girecek albüme, yoksa daha sonradan yapacağım parçaları mı koyacağım bunlardan bazılarını yerine... Attıklarımı daha sonra kullanacak mıyım, bunu da bilmiyorum. Beste açısından sorunum yok şimdilik.

İlk albümde yaşadığınız tedirginliği üzerinizden attınız mı artık iyice?

Evet, "Türlü"de daha rahattım, ne olacağını biliyordum. Fakat onda da albüm acaba basılacak mı, nerden basılacak diye tedirginlik yaşadım.

İnternetteki günlüğünüzde okuduk o günlerdeki sıkıntınızı: Sinirler gevşemiş, ama yine de iyimsersiniz...

Epey sorunluydu, insanın iyice siniri bozuluyor. Müzik çalışması yapıyoruz, yaptığımıza inanıyoruz, iyi güzel ama, bir yandan da tencere tava pazarlar gibi kapı kapı dolaşırken buluyoruz kendimizi. Kendimi çok kötü hissediyordum. Artık dolaşmamaya karar vermiştim hatta. İkinci albüm sanırım bu yüzden daha sert tonlara sahip. Bir sürü olumsuz şart var karşımızda ve bu yoldan yürümek zorundayız. Bu şartları elimizden geldiğince artıya doğru çevirmemiz gerekiyor. Bu konuda da güçlü olmalı, hiç yılmamalıyız.

Kalan Müzik nasıl ilgilendi albümünüzle?

"Türlü"deki bir parçaya Erkan Oğur konuk oldu sesiyle, ona albümü nereden yayımlayacağımızı bilmediğimi söyleyince, "Hasan Saltık'la bir konuşayım" dedi. Erkan Oğur sayesinde Kalan'dan çıktı "Türlü". Hasan Saltık bana açıkça söyledi, "Erkan Oğur önermese ilgilenmezdim" diye.

Albümleriniz kaçar adet basılıyor?

Başlangıçta üç biner adet basıldı ikisi de. İlk albüm üç bini tüketti, şu anda sanırım beş binde. Kalan Müzik üç bini bastı, onun tükenmesini bekliyorlar. İlk albümü bulamayanlar Ankara'dan, İzmir'den arıyordu, şimdi Tokat'tan bile arayan oluyor. Bu da olumlu bir gelişme.

"Kafi"de daha deneysel, araştırıcı bir ton var, daha alçak sesli, ağıtsal, sırlı... "Türlü"de ise sanki durum biraz farklı; odasında yalnız, dinleyici olmadan çalan grup dinleyiciye çalıyor artık. Dinleyici sayısı önemsiz, ama odada birileri var. Araştırma sürüyor, hep aynı yoğunlaşma, ama sanki sesi biraz daha açmışsınız...

İlk albümde de "Serbest Bölge" diye bir parça vardır, onun tonu "Türlü"deki parçalara yakındır. Sebebi de plak şirketiyle olan bir sorun. O sinir çalışa da yansıyor, öyle yorumluyorum. Yine odada çalıyorum, ama daha sinirli çalıyorum.

Sinirli misinizdir normalde?

Hayır, normalde sinirli bir adam değilim. Tam tersi, munis biriyim.

İlk albüm daha içine kapalı gibiydi...

Olabilir, neticede zor dönemlerdi. Benim sekiz-on ay kadar yatakta yattığım bir dönemdi. Bacağımdan bir rahatsızlık geçirmiştim. Daha sonra deprem oldu, o kaos albüme de yansıdı.

İki albüm arasındaki en bariz fark, ikincisine söz ve vokalin girişi. Sözün müziğinizdeki yeri ne?

Şu değil benim için müzik: Arkaya bir ritm makinesi koy, üstüne de sen zevkten çıldırıncaya kadar solo at... Benim için müzik, birlikte yaratılan bir lisan.

Söz benim için notaların bittiği yerde başlıyor. Kendimce iddiam şu: Derdimi notalarla, müzikle anlatmak, duygularımı müzikle ifade etmek... Ama müziğin de yetmediği durumlar oluyor. "Kapı Parası" böyle bir şey. Müzikle anlatamazdım yalnızca ve bunu da mutlaka söylemek istiyordum. Ama sonuçta ben şarkı söyleyen, söyleyebilen bir adam değilim, bu konuda yeteneğim yok. Söz yazma konusunda çalışmışlığım yok. O konuda mesai yapmış olmak gerekiyor. Ben şimdiye ka-

→29

dar öyle bir mesai yapmadım, gerek görmedim buna. Nejat Yavaşoğulları ve Bülent Ortaçgil gibi iki muhteşem söz yazarının yanında bulundum. Bu durum da belki bir anlamda beni ketliyor. Onları dinledikten sonra, söz yazmak için daha kırk fırın ekmek yemek lazım. O ayrı bir yetenek, bu yüzden hiç bulaşmıyorum.

Beste aşamasında sizi neler tetikliyor?

Formül gibi söyleyemiyorum, ama çeşitli duygu yoğunlukları, bazen müziğin kendisi beni tetikliyor. Bakın şurdan bir sinyal sesi geliyor, uzakta adam tahtaya vuruyor. Bunların kendi içinde bir ritm dengesi var, böylesi şeyler bende çağrışım yaratıyor. Belli bir formül yok, mesela bir filmden etkilenip beste yaptığımı söyleyemem, ama çevremdeki seslerden etkilendiğimi söyleyebilirim.

Aklınıza geldikçe yazıyor musunuz, durup olgunlaşmasını mı bekliyorsunuz yoksa? Cebinizde kâğıt bulunduruyor musunuz, eve gidince mi yazıyorsunuz?

Aklıma estikçe yazıyorum. Şu anda cebimde kâğıt yok, ama çantamda var. Kitap, gazete, ne bulursam üzerine yazıyorum geldiği anda.

Onları düzenli temize çekiyor musunuz?

Çekemiyorum, o kâğıdı kesip koyuyorum bir kenara, sonra bakarım deyip unutuyorum. Birkaç yıl sonra tesadüfen bakarsam ve bir şey çıkarsa ne âlâ... Çıktığı da oluyor ama.

Kendini sonradan ısrarla hatırlatanlar da oluyor mu? Kurtulamadıklarınız...

Tabii oluyor, kurtulamıyorum. Birkaç sene sonra geliyor. Güzel de oluyor, enteresan. Mesela "Kafi" albümünde "UKW" diye bir parça var. Onu başka türlü kurgulamıştım ilk başta, olmadı. Daha sonra döndüm dolaştım, "bu parçayı iyisi mi ben şöyle çalayım" deyip bir bölüm ekledim. Kayıt tamamlandı ve ben o parçayı kayıt aşamasında bestelediğimi sandım. Sonra bir ara evde, bilgisayarda yaptığım kayıtları dinliyordum, bir baktım ki o parçayı iki sene evvel zaten yapmışım.

"Türlü" yayınlandığına göre artık para meselesini de konuşabiliriz. Neden herkesin referans gösterdiği bir gitarist rehberlik yapmak zorunda kalıyor?

Bu durumun dışı sizi, içi beni yakıyor. Şöyle söyleyeyim, çıkıp çalamıyoruz bile! Derdimizi anlatamıyoruz, albüm yapmak istiyorum, kayıt yapmak... Bir sürü beste geliyor, bırakın yayınlayayım şunları. Çok da bir şey istemiyorum ki. Bir olay anlatayım: İkinci albümün mastering aşamasında –cilalanma diyelim Türkçesine– ilk albümü çıkacak bir pop müziği sanatçısı geldi, daha evvel yüzünü görmüşlüğüm yok. Onun da cilalanması gereken parçaları vardı, prodüksiyon maliyetlerinden konuştuk bir süre. Yeri geldi, ben kendi prodüksiyon maliyetimi söyledim. Şaşkınlık içinde yüzüme baktı, inanamadı. Söylediğim maliyet onun bir şarkısının maliyetiymiş...

En minimal maliyetlerle bile olmuyor yani...

Belki de hakikaten olmuyor, satılmıyor işte. Şu anda endişe içindeyim, üçüncü albümü nasıl yapacağım diye düşünüyorum. Bulutsuzluk Özlemi yıllarında bayağı sıkı çalıyorduk. Konserlere gidiyorduk, düzenli bir yerlerde çalıyorduk. Şimdi kırk yılda bir sahneye çıkacağım zaman heyecandan ellerim titriyor. İlk albümü yayınladıktan sonra toplasanız altı-yedi kere canlı çaldık. İkinci albüm için de Dream TV'de Güven Erkin Erkal'ın "Yüxexes" adlı programında çaldık, o kadar. "Türlü"yü yayınladık, "Kapı Parası"nda derdimizi de anlattık. Birisi telefon açmış geçenlerde, "gel çal" diyor, ama işin maddî kısmıyla ilgili tek detay yok. Peki nasıl çalacağız diye soruyorum, bana "işte kapı parası" diyor. Gel de çıldırma! Zarar ettiriyorsam zaten ben de çalmam... Artık üstümdeki yükten biraz kurtulmak, rahatlamak istiyorum. Ondan sonra da bu parçaları canlı çalabilmek... Çünkü bu parçalar canlı çalmaya göre kurgulanmış parçalar. Canlı çalamadığımız için çok şikâyetçiyim. Sanırım çalacak yer bulamayışımızın bir sebebi de müziğimizin tanımlanamaması. Rock desen rock değil, caz desen caz değil. Keşke üniversitelerden çağırsalar. Web sitesi vasıtasıyla *(www.akineldes.com)* bana ulaşanlar oluyor, ama hepsine şu cevabı veriyorum: Organize olup bizi çağırmanız lazım. Şu ana kadar böyle bir davet almadık, bekliyoruz.

Canlı performans şansınız olsa, beste süreci daha da canlanacak muhtemelen...

Ucu açık, doğaçlamaya açık, özgür besteler yapıyorum zaten. Şekil değiştirecek, büyüyecek hepsi. Bana kayıtlardan memnun olup olmadığımı sorduklarında hep aynı şeyi söylüyorum: Kayıtların içime sinmeyen hiçbir tarafı yok. Neticede bunlar çaldığımız ânın fotoğrafı. Parçaların bebe halinin fotoğrafı. Bunlar çalındıkça serpilecekler, gelişecekler, büyüyecekler.

Ucu açık parçalar besteleyip doğaçlama kayıt yapabilmenize grup üyelerinin canlı performans deneyiminin de katkısı olmuştur herhalde...

Grup arkadaşlarıma yeniden teşekkür ediyorum bana destek oldukları için, öyle olmazsa olmaz. Çalanların enstrümanlarıyla konuşması gerekiyor. Sahnede bir nevi sohbet ortamını oluşturmak için. Müzik de öyle bir şey. Şu değil benim için müzik: Arkaya bir ritm makinesi koy, üstüne de sen zevkten çıldırıncaya kadar solo at... Benim için müzik, birlikte yaratılan bir lisan. Cem'in besteleri var, şu anda pek paylaşmıyor, ama ilerde bir albüm çıkarmak isteyeceğine inanıyorum.

Deformasyon gitarın şanındandır. Tahtanın zedelenmesi, cilanın aşınması... İnsan yüzü yaşlandıkça daha başka bir anlam kazanır, bence gitar da öyle.

Cem benim parçalarıma kendi parçalarıymış gibi ilgi gösteriyor, ben onun parçalarına elimden geldiğince ve bilgim yettiğince bakıyorum. Gerçekten inanılmaz besteler yapıyor. Benim daha önce böyle bir ortamım olmamıştı, çok mutluyum.

"Türlü"de doğadan sesleri, kadın sesini daha yoğun olarak katmışsınız. "Kafi"de pek yabancı ses yok ama, yalnızca kuş sesi... Kuşlarla aranız nasıl?

"Kafi" parçasındaki kuş sesi Cem'in fikriydi. Cem inanılmaz bir müzisyendir. O parçada benim acayip sert, garip bir gitar tonum var, kuş sesi Cem'in ona kontrast olarak düşündüğü bir şeydi. O zaten doğaçlama bir parçaydı, akor kalıpları kafamda vardı, ama doğaçlama çaldım. Parçayı çalmayınca unuttum bile...

İnsan sesini de enstrüman olarak sürece dahil etmek nasıl geliyor size?

Gittikçe bana daha cazip geliyor bu. İnsan sesi hakikaten çok hoş bir enstrüman. İkinci albümde Erkan Oğur, Sumru Ağıryürüyen ve klarnet çalan Burcu Börü sayesinde bunun zevkini iyice aldım. Onlar albüme büyük bir lezzet kattılar. Üçüncü albümde de kullanacağım. Kafamda daha belirgin vokal sesleri duyuyorum, onları yansıtmaya çalışacağım.

Nasıl sesler? Yine kadın sesi mi?

Evet, kadın sesi, koro sesi...

İnsan sesi sizin için bir karşıtlık mı? Gitarın tınısına tezat ya da ona eş ses arayışları içinde misiniz, yoksa bağımsız, ayrı ayrı sesler mi takılıyor zihninize?

İçimde duyuyorum ve o sesi bulmaya çalışıyorum.

Daha önce duyduğunuz bir sese mi yakıştırıyorsunuz?

Yok, hayır, Mesela "Türlü" albümünde şöyle bir şey yaşadığımı hatırlıyorum: Stüdyoya geldim, Burcu Börü'nün klarnet kayıtlarını yapacağız. İki türlü seçeneğim vardı, iki senaryo: Ya bir sürü nefesli saz kullanacaktım ya da insan sesi. Kayıt için stüdyoya giderken nefesli saz kaydı yapmayı, onun üzerine de başka sazlar eklemeyi düşünüyordum, ama aklımda sürekli bir ses vardı. Bir insan sesi. Stüdyoya gittim, Burcu'yla kayıt yaptık, tam gidiyor, ona "bir de şunun vokalini yapar mısın" dedim. Söylemeye başladı ve kulaklarıma inanamadım. Söylediği ses aynen beynimde duyduğum sesti. Dağıldım orada, "tamam bu iş" dedim. Parça böyle çıktı. Müthiş bir ses!

Gitarist bir grupta solo atarken çıkan ses bana hep bir isyan cümlesi gibi geliyor. İyi gitarist kendini belki bazen haşince duyuruyor. Şimdi kendi bestelerini yayınlama olanağını yaratmış bir gitarist olarak bu solo atma meselesine nasıl bakıyorsunuz? Gereksiz yere solo atmayan bir gitarist olduğunuz söyleniyor, katılır mısınız buna?

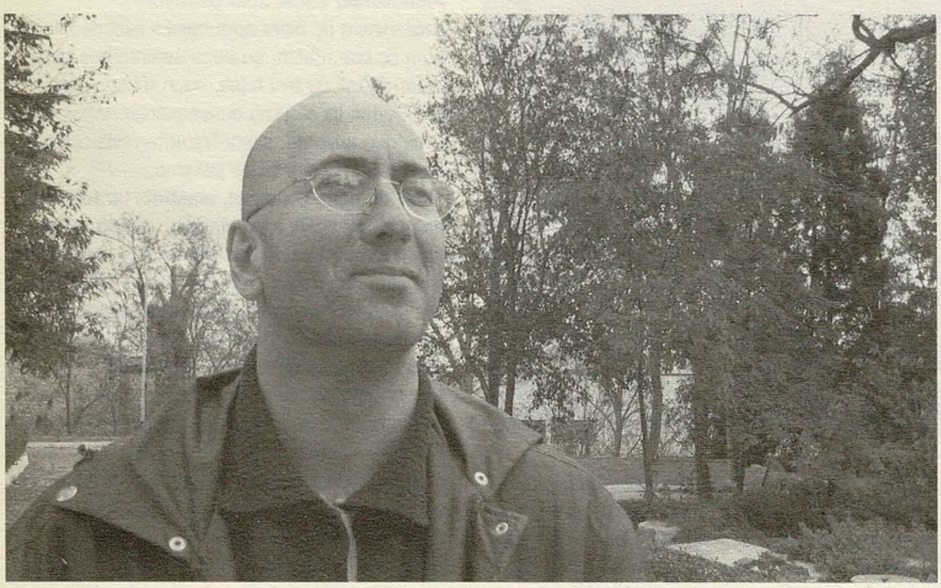

Sadelik çok önemli benim için. Fazla lafa gerek yok... Birkaç ay evvel köpeğimi gezdirirken bir yerden gitar sesi duydum ve mıknatısla çekilir gibi oraya yöneldim. Perde açıktı, bir baktım, tanıdığım çok genç bir çocuk. Evine misafir oldum, sohbet ettik. Bir caz standardı çaldı, güzel olduğunu düşünerek belli bir akor gidişatının üzerine acayip kalabalık bir şeyler çalıyor. O güzel olduğunu sanıyor, ama bana göre hiç güzel değil. Sadelik çok önemli.

Kapınızı çalan genç gitar heveslileri oluyordur mutlaka... Ne gibi merakları var genelde?

Oluyor tabii, internet sitesine gelen sorulara hep yanıt vermeye çalışıyorum. Ben her zaman bildiklerimi paylaşmaya çalışırım. Anne-babalar nasıl çocuklarına kendi yaşayamadıkları şeyleri vermek isterler, onun gibi. Ben de her fırsatta fikir teatisinde bulunurum, ama şöyle bir şeye de tepki duyuyorum: Bazen gelip bana "Hendrix'in numaralarını gösterir misin" diyorlar. Ben nerden bileyim Hendrix'in numaralarını?.. Ders verirken, gençlere metronom kullanmalarını, basit notaları doğru yerde çalmalarını söylüyorum hep. Ama onlar sıkılıyor, bir an önce Hendrix gibi solo atmak istiyorlar. O zaman "alın karıştırın, o numaraları ağır ağır çalmayı öğreten dergiler var" diyorum.

Azaltmak çok daha zor, sizin de bestelerinizde sezilen bir tavır bu, bestenin özünü araştırmak...

Diyelim bir şeyler kaydettim, şu kadar akor, şu kadar melodi notası, solo notaları... Maketle başlıyor, maketten albüme doğru gidiyor, böyle garip bir süreç. Mümkün olduğu kadar melodi notalarını traşlıyorum, hep daha az nota için uğraşıyorum. Mümkün olan en az akor, melodi notasıyla ve solo notasıyla derdimi anlatmak istiyorum. Bu benim için önemli. Kayıtlarda, sonradan miksaj aşamasında ses açılır kapatılır, ses dengeleri gözetilir. Ben hep isterim ki, biriki notayı kapatalım. Aman burada fazla çalmışım, niye susmamışım diye hayıflanırım. Bestede de bu söz konusu. Ağdalı akorları kullanmayı sevmiyorum, en azından şu sıralar. Az ses, basit akorlar olsun, onları güzel ifade edeyim...

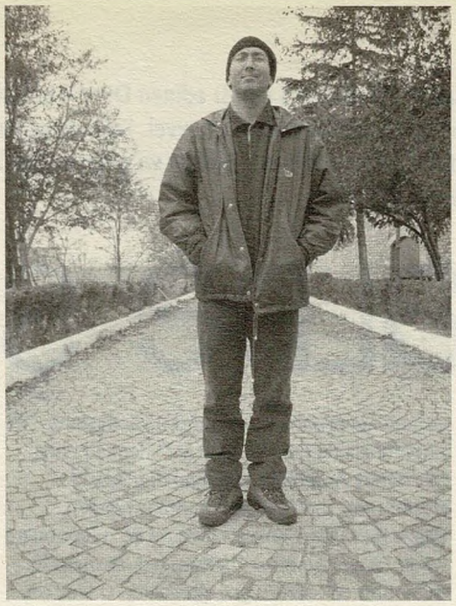

Hep daha az nota için uğraşıyorum. Ağdalı akorları kullanmayı sevmiyorum. Az ses, basit akorlar olsun, onları güzel ifade edeyim...

Teknik bilgi bu aşamada bir engel de olabilir. Yalınlığa ulaşma sürecinde, bütün o bilgiyi biraz unutmaya çalışmak gerekmiyor mu?

Teknik bilgimin çok iyi olduğunu sanmıyorum, belki Türkiye ortalamasının üzerindedir, ama daha çok tecrübe diyelim. İnsan yaşadıkça da pek çok tecrübe kazanıyor, bu yaptığı her şeye yansıyor. Dolayısıyla müziğe de yansıyor.

Teknik ve duygu dengesini nasıl kuruyorsunuz?. Ağlatan bir içlilik vardır, bağıran, duygu sömürüsüne uzanan... Bu duruma düşmemek için ayrıca uyanık olmak gerekir. Siz duygu yoğunluğunuzdan fazlaca taviz vermeden, serin kanlı bir denge tutturmuşsunuz sanki. Notaları kâğıt üzerinde traşladınız diyelim, duygunun sertliğiyle nasıl baş ediyorsunuz?

Daha en baştan kurgulanması gerekiyor. O benim dikkat ettiğim bir şeydir. Bestelerimi bir cinayet romanı planlar gibi yapıyorum. Baştan sona kuş bakışı görebilmelisiniz. Sonradan ona göre de dantel gibi işlemek lazım. Bunun için kafa yoruyorum, tesadüfi bir şey yok ortada. Yaptığım iş çok albenili görünmüyor olabilir, donanımı, tecrübesi daha fazla olan birinin kolaylıkla yapabileceği bir şey de olabilir, ama benim için kurgulaması zaman alan bir süreç. Kendimi ip üzerinde yürüyor gibi hissediyorum. Cevaplamaya çalıştığım bir takım teknik sorular var, ama parça aynı zamanda bir duygu ifade etmeli. Bunun dengesini kurabilmek, belli estetik değerler içinde bence çok zor. En azından ben şimdi öyle düşünüyorum. Aşırı teknik ya da aşırı duygu... Bir tarafı abarttığınız zaman o bile bir denge içinde olmalı. Yani siz "abarttım, çünkü..." diyebilmelisiniz. Arkasında durabilmelisiniz.

"Bilgisayar programıyla müzik yapmaya çalışmak, herhangi bir enstrümanı çalan ya da çalmaya çalışan birinin ruh sağlığını kolaylıkla bozabilir" demişsiniz günlüğünüzde...

Elektronik ortamda müzik yapmak aslında son derece keyifli olabilir. Evde, parçayı kurgulama aşamasında, çalınmış bir şeyi alıp bazı notalarını bilgisayar ortamında değiştiriyorum, parçanın gidişatına müdahale ediyorum. Sonradan, "vay anasını, ben böyle çalmamıştım, sonradan bilgisayar ortamında böyle oldu" diyorum. Ama sadece oradaki bir saniyelik tek nota için belki üç saat uğraşmış oluyorum. Parçada kaç tane nota var, düşünün... Bilgisayarın kilitlenmesi de cabası... Bu, her gün etüdünü yapıp sahnede canlı çalan birinin ruh sağlığını hakikaten bozar. Bir ara jenerik müzikleri yapardım, bilgisayarda çalışıyordum. O zaman sahnede gitar çalamazdım.

Elektronik müzikte hızlı arayışların sürdüğü bu dönemde siz bilgisayarı, elektroniği ne kadar katıyorsunuz müziğinize? Deneysellik aşamasında da elektroniğin katkılarını sınıyor musunuz?

Evet, tabii, kulağım çok açıktır, her tür müziği dinlemeye çalışırım. Elektronik müzikten de kaçınamayız. Bu gelişmenin nimetlerinden yararlanmalıyız bence. Bir enstrümanı çalarken nasıl kişisel bir yaklaşım geliştiriyorsak, elektronik konusunda da aynı kaygıyı taşımalıyız. Üçüncü albümde birkaç parçada denemelerimi duyacaksınız.

Albümlerinizde Murat Sezen'in yaptığı gitarları kullandığınızı vurguluyorsunuz. Neden o gitarları tercih ediyorsunuz? Bir madde bağımlılığı söz konusu mu gitarla teke tek ilişkinizde?

Bu işi yapabilen birkaç kişi var, ama şu anda bana hitap eden tek kişi Murat Sezen. Onun yaptığı gitarlar gerçekten çok iyi. Bir gün Murat Sezen beni aradı, "gitarını getir hemen" diye. John Abercrombie gelmiş, dükkânda gitar yok. Adam eline alınca bırakmak istemedi gitarı.

Gitarınız deformasyona uğradığında ne yapıyorsunuz?

Deformasyon gitarın şanındandır. Sapının kırılmasından söz etmiyorum tabii, ama tahtanın zedelenmesi, cilanın aşınması... Bunlar iyidir. İnsanın yüzü gibi. İnsan yüzü yaşlandıkça daha başka bir anlam kazanır, bence gitar da öyle.

Söyleşi: ***Pelin Özer***

ORA MUSIC
Müzik Kayıt Stüdyosu
24 kanal (Adat XT 20)
www.oramusic.net
Tel: 0 212 277 63 69

DIREC-T

Senelerdir konserleriyle, demolarıyla hatırı sayılır bir dinleyici kitlesi edinen Direc-t üçlüsü, Kurban'dan Deniz Yılmaz'ın desteğiyle son derece kıyak bir albüme, "Rus Kozmonotları"na imza çaktı birkaç ay evvel. Şakayla karışık söyledikleri "Adana grunge" tarifinin hakkını veren açık uçlu, açık kafalı, takır takır bir rock çalışması... Şarkıcı ve gitarcı Bilge Kösebalaban, basçı Özgür Peştimalci ve basçı Alex Tintaru güle oynaya Roll'a geldiler, içlerini döktüler...

FENA HALDE ŞALGAM

Adana'dan yola çıkalım. Neden bu kadar çok müzisyen var Adana'da?

Bilge: Kebap, şalgam... *(gülüyor)* İncirlik üssünden gelen plaklar, CD'lerle ilgisi var biraz. Her şeyi buluyorduk bu sayede. Amerikan Pazarı denilen bir bit pazarına çok ucuza CD'ler düşerdi... "No Alternative" diye bir grunge derlemesini bir milyona almıştım. İncirlik'in radyosu da var, üssün içinden yayın yapan. Rock çalar, gayet Amerikalılara yönelik müzikler çalar.

Müziğe meraklı askerlerle ilişki kurar mıydınız?

Bilge: Askerlerin evine çok gittim. Lise zamanlarımız 96-98 yıllarıdır. Evlerinin üssün içine taşınması son zamanlarda oldu, genelde üssün dışındaki kasabalarda yaşarlardı. Herhalde yarı yarıya zencidir. Sonuçta Amerika'nın fakir çocukları geliyor orduya... Hep partilere giderdik; çok müzisyen vardı, kemancısı, gitaristi, folk, caz, soul, rock, herkes müzikle ilgiliydi...

Özgür: Mesela Mike vardı. Onu Adana'daki tüm müzisyenler tanır. Gitar virtüözüydü. İncirlik'in dışında bir etkinlik olduğunda, Mike da sahneye tek gitarıyla çıkar, konser verirdi.

Bilge: Bu tamamen Adana'ya yönelik bir durum. "Şans" diyemem. Hani orasının askerî bir birlik olmadığını farzedersek, bir "şans"tı tabii. Yoksa orada hördelek gibi bir üssün olması, düşününce, herkesin garibine giderdi. Belki bir alışkanlıktı sonuçta: Adana'nın uzağında bir İncirlik vardır, sürekli uçaklar iner, kalkar... Biliyoruz ki, orada bir hareket var. Adana'da o kadar hareket yok... Çok ilginç birisiyle tanışmıştım: Adam üssün içinde doktordu, Yunan asıllı bir Amerikalıydı, Tom Petty'nin ilk kurduğu grupta davul çalıyormuş...

Özgür: Askerlerin çocukları o yaşta öyle güzel orkestra kuruyorlardı ki. Bir Türk öğrencisine hiçbir zaman orkestra kurdurup keman, saksofon falan çaldırtmazlar. Biz orada bunları gördük...

Bilge: Küçük Amerika'yı kurmuşlardı içeride. Özgür'ler üssün içinde konser verdi, normalde oraya girmek çok zordur, vize almak gibi...

Eski kuşakların da benzer anıları var galiba. Arabeskçi gitarist Kurtuluş da İncirlik üssünden beslenmiş...

Bilge: Adanalılıktan gelen bir "merhaba"mız var onunla. Delikanlı ağzı var. Ama saçları uzun... Bir dispanser yararına Adana'da konsere çıkmıştık. O da orada head-liner'dı.

Özgür: Gitar dersi aldığım yerde Kurtuluş hocaydı. Konserlerinde çok güzel İngilizce şarkılar çalar, Pink Floyd falan söyler.

Bilge: Adanalı çoğu müzisyen böyledir: Fatih Terim ağzıyla konuşurlar, sonra da çok güzel "Still Got The Blues" söylerler... *(gülüyor)*

Haluk Levent'ler falan da o tedrisattan geçmiş midir?

Bilge: Kesin geçmiştir. Ben Haluk Levent'in mahallesine gittim, oradaki Arap mahallesine... Haluk Levent'in kuzeni basçı Akay vardır, daha lisedeyken kendilerine home stüdyo yapmışlardı. "Bizim mahallede herkes gitarcıdır" demişti bana.

Siz Tarsus Amerikan Koleji'nden misiniz?

Özgür: Hayır, ben Gündoğdu Koleji'ndenim.

Bilge: Ben Bilfen Koleji... İkimizin de müzik bursu vardı. Tarsus Amerikan'dakileri pek sevmezdik. Onlar bize çok zengin çocuğu gelirdi. O okul aslında Mersin'de. Ama Adana'ya da yakın olduğu için bir sürü insan gidiyor oraya. Biz orayı Adana saymayız, herkeste Tarsus Amerikanlılar ve Adanalılar diye bir ayrım vardır. Orada kurulan bütün grupların adı Eko'dur. Eko 97, Eko 98 diye gider. Eko olarak Milliyet'in yarışmasına katılıyorlardı, ama biz her zaman yeniyorduk onları. *(gülüyor)* Bizden önceki kuşaklar çok daha başarılıymış. Mesela Mavi Sakal, Tarsus Amerikanlıydı, onlar da Eko'dan geçmişler...

Alex'i götürdünüz mü hiç Adana'ya?

Bilge: Götüremedik. Biz ikimiz bile beraber gidemedik.

Ama ikiniz Adana'dan tanışıyordunuz, değil mi?

Özgür: Tabii tabii, ilkokuldan, servisten...

Bilge: Ben serviste şarkı söylermişim.

Ne söylermişsin?

Bilge: "Eller eller." *(mırıldanıyor)*

Özgür: O zamanlar çok inceydi sesi. Çekilir gibi değildi.

Hâlâ ince. Ekşi Sözlük'te Direc-t için şunu yazmışlar: "Kuyruğuna basılmış kedi gibi bağıran solistleri olan grup".

Bilge: Ben güzel şarkı söylediğime inanıyorum. Çok çalıştım şarkı söylemek için. Koyardım evde Michael Jackson, Queen kasetlerini, onlara eşlik ederdim.

Brian Molko ve Kurt Cobain benzetmesi de yapılıyor sesine. Sen birine benzetiyor musun?

> **Adanalı çoğu müzisyen böyledir: Fatih Terim ağzıyla konuşurlar, sonra da birdenbire çok güzel "Still Got The Blues" söylerler...**

Bilge: Ben daha çok Violent Femmes'dan Gordon Gano'ya benzetiyorum. Ama "halkın takdiri" diyelim! Kendime has bir sesim olduğunu düşünüyorum.

Hiç Violent Femmes cover'ı yapıyor musunuz?

Bilge: "Blister In The Sun" ile "Please Don't Go"yu çalardık bar programlarında. 97'de Adana'da "Crow" soundtrack'inden "Color Me Once" şarkısını duydum, Violent Femmes olduğunu bilmeden... "Bunu Türkçe yapalım" dedim, o kayıt

Direc-t: Bilge, Özgür, Alex (foto: Ayşegül Oğuz)

hâlâ duruyor: "Denizde yem çoktu / balığın karnı yoktu / duygular çok aheste / ağlayan kuşlar kafeste"... *(gülüyor)*

İstanbul'a gelişiniz ne zaman?

Bilge: Ben 98'de geldim, Özgür 99'da...

Özgür: Biz Bilge'yle Adana'da hiç birlikte çalmadık, burada İstiklâl'de karşılaştık. Bilge'nin bir grubu vardı o zaman. Ben girdikten sonra Küçük Kedi oldu grubun adı.

Bilge: Ekol Bar'da, Meis Bar'da tutunalım falan diye çıkıyorduk.

Özgür: Bir-iki ay çaldık. Sonra biz ayrıldık, başka bir basçı bulup Direc-t'i kurdu.

Bilge: Ben evde kasetleri çoğaltıp demo satıyordum, siyah-beyaz fotokopiyle kapak yapıyordum... O demolardaki ismim Direc-t'ti. O aralar basçı Çelik'le tanıştım. Birlikte bir şeyler yapmaya başladık. Albümdeki "Wooden Love"ın Türkçesi "Odun Aşk"ın kaydı bir şekilde Güven Erkin Erkal'ın eline geçmiş. Radyo programında çaldı ve çok istek aldı... Bu arada Çelik ayrıldı gruptan, hatırlarsınız, "Kim 500 Milyar İster" yarışma programından en yüksek ikramiyeyi, 125 milyarı kazanan arkadaş... Bize haber bile vermemişti yarışmaya katılacağını. Ben de o sabah, şimdinin parasıyla 20 milyon gibi bir borcumu bırakmak için evine uğramıştım. *(gülüyor)*

Alex de biraz hikâyesini anlatsın: Aynı yaşta mısınız?

Bilge: Bizim abimiz. 77'li.

Alex: Moldovyalıyım. Yedi yaşından beri müzikle uğraşıyorum. Annem-babam da müzisyendi. Annem şan öğretmeni, babam müzik teorisyeniydi. İstanbul'da ablam vardı, önce onu görmeye, gezmeye geldim, 95'ten beri gidip geliyordum, sonra kaldım.

Özgür: Ve evlendi bu arada.

Türkle mi?

Alex: Hayır, Moldovyalı.

Müzisyen mi?

Alex: Değil, ama müziği seviyor. Bizi, Kurban'ı, Mor ve Ötesi'ni, bir de Tarkan'ı seviyor.

İlkgençliğinizde, Bilge ve Özgür'ün dinlediği müziklerle seninkiler birbirine paralel miymiş? Moldovya'daki bir genç daha çok ne tür müzik dinler?

Alex: Avrupa'dan her tür müzik geliyordu. Daha çok İngiliz müziği dinlerdik. Burada Amerikan müziği çok dinliyorlar, mesela Moldovya'da post-punk daha popülerdi. Burada grunge ya da heavy metal. Ortası yok.

Türk müziğiyle bağlantıya geçtin mi burada?

Alex: Türkücülere bile çaldım. Bana güzel geliyordu. Değişik.

Direc-t'in müziğinin Türk müziğine yakın bir içeriği var mı sence?

Alex: Var. Türklük, Bilge'nin vokalinden geliyor. Bazı gitar ezgilerinde de var.

Senin bas gitarında var mı bir Türklük, Anadoluluk?

Alex: Basta yok. Davulda var: Darbuka gibi davul çalıyor. *(gülüşmeler)*

Bilge, sen bir Anadolu vokali durumları hissediyor musun şarkı söyleyişinde?

Bilge: Babamla annem çok fazla şarkı söylerdi... Babam müzisyen olmak istemiş, ama bankacı olmuş. Evde cümbüş, keman, bir sürü enstrüman var. Evde Türk sanat müziği söylenirdi, ben onlarla büyüdüm. Küçükken bir yandan, esprisine hep arabesk söyledim. Her tür şarkıyı severdim, "Bir mumdur, iki mumdur", Kıbrıs türküsü "Bir bir biri birilerine bakar bakar bakar dururum"... Sesiyle çok incelere çıktığı için, çocukken hep Burhan Çaçan şarkıları söylerdim. Sonra bir baktım, iki abim de yabancı müzik dinliyor. Evde Beatles hep olurdu... Gitar çalmaya başlayınca aklımda bu ezgiler karışıyordu. Bir yandan Batı, bir yandan Doğu sesleri duyuyordum. Bestelerimde de bunu görmek mümkün. Şu anda albümde olmayan bir sürü şey var, Arabik-rock gibi şeyler... Birkaçını çalmaya başladık. "Do You Really Save" diye bir şarkımız var, hem Arabik hem grunge.

Sokakta demo satma hikâyesi nedir? Herkes ondan bahsediyor.

Bilge: Evet, kariyerimin önemli bir noktasıdır. Genelde Taksim'de yapıyordum, insanların yanına gayet şirin bir şekilde gidip "demo alır msınız?" diyordum, onlar da alıyordu. Kucağında teyple kasetlerini satan Mehmet Kalyoncu'ya benziyordu durumum. Hani siz onunla röportaj yapmıştınız ya. *(Roll'un 37. sayısını kastediyor)*

Çocukken hep Burhan Çaçan şarkıları söylerdim. Gitar çalmaya başlayınca da ezgiler karışıyordu. Bestelerimde bunu görmek mümkün, Arabik-rock gibi şeyler...

Bu yöntemle kaç kişiye sattın?

Bilge: İnternet vasıtıyla ve dükkanlara bıraktıklarımla beraber düşündüğümüzde, birkaç bin demo satmışımdır.

Özgür: Bilge özellikle demo satmaya çıkmıyordu ki. Demoları her zaman çantasında oluyordu ve yolda yürürken birdenbire çıkarıp birilerine satıveriyordu. Sonra arkadan bize yetişiyordu. *(gülüyor)* Sırf ben yüz kere buna şahit olmuşumdur.

Bu iş en iyi İstiklâl Caddesi'nde mi yapılıyor?

Bilge: Evet. Bahariye'de de denedim... Metallica ve Rolling Stones konser girişlerinde de çok satıldı ve konserlere o parayla girdim. *(gülüyor)*

En son ne zaman demo sattın?

Özgür: Dün! *(gülüşmeler)*

Bilge: Buraya parantez içinde gülüşmeler mi yazacaksınız? En son albüm çıkmadan birkaç ay önce bir başka şehre posta yoluyla sattım. Eskiden hep kasetti, sonra CD'ye terfi ettim. Kapakları hep bizim Yiğit çizerdi: Murat Kekilli'nin gitaristi olan davulcumuz. *(gülüşmeler)* Sonra Yiğit'ler Avrasya adında bir grup kurdular, kliplerinde de Popstar Abidin davul çalıyor...

Kariyerinde bir de sokak müzisyenliği var...

Bilge: O sırada bizim grup işleri ilginç gidiyordu. 2001'de Roxy yarışmasını kazanmıştık. Barlarda cover çalıyorduk, ama yarışmada beş tane beste çalmıştık arka arkaya. Çünkü bizim şarkılar biraz kısa. *(gülüyor)* Yine de sıkılıyordum, bir değişiklik istiyordum. Sokak müziğine ilk olarak yabancı bir çiftle takılıp merak saldım. Sonra Bahariye'de biz de başladık: Ben gitar çalıp şarkı söylerdim, Anima'dan Tuncay mızıka, Ekin fırça bagetle trampet çalardı. İkinci gün polis bizi götürür diye düşünürken, hiç öyle olmadı. Güzel güzel müziğimizi yaptıkça millet oturup seyrediyordu, banklar doluyordu... Şimdi de yapıyorum, ama olmuyor... Albüm çıktıktan sonra bir defa denedim, denemez olaydım! "Ama abi, sizin albümünüz var!" diyorlar. Anlatamıyorum ki, sokakta çalmak çok zevkli!

Çok girişken, neşeli, kıpır kıpır bir adamsın...

Bilge: Bunu sigara içmememe bağlıyorum. *(gülüyor)* Biz ailecek öyleyiz. Babam da, annem de hareketli insanlardır.

Yıllardır bir albüm çıkarabilmek için uğraşıyorsun. Bu albümü çıkaramasaydın da, biz seni otuz yaşında, kırk yaşında yine sokakta müzik yaparken, demo satarken bulabilirdik belki. Sanki neşen, umudun hiç kaybolmazdı gibi... Bu gözlem doğru mu, yoksa "ulan artık burama kadar geldi" diyor muydun?

Bilge: Böyle dediğim noktalar da oldu, ama bence yapardım yine de. Çünkü şarkı söylemeyi seviyorum. Sokakta yürürken de, bağıra bağıra şarkı söylüyorum.

Demin fotoğraf çektirirken bile şarkı söylüyordun, o senin normal halin miydi?

Özgür: Bilge'nin normal hali, daha da çok şarkı söylediği hali. Hiç ağzı durmuyor ki!

Doğaçlama sözlerle uyduruyorsun bir şeyler galiba...

Bilge: Aklıma çok şey geliyor, ama sadece bir albüm yapabiliyorsunuz. Keşke aynı anda on albüm yapabilsek, Frank Zappa tarzı abuk sabuk sesler çıkarsak, kübist rock yapsak.

Sizinle yapılmış söyleşilerde Queen adı çok geçiyor. Queen artık insanları etkilemezmiş gibi düşünüyorduk oysa. Aklımıza bir de Franz Ferdinand geliyor...

Bilge: Nefret ediyorum Franz Ferdinand'dan. Şarkıcının sesinden de, müziğinden de.

Valla bizce harika bir grup. Müzikleriniz birbirine benzemiyor, ama ikinizi de sevme sebebimiz aynı kaynaktan besleniyor gibi hissediyoruz... Neyse, şimdi mevzumuz Queen: Hem Franz Ferdinand'ın hem Direc-t'in referansları arasında Queen'in olması sadece tesadüf olamaz.

Bilge: En sevdiğim şey Queen şarkıları söylemek, acayip eğitiyor insanı. Sadece Freddie'nin sesi değil, şarkılar, sahnede duruşları, kostümleri, şovları... İki abim de Queen hastasıydı. Bana onlardan geçti.

En sevdiğin Queen albümü ne?

Bilge: "Jazz" ve "News Of The World". Aklımda hep "Mustapha" gibi şarkılardan oluşan bir albüm yapmak var.

Özgür: Eskiden hep yerli müzik dinlerdim. Adana'daki gruplarda hakim olan müzik, daha çok yerliydi. Yaşar Kurt, Haluk Levent, Kargo, Athena... Ben yabancı müzik dinlemeyi Queen'le, Police'le keşfettim. Sonra Dream Theatre dinledim çok. Mirkelam'ı da çok uzun süre dinlemiştim.

Bilge: Mirkelam'ı ben hâlâ dinliyorum, çok severim. Bu arada Michael Jackson ve Jackson 5 hastalığım her zaman en üst noktadadır.

Söyleşiye kebapla, şalgamla girdik, bir daha geri dönemedik...

Bilge: Bir süredir kırmızı eti azaltayım, sağlıklı yaşayayım diye uğraşıyorum, ama kebabın karşısında dayanmak zor. Hele Adana'ya gidince imkânsız. Şalgamsa çok süper bir şey! Olsa da içsek şimdi! Bu arada, ikimiz de iyi yemek yaparız.

Sen Moldovya yemekleri yapar mısın?

Alex: Yapamıyorum, eşim yapıyor.

En sevdiğin yemek?

Alex: Rus mantısı.

Bilge: Moldovya'nın şarapları çok ünlü.

Alex: Evet. Şarapçılar iyi bilir, Fransa şaraplarından daha iyidir.

Peki sen şalgam suyu içtin mi?

Alex: İçtim, güzel.

Moldovya şarabından daha mı güzel?

Alex: Yok, Moldovya şarabı daha güzel.

Özgür: Şalgamı bilmeyenler, görünce tatlı bir şey içeceklerini zannediyorlar. Özellikle İncirlik askerleri için komik bir deneyim oluyor.

"Rus kozmonotları" lafı "Ama Sen Varsın" şarkısına nasıl girdi?

Bilge: Daha Adana'daydım. O riff'i bulmuştum ve o sırada bir ansiklopedinin sayfalarını karıştırıyordum. Bir yandan okuyup bir yandan çalıyordum. O yüzden şarkıda da heceliyor gibiyim, çünkü okuyorum.

Alex'in sonradan gruba girişi de iyi tesadüf olmuş...

Alex: Ben Rus değilim ki. Aslında tam Moldovyalı da sayılmam. Ailemizde Ruslar da var, Ukraynalılar, Moldovyalılar da... Dedemin dedesi bir taraftan Gagavuzmuş.

Bilge: Alex'in annesi Türkçe de biliyor. Bir gün Rusya'yı, evlerini aradım, annesi çıktı telefona, ben İngilizce konuştum, annesi Türkçe konuşmaya başladı: "Canim benim, Alex evde yok, biz sizi çok seviyoruz..." *(gülüyor)*

Bu Rus kozmonotları, Rusya'da kahraman gibi midirler?

Alex: Evet, evet... Yuri Gagarin ve ilk kadın kozmonot Valentina Tereşkova çok meşhur... Herhalde 12-13 kozmonot var. Hepsinin adını bilirdik, şimdi unuttum. Çocuk yuvasındaki çocuklara sorun, hepsi "büyüyünce kozmonot olacağım" der.

Sen de diyor muydun?

Alex: Demiyordum. Ben asker olacaktım. Müzisyen oldum. *(gülüyor)*

Rusya'dan gelmiş birine Vladimir Vissotski'yi, Boulat Okoudjava'yı sormamak olmaz. Seviyor musun bu şarkıcıları?

Alex: Babam çok sever. Onun kuşağı. Çok güzel sözleri vardır onların. Ama Bilge, sen Vissotski'yi sakın dinleme, korkarsın! "Höööö" diye bir ses. *(gülüyor)*

Bilge, senin saçın ne zamandır böyle rasta?

Bilge: Annem gibi sordunuz. *(gülüyor)* Acayip kıvırcıktım, 99'da uzatmaya başladım... Uzadıkça aşağılara doğru, böyle oluyor. Ben yaptırmadım. Kendiliğinden rasta, ama kimseye inandıramıyorum. Halbuki hep kıvırcık uzun saçlı bir adam olmak isterdim, Whisky'nin davulcusu gibi. *(gülüyor)*

Askerde ne yapacaksın?

Bilge: Bir müzisyenin başına gelebilecek en kötü şey. Sekteye uğratacak grubu.

Saçları da sekteye uğratacak!

Bilge: Neyse ki üniversiteliyiz. "Biz-biz-üniversiteliyiz." O reklamda da oynadım ben. Hikâyesi çok ilginç: Mor ve Ötesi'nden başçı Burak'ın düğününe gittim. Sahneye çıktım, Harun'un kız arkadaşı yapımda çalışıyordu ve bana da "oynar mısın?" dedi, "tamam" dedim.

Albüm çıktıktan sonra sokakta çalmayı bir defa denedim, denemez olaydım! "Ama abi, sizin albümünüz var!" diyorlar. Anlatamıyorum ki, sokakta çalmak çok zevkli!

Mor ve Ötesi'ndekiler oynamadı ama, değil mi?

Bilge: Onların albümü vardı! *(gülüyor)* O sırada paraya ihtiyacım vardı, albüm falan ortada yoktu.

Albümü bir milât olarak mı görüyorsunuz hayatınızda?

Özgür: Hayalimiz buydu. Bu hayale ulaşınca, bu hayale uymayan her şeyi bırakmalıyız diye bir karar vermiştik. Alex ve ben çok saçma yerlerde de çaldık, sırf para kazanıp bu işi devam ettirebilmek için. Türkçe pop gruplarında da çaldık, "Şahane Pazar"da da çaldık, albüm çıkınca bunların hepsini bıraktık.

Şimdi Hazır Kart'tan teklif gelse reklam filmine çıkmaz mısın?

Bilge: Ben çıkmam, ama üçümüzün reklamının olacağı bir reklam filmine çıkarım. Herhangi bir reklam olabilir. Şampuan da olabilir, kola da olabilir, hele şalgam reklamı olursa kesin çıkarız. Ama Direc-t olduğumuz belli olmalı reklamda. Sahneye çıkıp çalmalıyız.

Tam tersine, en beteri bu değil mi? Direc-t kimliği taşımadan bir reklamda oynamanız pekâlâ anlaşılabilir bir durum. Yüzlerce sinema-tiyatro veya müzik emekçisi ya da paraya ihtiyacı olan pek çok insan bu sektörden geçim sağlıyor, sen de reklamlardan iyi-kötü para kazanmışsın. Ama Direc-t kimliğiyle herhangi bir reklama çıkarsanız, dinleyicilerinizi küstürmüş olmaz mısınız? Direc-t'i rahatsız etmez mi bir ürünün reklamını yapıyor olmak?

Bilge: Bazı şeylere zorunlu kalıyoruz işte. Bir şekilde reklama da çıkmak lazım, çünkü seni bir yerlere taşıyor. Mazhar Alanson'u reklam filminde görünce yermiyorum. Bize yararı olacaksa, bizi bir şekilde biraz daha fazla dinleyiciye ulaştıracaksa ne iyi.

Mesela Blendax'a kendini kullandırtmaya niye bu kadar isteklisin?

Özgür: Ben de o sırada Blendax'ı kullanıyorum ama.

İşte kapitalizmin, reklamcılığın mantığı tam bu: Bana yarıyorsa mesele yok, her şeyi kullanırım! Siz bir müzik grubusunuz, şirket mantığından farklı bir mantığa sahip olmanızı beklemek hakkımız değil mi?

Bilge: Basamakları çıkmamızı hızlandıracağı için isteriz sadece. Aslında tabii biz de istemeyiz. Mecburiyet gibi bir şey olabilir. İkinci, üçüncü bir albüm yapabilmek için bazı minik ödünler vermek gerekmez mi? Bilmiyorum, karışık adamlarız, kafamız da karışık!.. Mor ve Ötesi'ndeki çocuklarla bazen konuşuyoruz böyle şeyleri. Aslında bizim gibi gruplar için "Ne Yapmalı?" tarzında bir el kitabı olsa ne iyi olurdu. *(gülüyor)*

Kendinizi yakın hissettiğiniz, arkadaşlık ettiğiniz gruplar hangileri?

Bilge: Anima, Deli Gömleği, Cemiyette Pişiyorum gibi grupları saymak isterim. Yakın olduğumuz ve bir yere gelmiş en ünlü insanlar Mor ve Ötesi. Onlarla gurur duyuyorum ben.

Artık bir "protest grup" olarak anılıyorlar. Bu yeni konumlarına ne diyorsunuz?

Bilge: Grup Kızılırmak kadar değil, ama yine öyle bir yanları var. Bence kimse siyasî çizgilerini şu anda takmıyor.

Niye kimse takmasın? Protest rock grubu gibi bir sıfat, uzun zamandır popüler medyada kullanılmıyordu bile.

Bilge: Aslında eskiden beri öyleydiler, ama daha alternatiftiler. Şimdi herkesi yakalayacak tınıları buldular. Böyle popülerleştikçe, söylemleriyle de insanları bir yana çekebilirlerse, hedefe ulaşacaklar. Herkesin o siyasî çizgiden bir şeyler görüp kapması mümkün.

"Rus Kozmonotları" hakkında son bir görüş alalım. Albümü elinizde tuttuğunuzda ne hissediyorsunuz?

Bilge: Albümü geçen gün aldım elime, diğer elimle de Michael Jackson'ın "Dangerous" albümünü tuttum ve "bu bunun yavrusu" dedim.

Sen ne diyorsun? Böyle enteresan bir tarifin var mı?

Özgür: Enteresan tarifim yok. Dört-beş yıldır uğraştığımız bir şey bu. Bundan fazlası da var bizde, ama bu kadarını albüme koyabildik. Bunu elinde tutmak süper bir şey!

Sen ne diyorsun Alex?

Alex: Ben seviyorum, ama albüm bende yok.

Bir kopya yapalım sana.

Alex: Ben alırım korsancılardan, Bakırköy'de satılıyormuş. *(gülüyor)*

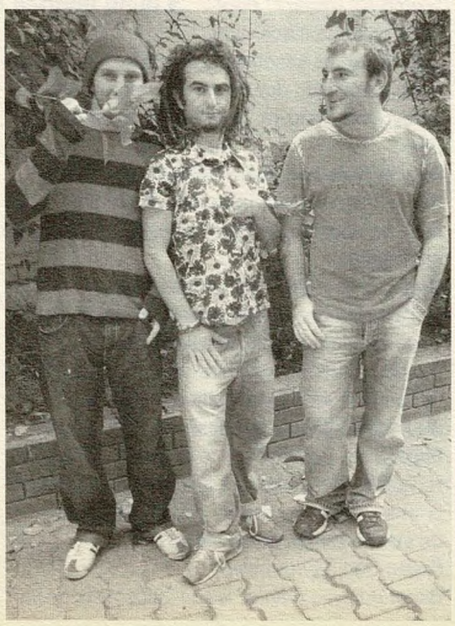

Söyleşi: ***Derya Bengi - Ayşegül Oğuz***

ROJHAN BEKEN

Bir yanıyla 80'lerin heavy metal'ine, bir yanıyla son yıllarda çok rağbet gören Haluk Levent, Kıraç tarzı Anadolu-rock sound'una yaslanan ilginç bir albüm "Lawo". İlginçliği, adından da anlaşılacağı üzre, Kürtçe bir albüm olması. Yöresel enstrümanların hiç kullanılmadığı bu şarkıların yaratıcısı, Küçükçekmece'de bir lisede Türkçe öğretmenliği yapan Rojhan Beken... Beken, anadilinde rock yapmanın keyfini Roll'la paylaştı...

MASALLARA MUHALEFET

Nüfus kağıdında Rojhan Beken mi yazıyor?

Rojhan Beken: Hayır, Alaaddin Beken yazıyor.

Türkiyeli Kürtlerin hep çift ismi oluyor galiba. Biri esas isim, diğeri resmî isim...

Evet, çoğu arkadaşımın öyle... Rojhan günün, aydınlığın beyliği anlamına geliyor. Roj, Kürtçede "gün" demek. Han ise Türkçedeki bildiğimiz han veya bey. İsmimin yarısı Kürtçe, yarısı Türkçe. Bu durum benim hayatımı da özetliyor belki. Birbirinden çok farklı, ama aynı toprakları paylaşan iki kardeş dil benim ismimde de bir araya gelmiş.

Kürtçenin içine bol bol Türkçe kelime girmiş galiba. Ama tersi henüz mümkün olmadı. Zamanla Türkçenin içine de Kürtçe kelimeler kendiliğinden girerse, kardeşliğin anlamı daha büyük olacak...

İleride ben de böyle olacağını düşünüyorum.

Sen Türkçe öğretmenisin. Çocukluğundan bugüne dille ilişkin nasıldı? Kürtçeyi kısa bir süre önce öğrendiğini okuduk gazetelerde...

Kullandığımız dil çocukluğumuzdan beri Türkçe olduğu için, Kürtçenin yerleşik hayata çok etkisi olamayacağını düşünürdük. Bazen anne-babam veya hiç Türkçe bilmeyen akrabalarım evde Kürtçe konuşsa bile, biz öğrenmedik. Kürt kültüründen, dilinden uzakta kalışımızın sebebi bu: Çevremizdeki her şey Türkçeydi. Kürtçeye başladığımda, bu problemin sadece bende varolmadığını gördüm. Bugün Kürtçe kaset yapan firmaların yapımcıları da Kürtçe bilmiyor, birçok sanatçı da öyle... Dört yıl önceye kadar çok az kelime biliyordum, ama cümle kurabiliyordum. Sonra kitaplar, CD'ler aldım, Kürtçemi o şekilde ilerlettim.

Okul hayatın boyunca bir yabancı dil okumuşsundur, neydi o, İngilizce miydi?

Evet, İngilizceydi.

İngilizceyi anadilin Kürtçeden daha çok bildiğin bir dönem de yaşamışsındır belki.

Evet, tam da öyleydi. Bunun ezikliğini hep yaşadım. Belki şimdi eşitlendi İngilizcemle Kürtçem. Kürt müziğinden uzakta kalışımın sebebi de budur. Hep rock müzik dinliyordum, bir yıl öncesine kadar hayatımda Kürt müziğine dair bir iz yoktu.

Rock olarak ne dinliyordun?

Extreme'i çok seviyordum. Therion'u son zamanlarda seviyorum. Hep heavy metal grupları dinledim. Dışarıda yaşayan arkadaşlarımın çektiği CD'lerden, kasetlerden, ismini hiç öğrenemediğim gruplara vuruldum. O müzikler içimdeki isyanın sesiydi, içimdeki kaybedişlerin geri gelişiydi. Rock bir türlü kabuk tutmayan bir yaradır ve o yarayı inadına bir daha kanatmaktır. Ben öyle görüyorum. Kendi düşlerimi ancak rock müziği dinleyerek doldurabildim. Kürtlerin hayatına baktığımızda, acılardan ve yoksulluktan başka bir şey göremeyiz. Kürtçede yer alması gereken ilk müziğin hep rock olması gerektiğini düşünürüm. Ama ne yazık ki bu hiç yer almadı.

O isyanı halk türküleri dile getirmiyor mu?

Türkülerin söylenişi yumuşaktır. En acılı ağıtlar bile sadece bir sitem olarak kalır. Benim bahsetmek istediğim acılar, isyanlar anadilimin halk şarkılarında yoktu, çok içe dönük birer sitemdi onlar.

Türküler mi yumuşak! Kürtçeden örnek veremem, ama Aşık Mahzuni sana sert gelmiyor mu? Ya da Woody Guthrie?

Bu benim kusurum, kabul ediyorum. Ben hep elektro gitarlı müziğe rock olarak baktım. O enstrümana zaafım var.

Elektro gitarı iyi çalabiliyor musun?

Çok zayıfım. Ne kadar çok istediysem, o kadar az çalabildim.

Ne zaman başladı bu zaaf? İstanbul'a geldikten sonra mı?

Benim hayatımda İstanbul hep vardı. Hayatımın yarısı Ceylanpınar'da, yarısı İstanbul'da geçti. Küçük bir çocukken, pazar günleri banyodan hiç çıkmazdım. Bir baterim vardı: Tencerem, tavam, tabaklar, zil şeklinde koyduğum çıngıraklar. Bütün gün banyoda, duyduğum masallardan doğaçlama yaparak ciyak ciyak bağırırdım. Pamuk Prenses, Kırmızı Başlıklı Kız... Masalları farklı bir yönüyle ele alırdım. Masallara muhalefet ederdim. Rock nedir bilmezken, aynı şeyi küçükken yaptığımı bugün farkediyorum. Yedi-sekiz yaşımda, bir gün bir dükkanda elektro gitarlı bir rock albümünü duyduğumda, "evet, aslında bunu yapıyorum" diye düşündüm. O günden sonra banyoda sesime bir elektro gitarın eşlik etmesini bekledim.

Rock'çuluğa dört-beş yaşında başladın, öyle mi?

Diyarbakır'a gittikten sonra kafam netleşti. Müziği içinde bu kadar hisseden bu ruh, mutlaka bir şekilde daha önce Diyarbakır'da yaşamış olmalıydı. Bu yaz tatilinde Diyarbakır'a gittiğimde bunu çok yoğun hissettim. Reenkarnasyona inanmazdım, artık inanıyorum. Mardinliyim, ama hiç Mardin'de yaşamadık. Çocukluğumdan beri hep düşlerimde bir şehir görürdüm, o şehrin sokaklarında yuvarlandığımı, şarkı söylediğimi... O şehri hep Mardin sanırdım, çünkü evimizde Mardin hep acılı öykülerle anlatılırdı. Fakat Diyarbakır'a gittiğimde o kadar yoğun titreşimler hissettim ki, o şehre ait olduğumu düşündüm. Her an biri çıkıp da Rojhan diye seslenecek zannettim. Sanırım benim yaşamım oradaki dengbejlerle bağlantılı. Fırat Kültür Merkezi'nin avlusunda dengbejleri dinlerken elektriklenme yaşadım: Filmlerdeki gibi, hani bir anda ışık vurur ve geriye dönüşler olur... Bunları anneme anlattığımda, benden endişe duyuyor. *(gülüyor)* Bugün okulun koridorlarındaki haritalarda parmağım Diyarbakır'da dolaşıyor sürekli. Bunu çözemiyorum. Sevdiğimin saçını okşar gibi okşuyorum Diyarbakır il sınırını.

Foto: Şahan Nuhoğlu

Kürtlerin hayatında acılardan ve yoksulluktan başka bir şey göremeyiz. Kürtçede yer alması gereken ilk müziğin hep rock olması gerektiğini düşünürüm.

Türkçe müzikle aran nasıldı?

1992'de Edirne'de okurken Haluk Levent dinlemeye başladım.

Haluk Levent'ten önce kimseyi dinlemiyor muydun?

Hayır. Şu anda da Haluk Levent ve Pentagram dışında severek dinlediğim kimse yok. Mor ve Ötesi de hoşuma gidiyor, ama özellikle tercih ettiğim bir grup değil. Çocukluğumda çevremde Sezen Aksu ve Barış Manço dinlenirdi, ben onları çok tuhaf karşılardım, çok dışımda bulurdum o müziği.

Türkiye'de ciddi bir rock tarihi var. Cem Karaca'yla, Moğollar'la filan hiçbir ilişkiye geçmeden rock müzik yapmaya soyunman biraz tuhaf değil mi?

Onlar zaten her yerde çalınıyordu, biliniyordu. Dolayısıyla benim de ku-

→35

lağımda bir dolgunluk var o müziklere. Ama özellikle tercih ettiğim müzikler değildi. Benim zevklerim daha sert rock'tı.

Haluk Levent mi sert?

Haluk Levent'te beni çeken başka bir şey var. İlk kez onu Edirne'de, Çağım Bar'da dinledim. Bir albüm çıkarmamıştı henüz. Belki de duygusal bir ânıma denk geldi. Aşıktım ve terk edilmiştim. Sevdiğim kız Ankaralıydı ve Haluk Levent'in de "Ankara" şarkısı vardı... "Yollarda" albümünü aldığımda Haluk Levent'le arkadaştım artık. O albümdeki hikâyelerin hep bana ait olduğunu düşünürdüm. Ne zaman sevdiğim kızın yokluğunu hissedersem, Haluk Levent'in müziğinin varlığını hissediyordum. Anlattığı hikâyeler benimdi. Hayatımdan alıntılar gibiydi.

Çok genel şeyler yazıyor, ilginç ve özel bir hikâye anlatmıyor ki!

İşte, çok genel olduğu için özelimiz oluyor. Genelleşme noktasında özelleşiyor onun şarkıları. Toplumda gençlerin yüzde doksanının yaşadığı duygular. Direkt felsefeye dayanmayan, içinde ağır konular olmayan şarkılar.

İlk bestelerini ne zaman yaptın?

İlk profesyonel bestelerimi üniversite yıllarında yaptım. Bir grubumuz vardı, ben şarkı söylüyordum. Haluk Levent o şarkılarımdan iki tanesini "Leyla.com" albümünde kullandı: "Bir Mesaj Gönder" ve "Aşktan Emir Var"... Son albümü "Aç Pencereni"deki "Mülteci" isimli şarkı da benim. İsmi siyasî içerikli gibi dursa da, sevdiğine iltica eden birinin öyküsü...

Haluk Levent sana Rojhan mı der, Alaaddin mi?

Beken der. *(gülüyor)* Önceki albümünde "Söz-müzik: Beken" olarak yazılıydı zaten. Bana Beken diyen çok arkadaşım var...

Beken ne anlama geliyor?

"Ciddi adam" demek. Ama bana öyle demelerinin, soyadımın anlamıyla ilgili olduğunu sanmam. Zaten kimse sormadı bana, şimdi ilk sen soruyorsun. *(gülüyor)* Haluk Levent, ben şarkı söylerken sesimi ilk duyduğunda "kesinlikle bu sesin bir albümü olmalı" dedi: "Bir albüm yapmalısın ve ben bu albümü gittiğim her yerde walkman'imde dinleyebilmeliyim." Rock albümü yapmak istedim. Çünkü kendi anadilimde rock müziği bulamamaktan şikayetçiydim senelerce.

Biz buluyorduk, sen nasıl bulamıyordun? Ciwan Haco'yu, Koma Wetan'ı dinlemiyor muydun?

Bunların bazı şarkılarında elektro gitar tınılarını bulsam da, bir rock konsepti içinde değillerdi. Mesela Koma Rewşen'i de beğenerek dinliyorum, bazı şarkılarında ustaca gitarlar var... Ciwan Haco'yu folklorik pop olarak çok seviyorum. Bende bütün albümleri vardır, ama rock sıfatıyla değerlendirmiyorum. Koma Wetan'a baktığımda, kendi müziğime en yakın gördüğüm grup. Eski de olsa, bence onların o albümü aşılamadı. Ama o da sonuçta folklorik müzik...

Jan Axin'in "Bajar" albümü veya Çar Newa'nın bazı şarkıları rock değil mi sence? Bağlama, erbane kullanılınca rock olmaktan çıkıyor mu o müzik?

Sadece bağlamayla, zurnayla, meyle ilgili değil... Jan Axin yakın arkadaşım. Bu konuları aramızda tartışıyoruz. İkimiz de öğretmen olduğumuzdan dolayı, çok sık konuşuyoruz. Bizim Avea hattımız var.

Sizin tarife ucuz oluyor değil mi Avea'da?

Tamamen bedava oluyor. Biz öğretmenler, aramızda sabaha kadar da konuşsak, bir kuruş para ödemiyoruz. Dolayısıyla her gece iki-üç saat dertleşiriz... O kendi müziğini rock olarak değerlendirmiyor.

Bize "rock yapıyorum" demişti. Ki bize kalsa da öyle. Kusura bakma!

Ben onu folklorik müzik olarak değerlendiriyorum. Her şeyden önce, eğer rock yapmak istiyorsa...

Pardon, lafını kesiyorum ama, dünyadaki rock'çular "ne yapsak da şu müziğin içine nasıl bağlama soksak" diye çırpınıyor, sen buralı olduğun halde her tarafa elektro gitar dayıyorsun... Tuhaf değil mi?

Tuhaf değil. Türkçe ve Kürtçe yapılan bütün albümlerde doğunun en büyük sazı var: İnsan sesi. Benim sesim de, söyleyişim de Mezopotamyalı. Anlattığım o ifadelerde elektro gitarların benim sesime daha iyi arkadaşlık edeceğini düşünüyorum. Bağlama ve zurnaya ihtiyacım yok... Ben o tip şarkılarla büyümedim. Bu ne övünülecek bir şey, ne de utanılacak bir şey... Şimdilerde Şivan Perwer'in tek bir bağlamayla yaptığı konser albümlerini zevkle dinleyebiliyorum. Onun yaşamındaki acılar, memleket hasreti, topraklarına özlem rock'ın kendi öz duygularıdır. O müzikteki bağlamayı duymazlıktan geliyorum ben.

Bu albümünle herhalde yoğunlukla Kürtlere hitap edeceksin... Türkçe şarkılarını da kaydetmek istemez miydin?

Biz daha önce Haluk Levent'le başka albümlerin kıyısından döndük. Türkçe albüm yapacaktım. Ama bir Mezopotamya çocuğuna ait değildi o ezgiler. Beni ifade etmiyordu.

Bu albüm seni ifade ediyor mu?

Evet, tamamen bir Kürt çocuğuna ait... Haluk Levent bir gün bana "sen annenin ninnilerini hatırlamıyor musun, neden annenin dilinde şarkı söylemiyorsun" demişti.

Ninni söyler miydi annen?

Evet, bütün Kürt anneleri gibi... Bir kedinin evden ayrılışına bile ağıt yakar Kürt anneleri. Yaşadıklarını, acılarını şarkılaştırılar.

Kürtçe nasıl bir dil?.. Murathan Mungan, "eğer Kürtçe bilseydim, Kürtçede ilk rock şarkıları yazmanın keyfini ve onurunu kimseye kaptırmazdım" diyordu. Rock'a uygun bir dil mi?

Kürtçenin gırtlak yapısı direkt o sertliği yansıtır. Sıradan bir olaydan bile bahsetseniz, dışarıdan kulak kabarttığınızda, çok sert bir şey anlatıldığını sanırsınız. Telaffuzunda direkt rock'ın sertliği var. Yanında bir elektro gitar ister yani. *(gülüyor)*

Bu dil hiphop'a da uyar o zaman...

Kürtçe bir hiphop albüm de hâlâ yok. Altı yaşında bir oğul sahibiyim. Ve oğlum Eminem'i dinliyor. Kendi anadilinde bir hiphop albüm dinlemek istediğinde, "öyle bir albüm yok" demek benim için acı olacak.

Kürtçe öğreniyor mu?

Yeni yeni Kürtçe konuşmaya başladık onunla... Eşim de Kürt. Eşimle beraber öğrendik Kürtçeyi: Dört yıl önce kitaplarla eve geldiğimde birbirimizin öğrencisi ve öğretmeni olduk... Oğlumuz önce bir dili, Türkçeyi çok iyi öğrensin diye düşündük.

Oğlunun ismi ne?

Rüzgar.

Kürtçe ismi ne?

Nasıl yani?

Rojhan gibi.

Hayır, yok.

En başta ne konuşmuştuk?

(gülüyor) Ben kendi kültürüme uzaktaydım. Önceleri bunu açıklamaktan çok utanırdım. Bilinmesini istemezdim. Ama kendi dilimi dört yıl önce öğrendiğimi artık açıkça söylüyorum... Birileri benimle Kürtçe konuşmaya çalıştığında, cevap veremezdim. Hiç bu kadar açık söylenmese de, "kendi dilini bilmiyorsun" gibi bir ithamla karşılaştığımı sanırdım. O ezikliği dört yıl öncesine kadar hep yaşadım. Aslında şu ana kadar, sadece Kürtçe konuştuğum tek bir kişi oldu. Suriye'den gelen Kürt bir şair arkadaşımla bütün bir gün geçirdim. Bu benim için bir sınavdı. En başta "ya konuşamazsam, ya karşı taraf dalga geçerse" diye çok korktum. Bazı duraksamalarım oldu, çünkü ben Türkçe düşünürüm, sonra Kürtçe konuşurum. Ama sanırım geçtim sınavı... Ben hâlâ Türkçe-Kürtçe sözlükle dolaşan bir insanım. Ama Kürt arkadaşlarımla artık konuşabiliyorum, yazabiliyorum. Albümdeki bütün şarkı sözlerini ben yazdım zaten... Kürtçe öğrenmeye çalıştığımı ailemden önceleri sakladım. Hatta bu albümü dinlediklerinde akrabalarım, annem-babam inanmadı. "Türkçe yazıp tercüme mi ettirdin?", "başkasına mı yazdırdın?" diye sordular.

Benim o geleneksel şarkılara kıydığımı düşünüyorsunuz, öyle mi? Peki siz bana nasıl kıydınız? Ben elektro gitarla yapılmadığı için yıllarca o şarkıları dinleyemedim.

Şarkı sözlerin nelerden bahsediyor?

Ben Ciwan gibi, Şivan gibi memleket hasreti yaşamadığım için, kendi albümümde bireysel aşklarım, bireysel duygularım, yüreğimin arızaları var... Albümde en farklı duran şarkı "Lawo" (Oğul). Çünkü o benim duygularım, benim hikâyem değil. İki yıl önce otobüsle Edirne'ye giderken, Gündem gazetesinde bir haber okudum. Liceli bir babanın haykırışı vardı manşette: "Sabah uyandığımda kime lawo diyeceğim" diyordu. 14 yaşındaki oğlunu bir köy baskınında yitirmişti. Annesi gazetecilere yalvarmış, "beni oğlumun ölüsüyle çekin" demiş. Çünkü o güne kadar hiç fotoğraf çektirmemiş oğluyla... Bir annenin, bir babanın bir sabah oğulsuz uyanabileceği düşüncesi beynimde bir bomba etkisi yarattı. O otobüs yolculuğu boyunca o Liceli baba oldum ben. Otobüsten indiğimde yaptım şarkıyı... Kendi şarkıma hâlâ ağlıyorum, dinledikçe. Önce Türkçeydi, ama bu bir Kürt çocuğunun ağıdıydı, Kürtçe ol-

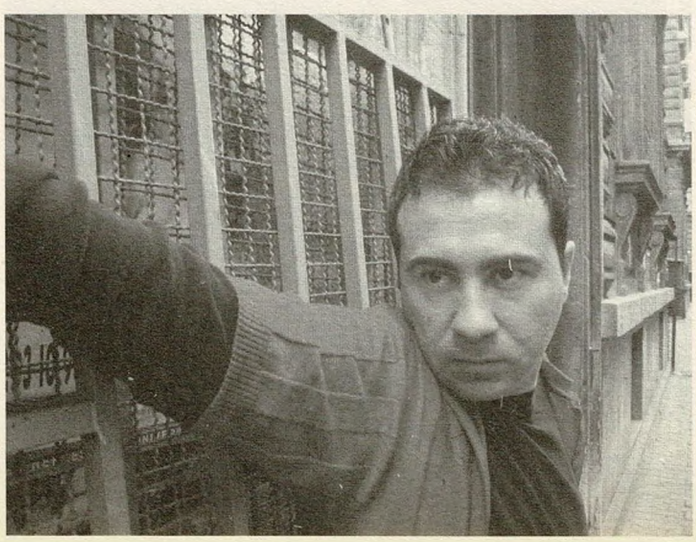

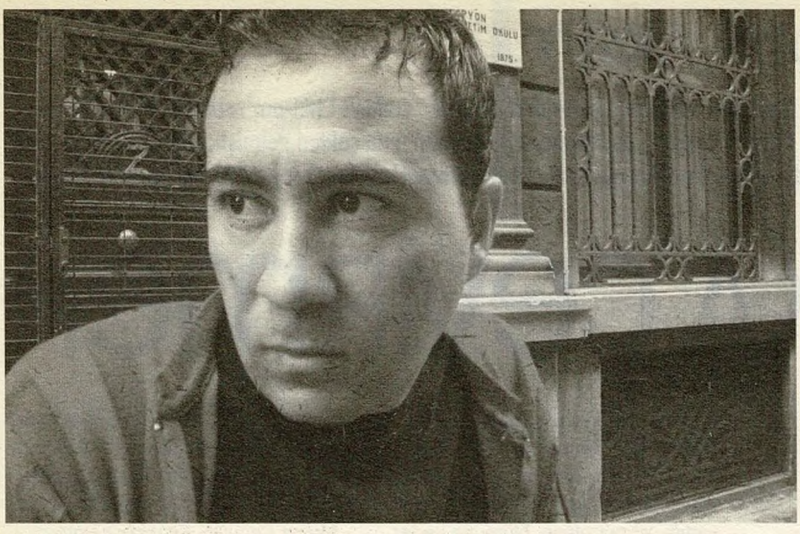

malıydı. Çok zorlanarak da olsa, yaptığım ilk Kürtçe beste odur.

Hiç konser verdin mi, albümden sonra?

Şu ana kadar veremedim.

Ciwan Haco'nun son Açıkhava konserine gittin mi?

Evet. En önden seyrettim. Aslında altyapı olarak eksik buldum... Ciwan Haco'da büyük bir heyecan gördüm ve bana da çok heyecan verdi. Albümlerinden çok daha başarılı bir konserdi yine de.

Gitaristi nasıl buldun?

Başarılı bulmadım. Sen nasıl buldun?

Müthiş bir gitaristti bence... Fakat o akşam en ufak bir alkış almadı o gitarist. Halbuki birçok coğrafyada dolanan çok zengin sololar yaptı, grupla ve Haco'yla çok iyi paslaştı... Dört bin kişinin gerçek starı Ciwan Haco bile değildi, bağlamacı

Altı yaşındaki oğlum Eminem'i dinliyor. Kendi anadilinde bir hiphop albüm dinlemek istediğinde, "öyle bir albüm yok" demek benim için acı olacak.

Engin Arslan'dı: Altı-yedi parçada bağlama çaldı ve her hareketiyle insanları ayağa kaldırdı.

Bu gözlemin, benim ne kadar zor durumda olduğumu gösteriyor.

Ben de onu kastediyorum. Bize hep şunu dediler, biz de inandık: "Şivan Perwer köy yaşamının, toprakların müziğidir. Fakat Ciwan Haco kentli Kürtlerin müziğini yapıyor." Hiç aslı astarı yokmuş bu düşüncenin.

Gitarist Norveçliydi. Belki bizim topraklarımıza ait ezgilerde dolaşmak istediği için başarılı olamadı. Rock ve metalden aldığım zevki alamadım onun gitarından.

Bir de metal çalmaya kalksa, kesin yuhalanırdı!

İşte o noktada seninle aynı fikirdeyim... Ama gitarı Anadolulaştırmaya çalıştığımızda da iyi bir şey çıkmıyor. Yama gibi duruyor.

Belki bazen yama gibi durabilir, ama o akşam hiç de öyle değildi. Mesela Erkin Koray senelerdir ne yapıyor sence?..

Ciwan Haco konserinde Engin Arslan'ın bağlamasına atılan çığlıkları duyduğumda, albümü kaydettiğim zamanlarda yapılan yargılar bir bir patladı kulağımda. "Senin albümünü kimse dinlemeyecek, sadece sen dinleyeceksin" dediler bana... Çok komiksediler, cesaretimi kırmaya çalıştılar. "Kürtlerin yaşamında rock müzik yerini bulmaz" yargılarıyla karşılaştım. Aldığım mail'lerde, bu albümü çok cesur ve iyi bulduklarını yazanlar olduğu gibi, öfkeyle yaklaşanlar da var. Öfkelerini dile getirenleri de seviyorum, bir şekilde benimle iletişim kurdukları için gurur duyuyorum... Albümde üç tane geleneksel Kürt şarkısı söyledim. Bunlardan en çok "Dera Sorê" tepki alıyor. Kürtlerin yaşamında çok önemli bir halk şarkısıymış, ben bunun bilincinde değildim. "Biz bu şarkıyı düğünlerimizde, cenazelerimizde, üzüntümüzde, sevincimizde söylerdik, nasıl kıydın o şarkıya" diyorlar, "nedir o gitarlar, hiç değilse onu bağlamayla söyleseydin" diyorlar... Çok haksız buluyorum bu eleştirileri. Benim o şarkılara kıydığımı düşünüyorsunuz, öyle mi? Peki siz bana nasıl kıydınız? Ben elektro gitarla yapılmadığı için yıllarca o şarkıları dinleyemedim.

Diyelim ki aynı gün düzenlenecek iki festival var. Biri Kürt müzikleri festivali, diğeri rock festivali. Hangisine katılmak isterdin?

Beni anlayanların benimle olmasını isterim. Benim müziğimi benimle birlikte söyleyebilecek, bu şarkıları yüreğine indirebilecek insanların olmasını isterim. Bu durumda Kürt müziği festivalini seçerdim.

Roalbe

Albümünün bukletinde imza gibi bir şey görülüyor, nedir o?

Roalbe: Rojan'ın Ro'su, Alaaddin'in Al'ı, Beken'in Be'si... İmzam bu.

Resmî yerlerde bu imzayı mı atıyorsun?

Resmî imzamı ilkokulda öğretmenimiz bize öğretmişti. Adımla alâkalı olmayan bir imza. Tamamen karalama şeklinde... Ama benim özümsediğim imza bu: Roalbe. Mektuplarımda, hatıra defterlerinde hep bunu kullanmışımdır...

Yanılıp da muhtarda, noterde, bankada bu imzayı atmayasın!

O sıkıntıyı çok yaşıyorum. Kalemimin ucuna bir R harfi takılıyor en başta. Sonra onu her zamanki imza haline dönüştürmekte zorlanıyorum. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Derya Bengi***

Sadun Aksüt

"Sisli Bir Eylül Gecesi"nde, elinde tanburuyla geldi Sadun Aksüt. Elektronik altyapılı, caz esintili albümü "Turkish Chill-out" etiketiyle konulsa da önümüze, biz "Turkish Tom Waits" tabirini daha çok yakıştırdık. Haliyle "zemin" gayet müsaitti, "zaman"ı da çoktan gelmişti. Selahattin Pınar'dan Zeki Müren'e, Münir Nurettin'den Sadettin Kaynak'a birçok üstadla aynı sahneyi paylaşan Tanburî Sadun Aksüt'le, "meyan"sız bir sohbete daldık.

Meşki aşka çevirmek

Tanburu ilk elinize aldığınız zamanı hatırlıyor musunuz?
Sadun Aksüt: 12 Haziran 1949.
Nasıl bu kadar net hatırlıyorsunuz?
Sevgilimle ilk buluştuğum tarihi hatırlamaz mıyım?
Nasıl buluştunuz peki?
Babam tavsiye etti tanbur çalmamı. Ben başka bir saz düşünmüştüm.
Ne düşünmüştünüz?
Cümbüş çalayım dedim, "olmaz" dedi. "Öyle bir saz yoktur, onu çalamazsın" dedi.
Neden cümbüşe itiraz etti?
Ee, madenî bir saz, cangıl cungul çalınıyor. O zaman da çok ortalıkta olan bir saz. Onun için dedi ki, "bir İstanbul beyefendisi sazı olan tanburu çal". Bu söz üzerine, babamın arkadaşı Ordinaryüs Profesör Salih Murat Özdilek, beni Türk musikisinin büyük üstâdı Saadettin Arel'e götürdü. Saadettin beyin kurduğu İleri Türk Musikisi Konservatuarı Derneği'nde Laika Karabey'den tanbura başladım. Rahmetli Suphi Ezgi üstadımızdan, Saadettin beyden orada istifade ettim. Sonra Macide Akkaya beni Üsküdar Musiki Cemiyeti'ne götürdü. Emin Ongan hocadan meşke başladım, o da beni İzzettin Ökte'ye gönderdi. İzzettin Ökte'de tanburu aşka çevirdik. Çünkü onun çalışına mahvoldum. Böyle bir şey olmaz, böyle bir tanbur çalınamaz. O kadar kubbe gibi ses çıkacak, o kadar güzel çalınacak, o kadar müzikal ses çıkacak, o kadar üslûplu çalınacak, insanın ciğerine işleyecek... Tanbur artık benim en büyük aşkım oldu. İzzettin hocamı, yattığı yer nur olsun, ölümüne kadar da bırakmadım.
Babanızın müzikle alâkası var mıydı?
Hiç alâkası yok. Babam tarihçi. Vali. Ailede de hiç müzisyen yok...
Peki nasıl bir aile ortamınız vardı?
Evimizde –o tarihlerde herkesin evinde piyano vardı– ud, kanun, tanbur, ney, kemençe, plak, gramofon vardı. Plaklar da Safiye (Ayla) hanımın, Münir (Nurettin Selçuk) beyin, Müzeyyen (Senar) hanımın gençliği. Bunları dinliyoruz. Pop yok, arabesk yok, bayağı müzik yok, iğrenç lâflı şarkılar yok. Güzel müzik, kulağıma da hoş geliyor, deli gibi bunları dinliyorum. Böyle bir ortamda tabii ki bu musikiyi sevdim.

Foto: Kiraz Demirezen

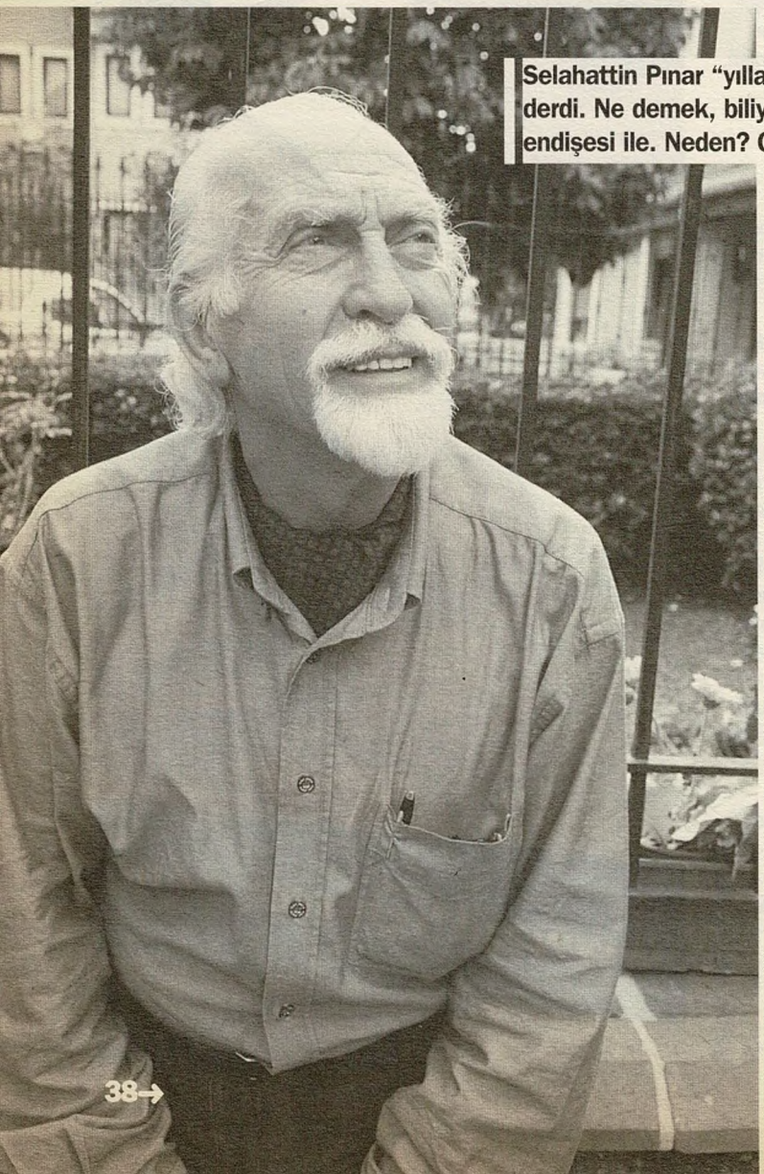

Selahattin Pınar "yıllardır endişe-i ferda ile yaşıyorum" derdi. Ne demek, biliyor musunuz? Ertesi günün endişesi ile. Neden? Gazino kapandı mı, yandınız.

Ders aldığınız Laika hanım ünlü bir virtüöz. Müzik öğretmenliğinin yanısıra, Türkçe, tarih, coğrafya öğretmenliği yapmış...
Çok kültürlü bir hanımdı. Laika Karabey'in eşi Emin Arifi Karabey de benim Fransızca hocamdı Haydarpaşa Lisesi'nde... Laika hanım, her şeyden önce musikiyi çok iyi bilen bir hanımdı. Bana da çok yardımı dokundu, bana öğretti. Rahmetli Haydar Sanal'dan da istifade ettim. Üsküdar Musiki Cemiyeti'nde zaten Emin Ongan 22 yaşında İstanbul'da hoca diye tanınmış, fevkalade güzel, meşk veren bir hoca... Sonra İzzettin Ökte'nin tanburu beni öyle etkiledi ki, ben de bütün çocukları, bütün öğrencilerimi onun tavrıyla yetiştirdim.
Tanburî Cemil Bey tanburu yedi telle çalarmış, İzzettin Ökte ise altı telle çalınması gerektiğini söylermiş...
(telleri sayıyor) Ne için? İki, dört, altı, yedi tel. Yok öyle bir şey. Hatta sonra bazı ukalâlar, –dilimi tutamaz oldum, artık söylüyorum– bir tel daha ekledi. Bir çift çelik, bir çift de sarı tel, etti dört, bir çift daha beyaz tel, bir de üstte kaba tel, eder yedi. Bazı ukalâlar sekizinciyi ekledi. Ne ukalâlıksa bu, bilmiyorum yani. Bana detone gelir o ses. Bunu da bilmem nereye ayarlıyoruz da, yok şunu yapıyoruz da, yok bunu yapıyoruz da... Fazlalık. Tanburî Cemil Bey'in, İzzettin Bey'in, Mesut Cemil'in, Ercüment Batanay'ın, Refik Fersan'ın aklı yoktu o teli takmaya da, şimdikilerin aklı var, öyle mi? Böyle saçmalıklar yapmasınlar Allah aşkına... Sonra boyuna perde bağlıyorlar. 300 tane perde, öyle şey olur mu? Böyle bir tanbur gördü İzzetin hoca, dedi ki, "bunu babama versek o da çalar, kime versen çalar". Her taraf perde. O kadar perde olmaz ki! O zaman Batıcılar da mesela klarnete 200 tane daha klavye eklesinler. Böyle bir şey yok.
Üsküdar Musiki Cemiyeti'nde kalmıştık...
Üsküdar Musiki Cemiyeti'nde Emin hocadan çok istifade ettim, yattığı yer nur olsun. Sonra Münir beyle uzun yıllar beraber oldum. Gazinoda çalıştım 26 sene. On sene Selahattin Pınar'la çalıştım, bütün eserleri bende...
Üsküdar Musiki Cemiyeti, Selahattin Pınar, Emin Ongan, Cüneyt Orhon gibi ustaların yetiştiği bir yer... Nasıl bir ortam vardı?
Selahattin Pınar, Cüneyt Orhon, Niyazi Sayın, Cahit Peksayar, Hüsnü Anıl, Sadun Aksüt, Nihat Doğu, Cüneyt Kosal, Arif Sami Toker... Say sayabildiğin kadar... Mükemmel bir ortam. Oranın tozunu yutmadan insan musikiyi iyi öğrenemez diye düşünürdüm o tarihlerde. Fevkalade güzel, köklü bir cemiyetti. Halen de öyle.
Bugün ders almak deyince anladığımız şeyle aynı şey miydi onlardan ders almak? Nasıl hocalardı onlar?
Laika hanım müthiş verici. Derse girdiği zaman bütün benliğiyle o dersi vermeye çalışır idi. Saadettin beyin zaten kalitesi belli, müthiş bilgili ve alim. Suphi bey çok sertti, hiç mazeret kabul etmezdi, en ufak bir taviz vermezdi. İzzettin bey şeker, lokumlu helva. Emin Ongan, fevkalade tatlı, şeker o da, fakat o da taviz vermez. Meşk esnasında taviz yok. Mutlaka fevkalade bir şekilde öğreneceksiniz. İçilir gibi öğretir. O eser, ağır semai olsun, yörük semai veya şarkı, sanki bir likittir, kulağınızdan içeri akıtır gibi onu size içirir. Ruhunuza yedirir o eseri, öyle öğretirdi.
Peki o insanlardan ders almak kolay

bir şey miydi? Nasıl ilişkiye geçilirdi onlarla?

İzzettin bey o tarihte bana 10 liraya ders verecekti. 1950-51 arası. Zarfa koyuyorum 10 lirayı, masaya bırakıp kaçıyorum. Üçüncü derste, tam kapıdan çıkıyorum, "bir daha bana derse gelme" dedi. Aman! Olur mu? Ölebilirim yani. "Aman hocam" filan dedim, "gel" dedi, "geceleyin gel, sabahleyin gel, geceyarısı gel, öğlende gel, ama bir daha böyle gelme" dedi. Başıyla masayı, bıraktığım parayı işaret etti. "Böyle gelme, istemiyorum" dedi. Bir daha para almadı benden. Ben de hocamı ölümüne kadar hiç bırakmadım. Hocamdı, velinimetimdi.

Saadettin Arel'in bir sözü var, "Türk musikisine başlayan ve bu sanatla uğraşan herkesin az çok tanbur çalması gerekir" diye...

Çok güzel söylemiş, Türk musikisinin piyanosudur tanbur. Perdelerinde bütün sesler vardır. Onun için çok değerli bir sazdır ve de çok yardımcıdır musikiyle uğraşan kişiye.

"Yunus Emre Oratoryosu"yla bilinen Ahmet Adnan Saygun'un da bir sözü var: "Geçen yüzyılın ikinci yarısında Türkiye'de musiki şöyle bir görünümde idi: Eski, tek sesli Osmanlı musikisi 300 yıl boyunca büyük eserlerini vererek hamlesinin doruğuna ulaşmış, fakat aynı hava içinde yeni bir atılım yapamadığı için, ki buna zaten imkân da yoktu, tıpkı topraktan suyunu çekemeyen dalın kuruması gibi, kurumağa yüz tutmuştu."

Adnan bey, Allah rahmet eylesin, çok kıymetli bir zattı; böyle bir şeyi söylemişse, çok ayıp etmiş. *(sinirleniyor)* Fazla ayıp etmiş hatta. Türk musikisinin neyi kurudu? Türk musikisi Batı musikisi gibi değil, ondan yüz milyon kere daha zengin. Batı musikisi eserlerine bakın, dört ölçü tema vardır, gerisi beslemedir. Türk musikisi öyle değil, Türk musikisinde eser baştan aşağı melodi. Armonisi de var içinde, kontrpuanı da, fügü de, orkestrasyonu da, hepsi var. Türk musikisini böyle kötülemek çok ayıp, çok yazık.

Dönemin tavrıyla ilgili bir şey bu ama...

O "Yunus Emre Oratoryosu"nda kullandığı makamlar ne? Bunlar beni sinirlendiriyor, affedersiniz. Saygımızı kaybederiz sonra. Bu bestekârlara biz çok kıymet veriyoruz, böyle lâflar söylemişlerse, ki söylediler, onu da biliyorum, ayıplıyorum ve onlara saygımı yitirmemek için ben bunları tekrarlamadım hiç hayatımda... Türk musikisinin dalları kurumuş da, topraktan su çekemeyen dal gibi! Öyle bir yeşermiş ki, neler yok? Şimdi hangi üstâdımızın eserlerini hiçe sayarız? Sadettin Kaynak'ın mı? Selahattin Pınar'ın mı? Zeki Arif Bey'in mi? Cevdet Çağla'nın mı? Lütfen, bakar mısınız şunlara! Sadettin Kaynak'ın "Akşam yine gölgen, yine gölgen yine akşam" eseri Avrupa'da olaydı, herhalde heykelini dikerlerdi "nasıl böyle bir eser yaptın" diye.

En gelişmiş tek sesli musiki Türk musikisidir. Armonisi de var içinde, kontrpuanı da, fügü de, orkestrasyonu da. Türk musikisini kötülemek çok ayıp, çok yazık.

Bu, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, Osmanlı'yı inkâr etme tavrının da bir sonucu. Bir kişinin görüşü değil, resmî ideoloji sonuçta...

Osmanlı'yı niye inkâr ediyoruz ki? Sonra, Türk musikisi saray musikisiymiş, padişahlar çok kollamışlar. Bugünkü devlet erkanı da kollasa keşke o kadar. Kollamasalardı padişahlar, ölüp gidecekti birçok şey. Bugün birçok eser Sait Halim Paşa'nın koleksiyonundan gelme... Yumurtadan çıkmış, kabuğunu beğenmemiş derler. Ben bir şey söylersem acaba çok mu ağır olur?

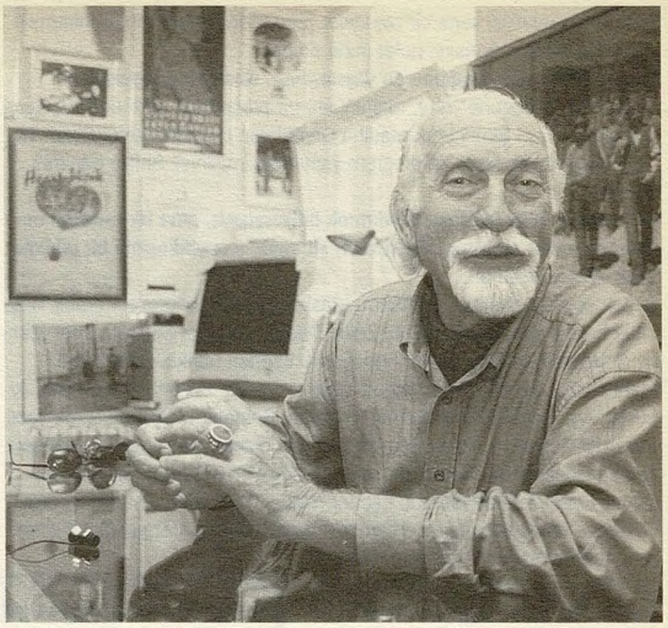

Yoo, söyleyin.

Biraz saçmalamışlar mı bunlar?

Saçmalamaktan öte, sistemli bir tavır. Adnan beyin kişisel fikri olsa çok önemli olmazdı. Bu, toplumu değiştirmenin bir aracı olarak tepeden inme bir şekilde empoze edilen bir ideolojinin müzikteki yansıması.

Sistemli tavır. Türk musikisini küçültmek için şahıslarını bile küçültürler. Ankara Devlet Operası yeni yapılırken "burada Türk musikisi çalınmasın" diye lâflar etmişler. Böyle şeyler olmaz, çok yazık, çok ayıp, çok günah.

Yeni bir kültür yaratmak için Batı müziğini kullanmak istiyorlar çünkü...

Ben Batı müziğine bayılıyorum. Çaykovski hayranıyım ben. Ölüyorum, bitiyorum dehasına. Mozart dinliyorum, Beethoven dinliyorum. Tamam ama, bunu beğenirken Türk musikisini inkâr etmek ne demek? Topraktan su çekemeyen kuru dal gibi demek, biraz saygısızlık olur. Ahmet Adnan Saygun da bunu söylemişse, çok büyük saygısızlık etmiştir Türk musikisine. Ben bunu böyle göğsümü gere gere söylerim.

Ahmet Hamdi Tanpınar, "Bir kültürün musiki anlayışı, zekasının zamana en yüksek tasarruf şeklidir, bunun için de değişmesi zordur. Musikimiz değişene kadar hayat karşısındaki vazifemiz de değişmez" diyor. Burada yapılmak istenen de, tersinden, hayat karşısındaki duruşumuzu, toplumu değiştirmek için müziği değiştirmek...

Tamam, bir sürü şey maksatlı yapılmış. Ama onlar neyi beğenmiyorlardı, onu anlamadım. Makamları mı?

Tek sesli olması, en çok eleştirilen.

Tek sesin içinde her şey var. Armonisi de var. Kaç tane mi bemol var Batı musikisinde? Türk musikisinde kaç tane var, bir baksınlar bakalım. O kadar zengin ses var mı onlarda? Şimdi bu demek değildir ki, Batı musikisini küçültüyoruz. Hayır! Batı musikisi çok teknik, fevkalade, gelişmiş... Ama Türk musikisi de öyle bir şey değil. Bugün en gelişmiş tek sesli musiki Türk musikisidir. Ben Ahmet Adnan Saygun Caddesi'nde oturuyorum. Orada heykeli de var Adnan beyin. Saygı duyuyorum. İdim. Şimdi bunlar beni rahatsız etti mesela, şu anda saygı duymuyorum.

Söylemek istediğimiz, bu geldiğimiz noktada Türk musikisinin bize artık yabancı gelmesi. Bugün bir caz, rock ya da pop kadar bile yakın gelmemesi...

Haaa!.. Ama dinlemeye alışmadınız, bir; ikincisi, lûgat öğrenmediniz. Gençler lûgat bilmiyor. Bugün İngilizler Shakespeare'i lûgatla okuyor. Biz de, "Ne heva-yı bağ-ı sazed ne kenar-ı kişt-ı mara" *(Hammamizade İsmail Dede Efendi'nin Acem-Aşiran eseri)* demiyoruz. Farsça kullanmıyoruz. Bunun yanısıra "Ol gonca dehen bir gül-ı handan olacaktır" da *(Şevki Bey'in Muhayyer eseri)* demek istemiyoruz. Lisanın sadeleşmesi güzel. Ama siz biraz dinleyin. Yalnız sözlere bakmayın. Biraz melodilere de bakalım. Almanca biliyor musunuz? Hayır. Ama musikisini dinliyorsunuz, melodiyi dinliyorsunuz. Bunun da dinleyin melodisini. Sonra alışacaksınız. Burada da kabahat devletin müzik politikasında. Radyoların kabahati. Radyolarda

Çocuk yapmak gibi

"Sisli Bir Eylül Gecesi" isimli albümünüzde şarkılarınızı ilk defa kendi sesinizden dinliyoruz. Bu albümün hikâyesi nedir?

Müzik bankası için enstrümantal bir şeyler çalıyorum Müzikotek'te. Ben istirahat anında çalarken okumayı severim. "Bir şarkı okuyayım" dedim Dağhan'a (Baydur). "Oku hoca" dedi. Kapadım kapıyı, "Sisli Bir Eylül Gecesi"ni okudum. Bunlar açmışlar içerideki hoparlörleri, buraya bağlamışlar; herkes indi yukarıdan. "Bırakmayız, diğer şarkıları da okuyacaksınız. Çok güzel bir ses tonunuz var." Bu yaştan sonra ses sanatkârı filan olacak halim yok. "Hayır, lüzumu yok ses sanatkârı olmaya, çok güzel okudun, çok güzel oldu. Biz bunu alacağız." Yavaş yavaş başladık ondan sonra... Okuyorum okuyorum şarkıları, gidiyorum. Birkaç gün sonra geliyorum, ne yaptınız? "Dur daha biraz, besleniyor." Çocuk yapıyorsunuz sanki, pekâlâ. Bir gün bir baktım, trompetler girdi, orglar, ritmler girdi, güzel, hoşuma gitti. İnandım ki, böylece gençlere daha çok yaklaşırız. Bunu da severler diye düşündük.

Bu müziği, bu albümü hiç dinlememiş birine nasıl tarif edersiniz?

Buna bir şey diyorlar, değil mi? Ne o?

Turkish chill-out... Siz nasıl tarif edersiniz?

Derim ki, bu dört jenerasyonun, dört değişik müzik türünün bir araya gelişidir: Klasik Türk musikisi, klasik Batı musikisi, pop müziği ve elektronik müzik bir arada. Ben 72 yaşımı bitirdim, 73 yaşına girdim. Efe Bahadır 22 yaşında; Şenova Ülker, tabii çok ünlü bir trompet, o da 40 küsur yaşında. Dağhan da cazcı. Demek ki, bunlar bir araya gelince bu çıktı ortaya.

izahlı Türk musikisi vardı bir zamanlar. Ben sizin gibi gençlere anlatmalıyım kelimelerin mânâsını, neler ifade ettiğini.

Bir ara televizyon programı da yapmışsınız. Nasıl bir programdı o?

"Taş Plaktan Bugüne" diye, olağanüstü bir programdı. Yetti dediler. Gerçi çok oldu ama... Şimdi artık Mediha Demirkıran'ı, Sabite Tur'u, Selim Tuna'yı mezardan çıkarıp da program yaptırabilir misiniz? Safiye hanımı? Yok!

Geleneksel Türk müziğini sevdirmek istiyorsunuz, ama bir taraftan değişime de çok açıksınız. Elektronik altyapılı, caz etkileşimli bir albüme imza attınız mesela...

Birçok şeyde değişime taraftarım. Klasik bestelere bayılıyorum tabii, ama onlar hazine gibi. Dede Efendi, Zekai Dede, Kazasker Mustafa İzzet Efendi, Seyid Ahmed Ağa, bunlar hep klasik. Eserleri harika. Dede'nin II. Mahmut için yaptığı Sultaniyegah Takımı mesela. Biz ona takım deriz, iki beste: Ağır Semai, Yörük Semai. Formları. Besteler büyük usûllerde yapılmış. Ağır Semai ya Aksak Semai usûlünde olacak, ya Zengin Semai usulünde olacak; Yörük Semai de, adı üstünde Yörük Semai, 6/4'lük olacaktır. Klasik formda olan bu eserler harika, mücevher... İyi de, bu devirde kimse onları söz olarak anlamıyor. Şimdi böyle şeyler yapmaya gerek yok. Aslında Hacı Arif Bey'den evvel, 1800'den evvel de şarkı var. Ancak Hacı Arif Bey'le birlikte şarkı formu bütün bütün vücut bulmuş. O kadar güzel, yumuşacık, ufak ufak şarkılar yapmış ki, bunlar vatan sathına yayılmış. O zaman da şarkı formu çok tutulmuş. Ama artık değiştirelim yani. İllâ ki zemin, zaman, meyan, nakarat şeklinde olmayabilir bu şarkı formu. Buradan başlar, devam eder gider...

Sadettin Kaynak'la birlikte o değişim hızlanıyor zaten...

Tabii, Sadettin Kaynak'ta bu değişim var. Hatta hatta çok daha güzel değişimler var. Şarkı Segah makamında başlıyor, Nihavend bitiyor. "Dertliyim, ruhuma hicranımı sardım da yine" Segah başlar, ama Nihavend biter. "Bestekârı çerçeve içine sokamazsınız" demişti Selahattin Pınar. İllâ do, re diye girdin, do re, sol re, re mi re do si la sol... Hayır, öyle şey yok. İstediğim yerden girerim şarkıma. Yeter ki sonra o dizi belirsin. Nitekim Sadettin Kaynak bütün bütün çerçeveyi dağıtmış, çok da iyi etmiş. Benim daha evvel yaptığım şarkılarda öyle zemin, zaman, meyan, nakarat olanlar var, ama sonra başka şarkılar yaptım, mesela "Sisli Bir Eylül Gecesi" öyle değil. Düz başlıyor, devam ediyor. Arada bir terennümü var onun da. "Hatıralar hevenk hevenk asılmışlar boynuma..." Sonunda gene söyleniyor bu. Ama arada zemindi, meyandı, nakarattı diye düşünülmemiştir. Bu yeni CD'de "İstanbul'da Hüzün" diye bir şarkı var, onda hiç öyle şey yok, dümdüz geliyor gidiyor. Değişime taraftarım yani... Avni (Anıl) de değişik kullandı şarkı formunu. Şekip Ayhan (Özışık) daha güzel, daha değişik kullandı. Şarkı formunu bozmuyor, ama formasyonu değişik diyebiliriz. Yapısı değişik.

Zeki Müren gazinoya ayağını attığından itibaren dehşetli resmîdir. Ama seans bittikten sonra oyun oynar, sazendeleri eğlendirirdi, haydaaa filan diye.

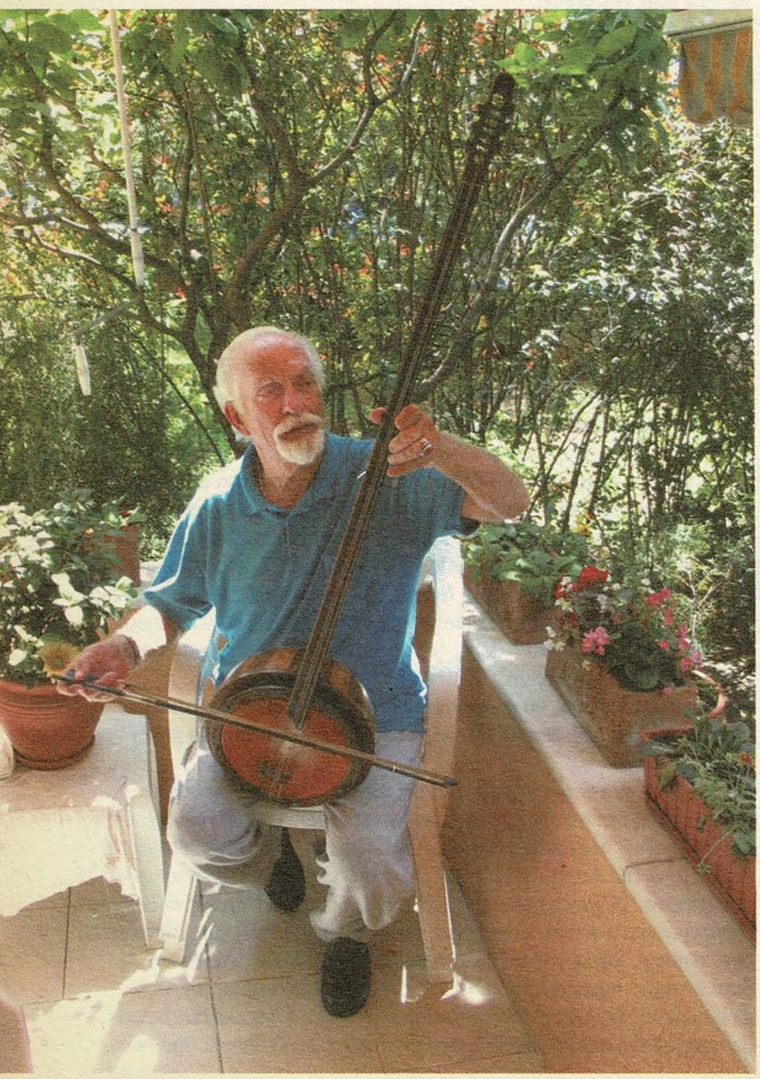

26 sene piyasada çalıştım dediniz. Nasıl bir piyasa vardı o zaman?

Mektepti piyasa. Nesini anlatayım? Sanatkârlara bakın: Hamit Dikses, Tahsin Karakuş, Celal Tokses fasıl okuyan hanendeler, Selahattin Pınar, Feyzi Aslangil, Şükrü Tunar, Ahmet Yatman, İsmail Şençalar, Kadri Şençalar, Safiye Tokay, Hamdi Tokay, Naci Tektel, Şadi Işılay, Arasko, Aleko, Yorgo, Necati Tokyay, Saim Özsoy, Nubar Tekyay... Ohooo. Saymakla bitmez bu sanatkârlar.

Çalıştığınız yerler nasıldı peki?

Evvelce çok klas gazinolar vardı. Maksim'i düşünebiliyor musunuz? Ondan evvel mesela 4. Vakıf Han vardı ki, orada içki filan da yok, garsonlar lastik ayakkabıyla gezer. "Efendim, beş dakika sonra program başlıyor, bir arzunuz var mı?" Zaten başladı mı öyle çay, kahve filan istemek yok. Gazinolarda da öyleydi. Çakur çukur servis yapılmazdı. Bugün gazino yok. Son gazino, Fahrettin Aslan'ın Maksim'i... İşte o sanatkârlarla bu gazinolarda çalışmak mektep gibi oluyordu. Eserleri öğreniyorsunuz, nasıl fasıl yapılır, ara nağmelere nasıl girilir, nasıl çıkılır...

Ses sanatçısı olarak kimlerle çalıştınız?

Kimi hatırınıza getiriyorsunuz? Perihan (Altındağ) hanım, Hamiyet (Yüceses) hanım, Safiye hanım, Müzeyyen hanım, Mualla Mukadder, Mediha Demirkıran, Mualla Gökçay, Sevim Tanürek... Mualla Mukadder'le Sevim Tanürek 57 senesinde geldiler Bebek gazinosuna. Saime Sinan, Mustafa Çağlar, Ahmet Üstün...

Peki bestelerinizi sesinden dinlemeyi en çok sevdiğiniz sanatçı kimdi?

(bir süre düşünüyor, iç çekiyor) Şarkılarımız pek okunmadı. Radyolarda okunurdu. İnci Çayırlı mesela güzel okurdu. Nesrin Sipahi... Var mıydı onun gibi?

Okumasını arzu ettiğiniz kimseler var mıydı?..

Tabii, Sabite (Tur Gülerman) hanım. Sonra Perihan hanım: İpek, kadife gibi bir ses. Müthiş bir şeydi. Çok güzel de okurdu.

Onlarla tabii birçok anınız vardır...

Ah, hepsinlen. Evde resimleri var. Ben kendilerini çok sevdim, onlar da beni sevdiler. Beraber çok çalıştık, çok ahbaplık ettik. Siz bana onları mı sormaya geldiniz yoksa?

Müzik sayesinde çok ülke de gezdiğinizi duyduk.

Evet, İskandinav ülkeleri, Rusya, İspanya, Japonya ve Amerika hariç her yere gittim. Afrika, Avustralya, bütün Avrupa var.

Hep konser vermeye mi gittiniz?

Evet, bir kez uzak şarka gezmeye gittik Zeki Müren'len. Avustralya'dan dönerken Singapur'u gezmek için kaldık. Orada konser vermedik.

Zeki Müren'le de uzun süre çalıştınız o zaman...

Tabii, 16 sene.

Nasıldı onunla sahnede olmak diyeceğim, kızacaksınız...

Hayır, ben hiç kızmam. Beni evlendirdiler, yine kızmadım. *(gülüyor)* Zeki Müren gazinoya ayağını attığından itibaren unutacaksınız onunla arkadaş veya eş-dost olduğunuzu. Orada solisttir. Her zaman dehşetli resmîdir. Sadun bey, Zeki bey, hep böyle konuşulur. Dışarıda arkadaş olursunuz. İçki de içersiniz, eğlenirsiniz de, sohbet de edersiniz. Ama gazinoya adımınızı attınız mı, bitti iş. Ama seans bittikten sonra her gece en azından beş dakika oyun oynar, sazendeleri eğlendirirdi, haydaaa filan diye. *(eliyle tef çalıyormuş gibi yapıyor)* Kıyamet kopardı. Nev-i şahsına münhasır biriydi yani Zeki Müren.

En çok neye kızardı?

Sahnede içki içene çok kızardı. "İş bitsin, bir fıçı ikram edeyim size. Ama eğer içkili çıkarsanız sahneye, kusura bakmayın, bir daha burada bulunamazsınız" derdi.

Necip Fazıl Kısakürek'le, Ümit Yaşar Oğuzcan'la da ahbaplık etmişsiniz...

Ben edebiyat meraklısıyım. Ümit Yaşar'ın bir şiirini çok sevdim. Hepsini seviyorum da, onun müziğini çok sevdim, bana kendi el yazısıyla verdi. Geçen Ümit Yaşar gecesi vardı, orada da kâğıdı gösterdim hatta.

Hangi şiirdi o?

"Gökyüzüm olsan, seni dağ gibi sevsem" diye bir şiirdi. "Gökyüzüm olsan, seni dağ gibi sevsem / Her ânı yeni bir çağ gibi sevsem / Sevenler için dünyada ölüm yok / Ölsem de seni bin yıl sağ gibi sevsem." Benim suzinak şarkımdır o. Necip Fazıl beyden de, "Ayrılık Vakti"ni istemiştim. "Akşamı getiren sesleri dinle, / Dinle de gönlümü alıver gitsin / Saçlarımdan tutup kor gözlerinle / Yaşlı gözlerime dalıver gitsin / Güneşle köye in, beni bırak da / Küçüle küçüle kaybol

ırakta / Bu yolu dönerken arkana bak da / Köşede bir lahza kalıver gitsin..." O da, "onu al, başka ne istersen onları da yapabilirsin" demişti.

Ümit Yaşar'ın son albümünüzde de bir güftesi var...

Onu Ümit Yaşar'dan ta ne zaman istemiştim, o zaman bestelememiştim. Oğlumun ölümünden sonra besteledim. "Yokluğun her dakika" diye bir şarkı: "Yokluğun her dakika ölüm demek, gitme kal / Hasretin daha yüzyıl dinmeyecek, gitme kal / Yetişir senden uzak yıllardır kahrolduğum / Ayrılma hiç yanımdan, mahşere dek, gitme kal..."

Selahattin Pınar, Sadettin Kaynak, Münir Nurettin'le de çalıştınız...

Çok uzun zaman tanbur çaldım Münir Nurettin beyin konserlerinde. Bir sene de konservatuarda onun hizmetindeydim.

Ahmet Hamdi Tanpınar, "Huzur" romanında, "Eski musikimiz, insanı yok eden, yahut bir hayranlık duygusunda tüketen sanatlardan değildir. Bütün o evliya ruhlu ve tevazulu ustalar, sanatlarının zirvesi ne kadar yüksek olursa olsun, insan hayatının içinde kalıyorlar ve onu bizimle beraber yaşamaktan hoşlanıyorlardı" diyor.

Tabii, tabii, tabii. Yani halk adamı diyorlar.

Bugün biz onları çok büyük eserlerin arkasında görüyoruz. Sanki farklı bir yaşamları varmış gibi geliyor...

Hayır, niye? Evlerinde yaşıyorlardı. Öyle sarayları, marayları yoktu hiçbirinin. O devirde öyle paralar kazanılmadı.

Ama müzikten kazanıyorlardı yaşamlarını, değil mi?

Evet, ama Selahattin Pınar bana dedi ki, "yıllardır endişe-i ferda ile yaşıyorum". Ne demek, biliyor musunuz? Ertesi günün endişesi ile.

Ve koskoca Selahattin Pınar, bunu söyleyen!

"Endişe-i ferda ile yaşıyorum" dedi. Neden? Gazino kapalı dedi mi patron, yandınız. Ne yapacaksın? Başka gazino açılana kadar açsın. Aldığınız yövmiyeyle yaşıyorsunuz ancak. O devirde kimse, şimdiki yırtmaçları beline kadar açık hanımlar gibi, "bu gece gelir okurum, ama 30 bin dolar alırım" demiyordu.

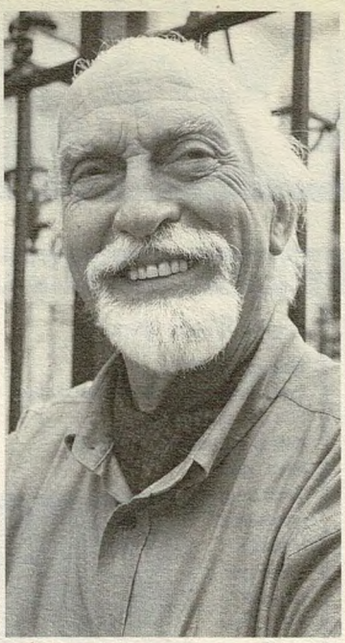

"Alkışla Geçen Yıllar" isimli kitabınızda "yaşamın sillesini yemiş Türk

Evvelce çok klas gazinolar vardı. Çakur çukur servis yapılmazdı. o sanatkârlarla bu gazinolarda çalışmak mektep gibi oluyordu. Bugün gazino yok.

Sanat Müziği sanatçıları"ndan da bahis var. Kim onlar?

Hayatta çok ıstırap çekmiş kişiler yok mu? Bunların içinde Türk musikisi sanatçıları da var... Necati Tokyay! Çok ıstırap çekti. Kızkardeşlerine baktı, evlenemedi, bir evi barkı olmadı, hep kirada yaşadı, ıstırap içinde öldü. Ne yani?..

Aynı kitapta "sahnede ilkleri gerçekleştirenler"den bahsediyorsunuz...

Mesela Selahattin Pınar çıkıp solo okurdu. O güne kadar başka bir sazende çıkıp okumamıştır.

Sizin repertuarlara en çok giren besteleriniz hangileri?

Başkalarının bestelerini okuyup çalmaktan kendi bestelerime vakit mi geldi! "Yokluğun her dakika" var, "Akşamı getiren sesleri dinle" var, "Bakma bakma dayanılmaz" var, "Sisli bir eylül gecesi" var. "Bağındaki gülleri gönlümce derebilsem", "Bir kırık aynada kalmış hayalin", "Elveda der gibi bakma yüzüme", "Sislerle örtülü eski yıllardan", "Yeşil pencereden bir gül at bana"...

Repertuarda "Siyah laledir zenci çocuk" diye bir şarkınız dikkatimizi çekti...

Aa, onu çok severim ben. Kuzguna yavrusu şahin gelirmiş, ama güzelse güzel derim ben. Fazla tevazu kendini büyük görmekten ileri gelir, bizde fazla tevazu yok, burnumuz da kalkık değil. Ama o güzel bir çocuk şarkısıdır.

Neyi anlatıyor?

Dünya çocukları için, harika bir şarkı. Sözleri tam aklımda değil ama, siyah laledir zenci çocuk, Finli çocuk beyaz karanfil... Sarı papatya Çinli çocuk, Kızılderili de karanfil... Sözleri çok güzeldir.

Sizin "Şarkılarda İstanbul" isminde bir de derleme kitabınız var. Onun sayfalarını karıştırırken, çok başka bir şarkı, Duman grubunun "İstanbul"u geldi aklımıza: "Bu şehrin adamı söver / Bu şehir kadınını döver / Bu şehir kanımızı emer / Bu şehir için ölmeye değer / İstanbul elinden öper" diyor şarkı.

Bunu lâf diye alır mıyım ben? Kusura bakmayın!

Şarkılarda değişim olduğu gibi, İstanbul'da da bir değişim var...

İşte bu, ne hale geldiğimizi bu lâf anlatıyor işte. Ne kadar yozlaştığımızı... Erozyon bu, kültür erozyonu. Ne diyeyim güzelim yani. Yahya Kemal'in "Erenköyü'nde Bahar"ına bak bir de: "İstanbul'un öyledir baharı / Bir aşk oluverdi aşinalık / Aylarca hayal içinde kaldık / Zannımca Erenköyü'nde artık / Görmez felek öyle bir baharı". Biraz sıkar böyle bir lâf söylemek. Yok, bu şehir adamı insanı döver, karıyı da döver, gagasına da sıçar. Böyle lâflar olur mu? Ondan sonra şarkı! Allah aşkına. Ben üzülürüm.

Peki sizin şu "Sisli bir eylül gecesi"nde ne oldu? Var mı hikâyesi?

Yok. Ben sisler içindeydim, öyle yazdım. Mutlaka bir hikâyesi olması gerekmiyor şarkılarda sözlerin, onun da yok. Hayal içindeyken oluyor. Necip Fazıl'ın "Heykel" diye bir şiiri var: "Yıllar bir gözyaşı olup da kaymış / Bu eski heykelin yanaklarında / Yapraktan saçını yerlere yaymış / Sonbahar ağlıyor ayaklarında / Süzüyor ufukta bir kızıl yeri / İçi karanlıkla dolu gözleri / Alnında akşamın ince kederi / Sessizliğin sırrı dudaklarında." Aman yarabbim, var mı böyle bir tarif? Sapsarı yapraklar düşmüş, heykel o boşluğa bakıyor ve "Sonbahar ağlıyor ayaklarında" diyor... Bir ağaca bakar, yemyeşildir. O yeşilliğin arasında sarı yapraklar vardır, onu sevgilisi gibi görür. Sarı saçlarına hayran oldum diye yazar. Ola ki karısı esmerdir. Kadın tutturur mu, vay sen kime yazdın bu şiiri diye? O çok fena bir şey tabii.

Sizin başınıza geldi mi öyle bir şey?

Benim hanım sormadı, sorarsa da çok üzülürüm. Arapların bir lâfı: "Elmânâ fi batını'ş şair" diyor, "mânâ şairin karnında".

Söyleşi: **Burçin Tuncer**

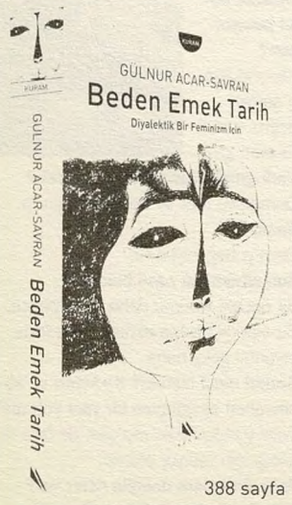

388 sayfa
19.500.000 TL.

GÜLNUR ACAR-SAVRAN

KURAM

Beden Emek Tarih

Diyalektik Bir Feminizm İçin

Yıllardır feminist hareket içinde yer alan Gülnur Acar-Savran, *Beden Emek Tarih*'te feminist politikanın biçimlerini ve araçlarını sorguluyor; ikilikleri aşan diyalektik bir feminizm için kuramsal bir çerçeve oluşturmaya girişirken toplumsal bilimlerin son yıllarda yıldızı parlayan kuramlarıyla hesaplaşıyor:

"Bu kitap, teoriye doğru bir geri çekiliş döneminin ürünü. Ama hiç kuşku yok ki, çekildiğim bu yer de politikadan arınmış bir yer değil; burada da ideolojik, demek ki bir tür politik çatışma var. Buradaki politika, toplum bilimlerinde kendini her yandan dayatan hegemonik bir bakış açısı ve kendisininkinden başka sesleri yok sayarak, duymayarak susturan büyüklenmeci bir tavır karşısında, yine de kendi söylediklerine yabancılaşmama direncini göstermek."

İnönü Caddesi, Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. **Tel:**(0212) 252 42 80 **Faks:**(0212) 293 15 44 **Web:**www.kanatkitap.com

KANAT

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz

BURASI ŞİŞLİ

Umut Durgun, öğrenci, 22

Sık gelir misin Detay Müzik'e?
İlk defa geldim. Bugün bursum yatmış, cebimde para var, saçma bir şekilde para saçmak için geldim.
Neler alacaksın?
Bakacağım bir şeyler.
Bankaya ne kadar yatmış?
Üç aydır yatmıyordu, hepsini yatırmışlar: 140 milyon lira.
Başka bir ihtiyacın yok mu?
Hayır yok, yemeği annem yapıyor.
Ne tür müzik dinliyorsun?
Hiçbir şey dinlemiyorum.
Sevdiğin hiçbir şey yok mu?
Bilmiyorum.
Sevmediğin bir şey?
Kıraç'a çok kıl olurum.
Neden?
Bilmiyorum. Duyduğum zaman rahatsız oluyorum. Galiba saçları da beni çok sinir ediyor.

Füruzan Akgün, 36, ev hanımı
Başak Akgün, 10, öğrenci

Sık gelir misiniz müzik mağazalarına?
Evet.
Müziğe çok zaman ayırır mısınız?
Canım çok sıkkınsa gelip CD alıyorum, bazen evde sonuna kadar açıp müzik dinliyorum. Evimin mutfağında müziğim hiç eksik olmaz.
Neler dinlersiniz?
Kulağıma hoş gelen her şeyi dinlerim... Kıraç'ı beğeniyorum bu aralar.
Dizilere yaptığı müzikleri nasıl buluyorsunuz?
Çok güzel.
Elinizde "Bir İstanbul Masalı"nın soundtrack'i var.
Alacağım şimdi.
"Bir İstanbul Masalı" mı daha güzel, "Aliye" mi?
İkisi de.
Peki Başak, sen neler dinliyorsun?
Tarkan ve Abidin.

BURASI TEŞVİKİYE

Mustafa Yıldırım, öğrenci, 16

Sizin mi tezgâh?
Evet. Burada aslında amcam duruyor. Ben Osmanbey'deyim.
Çok iş var mı kestanecilikte?
İdare ediyor.
Yazın ne yapıyorsunuz?
Mısırcılık.
Ne çalıyor radyoda?
Türkü. Kıvırcık Ali.
Başka kimleri dinlersin?
Sabahat Akkiraz, Yudum, Arzu, Grup Yorum, Grup Çığ, Kızılırmak...
Solcusun yani...
Evet, öyle de denilebilir.
Nerelisin?
Tokat.
Tokat türküleriyle aran nasıl?
İyi, davul-zurna da çok severim.
Hava karlı, işler artar herhalde...
Hep aynı.
Teşvikiye'de ortam nasıl?
Ortam güzel, insanlar çok saygılı birbirlerine.

Sami Ovadya, 28, dükkân sahibi

Groove'da ne satıyor şu sıralar?
Kings Of Convenience, Jamie Cullum, Joss Stone, Cohen, Cake, Placebo... Bunları çok seviyoruz ve her gün çalıyoruz.
Müzik dinleyicileriyle ilgili ne gibi tecrübeleriniz var?
Müzik dinlemek, müzik için para harcamak insanların çok tercih ettiği bir şey değil artık. Bu aralar bir de mp3 ve korsan CD sorunları var... Benim müşterilerim biraz daha ortalamanın üzerinde ve kültür düzeyleri yüksek. Onlar daha çok alışveriş yapıyor.
Hazzetmediğiniz müşteri tipi var mı?
Ne istediğini bilmeyen müşteriler... Mesela adam geliyor, sanki yüz yıldır müzik dinlememiş ve o gün karar vermiş müzik dinlemeye... Buraya geliyor, saatlerini harcıyor, her şeyi soruyor, sadece bir CD alıp gidiyor.

BURASI TAKSİM

Mehmet Tırtır, 18, erkek kuaförü

Ne zamandır bu meslektesin?
Dokuz yıldır.
Dükkânda neler çalıyorsun?
Yabancı.
Hep radyodan mı takılıyorsun?
Evet, Metro FM, Number One...
Erkek kuaföründe hayat nasıl geçer?
Normal.
Kadınlar kuaförde çok vakit geçirir; temizlik dışında, güzelleşmek de vardır işin içinde. Erkekler için durum ne?

Güzelleşmek istiyorlar.
Bu aralar erkekler arasında hangi model saçlar revaçta?
Şu an kısa saç moda.
Hangi modeller?
Subay ya da Amerikan tarzda dediğimiz modeller var.
Saç kesimine ne kadar alıyorsunuz?
Yıkama dahil, 8 milyon.

Ege Yaşar, 18, öğrenci

Şu an ne dinliyorsun?
Sibelius'un "Violin Konçertosu"nu.
Başka neler dinlersin?
Genellikle 20. yüzyıl bestecileri. Schönberg, Cage, Stockhausen, minimalist Morton Feldman, Philip Glass...
Bu yaşta neden klasik müzik?
Barok ve rönesans gibi daha klasik müziğe yakın değilim. 20. yüzyıl insanıyım.
Türkiye'de bu alandaki icraatları nasıl değerlendiriyorsun?
İlhan Usmanbaş, Bülent Arel, Nevit Kodallı'dan sonra önemli başarı yok.
Fazıl Say?
Popüler alanda duruyor. İyi piyanistliğinin dışında, bir şeyini göremedik.
Rock veya pop sevmez misin hiç?
King Crimson, Einstürzende Neubauten gibi deneysel grupları severim.
Asla dinlemem dediğin bir şey?
Günümüz pop müziğini dinlemem. Ama 80'lerdeki Frankie Goes To Hollywood gibi gruplar eğlenceli geliyor.

Başak Köymen, 24, işsiz

Şu an ne dinliyorsun?
Radyo Eksen dinliyordum, alternatif müzikleri tercih ediyorum.
Mesela?
Placebo, Lamb, Massive Attack...
Yerlilerden?
Pek kimse yok aslında. Duman dinliyorum. Bu aralar Mor ve Ötesi atak yaptı, onlara da takılıyorum.
Eskiden dinlemez miydin?
Dinlemezdim, müziklerini çok sevmiyordum ve ukalâ buluyordum.

Şimdi neden beğeniyorsun?
Son yaptıkları şarkıları dikkatimi çekti. Ama sözler yine çok iyi değil.
Neden?
Söz yazmayı bilmiyorlar, anlatamıyorlar anlatmak istediklerini.
Soyut mu geliyor?
Soyut olsa yine iyi, yüzeysel bir durum söz konusu.
"Cambaz"ın sözleri?..
Beğenmiyorum, ne demek istediklerini anlamıyorum.

Volkan Tunalı, 23, grafik tasarımcı

Şu an ne dinliyorsun?
Red Hot Chili Peppers.
Başka kimleri dinlersin?
Rage Against The Machine.
Politik taraflarını nasıl buluyorsun?

Savundukları şeyler doğru, kendi ülkeleri için.
Yerli gruplardan kimleri seversin?
Duman ve Mor ve Ötesi dinliyorum.
Başka?
Ceza'yı beğeniyorum.
Son albümünü nasıl buldun?
Bir önceki albümü daha iyiydi bence. Bu seferki piyasa olmuş, biraz fazla oryantal geldi bana.
Sözleri nasıl buldun? Kadınları ve eşcinselleri aşağılayan bir yanı yok mu?
Belki yurtdışındaki rap'çiler de öyle takıldığı için yapıyor olabilir.
Asla dinlemem dediğin neler var?
Yok. Arabesk dinlemiyorum, ama Müslüm Gürses şarkıları enteresan. Derin ve çok acılı. Dinleyemiyorum, o ayrı.

"Kütle'yi kulaklıkla dinlediğinizde üç boyut duyuluyor"

1- Kütle, Hakan Kurşun'un onbeş şarkısını içeriyor
2- 18 Şubat 2003 tarihinde başlanan kayıtlar 14 Eylül 2003 tarihinde tamamlandı
3- 60 dk.12 saniye müzik için 3.4 km uzunluğunda manyetik bant kullanıldı
4- Bu ürünü hazırlamak için toplam 42 kişi çalıştı
5- KÜTLE'nin perakende satış fiyatı KDV dahil sadece 7.500.000.-TL
6- Sürekli aynı sesleri duymaktan sıkıldıysanız ve yeni izler duymak istiyorsanız KÜTLEYİ DİNLEYİN

Pb Ltd. 0 212 272 10 55
info@pbmusicworld.com
www.pbmusicworld.com

KÜTLE HAKAN KURŞUN MC & CD

Satış Noktaları: **Adana**: Deka Müzik, 0322-363 49 79 **Ankara**: Dost Kitabevi, Kızılay, 0312-425 24 64 - Uzelli Armada, 0312-219 11 90 **Bursa**: Çokran Plak, 0224-222 47 66 **İstanbul**: Mephisto Beyoğlu, 0212-249 06 87 – Ada Beyoğlu, 0212-251 66 82 – Uzelli Akmerkez, 0212-282 05 82 – Kabalcı Beşiktaş, 0212-261 31 24 **Kayseri**: Uzelli, 0352-221 18 54 **İzmir**: Uzelli, 0232-425 98 18 **Trabzon**: Anılar Video, 0462-321 31 03 **Kahramanmaraş**: Deka, 0344-225 55 55 Tüm **D&R** ve **Raksotek**'lerde

EMI Music Turkey

TALK TALK Bu senenin en güzel cover'larından biri No Doubt'ın payına düştü: "It's My Life". Zaman ne çabuk akıp geçiyor, tam 20 sene olmuş bu şarkı çıkalı. 80'lerde "It's My Life"ın yanısıra "Such A Shame", "Life's What You Make It" gibi klasik parçalara imza atan Talk Talk, 1991'de son bir albüm yayınlayıp pop listelerinden emekliliğini istemişti. Bugün ciddi eksikliğini hissettiğimiz bu önemli grubun beyni Mark Hollis'le 1991'de, grubun son demlerinde yapılmış bir söyleşiyi Les Inrockuptibles dergisinden aktarıyoruz. Roll sayfalarında tarihten bir yaprak açılıyor, sözü "sessizliğin sesi" alıyor...

SOUND OF SILENCE

Mark Hollis: Bugün plaklarımdan geriye tek bir önemli şey kaldı, sessizlik. Ki bu benim hayatımda gerçekten önemli. Artık, insanlar yaşamlarında ona yeterince yer vermiyorlar. Ben hâlâ yararsız bir nota yerine sessizliği, iki nota yerine bir nota dinlemeyi tercih ediyorum. Önemli olan, parçanın nasıl çalındığıdır. Teknoloji yalnızca boşlukları doldurur, yani hiçbir şeydir. Albümlerimin varlık sebebi, kendiliğindenlik. Bu nedenle onları kaydetmek yıllarımı aldı. Benim için önemli olan tek şey, insanların bizimle kurdukları ilişkilerdir. Onların kendileri için çalmalarını istiyorum. Onları yönlendirmek ya da yönetmek gibi bir niyetim yok. O halde benim işim, sadece tavırlarını sevdiğim müzisyenleri seçip davet ederek onlara mutlak bir özgürlük sağlamaktır. Onları stüdyoda yalnız bırakıyorum ve saatlerce doğaçlama çalıyorlar. Ertesi gün, saatler süren bu kayıtları yeniden dinliyoruz ve sadece birkaç saniyelerini kendimize saklıyoruz. Bu zaman alıyor: İhtiyacım olan beş saniyelik bir tınıyı duymam için bazen müzisyenlerin on saat yalnız başına çalışmaları gerekiyor.

Bir müzisyen için çalışması zor biri olmalısın...

Tam tersini düşünüyorum, benimle çalışmak çok kolay. Herkes gerçek bir özgürlüğe sahip. Ben yalnızca bir seçiciyim, insanları ekibime kendileri oldukları için alıyorum ve onlardan bana tam olarak içlerinden geleni vermelerini istiyorum. Hiçbir şey dayatmıyorum ve tam olarak hiçbir şey de beklemiyorum, onları rahat bırakıyorum. Kayda girdiğimizde geniş, devasa stüdyoları kullanmayı tercih ediyorum. Böylece her enstrümanın yeri, miksaj sırasında konumu doğru olacak şekilde değiştirilebiliyor. Bu asla elektronik kullanmamamı sağlıyor: Eğer bir enstrümanın geride kalmasını istiyorsam, müzisyeni diğerine göre geri çekiyorum. Çünkü parçalarımızın çoğu canlı kayıtlardan oluşuyor. Stüdyoya canlı kaydedeceğimiz küçük bir taslakla gidiyoruz, daha sonra onu doğaçlamalarla tamamlıyoruz. Plaklarımızın neye benzeyeceğini daha önceden hiç bilmiyorum. Sadece ambiyansın ne olacağını biliyorum, hepsi bu. İçlerinden yalnızca önemli birkaç ânı saklayacağım saatlerce süren bantlar... Müzisyenler, yanlışlıkla çalınıvermiş bazı sesleri neden muhafaza etmek istediğimizi bir türlü anlayamıyor. Bu küçük kusurlar beni ilgilendiriyor... Teknolojinin kullanımına hiçbir zaman tahammül edemedim, beni asla etkilemedi. Bu nedenle punk benim için çok önemli: Herkes müzisyen olabilir, eğer hissettiğin bir şey varsa, çalman yeterli. Bu punk ruhuna her zaman sadık kalacağım.

Nitelik, format, ürün terimleriyle düşünen insanlarla konuşmaya dayanamıyorum. Punk benim için çok önemli: Herkes müzisyen olabilir, eğer hissettiğin bir şey varsa, çalman yeterli. Bu ruha her zaman sadık kalacağım.

O dönemde amaç mümkün olduğunca çok gürültü yapmaktı, seninkiyse mümkün olduğunca sessizliğe yer vermek galiba...

Elbette... Ama o dönem yaşamımı plaklar satın alarak ve takıntılı bir şekilde müzik dinleyerek geçiriyordum. Punk sayesinde ani bir karar aldım. O zamanlar üniversitede çocuk psikolojisi okuyordum, o sayfayı tamamen kapattım, punk bana daha ilginç geliyordu. Nihayet müzik herkese aitti, çalmak için bir sürü mekân vardı. Elbette dinlediklerimin hepsi hoşuma gitmiyordu, fakat bu hiç dert değildi. Önemli olan, o enerjiyi ve coşkuyu yakalamaktı. Bu biraz büyük açıkhava festivalleri gibi; gerçekten kimse kimin çalacağı konusunda kaygılanmaz, iletişim kurmak için bir araya gelinir. Plak şirketleri olayların akışına yetişememişti ve her biri müzik yapmak isteyen insanlarla dolup taşmıştı. Her zaman, bu adamların olup bitenlerden fazla bir şey anlamadıklarını düşünmüşümdür, oysa gerçek gün gibi ortadaydı. Plak şirketleri pusulalarını şaşırmıştı, yollarını aydınlatacak ışıkları yoktu ve kim olursa anlaşma imzalıyorlardı. İyiyle kötüyü ayırt edecek değerlendirme kıstasları yoktu, topunu bir görüyorlardı. Korkunçtu.

O dönemde sen de ilk defa orijinalliğini ispat etme fırsatı yakaladın...

Orijinallik benim için çok önemli. Geçmişe yönelik bir grup oluşturmayı asla istemedim. Önemli olan ben değilim. Tek önemli şey müzik yapmaktır. İngiltere'de benim plaklarım pek satmıyor. Bu benim için ideal durum. Avrupa'nın geri kalanı yaşamama yetiyor ve bununla birlikte tamamen isimsiz biri olmanın keyfini çıkarıyorum. Hissettiğim gibi müzik yapma imkânına sahibim ve Bay Herkes olabilirim. Kendinle çok ilgili olmak tehlikelidir. Ben isimsiz olmaktan hoşnutum. Her şeyden uzakta,

taşrada oturuyorum. Ruh halim için bu çok önemli. Fakat kayda girmek gerektiğinde, her seferinde şehre, Londra'ya geri dönmem gerekiyordu. Taşrada kayda girebilecek cesareti bulamıyordum.

Başlangıçta Talk Talk çok farklı bir gruptu. Müziği ticarî teknopop'tu, grubun imajı yeni-romantikleri anımsatıyordu, parlak, kibar görünüyordunuz ve cici çocuklar plaklarınızı satın alıyordu...

Bugün bulunduğumuz yer, başlangıçtaki mantığımızın uzantısından başka bir şey değil. Yalnızca üzerimizdeki baskılar azaldı. İlk albümümüzü ("The Party's Over", 1982) hazırlarken yalnızca dört haftalık bir stüdyo olanağına ve kısıtlı bir bütçeye sahiptik. Oysa bugün yeni albümümüzü çıkarmak için iki yıl süremiz ve harcayacak dilediğimiz kadar paramız var. İşte en büyük fark bu.

Bu anlattığın, imaj değişikliğinizi açıklamıyor.

İmajımız korkunçtu, bunun farkındayım, fakat bu bizim hatamız değildi. Uzun süre kontrat yapmak için uğraştık ve imzalar atılır atılmaz her tür baskıya maruz kaldık. Bizi her yandan sıkıştırarak, küçük bir kafese koymayı denediler. Plak şirketlerinin sanat yönetmenlerinin tamamı da aynı hastalığın pençesindeydi; sözleşme yaptıkları grupları kendi tarzlarına göre yönlendirmek yerine, onları pazara adapte etmeyi tercih ediyorlardı. Yeni-romantikler o dönem modaydı ve bizim bu yüzden çok canımız yandı. Aynı sorunlar ikinci albümün ("It's My Life", 1984) kaydının başlangıcına kadar sürdü.

Bu baskılara boyun eğmekten utanç duydunuz mu?

Kendimi, kendi seçimim olmayan bir konumda bulmuştum. Yine de isteğimin dışında davranmadığımı düşünüyorum. Yapımcının *(Colin Thurston, aynı zamanda Duran Duran'ın da yapımcısı)* bize dayatmasıyla yapılmış olsa da, bu plağı yadsıyamam. Hatta gülünç imajımız olumlu etkiler de yarattı. Onun sayesinde asla oyunu kurallarına göre oynamayı kabul etmeyeceğimi anladım. Eğer uzlaşmayı en baştan reddetmiş olsaydım, mücadele etmeyi öğrenemeyecektim.

Bu baskılar müziğinizi de etkiledi mi?

Yapılan tek hata, plak şirketinin dayattığı yapımcıyı kabul etmekti. Bunu yapmalarına asla izin vermemeliydik. İmajımız bize aynı zamanda uzun süre zarar da verdi. EMI'yla anlaştığımız sırada üstümüz başımız Doors'unkine oldukça yakındı ve kendimizi psychedelic akımın bu dönemiyle oldukça uyumlu hissediyorduk. Fakat plak şirketi kılığımıza çekidüzen verdi. Bize biçilen bu kostümle hiç rahat olamadım. Fakat, yine de bazı konularda daha net tavır alabilmek için, bazı uzlaşmaları kabul etmemiz gerekiyordu, bu tutumumuz sayesinde fotoğraflarımızın plak kapakları üzerine konulmasına karşı çıkabildik. Çünkü bu benim için gerçekten önemliydi. Benim gerçek imajım, yaptığım müziktir.

Plaklarınızı satın alan insanlar sizinle özel olarak tanışıp konuşsalar şaşkınlık mı geçirirlerdi?

Dün olduğu gibi bugün de onlarla beraberiz. Bizler psychedelic gömleği taşıyorduk ve plak şirketi bizi berbere göndermeden önce hepimiz uzun saçlıydık. Ve kısa zamanda gerçekte sahip olduğumuz imaja tekrar kavuştuk. EMI'ı hoşnut etmek için yeni-romantik havalarında takılmayı kabul edemezdim.

Bugün yaptığınız müzik, üstüne çok titrenmiş bir gizemliliğe sahip. Sanki insanların plaklarınızı almaya birer birer gelmesini istermişçesine, basında nadiren yer alıyorsunuz.

İnsanların bizi yavaş yavaş tanımalarını istiyorum, ismimizin kulaktan kulağa yayılması hoşuma gidiyor. Plaklarımız kalıcı özelliğe sahip ve onlara yapılabilecek en güzel kompliman bu. İnsanlar bu noktaya kendi kendilerine gelmeliler, onları zorlamaktan hoşlanmıyorum. Zaten röportajların iyi bir şey olduğuna inanmıyorum. Her şeyden önemlisi plaklarımdır. Ben onların düzeyine erişemem, onlar kadar açık ve özlü konuşamam. Eğer seçme şansım olsaydı, asla basınla konuşmazdım. Röportajlarda tüm yapabildiğim, plaklarıma zarar vermek.

Plak şirketiniz de sizinle aynı görüşleri paylaşıyor mu?

EMI'da plaklarımız konusunda bir görüş birliği yoktu. Bize hiç katlanamayan insanlar bile vardı. En azından yeni plak şirketimiz Parlaphone, bir önceki albümüz "Spirit of Eden"dan (1988) bizi tanıyordu. Onlar için zor bir grup olduğumuzu biliyorum. Artık bu ortamın daha yaratıcı olmasının zamanı geldi. Çünkü ben artık nitelik, format, ürün terimleriyle düşünen insanlarla konuşmaya dayanamıyorum. Plak şirketlerinde müziği seven çok az insan var.

Sık sık "ticarî intihar"dan bahsediliyor...

Elbette, bizim gerçekliğimiz ticarî intihardır. İlk iki albümümüz çok büyük başarılar yakaladı, fakat onlardan en ufak bir utanç duyuyor değilim. O dönemde besteler yapmak ve kendimi pop formatında sınırlamak istiyordum. Fakat hiçbir zaman bu tip besteler yapmayı bırakarak ticarî bir intihar gerçekleştireceğim gibi net bir karar alma-

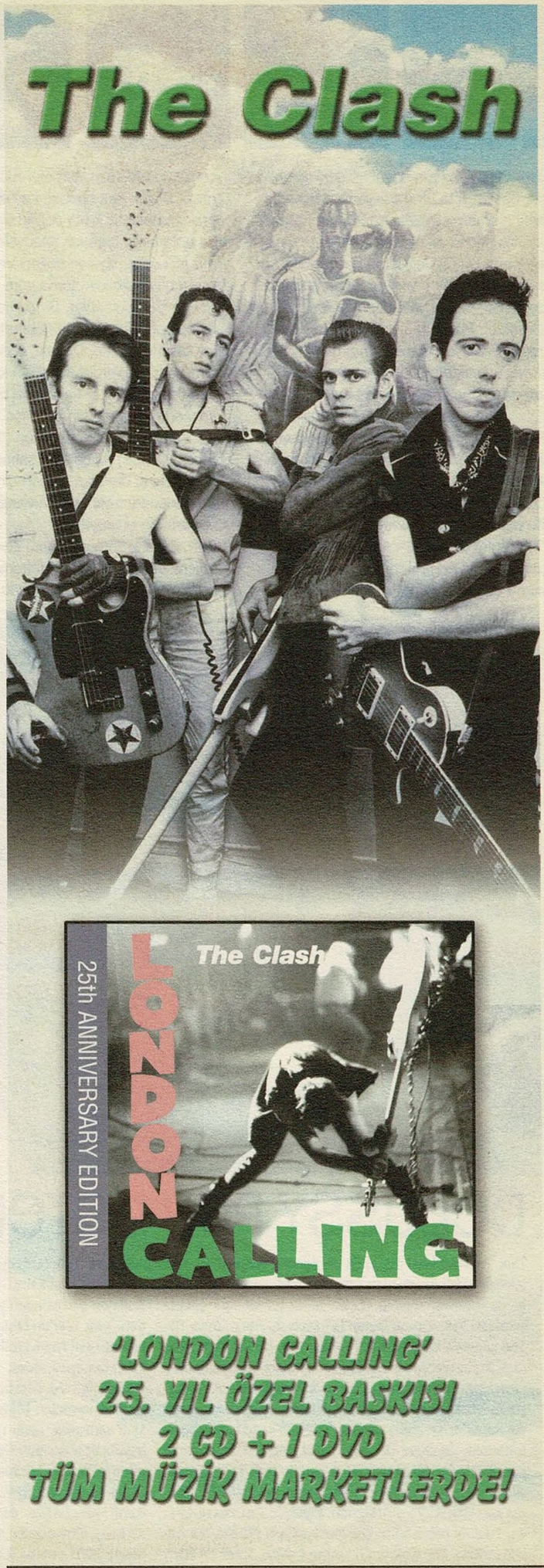

Talk Talk albüm ve single kapaklarında hiç kendi fotoğraflarını kullanmadı, tüm resimler James Marsh'ın fırçasından çıktı

dım. Biz tamamıyla doğal bir şekilde geliştik. Başlangıçta bir müzisyenle gerçek bir ilişki kurmamız imkânsızdı. Onları kullanıyor, içlerinden en iyi olanları seçiyor ve eğer bize uygun değillerse başımızdan savıyorduk. Fakat on yılın sonunda aramızda dostluklar oluştu ve bu beni önemli ölçüde değiştirdi. Bugün müzisyenlerimizi sürekli değiştirmek yerine, birbirimizi daha iyi tanımayı ve birlikte mücadele etmeyi tercih ediyoruz. Çünkü bizi ileriye taşıyan ve tüm kalıplardan uzaklaştıran bu birliktelik.

Pop müzik formatının, sınırları saptanmamış bir müziğe doğru evrilmesi "The Color of Spring" (1986) ile "Sprit of Eden" (1988) arasındaki kopuşla gerçekleşiyor. Bu nereden kaynaklanıyor?

"The Color of Spring"den sonra turneye çıktık. Bu, kariyerimizin sonu oldu. O zamana kadar üç yıl boyunca peşpeşe gerçekleşen albümler, turneler rutin bir hal almıştı. Büyük fark bundan kaynaklanıyor. Artık zamanımız kısıtlı değildi ve belli vadede bitirmemiz gereken işler yoktu. İstediğimiz gibi çalışmaya ve doğaçlamalar yapmaya başlayabildik. Bana göre turneler çok geriye dönüktüler. Bir parçayı kaydettikten sonra ben geriye dönmek için hiç istek duymuyordum. Dahası, çocuk sahibi olmaya karar verdim ve ailem konserlerden önemliydi. Her halükârda müziğimizi sahnede yapmak gün geçtikçe zorlaşıyordu. Zaten yeni albümümüzün ("Laughing Stock", 1991) parçalarını sahnede yapmak fiziksel olarak mümkün olmayacaktı.

Bu konserler seni aynı zamanda aşırılıklara sürüklüyor muydu?

Evet. Sürekli sarhoş olmam gerekiyordu, bu çok endişe vericiydi. Haftanın altı günü çalıyorduk ve haftanın altı günü zil zurna sarhoş olmam gerekiyordu. Bu zevkten değil, bir gereklilikten kaynaklanıyordu, alkol olmadan sahneye çıkamıyordum.

Orijinallik diye bir şey yok; mecburen her müzik, dinlenen diğer müziklerin çağrışımlarıyla doğar. Daha doğru bir ifadeyle, orijinallik olsa olsa çeşitlilikleri bir araya getirmektir.

Uyuşturucu kullanımı bu döneme mi denk düşüyor?

Bunu grubun diğer üyelerine sorman lazım. Beni alâkadar eden sadece alkoldü. Her konser sonrasında olduğum yere yığılıyordum. Bu böyle devam edemezdi. Sözleşmelerin getirdiği yaptırımlar yumağı içinde yaşayacak ve konserler vermeme rağmen havasını doğru dürüst soluyamadığım ülkelere gidecek gücüm kalmamıştı. Yaşamım çok sağlıksız bir hal almıştı.

Kendinizi bir kenara itilmiş mi hissediyordunuz, yoksa It's Immaterial, The Blue Nile gibi gruplarla bir ortaklık içinde mi görüyordunuz?

Bu isimlerden söz edildiğini hiç duymadım. Televizyon seyretmeyi ya da radyo dinlemeyi reddediyorum, çünkü duymak istemediğim bir sürü şeye maruz kalıyorum. Albümler çıkarmaya başladıktan sonra, güncel albümleri satın almayı da bıraktım; bununla birlikte, hiç dinlemediğim kadar çok müzik dinliyorum. Bu aralar üç tutkum var: Ornette Coleman, Robert Johnson ve çağdaş müzikten Messiaen, Ligeti, Penderecki ya da Stockhausen gibi insanlar... Bu insanlar hiçbir tarza uymayan bir müzik üzerine çalışıyorlar. Pop müzik hakkında tam olarak bir şey bilmiyorum, bu nedenle kesin konuşamam. Müziğim bugün caza ya da Robert Johnson'ınkine diğer her şeyden daha yakın. Cazda her müzisyenin kendine özgü olanı çalmasını seviyorum. Tamamıyla kendi rolüne konsantre olabilir ya da parça sırasında bazen diğerleriyle buluşarak yolun bir kısmında onlara eşlik edebilirsin. Can'in "Tago Mago" (1971) albümünün çok önemli olduğunu düşünüyorum. Baterist kendi köşesinde asla yavaşlamadan ve hiçbir uzlaşmaya yanaşmadan çalmaya devam ediyor. O düz bir hatta, sabit bir hızla ilerliyor ve diğerleri bu eksen etrafında gidip geliyorlar. Müziğimizi entelektüalize etmeden herkesin yalnız başına ya da bazen hep birlikte ritmin içine yolculuk etmesini seviyorum.

Müziğinize yakıştırılan new age ya da progressive rock gibi etiketler sizi rahatsız ediyor mu?

Eğer insanlar bizim King Crimson'a benzediğimizi düşünüyorlarsa, belki de bir bildikleri vardır. Ben daha çok Velvet Underground'la benzerlik görüyorum. Orijinallik diye bir şey yok; mecburen her müzik, dinlenen diğer müziklerin çağrışımlarıyla doğar. Daha doğru bir ifadeyle, orijinallik olsa olsa çeşitlilikleri bir araya getirmektir. New age'i ise hiç bilmiyorum, yalnızca ismini duydum. Bir felsefe midir? Aman ne iyi. Sanırım kendi kendini keşfetmeyi salık veriyor... Ah evet, korkunç görünüyor. *(gülüşmeler)*

Çeviren: **Özgü Berksoy**

DEBUSSY POP LİSTELERİNDE!

Talk Talk'un 1981-91 arası on senelik ömrü oldu. Çift tekrarlı isimli gruplardan örnek vermek gerekirse, bir alıgı yanılsaması sonucu –belki de ilk turnelerine onlarla çıktıkları için– Duran Duran'la karşılaştırıldılar, oysa The The çapında bir gruptular. Önemli bir farkla: Talk Talk, rock tarihinde ender rastlanan "gitarsız" gruplardandı. Örneklerin –Almanların krautrock'u ve Robert Wyatt dışında– rock'tan olması bile başlı başına yanılsama aslında: Ravel'in, Debussy'nin, 20. yüzyılın çağdaş kompozitörlerinin, özellikle de minimalist Morton Feldman'ın pop listelerindeki temsilcisi denebilir Talk Talk için. Üç silahşörler: Şarkıcı Mark Hollis, basçı Paul Webb, baterist Lee Harris. Ve d'Artagnan: Piyanist Tim Freise-Green. Toplam beş albüm: The Party's Over (1982), It's My Life (1984), The Colour Of Spring (1986), Spirit Of Eden (1988), Laughing Stock (1991)...

Adı Talk Talk'la özdeşleşen Mark Hollis, Londralı bir (mahçup) delikanlı. Pub-rock grubu Eddie & Hot Rods'un çevresinden prodüktör Ed Hollis'in küçük biraderi. Talk Talk'un sesinde (ve sessizliğinde ve çekingenliğinde) asıl Mark Hollis'in imzası var. Grup 1991'de dağıldıktan epey sonra, 1998'de, Mark Hollis kendi adını verdiği ilk solo albümüyle Talk Talk müziğini tek başına da mükemmelen sürdürebileceğini kanıtladı. Bu albüm, aynı zamanda, uzun ruhsal tedavilerin sonunda bir tür hayata dönüş albümüydü Hollis için. Ama o günden bugüne hükmünü sürdüren, yine derin bir sessizlik...

Diğer iki üye Webb ve Harris ise uzun müddet .O.Rang isimli gruplarıyla denemelerini sürdürdü. Hatta bir .O.Rang albümünde vokal yapan Beth Gibbons (Portishead), 2002 yılında Rustin Man kod adını alan Webb'le birlikte ortak albümü "Out Of Season"ı yayınladı.

ÖSS
her zaman her yerde

SAYISAL

1. **Hiçbiri** 1.65'i geçmeyen **şu küçük hanımefendilerin** en kısası **kim?**
a) Björk b) PJ Harvey c) Madonna d) Debbie Harry

2. **Temmuz sayımızdaki soruyu hatırlayalım: The Fall grubu, Elvis Presley'in "50 Milyon Elvis Hayranı Yanılıyor Olamaz" albümüne nazire yaparak, kendi albümüne "50 Bin Fall Hayranı Yanılıyor Olamaz" ismini koymuştu. Geçen ay** ünlü bir rock grubu, **dört CD ve bir DVD'den oluşan box-set'ine –yine bir rakam değişikliğiyle– aynı ismi verdi. Hangi grubun** 100 milyon hayranı **yanılıyor olamaz?**
a) Aerosmith b) Nirvana c) Bon Jovi d) Iron Maiden

3. Beach Boys **beşlisi kimlerden oluşuyor? Aralarındaki** akrabalık-ahbaplık **ilişkisini söyleyebilir misiniz?**
a) Üç kardeş, bir baba, bir mahalle arkadaşı
b) Üç kardeş, bir baba, bir enişte
c) Üç kardeş, bir kuzen, bir okul arkadaşı
d) İki öz, bir üvey kardeş, iki bacanak

4. **Aşağıda müzik dünyasının erken kayıpları sıralanıyor. Bunların üçü** yay burcunun **dehaları... Biri ise** oğlak, **acaba hangisi?**
a) Janis Joplin b) Jaco Pastorius c) Jim Morrison d) Jimi Hendrix

5. **Hangisinin** doğumu ve ölümü **aralık ayına tesadüf ediyor? (İpucu: Öleli 11 yıl oluyor, yaşasaydı bugün 64 yaşında olacaktı.)**
a) Otis Redding b) Freddie Mercury c) Frank Zappa d) Marvin Gaye

6. **40'lı yıllardan beri faaliyetini sürdüren, 1976 sonbaharında Sex Pistols, Clash, Siouxsie & The Banshees gibi grupların katıldığı** ilk punk festivaline **sahne olan ünlü Londra kulübünün adı nedir?**
a) 51 Club b) Haircut 101 c) 101ers d) 100 Club

7. **"Birer birer güneşi izlediler, birer birer, geriye kimse kalmayıncaya kadar... İkişer ikişer sevgililerine koştular, ikişer ikişer sislerin ve çiyin içine... Üçer üçer denizin üstünde dans ettiler, dörder dörder sahilde... Beşer beşer hayatta kalmaya çalıştılar, altışar altışar bir tezgâh çevirdiler..." Her zamanki gibi "binbir" anlamlı bu** Bob Dylan şarkısının **adı nedir?**
a) 4-3-2-1 b) Two to go c) 2x2 d) One by one by one

8. **Şu gruplardan hangisi, adını bir** Skip James **blues'undan alıyor?**
a) 23 Skidoo b) 29 Died c) 22-20s d) 21 Guns

9. **Aşağıdakilerden hangisi** Quebec'li ünlü şansoncu **Felix Leclerc'in bir şarkısının adıdır?**
a) Sevgilini terketmenin 50 yolu
b) Adam öldürmenin 100.000 yolu
c) Pop şarkısı yazmanın garantili 10 yolu
d) Keçileri kaçırmanın 1001 yolu

10. **"9'dan 5'e çalışırsın iki kuruş için, iki yakan ancak bir araya gelir..." Kimin ünlü şarkısıdır "9 To 5"?**
a) Dolly Parton b) Emmylou Harris c) Loretta Lynn d) Joan Baez

SÖZEL

1. **Deep Purple ortakları Ian Gillan-Roger Glover ikilisinin 1988 tarihli "Via Miami" isimli parçasında şu dizeler dikkat çekiyor: "Bebeğim, bilet alıp aya gidelim istiyorsun / Ama benim ..... konserine bir çift biletim var, buna ne diyorsun?" Lütfen** noktalı yeri doldururunuz.
a) Bruce Springsteen b) Cher c) Tracy Chapman d) Dire Straits

2. **Aşağıdaki gruplardan hangisi** Rolling Stones cover'ı **"Satisfaction"la ünlüdür?**
a) Kraftwerk b) Devo c) Soft Cell d) They Might Be Giants

3. **Aşağıdakilerden hangisi bir** Prince şarkısı **seslendirmemiştir?**
a) Sade b) Sinead O'Connor c) Cyndi Lauper d) Patti Smith

4. Hindu Love Gods **nedir?**
a) Warren Zevon ve R.E.M. üyelerinin oluşturdukları ekip
b) Mano Negra'nın Kolombiya turnesine çıktığı tren
c) George Harrison'ın otobiyografisi
d) Beastie Boys üyelerinin kurdukları plak şirketi

5. **Avni Anıl'ın nihavend eseri** "Ağla Gitar Çal Gitar"**ın sözleri aşağıdakilerden hangisine ait?**
a) Sabahattin Kudret Aksal b) Asaf Halet Çelebi
c) Orhon Seyfi Orhon d) Ümit Yaşar Oğuzcan

6. **David Bowie** aşağıdaki filmlerin hangisinde **oynamadı?**
a) Marry Christmas, Mr Lawrence (Nagisa Oshima)
b) The Hunger (Tony Scott)
c) The Man Who Fell To Earth (Nicholas Roeg)
d) Wetherby (David Hare)

7. **"Joe Stalin's Cadillac", "ZZ Top Goes To Egypt", "Take The Skinheads Bowling" gibi** tuhaf isimli şarkıları, **aşağıdaki** tuhaf isimli gruplardan **hangisi söylüyordu?**
a) Goodbye Mr. MacKenzie b) Dali's Car
c) Camper Van Beethoven d) Dalek I Love You

8. **Turgut Berkes'in** "Kara Kutu" **albümündeki** "Kış Neden Var", **rock tarihimizin en güzel şarkılarından biri: "Kış neden var? / Neden sonsuz olmuyor bahar / Kış neden var?.."** Doğru dizeyi **bulup dörtlüğü tamamlayabilir misiniz?**
a) Neden saatler buzdan duvar b) Neden bu kazaklar, kaşkollar
c) Neden yağmalı bu kalpsiz kar d) Neden üşüyorum bu kadar

9. **Aşağıdakilerden** hangisinin **"Thriller" isminde bir** albümü **yok?**
a) Eddie & The Hot Rods b) Michael Jackson
c) Lambchop d) Roxy Music

10. **Aşağıda sayılan gruplardan hangisi** San Francisco'da **60'lı yıllarda boy gösteren** psychedelia **temelli rock sound'unun bir temsilcisi değildir?**
a) Jefferson Airplane b) Lovin' Spoonful
c) Quicksilver Messenger Service d) It's A Beatiful Day

sayısal 3

sözel 6

sayısal 6

sayısal 1

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU >> Sayısal: 1.d, 2.c, 3.c, 4.a, 5.c, 6.d, 7.c, 8.c, 9.b, 10.a Sözel: 1.a, 2.b, 3.a, 4.a, 5.d, 6.d, 7.c, 8.c, 9.d, 10.b

karga©

aralık 2004

kargart

011204	Ça Wed	"Dünya AIDS Günü"	Bahadır
021204	Pe Thr	Vertigo_go	Hilmi Tezgör
031204	Cu Fri	Funky Stuff	Cem Çınlar
041204	Ct Sat	Retrospectiev_ view of Rock	Bahadır
051204	Pr Sun	Haletiruhiye	Berk
061204	Pt Mon	Karga	Bahadır
071204	Sa Tue	Karga	Bahadır
081204	Ça Wed	Lookahead	Stranger K.
091204	Pe Thr	Independent	Bahadır
101204	Cu Fri	mainTIMestream	Bahadır
111204	Ct Sat	Saltyspinzitfunky	Salty
121204	Pr Sun	Haletiruhiye	Berk
131204	Pt Mon	Karga	Bahadır
141204	Sa Tue	Cubicler Displacement	Tai-fu
151204	Ça Wed	Monkey Suite	Deniz-Pelin
161204	Pe Thr	Altüst	Güney
171204	Cu Fri	On the BEATen tracks	Bahadır
181204	Ct Sat	Sonderstab MUSIK	Bahadır
191204	Pr Sun	Haletiruhiye	Berk
201204	Pt Mon	Karga	Bahadır
211204	Sa Tue	Karga	Bahadır
221204	Ça Wed	Frenk Üzümü	Cem-Esengül
231204	Pe Thr	Marianne Faithfull 'Before The Poison'	Bahadır
241204	Cu Fri	dbabstractdubjungle	da-frogg_ boogie
251204	Ct Sat	Elektronik İyidir	(((emre)))
261204	Pr Sun	Haletiruhiye	Berk
271204	Pt Mon	Karga	Bahadır
281204	Sa Tue	Karga	Bahadır
291204	Ça Wed	Cake For Weekdays	B. H.Şuşut
301204	Pe Thr	GLOBALISTA'nbul	ömeripek
311204	Cu Fri	Yılbaşı Partisi	Bahadır

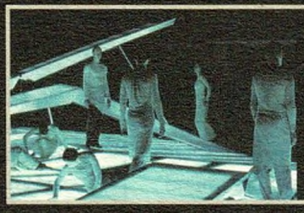

Video Gösterimi&Söyleşi:
"Dans Tiyatrosu... Ne?"

Konuklar:Geyvan McMillan Leman Yılmaz
10 12 04 Cu Fri S. 19.30 *Etkinlik ücretsizdir.

KargART Kısa Film Çalışmaları
"Filmini kap, gel" Günleri 1:

Danışman: Hüseyin Karabey
18 12 04 Ct Sat S. 14.00 - 20.00 *Etkinlik ücretsizdir.

Modern Dans Gösterisi
Stephanie Parent's "Nomad Katapult Göçebe Mancınık" Dance Project in Dans Buluşma

17 12 04 Cu Fri S. 20.00 23 12 04 Pe Thr S. 20.00
Öğrenci: 5. MTL Tam: 10. MTL

Kargart Atölyeleri 2
"MODERN DANS ve BEDEN OYUNCULUĞU"

Eğitmen: Stephanie Parent
05 12 04 Pr Sun S. 14.00 - 16.00
12 12 04 Pr Sun S. 14.00 - 16.00
19 12 04 Pr Sun 14.00 - 16.00
Tam: 75.MTL Öğrenci: 50. MTL

KargART Belgesel Film Gösterimleri
"Berkley in the Sixties"

Mark Kitchell
24 12 04 Ct Sat S. 19.00 06 01 05 Pe Thr S. 19.00
*Etkinlik ücretsizdir. * Türkçe Altyazılı

"Gazze Şeridi"
James Longley

Uluslararası Af Örgütü' nün desteğiyle...
09 12 04 Pe Thr S. 19:30
*Etkinlik ücretsizdir. *Türkçe Altyazılı

Animasyon Film Gösterimi
"Yerli Çizgi"

Türk Çizgi Filmciler Derneği'nin katkılarıyla...
11 12 04 Ct Sat S. 18.00 25 12 04 Ct Sat
S. 18.00 *Etkinlik ücretsizdir.

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 449 17 25
F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org www.kargart.org

İSTANBUL KÜLTÜR SANAT DOSTLARI

GEZ EĞLEN PAKETİ
SHUBUO
TURKCELL

ROLL KİTAPLIĞI

Aldous Huxley Maymun ve Öz (İthaki)
Barış Bıçakçı Bizim Büyük Çaresizliğimiz (İletişim)
Bülent Somay Tarihin Bilinçdışı (Metis)
Chico Buarque Budapeşte (Doğan)
Etienne Balibar Spinoza ve Siyaset (Otonom)
Georges Bataille Annem (Ayrıntı)
Gülayşe Koçak Topaç (Kanat)
Hal Foster Tasarım ve Suç (İletişim)
Hamid Dabaşi İran Sineması (Agora)
Immanual Wallerstein Dünya Sistemleri Analizi (Aram)
İlhan Berk Şifalı Otlar Kitabı (YKY)
İslâm Çupi "Olaylar, Sağbekin Lahana Dolmasını Yemesiyle Başladı" (İletişim)
Jonathan Crary Gözlemcinin Teknikleri (Metis)
Julia Kristeva Korkunun Güçleri –Iğrençlik Üzerine Deneme (Ayrıntı)
Nurdan Gürbilek Kör Ayna, Kayıp Şark (Metis)
Slavoj Zizek Yamuk Bakmak (Metis)
Susan Buck-Morss Rüya Âlemi ve Felaket (Metis)
Ümit Bayazoğlu Uzun, İnce Yolcular (YKY)
William Saroyan Yetmiş Bin Süryani (Aras)
Y. Hakan Erdem Unomastica alla Turca (Kanat)

1974, Rio de Janeiro. Bu diktatörlük, insanlara zarar verdiği gibi, müzik dokularını da çözmektedir. Müzik ve insanlıktan yoğrulmuş olan Chico Buarque, rejim karşıtı şarkılar söylüyor. Yazdığı üç şarkıdan ikisi sansürce yasaklanıyor ya da kesilip biçilerek sakatlanıyor. Hemen her gün askerî polis şarkıcıyı uzun sorgulamalardan geçiriyor. İçeriye girdiğinde onun üstünü arıyorlar; dışarıya çıkarken de Chico kendi içini arıyor; sakın polis, ruhuna bir sansür yerleştirmiş ya da boş bulunduğu bir anda yaşama sevincine el koymuş olmasın, diye.
EDUARDO GALEANO, Rüzgarın Yüzyılı

Hep sessiz film ithal edilsin

Gökhan Akçura'nın "Aile Boyu Sinema"sı, genişletilerek yeniden yayınlandı. Epeydir kitapçı raflarda bulunmayan kitaptan, sessiz sinemadan sesliye geçiş sürecinde –eski devrin olmazsa olmazı– orkestraların hâl-i pür melâline dair tadımlık bir bölüme bakıyoruz...

Baha Gelenbevi, henüz çocuk yaşlarında Şehzadebaşı'nda gittiği bahçe sinemasını anlatırken, müziğin adam toplamak için kullanılışına örnek verir: "Felek sineması daha yapılmamıştı... Fakat bir açıkgöz, yazlık bahçe sinemasını ta o zamandan icat etmişti. Sokağa girilince, otuz-kırk metre sonra sağdaki yanmış bir konak yavrusunun bahçe kapısına yeni buluş pompalı lüks lambasını asmış, altına da kanûn çalan bir 'sâzende' oturtmuştu. Bu çalgıcı, yerli yersiz ıskalalar yaptırarak, 'sanatperverân' toplamaya çalışmaktaydı." Söz konusu kanunî film başlayınca içeri girmekte, alaturkaya akortlu aletini çalmaya başlamaktadır. "Sözgelimi idilik sahneler gelince iskalalar, tremolalar, hatta kuş sesi benzetmeleri, aşk sahnelerinde ise pek muhrik, içten taksimler döktürüyordu. Hareketli bölümlerde ise gelsin köçekçeler."

(...) Kapalı sinema salonlarında ise olanaklar elbette daha güçlüydü; hem teknik açıdan hem de müzisyenlerin maliyetlerinin karşılanması yönünden. Genel görünümü Burhan Arpad'ın anlatımıyla aktaralım: "Sessiz filmlerin bir özelliği vardı. Karanlık salonda makinanın biteviye gürültüsünü bastırmak ve projeksiyon ışığının duman duman uzanışı bitiminde beyaz perdede koşuşan sessiz görüntülere anlam katmak için müzik çalınırdı. Sinema salonuna göre bir piyano ya da keman ve piyanodan başlayıp 10-12 kişilik salon orkestralarına kadar bir müzik topluluğu film süresince çalardı. Çalınan parçaların beyaz perdeye vuran konu görüntülerine uygun düşmesi için her yeni film orkestraya önceden gösterilirdi. Müzikçiler ya da şef, filmi seyrederken notlar alarak partisyonu hazırlardı. Büyük film yapımcıları yeni filmlerinin tanıtma broşürü sonuna müzik listesi eklerdiler. Filmin hangi sahnesinde hangi müziğin ne süre çalınacağı ayrıntılı bir planla sunulurdu."

İstanbul'da sinema orkestraları, ilk sinema salonundan başlayarak sesli film dönemine kadar varlıklarını korumuşlardır. Örneğin Le Moniteur Oriental gazetesinde 9 Ocak 1908 tarihinde yayınlanan ilandan öğrendiğimize göre, Tepebaşı'ndaki Pathé Sineması'nda [Anfi], 16 kısımdan oluşan program sırasında, orkestra önce uvertür çalmakta, 5 kısımlık film gösteriminden sonra ise bir "vals" çalınmaktadır. Altı kısımlık ikinci gösterimden sonra bu kez "potburi" çalınmakta, en sonunda da orkestra "kapanış marşı"nı seslendirmektedir. Sermet Muhtar Alus da bu sinemanın orkestrasının en iyilerden biri olduğunu belirtir: "Müzikler yabana atılır ve cavalacoz şeyler değildi. Hele Anfi'dekinde sekiz-on kişilik orkestra. Çaldıkları manzaralarda 'Tuna Dalgaları', 'Lüksemburg Valsi', 'Faust'un valsi', dramlarda 'Andante' havalar, hattâ fraklı [hüzünlü] yerlerinde Şopen'in 'Cenaze Marşı', komiklerde Galolar."

(...) Sinema orkestralarının çoksesli müzik kültürümüze katkısı konusunda Burhan Arpad'ın düşüncelerini aktarmak istiyorum: İlk sesli filmler gösterilene kadar "sinemalarda çalan orkestralar ve repertuarları, çok sesli müziği tanıtmak, yaymak, benimsetmek açısından çok yararlı olmuştur. İtalyan operalarından başlayıp Mozart, Beethoven, Chopin, Schubert ve Çaykovski'ye kadar klasik müziğin ustaları ya da klasik operetlerin ve hafif müzik türünün en güzel parçaları, hiç değilse orta sınıf İstanbullulara bu yoldan benimsetmiştir."

(...) Sesli filmin ilk etkilerini Sertel'lerin çıkardığı Sinema Gazetesis şöyle anlatıyor: "Sesli film ortaya yeni bir imkân çıkardı. Şimdi bütün milletlerin danslarını ve şarkılarını işidip görmek fırsatına malik olacağız. Netekim, bütün film şirketleri daha şimdiden dünyanın dört tarafına mütehassıslar göndererek yeni ve orijinal danslar, şarkılar aramaya koyulmuşlardır."

1930'lu yıllar, sesli filmin bu danslı şarkılı rüzgârını arkasına alarak gelir. Tüm sinema salonları en iyi ses sistemlerine sahip olduklarını iddia etmektedir.

(...) Sessiz filmlerin pabucu dama atılınca, onca müzisyen, orkestra elemanı ne oldu? 1931 yılından bir gazete haberi bu sorunun cevabını veriyor. Yazıdan öğrendiğimize göre, Türkiye'ye sesli film getirilmesi konusunda bir sınırlama söz konusudur. Bunu duyan müzisyenler de İstanbul Ticaret Odası'na bir arzuhal ile başvurmuşlardır. Dilekçenin metni ise şöyle: "Eskiden sinema filmleri sessiz idi. Her sinemada çalgıcılar vardı. Şimdi filmler sesli oldu. Sinemada çalışan çalgıcılara iş kalmadı. Mademki şimdi filmler tahdit edildi, bir az daha gayret edip sesli filmler hiç sokulmasın, hep sessiz film ithal edilsin. Biz onun çalgı kısmını temin ederiz." Ne çare ki, sesli filmler gelmeye devam etti. Müzisyenler de başka işler bulmak zorunda kaldı. Peki ya o yıllarca seyredilen, kutularca sessiz filme ne oldu? 3 Ekim 1935 tarihli kısa bir gazete haberinde "sesli filmin çıkması ile Kemal, Halil Kamil, Opera, Metro ve Poli film şirketlerinin ellerinde kalan sessiz filmleri İzmirli Mustafa adlı bir işadamına sattıklarını" öğreniyoruz. Sessiz filme Anadolu yolları gözükmüştü.

Gökhan Akçura, Aile Boyu Sinema –Ivır Zıvır Tarihi 7 (İthaki)

Babylon'da bu ay

1 Aralık, 21:30 **Çilekeş / Gripin / Aylin Aslım**
2 Aralık, 21:30 **Oldies But Goldies**
3-4 Aralık, 23:00 **Horace Andy:** Yeni kuşaklara onu tanıtan, sevdiren Massive Attack oldu. Horace Andy'de koca bir Jamaika reggae geleneğini kucaklayacak mazi var. Reggae'den elektronikaya uzanan bir çizgide, Massive Attack dahil pek çok trip hop'çunun ilham kaynağı Horace Andy. Efsanevî bir vokali ağırlıyoruz...
6 Aralık, 21:30 **Yay Burcu Gecesi**
7 Aralık, 21:30 **Hülya Tunçağ:** 35 senelik radyocuyu kutluyoruz: İstikrarlı programlarıyla Türkiye'de cazı sevdiren Tunçağ, Babylon DJ masasında en sevdiği şarkıları dostlarıyla paylaşacak. Gecenin sonunda sıkı bir jam session var: Okay Temiz, Neşet Ruacan, Fatih Erkoç, Cem Aksel, Aşkın Arsunan, Önder Focan, Yahya Dai, Şenova Ülker, daha kimler kimler...
8-9 Aralık, 21:30 **Jane Birkin:** Haliyle, ayın konseri. Açıkhava'da müzisyen arkadaşlarına bol bol teşekkür ettiği "Arabesque" turnesi konseri çok güzeldi. Ama o şarkılar küçük bir gece kulübüne de herhalde çok yakışırdı. Birkin, geçen sene kendisi için yapılan besteleri düetler halinde yorumladığı "Rendez-vous" albümünü yayınlamıştı. İki günlük Babylon seferine ise, ilk düşün-

Jane Birkin

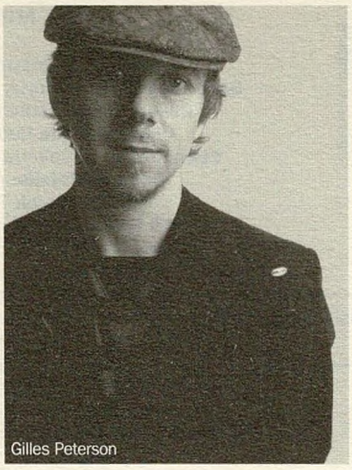
Gilles Peterson

cemizi tasdik eder gibi, "Arabesque" kadrosuyla geliyor Birkin: Kemanlarla, darbukalarla yorumladığı Serge Gainsbourg şarkıları, yeniden üretimde yaratıcılığın rafine bir örneği. Şüphesiz Babylon gibi bir mekânda daha içe işleyecektir bu şarkılar, yorumlar...
10-11 Aralık, 23:00 **Matthew Herbert:** Bir "projeci" Matthew Herbert: Bağımsız filmler, tiyatro, belgesel, moda defileleri, televizyon, jingle'lar, konser ve sahne performansları... Big band'iyle caz standartlarını elektronik ortama uyarlarken Arto Lindsay, Gilles Peterson, Mouse on Mars gibi isimlerden destek alan İngiliz elektronik müzisyeni Herbert, bu sefer bir şef gibi davranıyor ve mutfak sanatına el atıyor: Yeni projesinin adı "Günün Yemeği". Herbert, cazcı arkadaşlarının ve görsel çalışmaların desteğiyle, fast food sanayiini teşhir edecek ve otantik mutfaklara selam çakacak...
14 Aralık, 21:30 **Murat Yılmazyıldırım**
15 Aralık, 21:30 **Ziynet Sali**
16 Aralık, 22:00 **Babylon Juke Box**
17 Aralık, 23:00 **Nil Karaibrahimgil**
18 Aralık, 23:00 **Erkin Koray / Josephine**
21 Aralık, 21:30 **Unite Ankara Live**
22 Aralık, 21:30 **Gilles Peterson:** Radyocu, yapımcı, DJ, plakçı... Plakçılığı iki anlamda: Hem şirket sahibi, hem plaksever. Afrika tamtamlarının, Küba şarkılarının, reggae ve soul havalarının cazla bütünleştiği noktada, kavramı ilk ortaya atanlardan biri olduğu acid caz alanında, bir kültür havarisi gibi davrandı hep. Bağımsız radyolardan ve BBC1'den başlayan mesleğini "Jazz Juice", "Baptist Beat", "Mad on Jazz" gibi derlemelerle sürdürdü. Plak şirketi Talkin' Loud, Rone Size Reprazent, 4 Hero, Courtney Pine gibi isimlerin evi oldu. Peterson, tecrübesini Babylon'un turntable'nda konuşturacak...
23 Aralık, 21:30 **İstanbul Oriental Ensemble**
24 Aralık, 23:00 **Burhan Öçal & Trakya All Stars featuring Smadj**
25 Aralık, 23:00 **Burhan Öçal Quartet**
29 Aralık, 21:30 **Kangroove**
30 Aralık, 21:30 **CEZA**
31 Aralık **Babylon'da Yeniyıl Partisi: DJ Mabbas'la Lunapark**

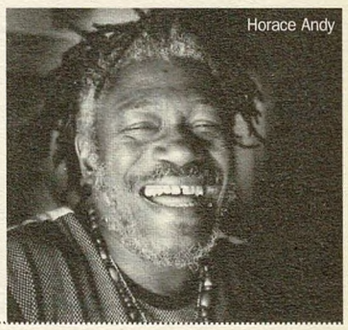
Horace Andy

İndigo'da bu ay

3 Aralık **Waldeck / Foxy Twins:** Avusturyalı grup Waldeck, İngiliz/Alman ekollerinin fotosentezi gibi. "Aquarius" remiksiyle parladı, "Balance Of Force" isimli remiks albümünde Thievery Corporatian, Fauna Flash gibi isimlerin desteğini aldı. Son albümü "The Night Garden" iki yaşını doldurdu, ama bütün trip hop derlemelerinde onu görmek mümkün. Canlı sahne alacak Waldeck'in ardından Gerald Gundacher ve Stephan Wimmer'den müteşekkil Foxy Twins DJ ekibi sırasını alacak.

2Raumwohnung

Chloé

10 Aralık **Ivan Smagghe / Chloé:** Elektro-house üstü az tekno çalışan Ivan Smagghe, Kill The DJ projesiyle dikkat çekmişti. Sonra bir sürü miks albümü ve özellikle "Me and Madonna" single'ı geldi. Chicks On Speed'den DJ Hell'e, pek çok isimle çalıştı... DJ/prodüktör Choé de, Smagghe gibi Paris'ten. Şehrin önde gelen DJ'lerinden Chloé, acid house'dan elektro'ya uzanıp tribal bir âlem yaratmayı seviyor.
11 Aralık **2Raumwohnung:** Son albümleriyle Almanya listelerine iki numaradan girdiler. Has kulüp müziğiyle baladlar arasında gidip geliyorlar. Elektro ve house'a bulaşan, son zamanlarda çıkmış en güzel Alman poplarından biri...
18 Aralık **Stratch Massive:** Sahne şovları meşhur, dans garanti. 90'lardan bu yana kulüplerde, son senelerde albümlerinde rock'la elektronikayı evlendiriyorlar.
24 Aralık **Ada / Tobias Thomas:** "Resident DJ" gecesinde konuklarımız Köln'den. Ada, son albümü "Blondie"yle Ariel plak şirketinin ses âlemini yarattı. İşi house... Tobias Thomas ise Köln deyince akla ilk gelen DJ'lerden. Deep house'dan funky teknoya kadar uzanıyor...

Ada

Vox'ta bu ay

4 Aralık **Funkstörung:** Michael Fakesch ve Chris De Luca'dan müteşekkil Alman elektronika ikilisi, en çok prodüktörlükleriyle, özellikle Björk'ün "All Is Full Of Love" şarkısına yaptıkları remiksle tanınıyorlar. Elleri Jay Jay Johanson'a da, Wu-Tang Clan'a da değmiş. İlk albümleri "Appetite For Destruction" dört sene evvel yayınlandı. Bu yıl piyasaya çıkan "Disconnected"da daha popüler, melodik bir sound var.
11 Aralık **Jojo De Freq:** Electro-clash ekolünün merkez üssü sayılan Londra Nag Nag Nag kulübünün üç resident DJ'inden ikisi daha önce Vox'a misafir olmuştu, şimdi sıra Jojo De Freq'de. Rock'n Coke'a da dahil olan De Freq, diskoyla tekno arasında melkik dokuyacak.
18 Aralık **Queens Of Noize:** Son yılların rock rönesansını sadece gruplara değil, gönlünü gitarlara kaptıran DJ'lere de borçluyuz. Mesela düzenledikleri Barfly geceleriyle Londra'yı altüst eden Queens Of Noize ikilisine. White Stripes, Courtney Love, Yeah Yeah Yeahs, Peaches, Liars hep onların gecelerinde arz-ı endam etti. Şimdi o gecelerin aynısını İstanbul'da, Vox'ta yapacaklar. Long live rock'n'roll!
21-22 Aralık **Kosheen / Decoder / Substance:** Dans müziğinin büyük gruplarından Kosheen, "Hide U", "Catch", "Hungry" gibi hit parçalarıyla Vox'ta. Gecenin sonunda topluluk elemanlarından Decoder ve Substance Kosheen şarkılarını drum'n'bass, breakbeat soslarına bulayacak...

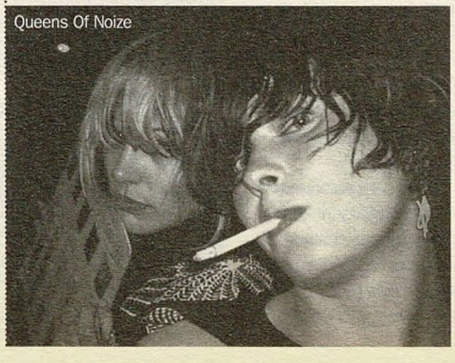
Queens Of Noize

Jojo De Freq

KONSERKONSERKONSERKONSER

Alphaville ve 80'ler

Retro pusulası 80'leri gösteriyor. Kılık kıyafetleriyle, müzikleriyle, artistleriyle, ilişki biçimleriyle, gündelik nesneleriyle, o dönemi yaşayanların da, yaşamayanların da baştacı haline geliverdi 80'li yıllar. Punk sonrası bir direniş biçimi bulup feyz alanlar da var, salt bir gülme ve komiklik unsuru bulanlar da. İşte o 80'ler, devrin modasına uygun giyinen garsonlarıyla, hoparlörlerden fırlayan Modern Talking'le, Cyndi Lauper'la, Kim Wilde'la, Frankie Goes To Hollywood'la yeniden yaşatılacak bu ay: 15 Aralık'ta, Yeni Melek'te tam teşekküllü bir 80'ler gecesi var. Üstelik bir de "damardan" misafiri var bu gecenin: Bir karışık kasede "best of 80'ler" çekseniz, illâ ki "Big In Japan"i koyarsınız, değil mi? Alphaville'i yeniden canlı dinleme imkânımız var şimdi: Üçüncü İstanbul seferlerinde, yirmi yıl öncesine gidecek bir zaman makinesinin biletini kesecekler...

Roger Sanchez

DJ fırtınası dinmek bilmiyor. FG 93.7 ve Doors Group sayesinde, en azından mayısa kadar da dinmeyecek. Bu aydan itibaren clubber'ları 16 parti bekliyor –12'si büyük, 4'ü mega. Partilerin her biri İstanbul'un tarihî, kalburüstü mekânlarında gerçekleştirilecek. 25 Aralık'taki ilk parti için seçilen yer Binbirdirek Sarnıcı, konuğumuz da Roger Sanchez. S-Man diye de bilinen Sanchez, malûm, elektronik ve dans aleminin star isimlerinden biri. Plakları, radyo programları yanında, 14 saate varan uzun maraton setleriyle de meşhur olan Sanchez, mekânın da gazıyla, belli ki unutulmaz bir gece yaşatacak...

Jazz Cafe'de bu ay

6-13-20-27 Aralık **Murat Meriç'le Çıtırtılı Şarkılar:** Ya da, "İzahlı Caz Eğlence Programı". 45'lik plaklardan Durul Gence, Rüçhan Çamay, Ayten Alpman gibi cazcılar, ayrıca Erol Büyükburç, Füsun Önal, Ajda Pekkan gibi eğlencelik havalar. Murat Meriç koleksiyonu, her pazartesi Jazz Cafe'de...

7 Aralık **Bülent Somay Bandosu:** Bülent Somay ve arkadaşları, "cazi" bir duyguyla, –Hendrix'ten Waits'e, Cohen'den Vega'ya– rock baladları yorumluyor. İşin ucunda eski Mozaik parçaları da var.

7 Aralık **Lifeline**

9 Aralık **Cengiz Baysal Group**

10 Aralık **Makarna Partisi**

11-17-25 Aralık **DJ FalcOn**

14 Aralık **Jülide Özçelik "Jazz Turkuaz"**

15 Aralık **Baki Duyarlar plays Michel Legrand**

16 Aralık **Neşet Ruacan Quartet**

22-29 Aralık **Bülent Ortaçgil**

23 Aralık **Erkan Oğur "Telvin"**

24 Aralık **DJ Rodrigez Caramba**

[festival]

Resfest İstanbul

1996'dan bu yana altı kıtada, otuzu aşkın şehirde gösterilen dijital film festivali Resfest, nihayet İstanbul'da. 10-12 Aralık arasında Yeni Melek Gösteri Merkezi'nde düzenlenecek olan festivalin ilk senesinde kurgu, belgesel ve deneysel kısa filmler, animasyonlar, video klipler var. Teknolojinin yeni imkânlarını araştırmak, dünya sinemasının yeni yönelimlerini öğrenmek için önemli bir kaynak olacak Resfest...

Bu seneki önemli retrospektif gösterilerden biri Jonathan Glazer'a ait –özellikle Radiohead ve UNKLE kliplerine dikkat. Michel Gondry retrospektifi de –Björk'üyle, White Stripes'ıyla, Chemical Brothers'ıyla– heyecan verici. Queens Of The Stone Age, Blur, Rapture gibi gruplara yaptıkları kliplerle tanınan Shynola ekibinin gösterimleri de önemli. Kevin Fitzgerald –nam-ı diğer DJ Organic– sekiz senedir çektiği "Freestyle: The Art Of Rhyme" gösteriminin ardından bizzat turntable başına geçecek. Seçim döneminde Amerikalı eylemci-yönetmenlerin kısa çalışmalarından derlenen "Bushwacked!" bölümü de ilgi çekici olacaktır...

Resfest, partilerle, workshop'larla, söyleşi ve panellerle de destekleniyor. İstanbul'un –özellikle görsel alanda– en güzel etkinliklerinden biri olmaya şimdiden aday. Ayrıntılar www.resfest.com.tr adresinde...

Ankara Tiyatro Festivali

III. Ethos Ankara Uluslararası Tiyatro Festivali, 2 - 12 Aralık tarihleri arasında düzenleniyor. Company Hamburg'dan "Derviş Bahçesi", Şam'dan gelen Enana Dance Theater'dan "Bir Parça Yaşam Bir Parça Işık", İran'dan Kum İli Gösteri Sanatları Merkezi'nden "Sultan ile Köle" ve "El Değmemiş Topraklar", dört oyunla gelen Hollandalı Sign Dance Collective'den "Caliban & Miranda", yine Hollandalı Vers'ten "Taze Kadınlar" dikkate değer...

[etkinlik]

KargART'ta bu ay

Kadıköy Karga Bar'ın kültür-sanat katı bu ay hayli faal. 10 Aralık'ta, saat 19:30'da Yıldız Teknik Üniversitesi'nden iki ismin, Geyvan McMillan ve Leman Yılmaz'ın katılacağı "Dans Tiyatrosu... Ne?" başlıklı söyleşide, modern dans, dans tiyatrosu, fiziksel tiyatro gibi ülkemizde yeni gelişmeye başlayan dalların ayrıştığı, birleştiği noktalar video eşliğinde tartışılacak. Son zamanlarda İstanbul'da çalışan Fransız koreograf Stephanie Parent'in yeni dans projesi "Nomands Katapult" (Göçebe Mancınık) ise 17 ve 23 Aralık'ta, 20:00'de izlenebilir... "Modern Dans ve Beden Yolculuğu" atölyesinin eğitmeni de Stephanie Parent. "Bedensel yaratıcılık" kavramı üzerine gelişecek olan atölye, ısınma, kombinasyon, nefes kullanımı gibi temel alıştırmalardan başlacak. 5 Aralık'ta başlayarak üç hafta sürecek olan atölyeye katılım 75, öğrencilere 50 milyon...

Bu ay KargART'ın yeniliklerinden biri "Filmini Kap Gel" günleri. Hüseyin Karabey'in danışmanlığında yürüyen bu kısa film projesi, adı üstünde, filmini kapıp gelene açık olacak, filmler seyredilecek, tartışılacak. 18 Aralık'ta saat 14:00'te düzenlenecek ilk etkinlikte bir başlangıç olarak Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin işleri var...

İki de belgesel film gösteriliyor bu ay: Mark Kitchell'in yönettiği "Berkley In The Sixties", 60'ların Kaliforniya Üniversitesi'nin canlı politik ortamına, Jefferson Airplane, The Band, Grateful Dead şarkılarıyla beraber eğiliyor; film 24 Aralık ve 6 Ocak'ta, saat 19:00'da gösterilecek. İkinci intifada sırasında Filistinli çocukların gözünden çatışmalara bakan James Longley filmi "Gazze Şeridi" ise 9 Aralık'ta, 19:30'da perdede yerini alacak...

Son olarak, bir animasyon gösterimi: Mayıs ayındaki II. Uluslararası Animasyon Festivali kapsamında ödül ve alkış alan filmler 11 ve 25 Aralık'ta, 18:00'de gösterilecek...

Müzik ve risk

İTÜ Müzik İleri Araştırmalar Merkezi "risk" başlığı altında bir dizi panele ev sahipliği yapıyor. 1 Aralık'taki "Müzikte Riskli Soluklar" başlıklı panelin katılımcıları, Ceza, Mor ve Ötesi ve Kardeş Türküler. 8 Aralık'ta Murathan Mungan "Söz ve Risk"i tartışacak. 14 Aralık'ta Evin İlyasoğlu ve Aydın Karlıbel, "Cemal Reşit Rey ve Risk"i konuşacak. 15 Aralık'ta Naim Dilmener ve Songül Ata arabesk ve pop müzik ilişkisini tartışacak. 22 Aralık'ta Kalan Müzik'ten Hasan Saltık, EMI'dan Dağhan Baydur ve avukat Dilek Doğu'nun katılacağı panelin konusu "Müzik Piyasasında Riskler". 24 Aralık'ta Robert Reigle, Onur Türkmen ve Zeynep Bulut, İtalyan besteci Giacinto Scelsi ve John Cage'e odaklanacak. 29'unda Şehvar Beşiroğlu, Ayhan Erol, Ali Ergür ve Mutlu Torun "Zeki Müren ve Risk"i konuşacak. Paneller saat 12:00'de, İTÜ Maçka Kampüsü'nde. Giriş ücretsiz, yerler sınırlı. Rezervasyon için 0.212.296 60 06...

Çözülüp yok olmanın günbatımında her şey, hatta giyotin bile bir geçmişe özlem perdesine bürünür. **MILAN KUNDERA**, Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği

İnsanlık ağaçta yetişmeyip yere düşen tek meyvedir. **EMILE AJAR**, Yalan Roman

Körlük de sinema gibidir, çünkü gözler burnun iki yanında değil, hikaye nereye çekiyorsa ordadır. **JOHN BERGER**, Düğüne

Bir anne gibi genişleyen sabah aydınlığı,
Büyür kanatları yavru serçelerin.
Büyür şehirler ve şehirlerde,
Korkunç hayatı, gecelerin.
FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Yazlık sinemalar önünde / Leblebi çekirdek sattım / Bütün filmlerin sesine baktım **HASAN TÜRKMEN**

FATBOY SLIM

Palookaville

(Sony Türkiye)

Müzik macerasına Housemartins'le atılan, arada Pizzaman, Beats International ve Freakpower takma adlarıyla envai çeşit müziğe imza atan Norman Cook'un dans aleminde kendine ayrıcalıklı bir yer edinmesini sağlayan projesi Fatboy Slim. Usta müzisyen, bu isimle yayımladığı "Better Living Through Chemistry", "You've Come A Long Way Baby" ve "Halfway Between the Gutter and The Stars"dan sonra, bu kez "Palookaville" adlı dördüncü albümüyle karşımızda.

Kendisiyle dört yıl kadar önce yapılan bir söyleşide, "nereye varacak bu işin sonu" mealinde bir soruya, "bu iş hep böyle gitmez, ben de birkaç yıl içinde ufak ufak jübilemi yapıp kenera çekilirim herhalde, kendimi saçlarına ak düşmüş, göbekli bir DJ olarak milletin karşısında zıplarken hayal edemiyorum doğrusu" gibi bir cevap vermiş Norman Cook, nam-ı diğer Fatboy Slim. "Palookaville", ilk dinleyişte Norman Cook'un yukarıdaki cevabını doğrular gibi görünüyor, ama ayrıntıya girmeden önce, belki de bu noktaya nasıl geldiğimizi kısaca hatırlamakta fayda var.

Elektronik dans müziği tutkunları house ve teknonun İngiltere sahillerine vurduğu 1988 yazını ikinci "Summer of Love" olarak hatırlar. Bu tarihten başlayarak, önceleri acid house partileriyle, hemen ardından sanayi mahallelerindeki büyük depolarda düzenlenen rave'lerle daha önce çeşitli kereler kapısından dönülen kayıp cennet, çiçek çocuklarından sonra, onların çocuklarına da göz kırpmaktadır. Teknolojinin hızlı gelişimi, müzikle uğraşanların önünde o güne kadar rastlanmadık imkânlar sunmaktadır. O dönemde rave kültürüyle tanışan hemen hemen herkesin ortak kanısı, artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağıdır. Zamanında bu yargıya aslında elektronik müziğin abileri sayılabilecek rock'n'roll, disko ya da punk gibi hareketler için de varılmış olduğunu düşünürsek, bugün "dans müziği öldü mü" sorusuna da daha sağlıklı bir cevap verebiliriz belki. İlk heyecan geçtikten sonra, gençlik kültürü ve müzikle ilintili her gelişmede olduğu gibi, dans müziğinde de kapitalist düzenin acımasız çarklarının devreye girmekte pek de geç kalmadığı söylenebilir. Yenilikçi ve heyecan verici, dolayısıyla toplumun henüz oldukça dar bir kesiminin vakıf olduğu bir kültür geniş kitlelere nasıl mal edilir, cepler nasıl doldurulur gibi konularda ihtisaslaşmış müzik endüstrisinin devleri bu yeni alana el attıklarında, karşılarında iştahlarını kabartacak yığınla yetenekli müzisyen buldular. Hemen bir çırpıda sayılabilecek isimler, bugün bile kayıtsız kalınamayacak bir liste oluşturabilir: Chemical Brothers, Prodigy, Underworld, Fatboy Slim... Saydığımız isimlerin geçmişle geleceği birbirine bağlayan sıkı prodüksiyonları bu yeni dünyanın kapılarını beklenenden çok daha geniş bir kitleye açmakla kalmadı, günümüz gençliğinin müzik ve eğlence kültürünü geriye dönülmez bir şekilde dönüştürdü. 90'ların ortalarında yapılan bir araştırmaya göre, Britanya adalarında her haftasonu yaklaşık yarım milyon genç ecstasy kullanıyordu. Elektronik müzik, abilerinin yolundan sapmamış, madde bağımlılığıyla mutlu bir birliktelik kurmakta gecikmemişti; aradaki fark, kullanılan maddeden ibaretti. Elektronik müziğin kitlelerle buluşması, beraberinde mega kulüpleri, süperstar DJ'leri getirdi. Artık rave kültürü, giyimiyle kuşamıyla, mekânlarıyla, radyo istasyonlarıyla, dergileriyle, DJ'ler eliyle mikslenmiş toplama CD'leriyle kocaman bir endüstri haline dönüşmüştü. Alanın da, satanın da ziyadesiyle mesut olduğu balayı günlerinden sonra, işin rengi yavaş yavaş değişmeye başladı. Benim diyen babayiğidin bile bir-iki yıldan fazla kullanamayacağı ecstasy ile parlatılmış kulüp günlerinin sırları dökülünce, geriye tarif edilmez bir yorgunluk hissi kaldı. Bu dönemin en sık duyulan sözleri ise "bu iş bizden geçti artık" ya da "dans müziği öldü be kardeşim" oluverdi. İşte Fatboy Slim'in kırlaşan saçları ve şişen göbeğiyle karşılarında zıplamaktan yorulduğunu itiraf ettiği kitle, bu kitle. Hatta Fatboy'un kendisinin de bu kitlenin bir parçası olduğu, özellikle bu nedenle bu kadar başarılı olduğu söylenebilir.

1998 tarihli "You've Come A Long Way Baby" albümü dünya çapında beş milyon kopya satarken, son yıllarda Brighton'da düzenlediği mega plaj partileriyle adını gündemde tutmayı başaran dans müziğinin haşarı dahisinin son albümü "Palookaville"in en çok satanlar listesinden üç haftada düşüvermesini, yaklaşık on yıllık enerji patlamasından sonra yaşanan "akşamdan kalma" halet-i ruhiyesiyle açıklamak mümkün olabilir belki de. Lafı daha fazla uzatmayıp albümün kendisine gelirsek, söylenebilecek ilk şey, iki arada bir derede kalmış bir albüm olduğu. Sanki Fatboy Slim akustik kökenlerine dönmek istemiş, ama aralarda yaşadığı acid flashback'lere mani olamamış. Albümün açılış parçası "Don't Let The Man Get You Down", sağlam basları, kes-yapıştır sample kullanımıyla tipik bir Fatboy şarkısı. Takip eden "Slash Dot Dash" ise, "Long Way From Home" ya da "Push and Shove" gibi, insanda boşluk doldurmak için albüme konmuş hissini uyandıran, pek bir orijinalliği olmayan parçalardan. Latin tınılarıyla beslenen "Wonderful Night", elektro-funk tanımına sokulabilecek "Mi Bebe Masoquista", Fatboy Slim'in hâlâ big beat'ten medet umduğunu gösteren parçalar olarak göze çarpıyor. Ustanın bu albümde en başarılı olduğu anlarsa, şaşırtıcı ama, nispeten yumuşak olarak tanımlanabilecek parçalarda karşımıza çıkıyor. Kısa bir süre önce aralarında ayrılık rüzgarları esen karısı Zoe Ball ile Londra'daki ilk ikâmetgahlarına gönderme yapan "North West Three" ile Blur'le "Think Tank" albümünde yaptıkları işbirliğinin devamı olarak görülebilecek, Damon Albarn'ın nefis vokaliyle süslenmiş "Put It Back Together" bu tanımlamaya sokulabilir. Albümün kapanış parçası ise sürpriz bir cover. Bootsy Collins'in vokaliyle sahne alan Steve Miller Band klasiği "The Joker", kim yorumlarsa yorumlasın, hangi albümde yer alırsa alsın, insanı yarı yolda bırakmayacak parçalardan. Sonuçta, albümün geneline bakıldığında, birçok parçada tekrardan öteye gidilmese de, Fatboy Slim fanatiklerini hayal kırıklığına uğratmayacak bir albümle karşı karşıya olduğumuz söylenebilir. Yine de insan, Fatboy Slim'in beynini tırmalayan rave hayaletlerini bir an önce kovalayıp oturma odasındaki koltuğa kapağı atmasını temenni etmek kendini alıkoyamıyor. Norman amca, bu albümle gayet iyi becerebildiğini gösterdiği yumuşak tınılara yönelsin, dans müziğini de gençlere ve her zaman genç kalanlara bıraksın. *Alişan Çapan*

7"10"12" PLAK.CD.VCD.VHS.DVD.DEMO.POSTER.T-SHIRT.STICKER.ROZET.MAGNET
punk.new wave.hardcore.post-punk.ambient.IDM.electro-pop.experimental.noise.garage
FANZİN.DERGİ.KİTAP.ARABA/UÇAK/GEMİ MAKETLERİ.HOBİ OYUNCAKLARI.İKİNCİ EL

room recordings

sıraselviler cad. sıraselviler pasajı no:74/18 taksim 02122490306 roomrecordings@mail.com

TUNCAY AKDOĞAN (1959-2004)

Müzisyen dostumuz Tuncay Akdoğan'ı yitirdik. 22 Kasım günü evinde çıkan bir yangın sonucu hayatını kaybeden Akdoğan, 80'lerden bu yana, sol gelenek içinde Ruhi Su'ların, Inti Illimani'lerin izinde çalışmalarını sürdürüyordu. Grup Yorum'un kurucuları arasında yer aldı, daha sonra kurduğu Kızılırmak'la muhalif müziğin en üretken isimlerinden oldu. Özgün türkülerin, marşların yanısıra 2000 yılında oluşturduğu Serüvenciler ekibiyle, Arap müziğini de denemelerinin içine kattı. 46. sayımızda kendisiyle yaptığımız söyleşide şöyle diyordu: "Spartaküs'ten Che'ye hep düşlerimizin kahramanları olarak yaşamış insanlar var. Biz kahraman olmak istemedik, ama onların yolunu anlatmak istedik. Dünyayı pisliğinden arındırabilir miyiz? Sanmıyorum, ama nefes alabileceğimiz kadar bir pay bırakalım hiç olmazsa."

1000 kere özür! (ya da 7777 kere!)
57. sayfamızdaki Manu Chao söyleşisinin girişinde, *Siberie m'etait contéee* kitabının ebadının 7777x7777 olduğu yazılı. Öyle şey olur mu? Gerçek boyut, 30.5 cm x 22 cm. Bu haltı nasıl yediniz diye hiç sormayın. Bin özür.

alın size bilet / sanırım gidiyorum **HÜSEYİN KIRAN**

TOM WAITS
Real Gone
(Anti)

Tom Waits "Real Gone"la 2002'de art arda yayınladığı "Alice" ve "Blood Money" albümlerinin devamını getiriyor. Sözler ve prodüksiyon Tom Waits'le musiki ortağı ve karısı Kathleen Brennan'a ait.

Şöyle "tepelerin üzerinden" başlayıp neredeyim şimdi dedikten sonra, "paçavrayı göndere çekip" yola devam ediyoruz. Tom Waits'in kendi deyimiyle, "kübist funk"la karşı karşıyayız. Bir yandan da anıştırmalı (kimi zaman doğrudan) türler arası seyahat vaat ediyor "Real Gone"; rock, blues, hiphop, funk ve daha nicelerinin izine rastlamak mümkün albümde. İlk defa piyano

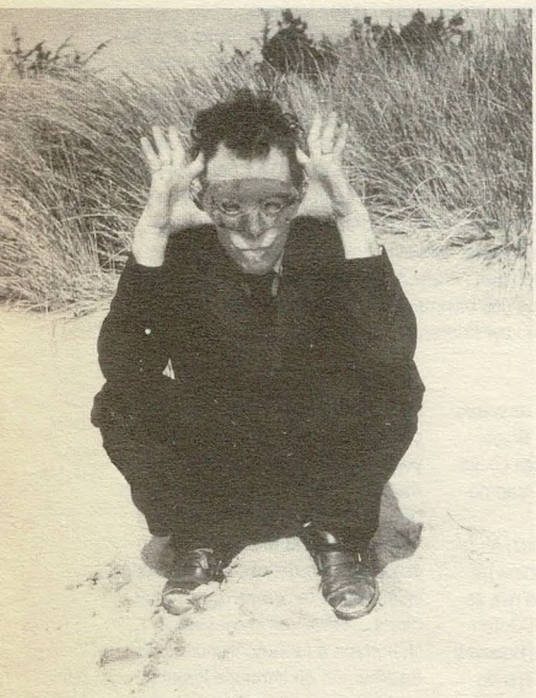

yok, davul az!.. Onun yerine, Tom Waits usûlü, gırtlaktan çıkan ses çeşitlemeleri, öksürükler, bilumum aksırık ve tıksırık, hatta bildiğimiz ıslık, önde gelen enstrümanlardan! Albümü baştan sona dinlediğinizde 15 film seyretmiş kadar oluyorsunuz. 15 film dediysek, birini seyredip diğerini yarına bırakmak anlamsız, hatta imkânsız. Zamanlama iyi olmalı, albümün tümü dinlenmeden yarı yolda bırakılmamalı.

"Top Of The Hill", basta Larry Taylor ve gitarda Marc Ribot'yla güzel bir karşılama yapıyor, turntable'da ise babasının günahlarını en azından "Real Gone"da yüklenmeye niyetli Casey Waits var. (Ailenin diğer üyeleri Sullivan Waits ve Kellesimone Waits de çorbaya tuz katanlardan.) "Hoist That Rag" ise doğrudan hücrelere temas ediyor; paçavrayı göndere çekerken, insanda müziği alıp sokağa çıkma arzusu uyandırıyor. Basında albümle ilgili çıkan yazılarda en çok vurgu yapılan parçalardan biri "Sins Of The Father". 10 dakika 36 saniyelik parça, bazı eleştirmenlerce gereksiz derecede uzun bulunsa da, hatta evet, tam dedikleri gibi fazla tekrara düşse de, zamanın ne kadar izafi olduğunu bir kez daha düşündürüyor. "Dead and Lovely"de "o orta sınıf bir kızdı, aklında hep dipsiz sonda ayağa kalkabileceği vardı; o çocuğun kurşun geçirmez bir gülüşü vardı, ateşe atacak parası vardı, kız Ay'ı cebinde taşıdığına inanıyordu" derken, ağır kadife perdeler hafifçe aralanıyor ve kabare başlıyor... Tom Waits, sesini içinden geldiği gibi bırakarak kızın hikâyesini "izleyicilere" aktarıyor. Hemen ardından "Circus"la söze girip cızırtılı sirk müziği fonunda "spoken word" usûlü devam ediyor: "Çadırımızı şehrin dışında koyu yeşil bir tepeye, tren raylarının ve martısı bol bir çöplüğün yanına kurduk. Sahnenin yıldızları, at suratlı Ethel ve onun satenler içindeki muhteşem domuzları..." Sirkin biraz ilerisi savaş alanı; Tom Waits, ilk politik şarkısıyla karşımızda. "Day After Tomorrow"da neden savaştığını bilmeyen bir askerin mektubunu dillendiriyor: "Çok zor... ve burası soğuk. Ve her gün emir almaktan bıktım, Wisconsin sınırındaki Rockford kasabasını özlüyorum. İnanamayacaksın ama, bir de karları küremeyi ve yaprakları süpürmeyi özledim... Bizi asker olmakla ilgili yalanlarla gırtlağımıza kadar dolduruyorlar, herkes kabul ediyor. Hâlâ bununla ilgili ne hissetmem gerektiğini bilmiyorum... Adalet için savaşmıyorum, özgürlük için savaşmıyorum, kendi hayatım için savaşıyorum." ("Day After Tomorrow" yumuşak ve acıklı bir üslûp tutturmuş olsa da, Chris Blum ve Ron Bean'in elinden çıkmış –ilk defa üzerinde Tom Waits'in fotoğrafı olmayan– albümün allı karalı kapağı için aynı şeyi söylemek kolay değil! Gayet politik bir albüm izlenimi veriyor.)

Parçaların bir bölümünün kaydı, tuvaletinde kasete aldığı seslerin üzerine, yer yer kopyala yapıştır yöntemiyle, yer yer kendi deyimiyle "trafik kazasını andıran feedback'ler"le gerçekleştirilmiş. Her zaman olduğu üzre, insanın ancak tek başınayken çıkaracağı türden sesleri bizimle paylaşmaktan imtina etmemiş. Nefes egzersizleri yapmaya hevesli olanlar "Metropolitan Glide"da ve "Clang Boom"da Tom Waits'e dilediklerini gibi eşlik edebilirler. Fakat her iki parçanın da, senelerdir hasretle beklediğimiz İstanbul konseri olur da gerçekleşirse, çalınacaklar listesine girip tıpkı albümdeki gibi icra edilmesini beklemek hata olur.

Albümü dinlerken, her parça bir "bakınız" duygusu veriyor ve kalkıp arşivden eski bir Tom Waits albümünü indirmek gerekiyor. Fakat Tom Waits'e giriş dersinizi, her telden olsun diye, söz gelimi "Used Songs"la yaptıysanız, büyük sürprizlere açık olmakta fayda var. Elbette ki bütün bunlar bir piyanonun yokluğundan kaynaklanmıyor, Waits'in kulağındaki örs, üzengi, çekiç uyumundan ya da karmaşasından kaynaklanıyor. Ayrıca ne de olsa herkesin kalbinde başka bir (ya da iki, üç) Waits albümü yatar. "Franks Wild Years" ile "The Black Rider" arasında kalmışlığımıza iyi bir yanıt veren "Real Gone", kendini yeni bir tüm zamanlar albümü kılmaya aday. "Swordfishtrombones"la (1983) başlayan ilkel, deneysel, simyacı dönemin son ürünü "Real Gone". Bay kulak Waits'in otuz yılı aşan müzik macerası, öyle herkesin kolayla duyamayacağı sesleri toplayıp, filtresinden geçirip fil hafızalı bir "troubadour" edasıyla bize doğrultmasıyla devam ediyor. İyi ki de devam ediyor. *Çiğdem Öztürk*

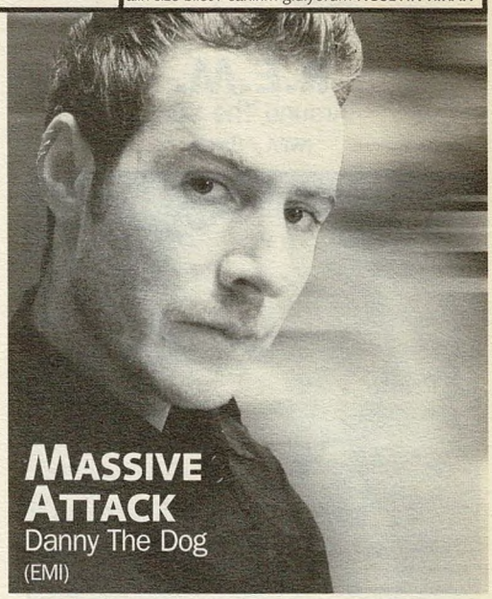

MASSIVE ATTACK
Danny The Dog
(EMI)

Film müziği sıkıcı mıdır? Eğer soundtrack tutkunu, toplayıcısı değilseniz, çoğu zaman bu sorunun cevabına evet demeniz çok mümkün. Bir dinlersiniz, iki dinlersiniz, sonra filmi izlersiniz ve her sekans görseliyle tanımlı olmaya başlar, tahayyülünüzü ezer, kaçınılmaz olarak görüntüyle örtüştürür müziği. Bir de tabii tek elden çıkma, kompakt bir soundtrack söz konusuysa, sahibi olan şahsiyetin, evvelinde hangi kulvarda yüzmüş olursa olsun, sizi ambient bir havuzda yıkamasına genelde hazır olmak lazım.

"Danny The Dog" da tam böyle bir film müziği. Luc Besson'un yapımcısı ve senaristi olduğu, Louis Leterrier'nin yönetmenliğini yaptığı yeni bir film. Müzikse blok olarak Robert Del Naja, yani artık müstakil olarak Massive Attack'ı teslim almış 3D'ye ait.

Filmi görmedim. Dolayısıyla kendinden menkul bir albüm yazısı olacak bu. 3D'nin film müziklerinde sık karşımıza çıkan yeknesaklığı, lineer akışı kırmak için ortaya koyduğu çabası, albümün en dikkate değer pasajlarını da ortaya çıkarıyor.

Albüm, genel havasıyla karakteristik Massive Attack downbeat, trip hop, dub ritm kalıp ve deformasyonlarıyla omurgayı oluşturmakla birlikte, "easy-listening" elektronik kurgu iskeleti tamamlıyor. Ambient ise, eti derisi olarak albüme vücut bulduruyor. Yanlış anlamaya mahal vermiş olmayalım, albüm ilk elden "easy-listening" görünmekle beraber hiç de kolay dinlenir, duhul edilir bir albüm değil. Belki de film aracılığıyla bir görsel destek daha efektif olabilir. Çünkü "soundscape" yer yer yalnız kalıyor. "Opening Title" ile gayet sakin, dipten başlayan albüm, bir süre sonra tansiyonu yükseltip oynak bir ivme kazanıyor –muhtemelen görseliyle birlikte– ve varolan 21 parça, kronolojisini film üzerinden kuruyor. Enstrümantal bir albüm bu ve gayet akıllıca, belki de sözünü filmin kendisi bellemiş. Herhangi bir Massive Attack albümü beklentisi içerisine girmemelisiniz. Ama "Polaroid Girl", "I Am Home", "Collar Stays On"da olduğu gibi Massive havalarına da rastlayabilirsiniz.

Bir sinematik albümüm de Massive Attack'tan olsun derseniz buyrun. Massive'i seviyorsanız da buyrun. Hipnotik sound, karanlık ve yer yer ruhanî melodiler, adrenalin ve dub-grooves... 3D önemli şahsiyet. Kimilerince Massive'in adını bu albümle lekeledi. Bizse şöyle diyebiliriz: Bristol'un, trip hop'un altından çok sular aktı ve 3D de dub'a, elektroniğe sadık kalarak yeni dünyalar arıyor. Muhtemelen yerleşmeyecek, ama gidip gelmelerin ve heybesine eklediklerinin keyfini kendisiyle birlikte bize de yaşatacak. *Cem Sorguç*

Kent evleri yarattığı kadar evler de kenti yaratır. Mimari, insanın aramaya çıkmadığı (bir kitapta, bir müzede, bir sinemada) tek sanattır; o bizi arar, bulur, sık sık da saldırır hatta.
GUILLERMO CABRERA INFANTE, Şehirler Kitabı

1. Mezzo'da "Classic Albums / Steely Dan: Aja" belgeseli
2. Vox'da Fly Pan Am, Lydia Lunch, Roxy'de Hanin Elias konserleri
3. Nas & Olu Dara'nın "Bridging The Gap", U2'nun "Vertigo" klipleri

KATHERINE: Verdiği sözler, o zamanlar kendisi gibi, yamandı; yaptığı işlerse, bugün kendisi gibi, bir hiç. **SHAKESPEARE**, Sekizinci Henry

Şalvara bak şalvara / Şalvar ne biçimdedur / Benum canumi tutan / Şalvarun içindedur *(Karadeniz türküsü)*

R.E.M.
Around The Sun
(WEA / Balet)

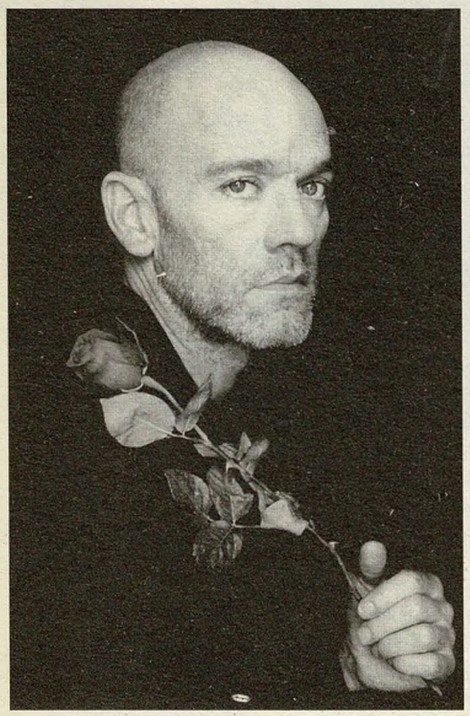

Bill Berry'nin yokluğunda üçüncü R.E.M. albümü de çıktı. "Up" gibi "avangard" bir pop albümünden sonra, "Reveal"la geniş bir "U dönüşü" yapıp Warner Brothers yıllarını temize çektikleri "In Time: The Best Of R.E.M. 1988-2003" toplamasıyla otobana çıkmışlardı, onsuz geçen yedi yılda. Şimdi de "trene" atlamış, kırlarda seyahat ediyorlar. Pastoral bir albüm "Around The Sun", Michael Stipe'ın sözlerindeki sükünetin müziğe yansıdığı, çoğu yerde elektro gitarın rolünü mandolinin, davulun rolünü evcil bir synth'in oynadığı... Bunlar albüme girişi kamufle eden, hatta sıkıcılaştıran seçimler de bir taraftan; doğru zaman, doğru yerde dinlemediğinizde, elinizin bir daha uzanmayacağı bir gösterişsizlik veriyorlar "Around The Sun"a.

Albümü açan, ilk single "Leaving New York"u muhakkak duydunuz bir yerlerde, o klişe deyimle "bir R.E.M. şarkısından beklediğimiz her şey" var bu parçada; "ışıkları solan" New York'u terkeden, ama bir yandan da acı çeken Stipe, Buck ve Mills'in nereye gittiğini albümün sonlarında, "High Speed Train"de öğreniyoruz: "Savaşın, nefretin, geçmişin olmadığı" bir yere gidiyorlar... Ancak kaydın ana fikrini veren –adı üstünde–, kapanıştaki "Around The Sun" oluyor: "Sarıl dünyaya, çünkü ne geleceğini bilemezsin / Sarıl dünyaya, çünkü atlayıp inemeyeceğim / Sarıl şu çocuğa biraz daha / Bir tur daha at güneşin etrafında / İzin ver rüyalarımın beni özgür kılmasına/ İnan, inan / Şimdi, şimdi, şimdi..."

"Around The Sun" bir 11 Eylül albümü, her şarkıda irili ufaklı dünya haline dokunan... R.E.M.'in muhalefeti de, müziği gibi bir tür "arabuluculuk" yapıyor. Nasıl geçmişte indie rock'u pop'la buluşturdularsa, şimdi de öfkeyi "daha iyi bir dünya rüyası"yla buluşturmayı deniyorlar. Aynı şarkıda, Stipe "takipçilerinin izleyeceği güçlü bir sese sahip olmaktan" da bahsediyor; öyle güçlü ki, Stipe'ı "diz üstü çöktürecek" ve "gördüğünü sorgulatacak". Ya biz? Bizim için o ses "Around The Sun" olabilir mi? Albümün ikinci parçası –"Up"dan fırlamış– "Electron Blue", yeni-"Radio Song" "The Outsiders" –bu sefer MC'lik bandını KRS-One'ın yerine A Tribe Called Quest'in kurucularından Q-Tip takmış. Herkes "şarkının sonuna eklenen rap partisyonuna ne gerek vardı?" diye soruyor, bizse Martin Luther King'i anarak bitmesiyle hatırlayacağız "The Outsiders"ı: "Korkmuyorum!" Orta sahada 10 numarayı paylaşamayan "Wanderlust" ile "The Boy In The Well", ileri uçta "The Ascent Of Man" ve bu şarkıların arasına yerleşmiş, R.E.M. formasının hakkını veren görev şarkıları...

"Around The Sun" gayet iyi bir albüm. Ama bize diz çöktürecek kadar değil ne yazık ki. R.E.M. çıtasını o kadar yükseğe çıkardı ki, şimdi kendi kendini aşmakta zorlanıyor. İsmini 13. şarkının verdiği, 13 parçadan oluşan bu 13. R.E.M albümünün talihsizliği, saçma bir batıl inançtan değil, 80'ler boyunca Amerikan rock'unda katalizör görevi yapan bir dizi albümün üstüne gelip "Out Of Time", "Automatic For The People" gibi kimsenin yere göğe koyamadığı, "Monster", "New Adventures In Hi-Fi" ve "Up" gibi kadri çok bilinmeyen başyapıtlardan sonra çıkmasından kaynaklanıyor. *İlker Aksoy*

Brigitte Fontaine
Rue Saint-Louis en l'île
(EMI)

İlk albümünüzün ismini "delidir ne yapsa yeridir" misali "Brigitte est folle" koyacak kadar mangal yürekli bir kadınsanız, her şeyi göze almışsınız demektir. Brigitte Fontaine 60'lardan bugüne, deliliğinin sefasını da sürdü, cefasını da çekti Fransız rock aleminde. En başından ilan ettiği hürriyeti, gün geldi ayaklarına pranga gibi dolandı. Son albümünün en güzel şarkısı "Folie"de, kendi deliliğiyle (ve deliliği üzerinden toplumla) hesaplaşıyor, "siz bana hi hi hi diye gülerken, ben sizin yerinize de ne acılar çekiyorum" demeye getiriyor, güzelim atasözünü hatırlatırcasına: Deliden al uslu haberi.

"Folie", her zamanki gibi, Fontaine'in şiiri üzerine Areski Belkacem tarafından yapılmış bir beste. Bu sefer belli ki Léo Ferré'nin aziz ruhu da dolaşıyormuş odanın içinde. Fontaine tarihinin klasik şansonlara en çok yaklaştığı şarkı olmuş "Folie". Yeni albüm "Rue Saint-Louis en l'île"in bir önceki "Kekeland"dan eksiği yok fazlası var. Yine bereket yağıyor kısacası.

Geniş bir Areski Belkacem parantezinin tam sırası: Brigitte Fontaine'in sürrealistlerle, beat şairleriyle kırıştıran şiirsel dünyası 35 yıldır onun hünerli ellerine emanet. 1930'larda Cezayir'den Fransa'ya göç etmiş (sebep, ne politik ne de fakirlik) Berberi anne-babanın oğlu Areski. Aile Versaille'da, Lili Boniche'lerin, Blond-Blond'ların gelip çaldığı müzikli bir kafe işletiyor. 60'ların davulcu-perküsyoncu hippisi Areski, ilk müzikal eğitimini orada alıyor. Sonra Paris'te, arkadaşı Jacques Higelin'in arkasında kulüplerde Boris Vian usûlü caz, rock, şanson çalıyor. Bröton ellerinden Paris'e tiyatro yapmaya gelmiş kaçık kız Brigitte'le de Higelin sayesinde tanışıyor. Kısa sürede evliliğe varan ilişkileri Brigitte'in başyapıtı "Comme à la radio"daki müzikal işbirliğiyle başlıyor. Brigitte'in tam da buna ihtiyacı var: Dizelerindeki ritmi açığa çıkaracak açık kafalı bir kompozitöre. Ondan sonra gelsin Arap havaları, gelsin free cazlar, rock'lar, baroklar...

"Rue Saint-Louis en l'île"deki güzellikler say say bitmez. Albümle aynı isimli şarkı, Paris yazlarındaki turist baskınına bir tepki. ("U.S. go home, S.S. go home!") Astor Piazzola'nın, zamanında Moustaki'ye verdiği ham bestenin işlenmişi; Gotan Project'in katkılarıyla... İlginç bir parça, bir Simone de Beauvoir metninden tiyatroya İngilizce adapte edilen "La Chanson de Simone", oda orkestrası eşliğinde... Eski arıza şantöz Fréhel (Manu Chao'nun Sex Pistols'ı) için yazılmış "Fréhel" etkileyici bir trip-hop; Massive Attack da Syd Barrett için böyle bir şey yazmak isterdi... Albümün saatli bombası ("Kekeland"daki Noir Désir'li "Bis Baby Boum Boum"un muadili) "La veuve Clicquot": Fransızcanın genizden R'leriyle gargara yapması bile başlıbaşına rock!..

Arabik eserlerden sual edenler için, mesela "Le voile à l'école" var. Areski'yle düet, okula türbanla girilir mi girilmez mi tartışmalarına Brijitçe bir nanik: "Rabelais olsa, yeter artık saçmaladığınız derdi / Kavgaya mahal yok, bırakın herkes yapsın istediğini." Bir de muhteşem "Le Nougat"nın yeni versiyonu yer alıyor albümde: 80'lerin sonuna doğru, Fransa'da plak şirketlerinin kapısından bile içeri giremeyecek kadar "underground" olarak algılandığı dönemde, Japon hayranlarının sayesinde yeniden doğmuştu Brigitte Fontaine. İlk olarak bir Japon şirketinden çıkan "French Corazon" albümünde bulunan "Le Nougat" (banyosunda, canı fındık-fıstık çeken bir fil gördüğünü anlatıyor şarkıda), çok geçmeden Fransa'nın cesur radyolarında, mesela rai müziğinin yayılmasına hizmet eden Radio Nova'da büyük bir hit olmuştu. Şimdi bu albümde Zebda'cı Mouss ve Hakim Amokrane biraderlerle birlikte, süper eğlenceli bir tarzda yeniden seslendiriyor... Edith Piaf'ın meşhur "L'homme à la moto"sunun cover'ı da albümün en sonunda kendine yer bulmuş. (Bu şarkı aslında Jerry Leiber / Mike Stoller imzalı "Black Denim Trousers and Motocycle Boots"un Fransızcası.)

Okuduğumuz kadarıyla, Brigitte Fontaine hayranları son zamanlarda biraz kırgın: TV kanalları onu hiç ciddiye almadan, sırf sağa sola bok atsın, hır çıkarsın, ağzını bozsun diye programlarına çağırıyorlar, –eh Brigitte'in de maşallahı var– istediklerine kolayca ulaşıveriyorlar. Oysa o ne Banu Alkan, ne de Güllü. Sanat hayatı boyunca toplumsal mücadeleleri desteklemiş, Fransız müziğinde Serge Gainsbourg ve Les Rita Mitsouko'yla birlikte çok önemli bir avangard-pop kanalını tırmağıyla kazmış büyük bir şair. Onun ait olduğu yer, "Deliliğe Övgü" kitabının sayfaları. Onun şarkıları, meşhur akıl hastanesi fıkrasının bestelenmiş hali:

- Siz içerde kaç kişisiniz?
- Ya siz dışarda kaç kişisiniz?

Derya Bengi

Ha buradan aşağa / Ben enmezdum enmezdum / Can versem gucağunda / Ben can verdum demezdum *(Karadeniz türküsü)*

ROSALIND: Farkında olmadan bayağı akıllıca konuşuyorsun.
TOUCHSTONE: Vallahi, kendi aklımın hiç farkında olmadım; bir gün o aklıma çarpıp bacağımı filan kırarsam farkında olurum herhalde.
SHAKESPEARE, Size Nasıl Geliyorsa

Rastlantıların, sadece rastlantıların söyleyecek bir sözü vardır bize. Gereklilikten doğan, olmasını beklediğimiz, günbegün yinelenen her şey dilsizdir.
MILAN KUNDERA, Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği

Ölürsem, üzülme
Yaşıyacağım
Ölürsem, bekleme
Geri dönemem
Ölürsem, ölme
Sensiz edemem.
ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

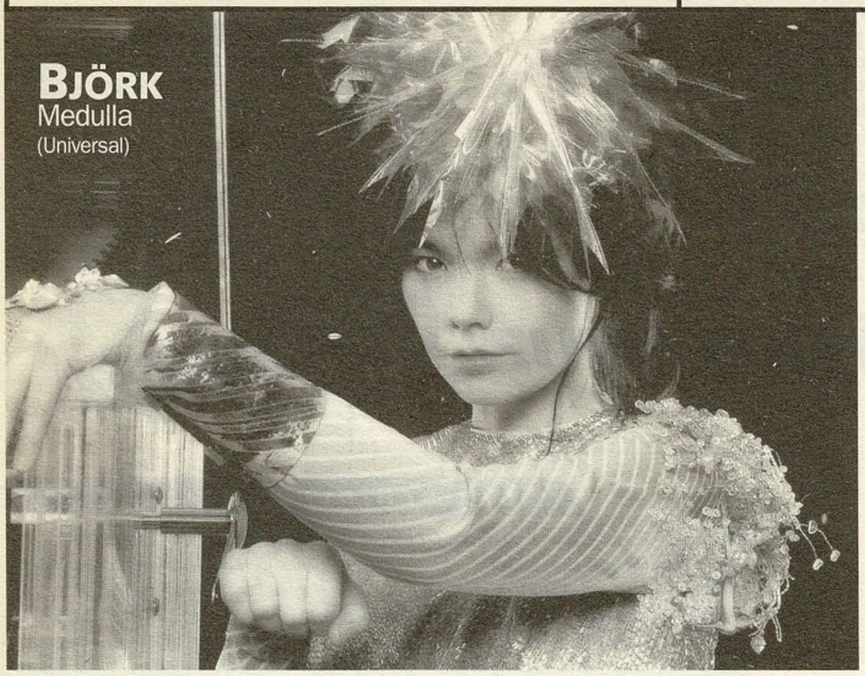

Björk, hayatlarımıza girdiği günden beri kayıtsız kalamadığımız, şu ya da bu sebepten daima hayranlık uyandıran bir müzisyen olmayı başardı. Ama bu ilgiye layık olmak için asla tanrı vergisi eşsiz ses rengiyle yetinmedi: Son derece titiz ve çalışkan bir müzisyen olarak saygı uyandırıp kendi alanlarında yetkin isimlerle çalıştı.
Uzun yıllara dayanan deneyimleri ve bize egzotik gelen ülkesinden aldığı müzik kültürü sayesinde kendine has bir üslûp geliştirdi. Bunların yanısıra, becerikli bir pazarlamacı olarak, albümlerinin grafik tasarımlarından kliplerine dek promosyonun her aşamasında ince eleyip sık dokudu. Bugüne dek rock olsun, klasik olsun her türden dinleyici ve müzisyenin ortak ilgi konusu olması da yine ender rastlanan türden bir başarı. Ama bana sorarsanız, en büyük başarısı, müzik piyasasına oynayanların cesaret edemediği kadar çok sanatsal hürriyet kullanarak, moda akımların aracılığıyla bir "pop star" olabilmiş olmasıdır.
Yeni albümü "Medulla", belli bir mertebeye gelip de dilediği her şeyi yapmakta kendini serbest hissedebilecek bir sanatçı için "bir de bunu yapsa ne iyi olur" diye hayal ettiğimiz türden bir çılgınlık. Başka bir deyişle, hayran kitlesini kaybetmekten, MTV'ye daha az çıkmaktan, "radio-friendly" olmaktan korkmadan yaratıcılığının sınırlarını zorlayan bir yolculuk. Bana öyle geliyor ki, Björk bu projede "Nature Is Ancient" gibi bazı eski B-side'larda denediği bir formülün üstüne gitmiş: Fazla işlenmemiş, ağzından çıktığı gibi yazılmış "ham" melodileri şarkının ana hattı yapıp bu melodileri destekleyen ek vokaller kullanmak ve üzerinde ince ince çalışmak, hepsini güçlü bir yapımla tamamlamak... Enstrüman yerine insan sesleri ve "human-box"larla üretilen parçalarda erken dönem müzikten güncel müziğe, a capella'dan koroya, sade seslerden "process edilmiş" vokallere dek pek çok değişik teknik kullanılıyor. Böyle bir albümün tekdüze ve monoton olabileceği düşünülebilir, ama öyle olmamış, çünkü teknoloji kendisine tek bir sesle pek çok şey yapma imkânı sunsa bile Björk, sadece kendi sesini kullanmak yerine çeşitli insanlarla ve korolarla çalışmış, bu da albüme zengin bir tını kazandırmış. Konuk sanatçılar arasında birkaç tanıdık isim de var: The Roots üyesi Rahzel, Faith No More'un beyni Mike Patton, Robert Wyatt bunlardan birkaçı.
Açılışı yapan "Pleasure Is All Mine"ın beni en çok şaşırttığı nokta, daha önce kimsenin müziğiyle kıyaslayamadığım Björk'ün müziğinde bu kez yer yer Radiohead'e göz kırpan armoniler duymam oldu, bilmem benim gibi hisseden olur mu... Bu anlamda tek kalan bu parçanın dışında, farklı bir düzenlemesine klip çekilmiş olan "Who Is It" ve Robert Wyatt'a ait sample'ların kullanıldığı "Oceania" (albümü en güzel özetleyen parçalarından biri), ender rastlanan hit'ler arasındalar. Çan seslerini andıran elektronik bir altyapı üzerine kurulmuş "Desired Constellation" ise, çoğumuz için albümün en dokunaklı parçası olabilir. Aralarda hem kulaklarımızı hem de ruhumuzu zorlayacak parçalar var. Bunlardan biri, elektroniklerin vokallere bolca müdahale ettiği, bir şeytan çıkarma ayinini andıran "Ancestors". Björk stilinden biraz uzaklaşarak bize sürpriz yapan funky "Triumph Of A Heart"ın tek yadırganacak yanıysa, bir "ara renk" hissi vermesine rağmen albümün final parçası olması. Eğer eline "Alarm Call" EP'lerinden biri geçmiş olanlar varsa, albümün iç sayfa tasarımını bu EP'lere benzetebilirler: Kağıtla aynı renkte –sadece biraz farklı bir tonda– basılmış yazıları okumakta güçlük çekeceksiniz. Kapak fotoğrafında Björk'ün tenine işlenmiş mavi tonların da garip bir his verdiğini eklemeden edemeyeceğim.
Sanırım çoğumuz "Medulla"yı "Björk sürekli bir adım daha ileri gidiyor" hissiyle dinleyeceğiz. Ben de böyle düşünüyorum, ama ilk kez bir Björk albümünün, bazı sanatçılarla çarpıcı benzerlikler taşıdığını gördüm, bu da beni şaşırttı. Her bir parça, ister istemez Sainkho Namchilak, Diamanda Galas gibi doğaçlama vokal alanında uzun yıllardır isim yapmış sanatçıların üst üste kaydettiği vokaller içeren kayıtlarını andırıyor. Dilerseniz, Türkiye'de yayınlanmayan ve ithal edilmeyen albümü sipariş edince, elinize geçmesini beklerken bunları dinleyerek alıştırma yapabilirsiniz. Kolay gelsin! *Gülüş Gülcügil*

The Delgados
Universal Audio
(Chemikal Underground)

"Hepsi birörnek radyocular arasında bir örnek radyocu" John Peel'ın miraslarından biri de, 2000 yılında telaffuz ettiği yüzyılın en iyi 50 parçası listesiydi. Kayda değer akımların, hatta devrimlerin yaşandığı zamanlarda hep "orada" olmayı başaran John Peel'ın listesi, Joy Division, The Smiths, The Fall gibi modern müziğin gidişatını değiştiren grupların yanında, 26. sırada The Delgados isimli hayran kitlesi nispeten daha ufak İskoç grubun "Pull The Wires From The Wall" parçasını da içeriyordu. The Delgados'un şanslı bir azınlıktan ibaret takipçileri için arz ettiği önemi vurgularken, John Peel'ı bir kez daha saygıyla analım böylece. Beş adet birbirinden taze ve ada müziğine yeni açılımlar kazandırmış albüme sahip, kurdukları plak şirketiyle Mogwai ve Arab Strap gibi sanatçılara kucak açmış bir grubun hâlâ nasıl itinayla saklanan bir sır olarak kaldığı ayrı bir yazının konusu...
Kariyerlerine 90'ların ortasında güzellikleri sadeliklerinden kaynaklanan folk-pop-punk parçalarıyla başlayan The Delgados, gittikçe daha derinlikli, süslü, hırslı şarkılara imza attı. Kadrolu orkestral pop prodüktörü Dave Friedmann'la (Mercury Rev, The Flaming Lips) çalıştıkları "The Great Eastern"le Mercury ödülüne aday olan grup, en beyin gıdıklayıcı hallerine karamsarlık ve farkındalık merkezli bir konsept albümü olarak görülebilecek "Hate" ile ulaştı. Sadeliklerini dalga dalga gelen yaylıların altına gömen grup, bu zeminin üzerine görkemli bir senfonik pop anıtı dikti. Bu albümün arkasından grubun nasıl bir yol izleyeceği sorusunun yanıtı "Universal Audio"da saklı. Halının altına süpürdükleri duru güzelliği tekrar ortaya çıkarmışlar; "Hate" albümünde toz ve gaz bulutu haline getirdikleri müziklerini tekrar moleküllerine ayırmışlar. Bir konsepte bağlı kalmaktan ziyade, özerkliklerini ilan etmiş şarkılara dayalı "Universal Audio".

Her dinleyişte daha da derinden güzellikler çıkarabileceğiniz, gittikçe tekdüzeleşmeyip yeni maskeler giyen şarkılar bunlar. Eksik kaçmış ya da fazla gelmiş hiçbir öğe yok parçalarda; kıvamında pişirilmiş Türk kahvesi gibi, son yudum ilk yudumdan çok daha lezzetli. Bitişte ağızda kalan telve ise temkinli bir umutluluk hali ihtiva ediyor. Artık yaylılarla savaşmak durumunda olmayan Emma Pollock şeker damlayan gitar melodilerinin arasından kendinden emin bir şekilde sıyrılıyor, filmin başrol oyuncusu oluyor, "Everybody Come Down"da neşe, "Come Undone"da hüzün veriyor dinleyenlere.
The Delgados müziği, parçalarının toplamından çok daha ihtişamlı bir müzik ve bu fikrimiz her albümde biraz daha güçleniyor. İskoç müziğinin medar-ı iftiharları olan Teenage Fanclub, Belle and Sebastian ve daha nice grubun yanına isimlerini çoktan yazdırdılar, zaman geçtikçe yerleri daha da sağlamlaşıyor. *Yiğit Atılgan*

ONŞARKI

Alphaville Big In Japan
Blues Explosion Hot Gossip
Duran Duran (Reach Up For The) Sunrise
Fatboy Slim The Joker
Green Day American Idiot
Gülşen Of Of
Lisa Stansfield When Love Breaks Down
Rachid Taha H'asbu-Hum
Tarık Mengüç Şakşuka
U2 Vertigo

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Akın Eldes Türlü
Caetano Veloso A Foreign Sound
The Clash London Calling (25th Anniversary Edition)
Dizzee Rascal Showtime
Etnik Sentetik Selülozik
Françoise Hardy Tant de belles choses
Interpol Antics
James Yorkston & The Athletes Just Beyond The River
Jane Birkin Arabesque
Jonathan Richman Not So Much To Be Loved As To Love
Leonard Cohen Dear Heather
Lydia Lunch Smoke In The Shadows
Manic Street Preachers Lifeblood
Marianne Faithfull Before The Poison
Radio 4 Stealing Of A Nation
R.E.M. Around The Sun
Steve Earle The Revolution Starts Now
The Thrills Let's Bottle Bohemia
Tom Waits Real Gone
The Who Who's Next

İSMİ ŞEHİRLİ ŞARKILAR

Aberdeen - **Danny Wilson** • Alexandrie - **Georges Moustaki** • Amsterdam - **Jacques Brel** • Atlantic City - **Bruce Springsteen** • Baghdad - **Aiwa** • Baltimore - **Nina Simone** • Bangkok - **Alex Chilton** • Barcelona - **Freddie Mercury** • Barcelona - **Mazhar Fuat Özkan** • Belfast - **Boney M** • Berlin - **Lou Reed** • Birmingham - **Randy Newman** • Budapest - **Jethro Tull** • Buenos Aires - **Ute Lemper** • Calcutta - **Bing Crosby** • California - **Beach Boys** • Casablanca - **Bad Manners** • Cincinatti, Ohio - **Connie Smith** • Constantinople - **Al Stewart** • Dallas - **Willie Nelson** • Detroit City - **Tom Jones** • Diyarbekîr - **Ciwan Haco** • Dublin - **Prefab Sprout** • Florida - **Vic Chesnutt** • Granada - **Frankie Laine** • Hong Kong - **Bo Diddley** • Houston - **Dean Martin** • Isfahan - **Duke Ellington** • İstanbul - **Bette Midler** • İstanbul - **Pamela** • İstanbul - **Duman** • Johannnesburg - **Housemartins** • Kansas City - **Fats Domino** • Kashmir - **Led Zeppelin** • Katmandu - **Cat Stevens** • Kingston - **Bernard Lavilliers** • Kingston Town - **UB40** • Leeds Town - **Mike Donald** • Lisboa - **Charles Aznavour** • London - **Roger Hodgson** • London Town - **Wings** • Marakesh - **Tangerine Dream** • Memphis - **Chuck Berry** • Miami - **John Cougar Mellencamp** • Milano - **Count Basie** • Moscow - **Cabaret Voltaire** • New Mexico - **Johnny Cash** • New Orleans - **Dr. John** • O-H-I-O - **Crosby, Stills, Nash & Young** • Oran - Marseille - **Khaled** • New York New York - **Frank Sinatra** • Orleans - **David Crosby** • Osaka - **Durutti Column** • Philadelphia - **Magazine** • Paris - **Psychic TV** • Rio - **Duran Duran** • Rotterdam - **Léo Ferré** • San Francisco - **Maxime Le Forestier** • San Francisco - **Scott McKenzie** • Sao Paulo - **Chic** • Seattle - **PİL** • Texas - **Waylon Jennings** • Tokyo - **Donna Summer** • Tokyo - **Fairport Convention** • Toulouse - **Claude Nougaro** • Valencia - **Rachid Taha** • Vienna - **Ultravox** • Warszawa - **David Bowie**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Eminem** Encore
2. **Robbie Williams** Greatest Hits
3. **Britney Spears** Greatest Hits: My Prerogative
4. **Il Divo** Il Divo
5. **Destiny's Child** Destiny Fulfilled
6. **Blue** Best Of...
7. **Shania Twain** Greatest Hits
8. **Ronan Keating** 10 Years Of Hits
9. **Keane** Hopes and Fears
10. **Westlife** Allow Us To Be Frank

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Girls Aloud** I'll Stand By You
2. **Destiny's Child** Lose My Breath
3. **Lemar** If There's Any Justice
4. **Gwen Stefani** What You Waiting For
5. **McFly** Room On The 3rd Floor
6. **Eminem** Just Lose It
7. **U2** Vertigo
8. **Jojo ft. Bow Wow** Baby It's You
9. **Usher** Confessions Part 2 / My Boo
10. **Christina Aguilera ft. Missy** Car Wash

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Eminem** Encore
2. **Shania Twain** Greatest Hits
3. **Toby Keith** Greatest Hits 2
4. **Britney Spears** Greatest Hits: My Prerogative
5. **"Now 17"** (Various Artists)
6. **Fabolous** Real Talk
7. **Ja Rule** R.U.L.E.
8. **Usher** Confessions
9. **Nelly** Suit
10. **George Strait** 50 Number Ones

=16 *Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

ROOM RECORDINGS / Taksim
1. **Vanishing** Still Lifes Are Falling
2. **Sylvester Boy** Monsters Rule This World
3. **Alek Stark** Highway To Disko
4. **Hanin Elias** Future Noir

KÖSTEBEK / Halep Pasajı
1. **Radio 4** Stealing Of A Million
2. **Cake** Pressure Chief
3. **White Stripes** Elephant
4. **Low Millios** Ex Girlfriends

KARGA / Kadıköy
1. **Talk Talk** Living In Another World
2. **Suicide** Mr. Ray
3. **Kat Onoma** Cupid
4. **Suicide** Ghost Rider

BADEHANE / Tünel
1. **Kultur Shock** Mustafa
2. **Taraf de Haidouks** Carolina
3. **Fatboy Slim** The Joker
4. **Ilham El Madfai** Ya Atholey

MEPHISTO / Beyoğlu
1. **Depeche Mode** Remixes 81 - 04
2. **The Clash** London Calling (25th Anniversary Edition)
3. **Cake** Pressure Chief
4. **Leonard Cohen** Dear Heather

KARGA / Atlas Pasajı
1. **King Of Convenience** Riot On An Empty Street
2. **The Clash** London Calling (25th Anniversary Edition)
3. **Phoenix** Alphabetical
4. **Patti Smith** Trampin

ARAF / Beyoğlu
1. **James Last** Happy Brazilia
2. **Jack Johnson** On And On
3. **Les Négresses Vertes** Les années sans lumière
4. **Barry Adamson** Can't Get Loose

TRIP / Kadıköy
1. **Elliot Smith** Let's Get Lost
2. **Mylo** Drop The Pressure
3. **Morrissey** Let Me Kiss You
4. **Lush** Ladykillers

Manu Chao

Manu Chao'nun yeni albümü çıktı... Ama ne albüm, aman ne albüm!... Bir nevi "clandestino harikalar diyarında". 7777x7777 ebadında 140 sayfalık bir kitap ve bir zarf içinde 23 tane taş gibi şanson. Muhalif mizah gazetesi Canard Enchaîné'nin (Zincirli ördek) çizeri Wozniak ve Manu Chao kafaları tokuşturup bu "her eve lazım" esere imza atmışlar. Fransa'da gazete bayilerinde ve kitabevlerinde bulunuyor, plakçılarda değil. Etiket fiyatı: 25 Euro. Seve seve paraya kıydık, fnac.com'dan istettik, kitaptaki nefis çizimlerle CD'deki şarkı sözlerini kendi mizanpajımızla huzurlarınıza getirdik... Paketimizde bir de kıyak söyleşi var: Manu Chao "Siberie m'etait contéee" (kitabın adı imlâ bakımından kasten böyle arızalı) projesini Les Inrockuptibles ve L'Express'e anlatıyor...

BEYAZLAR, MAVİLER VE KAN

"Sibérie m'était contée" (Sibirya masalımdı) projesi, bir kitap ve albüm yapma fikri nasıl ortaya çıktı?

Manu Chao: "Sibérie m'était contée" projesine desinatör Wozniak'la bir araya gelmemiz sebep oldu. Wozniak'la babam sayesinde tanıştım. İkisi çok yakın ahbap. İlk defa Wozniak'ın adını nasıl duyduğumu çok iyi hatırlıyorum: Etiketini Wozniak'ın yaptığı bir şişe şarap vermişti babam. Daha doğrusu, şarabı kendisine ayırdı, bana etiketi verdi. Üzerinde bir inek resmi vardı ve şarkılarımdan birinin ismi, "Infinita tristeza" yazıyordu. Çok etkilenmiştim. Derken, babamın doğduğu köyde, Galisya'da rastlaştık. Birkaç günlüğüne babamı ziyarete gelmişti. Beraber yedik içtik, hemen birbirimize kanımız kaynadı. Sonra da, bir-iki tek atmak için Paris'te sık sık buluştuk. Wozniak tam bir meyhane adamı, hakiki Polonyalı. Bir gün, neden bilmiyorum, ara ara yazdığım ve "alet kutum" dediğim bir karton kutunun içinde oradan oraya sürüklenen metinleri ona göstereceğim tuttu. Ve bana *(koyu bir Polonya aksanıyla Wozniak'ın taklidini yapıyor)* "bunları bana ödünç verir misin?" dedi. Verdim tabii, 15 gün sonra, tonlarca desenle, bir sürü harika şeyle çıkageldi. Elimin altında yazdığım başka metinlerin olup olmadığını sordu; bunun üzerine ben de eve, Barcelona'ya gittim. Kullanmayı düşündüğüm şeyleri bir kenara koyup geri kalanları kutulara doldurdum, içime doğduğu için, yatağımı ve stüdyo malzemelerimi de yükleyip, kamyonete atladığım gibi uzunca bir süreliğine uzaklaştığım Paris'e geldim. Barcelona'dan getirdiğim yeni metinlerden yola çıkarak yeni desenler çizdi Wozniak. O kadar çok çizdi ki, sayılacak gibi değil, bir sürü. Derken iş tersine döndü, bazı desenler için ben bir şeyler yazmak durumunda kaldım. Ve geceler boyunca bu şekilde birlikte sabahladık. O şarap, ben joint eşliğinde... Usul usul, bir kitap yapma fikri yeşerdi.

Ve neredeyse bütün yıl Paris'teydin...

2003'ün eylülünden beri Cigale'deki bu küçük stüdyoda yaşıyorum. Hatta bütün kışı Paris'te geçirdim, ki bir daha asla böyle bir şey yapmayacağıma kendi kendime söz vermiştim. Paris'te kış geçirme kotamı fazlasıyla doldurduğumu düşünüyordum. "Bir daha asla Paris'te kış geçirmek yok!" demiştim. Star kap-

Bahçemde
Postane var
Arkadaşlarım var
Bahçemde
Köpeğim var
Zulası var
Şarabı var.

Bahçemde,
Fabrikalar var, çöp tenekeleri var
Courcelle sokağının dolandırıcıları var
Bahçemde,
Turistler var, Marslılar var
Gelinböcekleri
hamam böcekleri
Domuzlar ve tavşan kafesleri var...
Uçaklar var, trenler var
Otoyollar ve sokaklar var
Kankamın bisikleti var
Ama ben isterdim
Bir çiçek olsun
Bahçemde.

Bahçemde
Yarını olmayan çöller var
İhtiyarlar var, veletler var
Engin çam ormanları var
Dalga var, tükürük hokkası var
Bahçemde
Milyonlarca kızışmış adam var
Ve ağlayan kızlar var Bahçemde

Güzel bir sabah.. Bir çiçek vardı.. Bahçemde..
Sersemler kürekle topluyor
Çöp tenekemde yer kalmadı

Her şey var,
hiçbir şey yok
Bahçemde

risi yapmışım demek ki. *(gülüyor)* Ama bu kıştan zerre kadar pişman değilim. Teşekkürler Wozniak! Kitap her ne kadar beyazlar, maviler ve kanla Sibirya'ya gönderme yapıyorsa da, esas olarak Paris'i anlatıyor. Hayatımın ilk 26 kışını burada geçirdim. İnsan ilişkilerinin donukluğu, gündelik hayatımın gri rengi olmuştu. Aslında, düşünüyorum da, projeye "Paris'te bir kış" adını da verebilirdim. Ne biçim çalıştık ama, bütün kış! Kafa çekmek ve Ménilmontant'daki Babel'de gitar çalmak dışında hiç çıkmadım diyebilirim. Hemen hemen her akşam saat sekizde kapanıyorduk, sabah sekize kadar, kafamızı kaşımadan çalışıyorduk. Bazen birlikte, bazen her birimiz kendi köşesinde. Her şey ortaya çıktıktan sonra, bütün desenler ve metinler tamamlanınca, Bastille yakınlarında arkadaşların stüdyosunda kitabın maketini de kendimiz yaptık. Ve giderek, ufaktan ufaktan, kayıp gözüyle baktığım bütün metinler yeniden hayat buldu. Maketi yaparken, bilgisayarımda öylece duran ve kullanmadığım müzikleri bu desenlerle eşleştirme fikri doğdu. Müzik çalarken bazı sözleri üzerine okumaya başladım. Böyle bir-iki şey kaydettim. Derken, kendimi bu oyuna kaptırdım ve kenarda köşede kalan eski enstrümantal denemelerimin peşine düştüm. Albüm de bu şekilde ortaya çıktı. Başlangıç noktası, kitaba sesli bir refakatçi niteliğindeydi. Bu oldukça serbest bir refakatçilik, çünkü işin tamamında katı bir mantık yok. Albümde olup da kitapta olmayan sözler var, karman çorman. Ve şimdi hepsi birden ortaya çıkıyor, çok memnunum; bugünden itibaren hayatımı değiştirmem, neye olduğunu bilmesem de, başka bir şeye geçmem lazım. Bu proje bir yıl boyunca nefesini tutmak gibi bir şeydi. Başka her şey hikâye geliyordu. Böyle bir sorunum var: Evle stüdyoyu birbirine karıştırıyorum. Ama dikkat etmem lazım, bu yüzden daha önce başıma işler açtım.

Paris'te geçirdiğin bu bir yıldan en iyi hatıran ne olacak?

İyi hatıralar, projenin ilk başları, Wozniak'ın scooter'ıyla dolaşmalarımız. Paris'e geri dönmüştüm, şehri yeniden keşfediyordum. Neredeyse yirmi yıl önce, Mano Negra'yla konser verdiğimiz yerleri yeniden gördüm: Bérus'la birlikte squat'lerde konser verdiğimiz Palikao sokağı, bir sürü çılgınlık... Şimdi Paris'te bir yabancı gibi yaşıyorum. Benim Paris'im Ménilmontant'la, barların olduğu ve gidip emprovize konserler verdiğim bulvarla sınırlı. Bu sefer de Cascades sokağına, Ménilmontant'a, çok sevdiğim XX. arondismana, ilk defa içine girip dolaştığım Père Lachaise mezarlığına gittim. XVIII. arondismana, Marcadet sokağına, Mano'yla birlikte oturduğumuz Francoeur sokağına ve baby-foot oynamaya gittiğimiz Gros Serge'e uğradım... Wozniak'la birlikte scooter'la ya da tek başıma... Binlerce hatıra... Bir sokağın köşesi, sana çıktığın bir kızı, bir kavgayı, yaptığın bir sersemliği hatırlatıyor. Zaten sözler de bu gezintilerden çıktı. Mesela Pépère Lachaise karakterine ilham kaynağı olan "şişko babalıklar"a en çok rastlayabileceğin yer Ménilmontant'dır. En iyiyi de, en kötüyü de bekleyebileceğin tipler... Hayat sürekli bir senaryo gibi, bu kitap da her şeyi "recycle" etmemi sağlayan bir film oldu sanki.

Epey melankolik ve nostaljik görünüyorsun. Kitap ve albüm de öyle...

Paris, benim küçük Sibiryam. Paris soğuk bir şehir, insan ilişkileri hiç de parlak değil, bana öyle geliyor. Ve bu, zamanla değişip düzelecek bir şey değil. Kitapta ve albümde anlattığım Paris, illâ sevdiğim Paris değil. Wozniak'la birlikte uydurduğumuz tipler, demin dediğim gibi, Pépère Lachaise mesela, onlar da illâ kıyak tipler değil. Pépère Lachaise boktan bir herif hatta, pekâlâ karısını dövebilir... Projeye baktığımda, öyle çok da matrak olmadığını görüyorum; oldukça melankolik –özellikle de

Sibirya avluda
Aşk ırmağını o kadar hayal ettim ki
İkimizin kalbinin Kızıl Meydan'ında

Aşk ırmağını
o kadar hayal ettim ki
kalbimizin Kızıl Meydan'ında

Manu Chao ve suç ortağı Wozniak Paris sokaklarında

albüm, bence. Bu albüm hiç de neşeli değil, hiç. Aslında, geçen yaz çıkarmak istiyordum, sonra yeniden dinledim ve öylesine karanlık buldum ki, böyle bir albümü yazın çıkarmak ayıp olur diye düşündüm. İnsan bunu plajda dinlemez, bu bir kış albümü, hakikaten insanın içini üşütüyor, hele sonlara doğru, kadınlardan, ölümden... bahsetmeye başlayınca... Brrr...

Ve tamamen Fransızca olan ilk albümün...

Mano zamanında, bugün hâlâ hoşuma giden bazı Fransızca şeyler yapmıştım, "Pas assez de toi", "Paris la nuit", "Le Bruit du frigo" gibi... Ama şarkı söylerken benim birinci dilimin Fransızca olmadığı da açık. Fransızcaya eğip bükecek kadar hakim değilim, İspanyolca gibi, bana daha doğal gelen İngilizce gibi değil. Fransızca yazma arzusunu çok geç duydum. Mano'dan hemen önce, Piaf dinlemeye başladığımda ve tabii televizyonda Brel'i görünce. Onlar sayesinde Fransızca rock yapılabileceğini gördüm. Birileri istedikleri kadar gürültü ve maymunluk yapsın, en rock Fransızca şeyler hâlâ Brel ve Piaf. Bir de Fréhel. Bütün bunları oldukça geç keşfettim, çünkü çok uzun bir süre bu kültüre sahip değildim, çünkü İspanyol bir aileden geliyorum. Aynı şey Fransız edebiyatı için de geçerli. Quito'da başıma gelen bir hikâyeden sonra ciddi ciddi Fransız edebiyatı okumaya koyuldum. O hikâyeyi de anlatayım: Mano'yla Quito'daydık, konserden sonra şehrin merkezindeki meydanda tek başıma dolanıyordum ve bir odun ateşinin etrafında pizlenen şarapçılara denk geldim. Sohbete koyulduk, Fransız olduğumu söyleyince içlerinden biri ayağa kalktı, mükemmel bir Fransızcayla Victor Hugo'dan bir şey okudu. Ve "hadi, sıra sende!" dedi. Olacak şey değil, hiçbir şey bilmiyorum, inanılmaz bir utanç! Bunun üzerine okumaya koyuldum...

Sevdiğin yazarların, okumalarının yazdıkların üzerinde etkisi ne kadar?

Örneğin "La Valse à sale temps" ("Kirli tempolu vals") şarkısını Blaise Cendrars'ın "Kesik El" kitabından aldığım Birinci Dünya şarkısıyla birleştirerek bütün dünyanın barlarında söylemişimdir. Savaş zamanında gözüpek adamlar siperlerde bu şarkıyı söylermiş, ama hâlâ o kadar güncel ki, bugünün geleceği olmayan kenar mahallelerini görüyorum ben o şarkıda. Punk, blues, bozguncu, umutsuz sözler... 18 yaşımdayken bütün Cendrars'ları okudum. Marsilya, Napoli, Patagonya ve tabii Sibirya tasvirlerini okuyunca, bende de çalışma arzusu uyanmıştı. Cendrars'ın kitaplarını hâlâ sırt çantamdan eksik etmem.

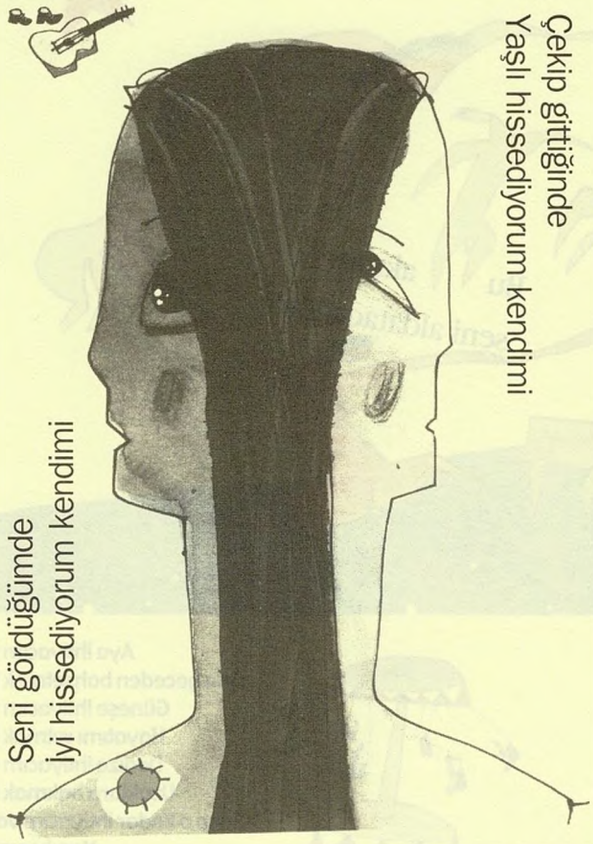

Seni gördüğümde
İyi hissediyorum kendimi

Çekip gittiğinde
Yaşlı hissediyorum kendimi

Bir de tabii Prévert'in kitapları; benim gibi polisiyeleri şiire tercih etmiş birinin ilham kaynağı, ustası olabiliyor Prévert. "Bu, cennetin çocuklarının kirli tempolu valsi" cümlesi, beni allak bullak eden ve yollara düşüren Marcel Carné'nin filmine bir atıf. Her uygarlığın mütasyona uğrattığı kesimler vardır. Bugünün 14-16 yaşlarındaki varoş çocukları da onlardan; dünyanın dört bir yanında kenar mahallelerde yaşadıklarını görüyorum ve onları sapına kadar hissedebiliyorum. Çok tehlikeli bir eğitimden geçiyorlar: Anne-babalar ortalıkta yok, öğretmenler umursamıyor, tek eğitim araçları televizyon. Televizyonsa hiçbir şeye saygı göstermez. Onlar da hiçbir şeye saygı duymuyor, "abiler"e bile. İster Barcelona'da, ister Rio'da yaşasınlar, aynı şeyler... Bu sözler benim ergenlik çağıma uzanıyor. Arkadaşlarla gecenin bir saatine kadar sürterdik, sonra da bir-iki otomobil radyosu çalardık. Ben en küçükleriydim, çetede pek bir işe yaramazdım, ama maskottum. Babam *(Ramon Chao, Radio France International'de redaktör, sadece Wozniak'ın değil, Gabriel Garcia Marquez'in, Roland Barthes'ın da ahbabı)* olmasa, kaldırım mühendisliğinden yırtıp kitaplara heves edemezdim. Sığınağımı Latin Amerika'da, üçüncü dünya ülkelerinde ve tabii müzikte buldum.

Bu akşam seni aldatacağım
Onun için öfkeden ağlıyorum,
gözlerim
kan çanağı
Bu akşam her şeyi
terk edeceğim
Aşkı unutup kendimi
bırakacağım
İçeceğim
içeceğim
ve yine içeceğim

İlk karşıma çıkanı alacağım
Karanlıkta sevişmek için
Karnımda öfke gözlerim kapalı...
Bu akşam seni aldatacağım
Bu akşam her şeyi mahvedeceğim,
Bu akşam her şeyi kirleteceğim...
Bu akşam seni aldatacağım.

"Sibérie m'était contée" de hayatındaki ilginç kesişmelerin bir ürünü. Bir Polonyalının el atmasıyla, bir bakıyorsun, Fransızca bir albüm çıkarmışsın. Bu tür kazalardan hoşlanıyorsun sanki...

Ama Wozniak Galisya'dan gelen bir Polonyalı, ben de Galisya'dan gelen bir İspanyolum. *(gülüyor)* Tam mânâsıyla bir tesadüf denemez. Olayların önceden planlanıp yazılmamasını, böyle gelişmesini, bir dış müdahalenin düzeni altüst etmesini seviyorum diyebiliriz. Peçetelere, kağıt parçalarına, bilgisayarıma yazdığım bütün bu sözlerin, metin kırıntılarının bir gün kitap olacağını düşünemezdim. Ve bu kitaptan bir albüm yapacağımı asla akıl edemezdim. Ama işte, bir şeyler oluyor, sen her şeyi belirleyemiyorsun. Mesela, "P'tit jardin"in müziğini, birkaç yıl önce Brezilya'da Portekizce bir şarkı için yazmıştım; şimdiyse tamamen Fransızca bir albümde yer alıyor. Olayların böyle plansız programsız gelişmesinden hoşlanıyorum. Albümdeki bütün parçalar inanılmaz hızlı kaydedildi. Bütün vokaller ilk söyleyişte çıktı. Aralarda, stüdyoya uğrayan eşin dostun –Aldo la Classe, Radio Bemba'dan Magyd– sesi ya da enstrümanları da duyuluyor, onlar da öyle kendiliğinden, emprovize kayıtlar. Bazı sözler, sadece gördüğüm şeylerin bana dikte ettikleri... Mesela "L'automne est las" ("Sonbahar Yorgun") adlı parçanın girişindeki sözler... "Yapraklar sarı / İnsanlar yeşil / Kafa kara / Yürek kırmızı / Bayan Kızıl kanatlarını açıyor / İnceden yağmurun altında / Sonbahar yorgun..." Bir sabah Porte de la Chapelle'deki pazarın oradan bisikletle geçiyordum, yerleri süpüren Siyah çöpçüleri gördüm, yeşil üniformalarıyla sonbaharın ilk yapraklarını topluyorlardı... Karşında duruyor, zihnine fotoğrafını çekiyorsun. Artık uğraşmamaya, canımı sıkmamaya, hep öyle derler ya "yaratıcılık boğuntuları" yaşamamaya karar verdim. Kendi huzurum ve mutluluğum için, baktım ki bir şey ilerlemiyor, bir yere varmıyor, kendime daha fazla eziyet etmemek için dosdoğru çöpe yolluyorum. Eğlenmek lazım artık. Eğlenmek.

Çeviren: ***Siren İdemen***

Çok geç için
her zaman
çok erken
Ve şaşırıyorsun
Hiçbir şey yapmadan
öldürülen
Bütün bu zamana

Aya ihtiyacım var
Ona geceden bahsetmek için
Güneşe ihtiyacım var
Hayatımı ısıtmak için
Denize ihtiyacım var
Uzaklara bakmak için
Sana o kadar ihtiyacım var ki
Yanıbaşımda
Aya ihtiyacım var
Günün gelişini görmek için
Güneşe o kadar ihtiyacım var ki
Ona gece demek için
Denize ihtiyacım var
Yanıbaşımda
Sana o kadar ihtiyacım var ki
Hayatımı kurtarmam için
Babama ihtiyacım var
Nereden geldiğimi bilmem için

Anneme o kadar ihtiyacım var ki
Yol göstermesi için
Metroya ihtiyacım var
Bir tek atmaya gidebilmek için
Unutmaya o kadar ihtiyacım var ki
Dualara o kadar ihtiyacım var
Dünyaya ihtiyacım var
Cehennemi tanıyabilmek için
Bir kuytuya o kadar ihtiyacım var ki
İşeyebilmek için sabahleyin
Aşka o kadar ihtiyacım var ki
O kadar her gün
Sana o kadar ihtiyacım var ki
Yanıbaşımda
Aya ihtiyacım var
Ona geceden bahsetmek için
Ölüme ihtiyacım yok
Kaderime gülmek için

Hayatın ıslak bir cigaralıktan başka bir şey değil
Ve dostların... zavallı sevgilim
Aynı arkadaşlar...
Senin gibi yerinden kıpırdamayanlar

Evinde artık aşk yok
Hayatın ıslak bir cigaralıktan
başka bir şey değil
Yaktığın kendin,
içtiğin kendin

Ve şaşırıyorsun
Kendin konuşup
kendin dinleyerek
İsraf ettiğin
bütün bu zamana

Seni görüyorum metroda

Seni içiyorum kahvemde

Seni yakıyorum tütünümde

Seni yiyorum gözlerimle
Seni hayal ediyorum duşta
İkimizi görüyorum
büyük bir banyoda

Seni görüyorum
metroda
Barbès'le Clichy arasında

Sana deli oluyorum

Hayat böyle, hayat böyle
Hayat böyle bugün
Pis tempolu bir vals bu
Bir bırakan, bir alan
Hayat böyle, hayat böyle
Hayır diyen, evet diyen
Pis tempolu bir vals bu

Hayat böyle, hayat böyle
Hayat böyle bugün
Pis tempolu bir vals bu
Cennetin çocuklarının...

Sefil bir adamın hikâyesi bu
Sefil evinde
Sefil karısını
Sefil bir şekilde düzen
Sefil yatağının üzerinde
Sefil aletiyle
Sefil bir çocuk yaptı
Sefil yaşayan
Lay lay lay lay la la la lay...

HER GÜN HERGÜN HERGÜN HERGÜN

HER GÜN HERGÜN HERGÜN HERGÜN

Her gün YEMEK gerek her gün YEMEK
Her gün KOŞMAK gerek her gün KOŞMAK

Her gün
KAZANMAK
gerek
her gün
KAZANMAK
Her gün
MARUZ
KALMAK
gerek
her gün

Hepimiz
GEBERECEĞİZ
bir gün
Her gün
SENİ
her gün
SEVMEK
istiyorum
Her gün
SENİ SEVMEK

ansiklopedi

b→

BELAFONTE, HARRY

1 Mart 1927'de Harlem'de, Jamaikalı annebabadan doğdu. Kalipso kralı olarak ünlendi, ününü ve hayatını insan hakları mücadelesine vakfetti. Çocukluğu Harlem ve Jamaika sokaklarında geçen Belafonte, 17 yaşında okulu terketti, bahriyeye yazıldı. İkinci Dünya Savaşı'na katıldı, savaştan sonra New York'ta oyunculuk ve şarkıcılık yapmaya başladı. İlk albümü "Mark Twain and other folk favorites" adını taşıyordu. 1956 tarihli üçüncü albümü "Calypso" bir milyondan fazla satan ilk albüm unvanını kazandı. Alâmet-i farikası sayılan "Banana Boat Song (Day-O)" ününe ün kattı. 50'lerin sonunda tanıştığı Martin Luther King'le yakın dost oldu, sivil haklar mücadelesinde aktif rol aldı, yeri geldi, King'in ve hapsedilen göstericilerin serbest bırakılması için binlerce dolar kefalet ödedi, Freedom Rides hareketini, seçmen kütüklerine kaydolma kampanyasını finanse etti, 1963'teki ünlü Washington yürüyüşünün organizasyonunda ön saflardaydı. TV'deki "Tonight With Belafonte" adlı programıyla Emmy ödülü alan ilk siyah oldu. "Buck and

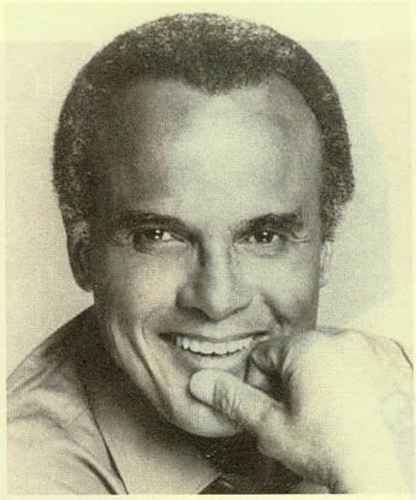

the Preacher" (1972), "Uptown Saturday Night" (1974) gibi filmlerde rol aldı.
1985'de, Afrika'daki açlıkla mücadele amaçlı "We Are The World" single'ının yapılmasında başı çeken isimlerdendi. Uzun yıllar anti-apartheid mücadelesi içinde yer alan ve Nelson Mandela'nın yakın dostu olan Belafonte, 1987'de UNICEF'in iyi niyet elçisi oldu. Başta Afrika ülkeleri olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki insanî sorunları, Birleşmiş Milletler platformlarına ve uluslararası kamuoyunun gündemine getirdi. Colin Powell ve Condoleezza Rice'ı "uşak ruhlu" olarak tanımlayan Belafonte,
Bush'un yeniden seçilmemesi için kampanyalar düzenledi. Haziran 2004'te Global Exchange vakfı tarafından "insan hakları ödülü"ne layık görüldü.

j→

JAMES, FRANK & JESSE

Aslen Kentucky'li olan anne Zerelda ve baba Robert bir dinî toplantıda tanışıp evlenmişlerdi. Robert eğitimini tamamladıktan sonra çift Missouri'ye gelmiş, komşuların yardımıyla kendilerine bir ev yapmış, çiftçiliğe başlamışlardı. Baptist Kilisesi'ne rahip olan Robert James, sevilen, sayılan bir insandı. Zee uzun boylu, güçlü kuvvetli ve iradeli bir çiftçi kadındı. Alexander Franklin "Frank" James, 10 Ocak 1843'te doğdu. Biri bebekken ölen dört çocuklarının ilkiydi. Jesse Woodson James ise 5 Eylül 1847'de dünyaya geldi. Babaları 1850'de Kaliforniya'daki Altına Hücum döneminde altın madencilerine vaaz vermek üzere göreve çağrıldı. Fakat yolda koleraya yakalandı ve öldü. Küçük çocuklarıyla yalnız kalan anne Zerelda, 1952'de komşu çiftçiyle evlendi. Yeni kocasının oğullarına karşı sevgisizliği ve hatta acımasız cezaları yüzünden evlilikleri yürümedi. Zerelda, o zaman için alışılmadık bir şey olan boşanma işlemlerine başladı. Bu arada kocası attan düşerek öldü. Zerelda bir süre sonra Dr. Reuben Samuel ile üçüncü evliliğini yaptı. Bu son evlilik yürüdü, dört çocuk dünyaya geldi. Zerelda, kocasının zenci bir köleden doğma oğluna da baktı. Frank bu son babasının kapsamlı kütüphanesinden etkilendi, özellikle Shakespeare en sevdiği yazar oldu. Öğretmen olmaya niyetliydi. Küçük kardeşi Jesse'yle birlikte babalarından at binmeyi ve silah kullanmayı öğrendiler. Ancak 14 yaşına geldiğinde, ülkedeki politik olaylar birçokları gibi Frank'in hayatını da etkiledi ve eğitim hayalleri suya düştü. Bazı eyaletler Birleşik Devletler'den ayrılmış ve Amerika Konfedere Devletleri'ni kurmuştu. "Birlik" (Kuzey) ve "Konfederasyon" (Güney) olarak bölünen ülkede iç savaş patlak verdi. Missouri halkı çoğunlukla ayrılmaya karşı oy kullanmış olsa da, Konfederasyon sempatizanları da azımsanmayacak ölçüdeydi ve her iki orduya da katılım olmuştu. Hem anne hem de baba tarafının geçmişinde köle sahipliği bulunan Frank, kendini Konfederasyon için savaşan tarafta buldu. Güney kuvvetlerinin Lexington zaferinden sonra, muhtemelen yaralı veya hasta olduğu için memleketine döndü. Ancak burada Birlik destekçisi yerel milislerce tutuklandı. Birlik'e bağlı olduğuna dair imza verince serbest bırakıldı. 1862'de, Konfederasyon destekçisi William Clark Quantill'in gerilla taktikleriyle ünlü adamlarının arasına girdi. O zamana kadar çiftlikte normal bir hayat süren kardeş Jesse James de onlara katıldı. Burada haydutluk sanatını öğrendi. Bir günde sekiz kişiyi öldürmüşlüğü vardı. Kuzey'in ikmal trenlerine ve depolarına saldırdılar. Bu Missouri gerillalarının zalimce işleri, Quantrill tarafından Konfederasyon (Güney) için savaşın bir parçası olarak haklı çıkarılıyordu. Savaşın sonucuyla hayal kırıklığına uğrayan Jesse James, ileri liderlik vasıflarıyla Batı Amerika'nın en ünlü çetesini kurdu. Bir yıl içinde Frank ve Jesse, barış zamanının ilk banka soygununu yapmışlardı. Liberty Missouri bankasından 60 bin dolar almışlardı, soygunda bir kişi ölmüştü. Bundan sonraki sekiz yıl boyunca birçok banka soydular, birçok kişiyi öldürdüler. Yakalanmaları için Pinkerton Detektif Bürosu imdada çağrılmıştı. Evlerine yapılan bir gece baskınında atılan yangın bombası ağaç kulübeye gelmiş ve anne Zerelda'nın elini koparmış, üvey kardeşlerinin ölümüne yol açmıştı. 1873'te banka soymaktan bıkıp tren soymaya karar verdiler. Bir trende 75 bin dolarlık altın taşınacağı haberi üzerine harekete geçtiler. Tren yolunun bir bölümündeki rayları söktüler, trenyoluna ipler bağladılar. Tren duramaz noktaya geldiğinde rayı dışarı çektiler. Makinist öldü, ateşçi yaralandı. Üstelik trende altın falan da yoktu. Kızgınlıkla vagonlara daldılar ve yolcuları soydular. Topu topu 6 bin dolar alabildiler. Ama tren yolu çalışanlarının ve yolcuların korkulu rüyası olmayı başarmışlardı. 31 Ocak 1874'te tarihin en ünlü tren soygununu yaptılar. James Çetesi'nin bu soyguna karar vermesinin bir nedeni de, peşlerindeki ünlü detektif Alan Pinkerton'un trende olmasıydı. Onu öldürerek bu tehdidi ortadan kaldırmak istediler, ancak Pinkerton trende değildi. Yine de soygundan 10 bin dolar çıkardılar. Jesse, kondüktöre altın saatini geri verdi.
Jesse'nin bozgunu Eylül 1876'da geldi, Bünyesine Younger kardeşleri de alan çetesinin Minnesota bankası soygunu sırasında. Kasaba halkı birkaç dakikada karşı saldırıya geçti; Frank'le James hariç çetenin tamamı ya öldürülmüş ya da yaralı yakalanmıştı. Jesse, dokuz yıllık bir ilişkiden sonra kendi annesinin adını taşıyan kuzeni Zerelda'yla evlendi. Jesse Edwards ve Mary adını verdikleri iki çocukları oldu. Bu arada Frank James de evlenmişti. Eşleri onları daha normal bir hayata çekmeye çalışıyordu. Başına 10 bin dolar ödül koyulan Jesse, ailesiyle birlikte saklanmak üzere 1881 sonbaharında Missouri - St. Joseph'e yerleşti. Tom Howard adıyla ev kiraladı. Kiliseye gitti, ama çalışmadı. 1882 kışında Nebraska'dan küçük bir çiftlik almak istedi, ancak nisan geldiğinde parası bitti. Eski çete üyeleri ya ölmüştü ya da hapisteydi. Platte City bankasını soymak için Bob ve

"Ressam F.W.Seiwert'in Portresi", Jankel Adler, 1923

Charlie Ford'u yanına aldı. Fakat Jesse'nin başına koyulan 10 bin dolar ödül de hayli cazipti. 3 Nisan 1882'de, kendi evinde Bob ve Charlie Ford kardeşler tarafından başının arkasına sıkılan tek kurşunla Jesse James efsanesine son nokta koyuldu. Ford kardeşler ödülü almaya gittiklerinde, ödül yerine cinayet davasıyla karşılandılar. Asılmalarına karar verilse de, Vali tarafından affedildiler. İki yıl sonra Charles Ford intihar etti. Bob Ford da 1892'de Colarado'da bir bar kavgasında öldürüldü. Ford'un aslında o sırada James'in karısıyla yaşadığı söylenen Charles Bigelow adında bir adamı öldürdüğü, gerçek Jesse James'in Frank Dalton adıyla 103 yaşına kadar yaşadığı rivayetine karşılık, 1995'te yapılan DNA testlerine göre, Jesse James adıyla gömülü kişi, yüzde 99.7 gerçekten kendisiydi.
Jesse James, ahlâkî yönden bir paradokstu. Daha hayattayken Amerika onu seviyordu. Kimilerine göre Amerika'nın Robin Hood'u, beğenmediği topluma karşı duran bir halk kahramanı, iyi bir baba ve eş, dinine bağlı, şık giyinen, gönülçelen bir adam, kimilerine göre at hırsızı, ırkçı, terörist ve soğukkanlı bir katil.
Mezartaşına annesinin isteği üzerine şunlar yazıldı: Adı burada geçmeye değmeyecek bir korkak ve hain tarafından katledilen sevgili oğlumun anısına... Frank James ise 72 yaşında kalp krizinden öldüğünde, artık uzun süredir "normal" hayat sürüyordu.

p→

PARIS HILTON

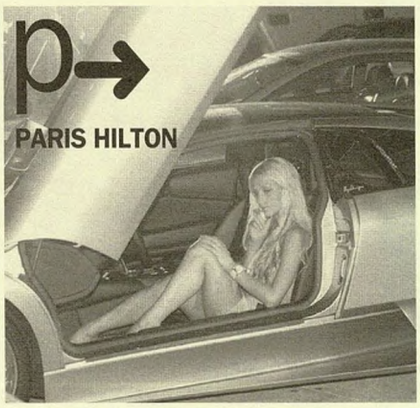

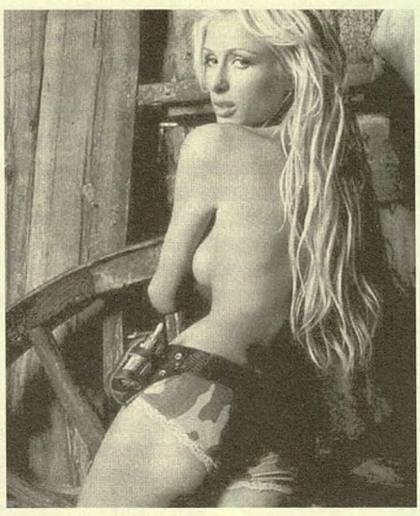

Ş→

ŞALGAM

Turpa benzeyen ve hafif acımsı-tatlımsı kökü sebze olarak kullanılan tarım bitkisi ve bu bitkinin kökü. Familyası da turpgillerden. İki yıllık bir bitkidir. Şişkin kökü ve sarı çiçekleriyle tanınır. Kökleri yassı, konik ya da silindirik şekillerde olabilir. Kök boynunun rengi beyaz da olur, mor da, yeşil de. Kabuk rengi beyaz, gri ya da siyah, etli kısmının rengi beyaz ya da sarı olabilir. En makbul çeşidi, basık, yuvarlak köklü, beyaz etli, beyaz üzerine morumsu renkli olanı... Böyle bir sürü rengi var ama, biz şalgamın suyunu bordo biliriz. O da zaten şalgamın kendisinden değil, siyah havuç denilen bir bitkiden geliyor. İçine bulgur, tuz, acı biber filan da katıyorlar
Yem şalgamı ve sebze şalgamı olarak ikiye ayrılır. Tarım bitkisi olarak en çok Sivas, Erzincan, Erzurum gibi soğuk bölgelerde yetişir. Malûm, aynı domates gibi, patates de "modern" bir bitki Avrupalılar için; patates onlar için varolmazdan ve bu kadar yaygınlaşmazdan önce, Avrupa mutfağının aslî sebzesi şalgamdı. Şimdi etin yanında kullanılıyor ancak...
Şalgam suyu, rakının, kebabın yanına süper olur. Kalbe, damara, siyatiğe iyi gelir. Vücuttaki toksinleri atar, hücreleri yeniler. Cilt bozukluklarının hakkından gelir, pekliğin hakkından gelir. Şeker hastalarının rahatça yiyebileceği sebzelerdendir.

t→

TEREŞKOVA, VALENTINA VLADIMIROVNA

Namı-ı diğer Çayka (yani Martı). 6 Mart 1937'de Rusya'nın Yaroslavl bölgesinde, üç çocuklu ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası traktör şoförü, annesi tekstil fabrikasında işçiydi. Kızılordu askeri olan babası İkinci Dünya Savaşı'nda öldüğünde, Valentina iki yaşındaydı. Ailesinin zor durumu nedeniyle erken çalışmaya başladı, öğrenimine mektupla devam etti. Havacılık kulübünde paraşüt atlayışları yapmaya başladı.
O sıralarda SSCB ve ABD, uzay seyahati yoluyla birbirlerine karşı teknolojik üstünlüklerini gösterme yarışındaydı. Nikita Kruşçev'in uzaya kadın gönderme fikri üzerine, uzaya giden ilk insan olan Yuri Gagarin gözetiminde seçmeler başladı. 400'den fazla aday arasından seçilen beş kadından biri oldu. Dönemin gizlilik politikası gereği, radyoda uçuş duyurulana kadar annesi dahi gerçekte nerede olduğunu bilmiyordu.
Valentina Tereşkova, Vostok 6 ile uçmak üzere seçildi. Kadın kozmonotların eğitim programı erkeklerinkiyle aynıydı. Eğitimde yerçekimsiz ortam uçuşu, 120 paraşüt atlayışı, jet uçaklarla pilot eğitimi, izolasyon ve merkezkaç testleri yer alıyordu. Roket tekniklerini, uzay gemisinin yapısını ve ekipmanları öğrenmek onun için kolay değildi. "Ama büyük bir inatla kendini bu işe adadı ve çok çalıştı" demişti Gagarin...
14 Haziran 1963'te, kozmonot Valeri Bikovski Vostok 5 ile, iki gün sonra da "Çayka" kod

adlı Valentina Tereşkova Vostok 6 ile uzaya uçtu. İki farklı yörüngede, kısa bir süre birbirlerine 5 km mesafeyle uçtular, iletişim kurdular. Çayka gördüklerini rapor etti: "Ufku görüyorum. Açık mavi, çok güzel bir çizgi. İşte dünya. O kadar güzel ki! Her şey yolunda."
Sovyet ve Avrupa televizyonlarında, kurşun kalemi ve defteriyle, yerçekimsiz ortamda uçarken gülümsüyordu. Tereşkova, 19 Haziran günü Vostok prosedürü gereği yerden 6000 metre yukarıda kapsülden fırlatıldı ve paraşütle Kazakistan'a indi. Dünya etrafında 48 kere dönmüş, uzay uçuşu toplam 70 saat 50 dakika sürmüş ve o güne kadarki ABD astronotlarının toplam süresini aşmıştı.
Uçuştan sonra Zukovski Hava Kuvvetleri Akademisi'nde okudu ve 1969'da kozmonot mühendis olarak mezun oldu. Aynı yıl, kadın kozmonot grubu dağıtıldı.
Meslektaşı kozmonot Andrian Nikolayev ile evlendi. Bir yıl sonra kızları Yelena hem anne hem de babası uzaya giden ilk çocuk olarak dünyaya geldi. Evliliğinin tamamen propaganda gereği olduğu iddiası hiçbir zaman kanıtlanmasa da, ayrıldılar. 1977'de mühendislik doktorası aldı. Şöhreti nedeniyle Yüksek Sovyet, Prezidyum, Komünist Partisi Merkez Komitesi'nde çeşitli görevler aldı. İyi niyet elçisi olarak dünyayı dolaştı. 1997'de devlet başkanlığı kararıyla hava kuvvetleri ve kozmonot birliklerinden emekli oldu. Tarihî uçuşu nedeniyle Lenin Nişanı ve Sovyetler Birliği Kahramanı unvanlarını aldı. Son yıllarda Moskova'da mutevazı bir hayat sürüyor.

Özgün baskı: Melek Nuhoğlu, "İnançların ve Kültürlerin Kalesi: Mardin" serisinden, 2003

13 el ateş, 13 el ateş, 13 el
Makbule oğlunu okula hazırlıyor
Diyor ki, bak Uğur,
bu memleketin kanununu
öğrenmelisin
Söz ver bana,
bir polis gelirse üzerine
Kibar olacaksın,
sakın kıpırdatma sağını solunu
Söz ver annene, ellerini hep
görünür şekilde tutacaksın
Öldürülebilirsin
sırf tipin yüzünden
13 el ateş, 13 el ateş, 13 el
Öte tarafa giden
bu kanlı nehirde
13 el ateş parçaladı karanlığı

Bruce Springsteen
("American Skin-41 Shots"dan roll'lama)

"Eşim Ahmet şoförü. Ertesi gün yola gideceği için hazırlık yapmak istedi. Uğur da babasına yardım ediyordu. Silah sesleri duyunca dışarı çıktım. Polisin biri yavrumun kafasını yere doğru eğmiş ateş ediyordu."
Makbule Kaymaz'ın anlattığı olay, 21 Kasım 2004'te Mardin'in Kızıltepe ilçesinde yaşandı. Valilik açıklamasına göre, bir ihbar üzerine düzenlenen operasyonda jandarma ve özel time bağlı polislerce "durumlarından şüphelenilen iki kişiye dur ihtarı yapılmış, ateşle karşılık verilince çıkan çatışmada iki terörist ölmüştü". Görgü tanıkları bir çatışma yaşanmadığını ısrarla belirtti. Ölen iki kişi, kamyon şoförü Ahmet Kaymaz ve 12 yaşındaki oğlu Uğur'du. Uğur Kaymaz'ın cesedinde 13 kurşun vardı, adlî tıp raporuna göre bunların sekizi 50 santim mesafeden ateşlenmişti.